

CZERWIEC 2012

SUWAK – INNOWACYJNA METODA KONTRAKTOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH NA RZECZ DZIECI I MŁODZIEŻY

RAPORT Z BADAŃ „POGŁĘBIONA ANALIZA PROBLEMU”

REALIZACJA:
GRUPA DORADCZA BAS
STANISŁAW BASKA
WWW.STACHBAS.PL

Człowiek – najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

*Raport współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego*

RAPORT Z BADAŃ „POGŁĘBIONA DIAGNOZA I ANALIZA PROBLEMU”
PRZYGOTOWAŁ ZESPÓŁ GRUPY DORADCZEJ BAS STANISŁAW BASKA

KOORDYNACJA ZADANIEM:
Stanisław Baska

NARZĘDZIA:
Alicja Baska
Marcin Flis
Robert Bąk
Stanisław Baska
Zdzisław Janeczko

BADANIA:
Agnieszka Rzepka
Damian Zakrzewski
Daniel Śliwiński
Danuta Szypuła
Dawid Chocholek
Edyta Sobiecka
Elwira Żmuda
Grażyna Rębisz
Iwona Pojnar
Joanna Kruczkowska
Krzysztof Kukielka
Magdalena Lombara
Małgorzata Trojnar
Monika Świder
Paweł Gardy
Piotr Pastuła
Robert Bąk
Stanisław Baska
Wiesław Bembenek
Zdzisław Janeczko

RAPORT:
Koordinacja:
Monika Rożen

Zespół:
Agnieszka Rzepka
Alicja Baska
Danuta Szypuła
Dawid Chocholek
Elwira Żmuda
Grażyna Rębisz
Krzysztof Kukielka
Robert Bąk
Stanisław Baska

GRUPA DORADCZA BAS
I: www.stachbas.pl
E: stachbas@poczta.onet.pl
T: 607 560 016

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

Spis treści

1. WPROWADZENIE – OPIS INSTYTUCJI, CELOWOŚĆ BADAŃ, DANE TELEADRESOWE	6
1.1 INFORMACJE O REALIZATORACH	7
2. STRESZCZENIE NAJWAŻNIEJSZYCH WNIOSKÓW I REKOMENDACJI, CZYLI NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ, CZYTAJĄC RAPORTY	8
3. OPIS METODOLOGII	9
3.1 CEL BADAŃ	9
3.2 PRZEDMIOT BADAŃ	11
3.3 PROBLEMATYKA BADAŃ	12
3.4 METODY I TECHNIKI BADAWCZE ZASTOSOWANE W CZASIE REALIZACJI ZLECENIA	17
3.5 SPOSÓB REALIZACJI BADANIA	18
4. OPIS PROCESU BADAWCZEGO I JEGO OGRANICZEŃ	18
5. PREZENTACJA NAJWAŻNIEJSZYCH WYNIKÓW BADANIA	19
5.1 SAMORZĄD A ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	19
5.1.1 Informacje ogólne	19
5.1.2 Odniesienia do funkcjonujących programów rozwoju gminy	19
5.1.3 Współpraca (relacje) z organizacjami i organizacjami z otoczeniem	20
5.1.4 Zlecanie zadań publicznych NGO-som	20
5.2 PROGRAMY AKTYWNOŚCI REALIZOWANE NA RZECZ DZIECI I MŁODZIEŻY	20
5.2.1 Informacje ogólne	20
5.2.2 Informacje związane z funkcjonowaniem NGO	21
5.3 INSTYTUCJE PROWADZĄCE PWD	21
5.3.1 Informacje ogólne	21
5.3.2 Informacje związane z funkcjonowaniem PWD	21
6. ODPOWIEDZI NA PYTANIA BADAWCZE	23
6.1 ANKIETA TELEFONICZNA	23
6.2 RAPORT Z ANALIZY DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH GMINY	26
6.2.1 Strategia Rozwoju Gminy	26
6.2.2 Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych	27
6.2.3 Programy finansowane ze środków Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	28
6.2.4 Program Współpracy JST z organizacjami społecznymi	29
6.2.5 Sprawozdanie z realizacji Programu Współpracy	31
6.2.6 Ogłoszenie o konkursie	32
6.2.7 Alokacja środków na zadania kontraktowane trybem UDPPiW	33
6.2.8 Podsumowania	33
6.3 WYWIADY KWESTIONARIUSZOWE	35
6.3.1 Opis badań	35
6.3.2 Jednostki samorządu terytorialnego	37
A. Kontraktowanie usług społecznych i współpraca JST z organizacjami pozarządowymi w ciągu ostatnich 12 miesięcy	37
B. Obszary współpracy	38

C.	Koordinator ds. NGOs	41
D.	Baza organizacji	41
E.	Jakość współpracy z NGOs	42
F.	Współpraca finansowa jst z organizacjami pozarządowymi	46
G.	Ocena wykonania zadań zleconych NGOs	48
H.	Opinie na temat organizacji pozarządowych	49
I.	JST i NGOS jako dostawcy usług	51
J.	Bariery pozafinansowe rozwoju i szanse na rozwój instytucjonalny NGOs	55
K.	Szanse na rozwój instytucjonalny ngos	55
L.	Praca na rzecz dzieci i młodzieży	56
M.	Podsumowanie	62
6.3.3	Organizacje pozarządowe	64
A.	Informacje o organizacji	64
B.	Współpraca z samorządem	72
C.	Program współpracy	76
D.	Opinie na temat organizacji pozarządowych	78
E.	Adekwatność środków przekazywanych NGOS do ich możliwości działania	82
F.	Organizacja a dzieci i młodzież	86
G.	Rekrutacja	89
H.	Preferencje przy zapisach	90
I.	Współpraca	91
J.	Diagnoza środowiska	93
K.	Ewaluacja pracy organizacji	94
L.	Podsumowanie	95
6.3.4	Placówki wsparcia dziennego	98
A.	Funkcjonowanie PWD	98
B.	Warunki lokalowe	98
C.	Dostępność placówek	99
D.	Źródła finansowania	102
E.	Rekrutacja	106
F.	Preferencje przy zapisach	107
G.	Warunki do świadczenia usług w placówce, dokumentacja	108
H.	Grupy zajęciowe	109
I.	Kadra PWD	112
J.	Współpraca z instytucjami	115
K.	Diagnoza uczestników i środowiska	116
L.	Ewaluacja pracy placówki	116
M.	Zajęcia socjoterapeutyczne	117
6.4	WYWIADY FGI	119
6.4.1	Informacje o badaniu	119
6.4.2	Wnioski z analizy obszarowej z uwzględnieniem III poziomów SUWAKa	120
6.4.3	Podsumowania i rekomendacje	124
6.5	WYWIADY INDYWIDUALNE	126
6.5.1	Opis badania	126
6.5.2	Wyniki i wstępne wnioski	129
6.5.3	Wnioski i rekomendacje	146
7.	POGŁĘBIONE ANALIZY I WNIOSKI, Z UWZGLĘDNIENIEM ANALIZ I WNIOSKOWANIA	147
7.1	SAMORZĄD A ORGANIZACJE	147
7.1.1	Informacje ogólne	147
7.1.2	Odniesienia do funkcjonujących programów rozwoju gminy	147
7.1.3	Współpraca (relacje) z organizacjami i organizacji z otoczeniem	148
7.1.4	Zlecanie zadań publicznych NGOsom	149
7.2	PROGRAMY AKTYWNOŚCI REALIZOWANE NA RZECZ DZIECI I MŁODZIEŻY	150
7.2.1	Informacje ogólne	150
7.2.2	Rekrutacja uczestników świetlic	150
7.2.3	Stosowane procedury	151
7.2.4	Potrzeby szkoleniowe	151
7.2.5	Bariery w rozwoju aktywności	151

7.3	INSTYTUCJE PROWADZĄCE PWD	151
7.3.1	Informacje ogólne	151
7.3.2	Finansowanie PWD	152
7.3.3	Aktywności PWD	152
7.3.4	Relacje z otoczeniem	152
7.3.5	Rekrutacja w PWD	152
7.3.6	Posiadane „inne” aktywa	152
7.3.7	Standard pracy	153
8.	NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI I REKOMENDACJE	154
9.	SPIS TABEL I WYKRESÓW	157

1. WPROWADZENIE – OPIS INSTYTUCJI, CELOWOŚĆ BADAŃ, DANE TELEADRESOWE

Niniejsze badanie zostało przeprowadzone przez „Grupę Doradczą BAS Stanisław Baska” w ramach projektu „**SUWAK – innowacyjna metoda kontraktowania usług społecznych na rzecz dzieci**” realizowanego przez Stowarzyszenie Ruch Pomocy Psychologicznej Integracja, we współpracy z Rzeszowską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A. oraz Gminą Zaleszany.

Projekt realizowany jest w ramach PO KL Priorytet V Dobre rządzenie, Działanie 5.4. Rozwój potencjału trzeciego sektora Poddziałanie 5.4.2. Rozwój dialogu obywatelskiego, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Głównym celem projektu jest wsparcie Jednostek Samorządu Terytorialnego i Organizacji Pozarządowych województwa podkarpackiego w obszarze rozwoju narzędzi związanych z kontraktowaniem usług społecznych w ramach dziennego wsparcia dzieci i młodzieży korzystających z placówek wsparcia dziennego, poprzez opracowanie i przetestowanie innowacyjnych rozwiązań, analizę efektywności usług i ich upowszechnienie w okresie od marca 2012r. do lutego 2014 r.

Pierwszym etapem projektu jest przeprowadzenie poniższego badania, które pozwoli na dokonanie pogłębionej diagnozy i analizy problemu. Następnie zespoły ekspertów na podstawie diagnozy i dotychczasowych ogólnopolskich doświadczeń opracują standardy funkcjonowania placówek, np.: programy, wymogi formalno-prawne, kompetencje kadry, narzędzia ewaluacji zewnętrznej i wewnętrznej, a także założenia współpracy samorządu z NGO prowadzącymi świetlice. Zostaną one opisane w podręcznikach dla samorządów i organizacji pozarządowych.

W drugim etapie samorządy gminne i NGO biorące udział w badaniach, wyłonione dzięki procedurze konkursowej, otrzymają możliwość udziału w szkoleniu dla ich przedstawicieli odpowiedzialnych za politykę społeczną i kontraktowanie usług dla dzieci i młodzieży oraz dla kadry kierowników i wychowawców PWD.

1.1 INFORMACJE O REALIZATORACH

LIDER PROJEKTU:

STOWARZYSZENIE RUCH POMOCY PSYCHOLOGICZNEJ „INTEGRACJA”

Stowarzyszenie swoje cele realizuje poprzez organizowanie i propagowanie aktywnych form edukacji, profilaktyki i pomocy psychologicznej. Podstawową formą działalności stowarzyszenia są programy edukacyjne i profilaktyczne dla dzieci, młodzieży i dorosłych, realizowane w całości bądź częściowo ze środków publicznych. Stowarzyszenie organizuje również programy szkoleniowe na zlecenie szkół, jednostek administracji państwowej, organizacji studenckich i pozarządowych, firm oraz innych grup zawodowych, opierając się na aktywnych formach edukacji: warsztacie i treningu psychologicznym, coachingu. Innym obszarem działalności jest również przygotowywanie diagnozy grup i organizacji oraz doradztwo psychologiczne.

Kontakt:

ul. Słowackiego 4A/5, 37–400 Nisko
tel. 15 841 61 67

e-mail: rpp.integracja@gmail.com
www.stowarzyszenie-integracja.org

PARTNERZY PROJEKTU:

RZESZOWSKA AGENCJA ROZWOJU REGIONALNEGO S.A.

Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA zawiązana została aktem notarialnym 31 maja 1993 r., w formie spółki akcyjnej. Celem RARR S.A. jest prowadzenie działalności służącej wszechstronnemu rozwojowi regionu Podkarpacia poprzez skoncentrowanie i mobilizację potencjału środowisk lokalnych oraz działalność doradczą i usługową w procesach restrukturyzacji, otwierania i wspomagania przedsięwzięć gospodarczych, promocji regionu oraz pozyskiwania zagranicznych środków pomocowych. Od wielu lat RARR S.A. realizuje projekty, które mają istotne znaczenie dla regionu.

Kontakt:

ul. Szopena 51, 35–959 Rzeszów
tel. 17 867 62 90, 17 867 62 37

e-mail: mpuc@rarr.rzeszow.pl
www.rarr.rzeszow.pl

GMINA ZALESZANY

Gmina Zaleszany to wzorowa gmina na Podkarpaciu. Posiada wieloletnie doświadczenie we współpracy z organizacjami pozarządowymi. W zakresie integracji społecznej i współpracy zrealizowano m.in. takie projekty jak „Szkoła kołem się toczy” oraz „Czas na aktywność”. Doświadczenie współpracy z NGOs przekłada się na rozwój trzeciego sektora na obszarze powiatu tarnobrzskiego i stalowowolskiego. Przykładem działań obywatelskich w gminie Zaleszany jest Fundacja Fundusz Lokalny SMK (www.fundacjasmk.pl), która prowadzi m.in. Ośrodek Działaj Lokalnie, finansowany ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności w ramach Programu Działaj Lokalnie, którego ogólnokrajowym operatorem jest Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce. Przejawem aktywności społecznej w gminie Zaleszany jest również partnerstwo w ramach projektu „SUWAK...”.

Kontakt:

ul. Tadeusza Kościuszki 16, 37–416 Zaleszany
Tel. 15 845 94 19

e-mail: ug@zaleszany.pl
www.zaleszany.pl

2. STRESZCZENIE NAJWAŻNIEJSZYCH WNIOSKÓW I REKOMENDACJI, CZYLI NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ, CZYTAJĄC RAPORTY

- 1) NGOs powinny umieścić wśród priorytetów pracę nad relacjami z otoczeniem, budować i kształtować kapitał społeczny;
- 2) Praca nad relacjami powinna objąć również budowanie relacji zewnętrznych, szczególnie z organizacjami prowadzącymi podobne obszary aktywności;
- 3) NGOs powinny inaczej formułować swój przekaz do społeczeństwa (używać innych argumentów) o swojej roli, realizowanych zadaniach czy efektach pracy;
- 4) NGO powinny aktywnie uczestniczyć w tworzeniu programów/strategii gminy;
- 5) NGOs powinny uczestniczyć, inicjować lub samodzielnie tworzyć diagnozy środowiska;
- 6) Celem zarówno JST, jak i NGOs powinno być poprawienie konkurencyjności w konkursach na zlecenie zadań publicznych;
- 7) Większa otwartość i chęć odpowiadania na pytania przedstawicieli JST niż NGOs – organizacje społeczne powinny być bardziej otwarte na otaczającą ją przestrzeń społeczną;
- 8) Istotne jest też wprowadzenie przez JST standardów jakościowej oceny efektywności działań realizowanych w ramach zadań zleconych;
- 9) Ważną kwestią jest ujęcie, w tworzeniu standardów, różnorodności form pracy z dziećmi uwzględniających różne poziomy i dające organizacjom możliwość dostosowania się do określonych reguł;
- 10) Nie zwiększy się aktywność organizacji oraz nie nastąpi poprawa standardów pracy świetlic i innych form aktywności prowadzonych na rzecz dzieci i młodzieży, jeśli równolegle nie zostanie rozpoczęty proces świadomej decentralizacji działań JST – zlecaniu zadań publicznych organizacjom z sektora finansów pozapublicznych;
- 11) Stabilizacja funkcjonowania organizacji społecznych wymaga z jednej strony powtarzalnych źródeł finansowania, np. pochodzących z programów współpracy, z drugiej zaś z dywersyfikacji przychodów ze źródeł pozagminnych.

Więcej: [Rozdz. 8 – Najważniejsze wnioski i rekomendacje.](#)

3. OPIS METODOLOGII

3.1 CEL BADAŃ

Opis istniejących PWD (placówki wsparcia dziennego), a także tych, które nie są kontraktowane przez JST na obszarze województwa podkarpackiego: ilość, liczba osób zatrudnionych, wielkość placówek, wyposażenie itp., liczby i charakterystyki podopiecznych, form organizacyjnych, źródeł dofinansowania itp.

Ponadto celem badań było:

- ✎ Określenie barier w zakresie tworzenia, jak i funkcjonowania PWD w partnerstwie między JST a NGO.
- ✎ Określenie potrzeb w zakresie tworzenia i funkcjonowania PWD w partnerstwie między JST a NGO.
- ✎ Określenie, w jakim zakresie PWD uwzględniają w swojej działalności standardy pracy: zasady planowania pracy, warunki lokalowe, zasady diagnozy środowiska i uczestników itd.

LITERATURA / TŁO BADANIA

Projekt służy wypracowaniu nowych rozwiązań, ich upowszechnianiu oraz włączaniu do głównego nurtu praktyki w zakresie funkcjonowania Pozaszkolnych Form Wsparcia (PFW), rozumianych również jako placówki wsparcia dziennego (PWD) dzieci i młodzieży oraz inne formy pracy z młodzieżą niezaliczane do tej kategorii. Są to podmioty przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu, stanowiące istotne uzupełnienie działań szkół i placówek pomocy społecznej w zakresie wczesnej interwencji. Ustawa o pomocy społecznej w Art.71 stanowi, że w celu wsparcia funkcji opiekuńczych dzieci i młodzieży mogą zostać objęte opieką w placówkach: 1) opiekuńczych, prowadzonych w formie świetlic, kół, klubów, ognisk wychowawczych i 2) specjalistycznych, w których realizowany jest program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w tym terapia pedagogiczna, psychologiczna, rehabilitacja, resocjalizacja. Bardziej precyzyjny obszar działania PWD nie jest w chwili obecnej prawnie uregulowany, gdyż Rozporządzenie MPiPS z 2007r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych nie określa standardów działania ani nadzoru nad PWD. Rejestr placówek prowadzą urzędy wojewódzkie, ale przepisy nie nakładają obowiązku ich zgłaszania. W efekcie, nie ma oficjalnych danych, co do ilości placówek, liczby podopiecznych, realizowanych działań. Brak też jest realnego nadzoru nad efektywnością ich pracy. W tej sytuacji prawdopodobnym, a nawet często pojawiającym się problemem jest niska efektywność pozaszkolnych form „interwencji socjalnej”. Wynika ona przede wszystkim z: niedostatecznej jakości pracy pozaszkolnych form, braku zasad rekrutacji, czy związku finansowania PFW z jakością ich pracy, braku ujednoliconych metod kontroli jakości i standardów pracy placówek, ograniczonym wymiarze wymiany doświadczeń, czy braku popularności zjawiska upowszechniania dobrych praktyk.

Na podstawie wstępnych badań diagnozujących, przeprowadzonych przez RARR w styczniu 2011r. (wywiad telefoniczny w 163 gminach Podkarpacia) zdiagnozowano, że jedynie niespełna 30% podmiotów, prowadzących świetlice środowiskowe, dokonuje

ewaluacji jakości własnej pracy merytorycznej w oparciu o przyjęte wcześniej standardy. Pozostałe 70% funkcjonuje, nie mając informacji zwrotnej o efektach własnej działalności. 73% badanych PWD nie podlega żadnej zewnętrznej ocenie jakości pracy. Tylko 12% świetlic prowadzi diagnozę indywidualnych potrzeb uczestników zajęć. Z tych wstępnych badań RARR wynika, że w 46 ankietowanych podkarpackich PFW opieką objętych jest ok. 700 młodych osób w wieku 15-25 lat, w tym ponad 60% to przedstawiciele płci żeńskiej.

Duża część PFW prowadzona jest przez NGOs, parafie, grupy nieformalne, a finansowana ze środków JST, które jako podmiot finansujący wpływają na wymiar i formę działalności.

Raport KLON/JAWOR „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2010” wskazuje, iż edukacja i wychowanie jest drugą po sporcie najczęściej podejmowaną działalnością przez NGOs.

Z badań Instytutu Spraw Publicznych „Indeks jakości współpracy” wynika, że usługi na rzecz dzieci i młodzieży to najczęściej dotowany obszar w ramach programów współpracy JST-NGOs.

Z tego samego badania wynika, że przekonanie o niskiej jakości usług NGOs to jeden z głównych powodów niezlecania zadań publicznych przez JST.

Z raportu ISP „Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych” wynika, że 20% badanych JST nie przekazuje NGOs środków.

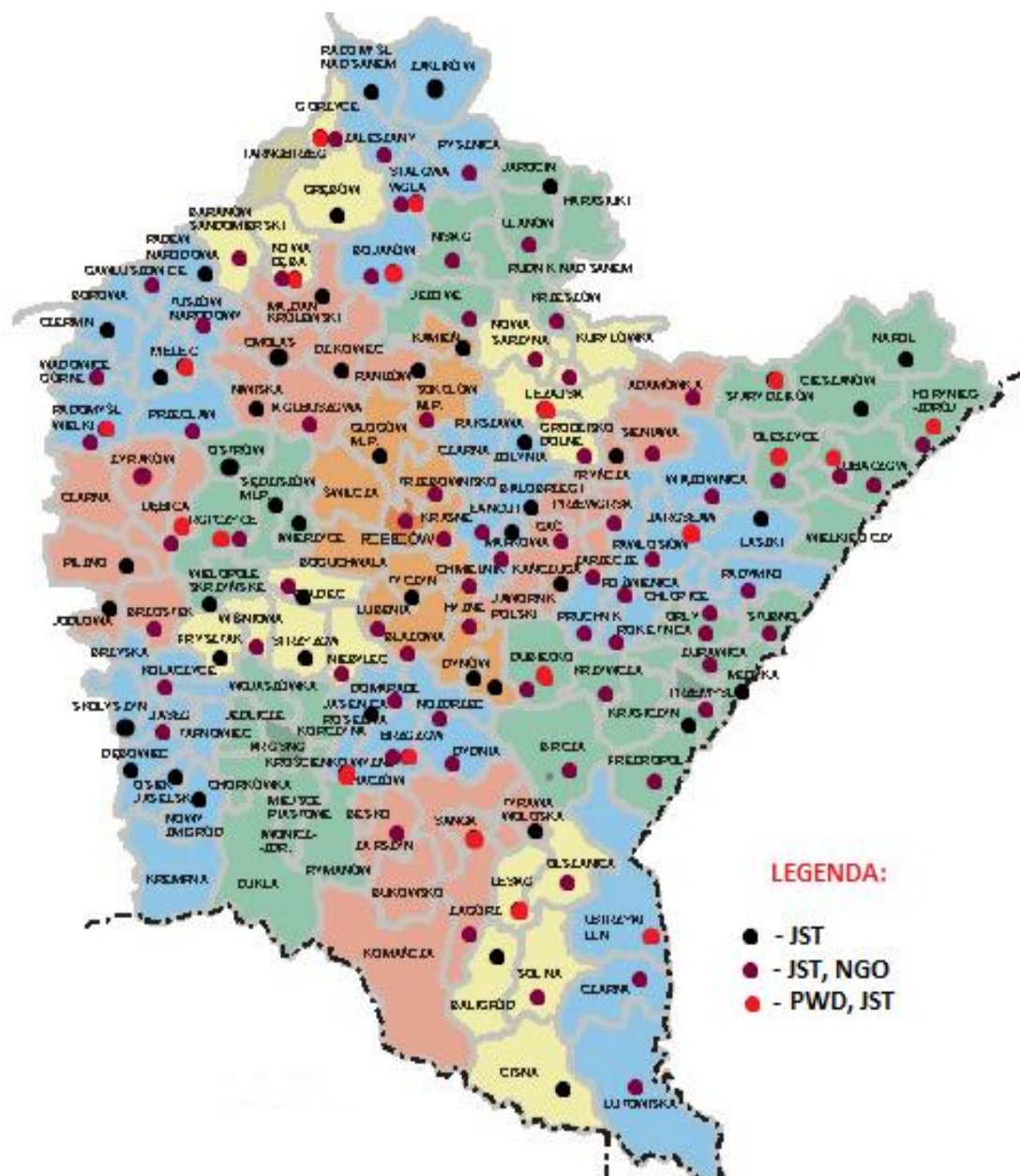
W analizie SWOT Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej w województwie podkarpackim na lata 2012-2020 po stronie słabości podkarpackich NGOs wpisano m.in. różnicowany, często niski, poziom świadczonych przez NGOs usług, wskazywano również na oferty często składające się z nisko wyspecjalizowanych usług, a także zwrócono uwagę na niskie kwalifikacje kadry.

3.2 PRZEDMIOT BADAŃ

Przedmiotami badań są:

- Jednostki Samorządu Terytorialnego (na poziomie gmin) w województwie podkarpackim.
- Podmioty, które mogą realizować działalność pożytku publicznego w rozumieniu artykułu 3. Ustawy z dn. 24 kwietnia 2003 r. o Działalności Pożytku Publicznego (UDPPiW) i wolontariacie w latach 2011-2012.
- Placówki Wsparcia Dziennego zarejestrowane w Urzędzie Marszałkowskim w Rzeszowie i prowadzące działalność w roku 2011.

Podmioty objęte badaniem pochodzą z gmin zaznaczonych na mapie.

3.3 PROBLEMATYKA BADAŃ

- **Samorząd** – współpraca z organizacjami, zlecanie zadań publicznych NGOsom, infrastruktura służąca aktywności skupionej wokół dzieci i młodzieży, aktualne formy zorganizowanego czasu dzieci i młodzieży, finansowanie ww. aktywności, zakres kontraktowania usług (czas, ilość, temat);
- **Instytucje prowadzące PWD** – doświadczenie, aktywności, relacje z otoczeniem, posiadane aktywa;
- **Infrastruktura** (lokale, pomieszczenia, świetlice, przestrzeń publiczna) – wyposażenie i narzędzia, stan techniczny, potrzeby, własność, funkcjonalność, usytuowanie (komunikacja, odległość, etc.), dostępność czasowa;
- **Programy aktywności realizowane na rzecz dzieci i młodzieży:** rodzaje, różnorodność, aktualizacja i ewaluacja, odniesienie do realizowanych programów, kompleksowość, formy rekrutacji uczestników, celowość i wymierność działań podejmowanych w ramach programów;
- **Kadra i zespół** – kwalifikacje, doświadczenie, cykliczność doskonalenia zawodowego, forma zatrudnienia, wynagrodzenia, style zarządzania

Analiza wyników badań ma dostarczyć odpowiedzi na szczegółowe pytania badawcze dotyczące:

WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI:

- Formy i zakres współpracy;
- Rodzaje zadań zleczanych organizacjom społecznym;
- Wartość środków budżetowych przeznaczanych na zlecanie zadań publicznych organizacjom społecznym;
- Uczestnictwo organizacji (liderów) w planowaniu działań samorządu;
- Cykliczność spotkań władz samorządowych z liderami społecznymi;
- Sieciowanie i integrowanie organizacji społecznych;
- Znajomość źródeł finansowania aktywności realizowanej przez lokalne organizacje;
- Znajomość form i metod aktywności realizowanych przez lokalne organizacje.

ORGANIZACJA ŚWIETLIC:

- Programy aktywności realizowane na rzecz dzieci i młodzieży;
- Liczba i rodzaj aktywności realizowanej na rzecz dzieci i młodzieży;
- Formy i typy organizacji realizujących działania na rzecz dzieci i młodzieży;
- Liczba świetlic działających na terenie gminy;
- Rodzaj świetlic funkcjonujących na terenie gminy;
- Liczba świetlic (aktywności) finansowanych ze środków budżetu gminy;
- Znajomość finansowania aktywności świetlic funkcjonujących na terenie gminy;

- Istnienie wyznaczonych pracowników JST odpowiedzialnych za współpracę ze świetlicami (organizacjami);
- W przypadku, gdy taki pracownik jest wyznaczony, odpowiedź na pytanie o jego kwalifikacje i doświadczenie;
- Rozdysponowanie środków z GKRPA (rodzaje działań, rodzaje usługodawców);
- Szacunkowa liczba dzieci, które powinny być objęte działaniami świetlicowymi z wyróżnieniem charakteru i rodzajów tych działań;
- Liczba (procentowa) (w przybliżeniu) dzieci potrzebujących, które objęte zostały pomocą w świetlicach na terenie gminy.

REKRUTACJA:

- Czy gminy mają określone zasady działania świetlic, jeżeli tak to na czym opierają te zasady?
- Czy w gminie są określone zasady zlecania zadań organizacjom prowadzącym świetlice?
- Jak wygląda rekrutacja uczestników zajęć w placówkach wsparcia dziennego?
- Czy gmina wyznacza jakieś kryteria rekrutacji w konkursach, jeśli tak to jakie, jeśli nie, to czy należałoby zawęzić grupy objęte wsparciem?
- Czy świetlice wprowadziły grupy o zróżnicowanym wieku uczestników zajęć?
- Czy jest taka konieczność?
- Jak w gminie wygląda opieka nad dziećmi zagrożonymi marginalizacją w wieku przedszkolnym?

EWALUACJA:

- Czy programy zajęć w świetlicach odnoszą się do zdiagnozowanych problemów, są opisane wymiernymi wskaźnikami, czy stanowią one punkt odniesienia do prowadzenia monitoringu aktywności?
- Czy w gminie prowadzona jest ewaluacja pracy świetlic finansowanych lub współfinansowanych przez gminę realizowana wg konkretnego narzędzia ewaluacji? Jeśli tak, to jakie są to narzędzia?
- Czy świetlice w gminie dokonują ewaluacji wewnętrznej? Jeżeli tak, to wg jakiego narzędzia?

FUNKCJONOWANIE GMINNEGO PROGRAMU POMOCY DZIECKU I RODZINIE:

- W jaki sposób diagnozowane jest środowisko rodzinne, szkolne, społeczne dziecka uczęszczającego do świetlic w gminie oraz jak są diagnozowane problemy dzieci?
- Jakie formy i metody pracy z dziećmi są stosowane oraz czy odpowiadają one problemom i potrzebom dzieci?
- Kto dokonuje planowania odpowiednich form i metod pracy, w zależności od problemów dziecka?
- Jakie formy współpracy z rodzicami są realizowane w świetlicach współfinansowanych przez gminę? Jeżeli nie wiadomo, to jakie formy powinny być prowadzone?
- Jak wygląda oferta zajęć dla rodziców w świetlicach, w tym finansowanych z GKRPA?

- Jak na terenie gminy wygląda zabezpieczenie instytucjonalne i kadrowe w przypadku konieczności udzielenia specjalistycznej pomocy w zakresie:
  - poradnictwa psychologicznego, psychoedukacji, w tym poradnictwa wychowawczego,
  - pomocy psychologicznej w rozwoju osobistym,
  - terapii uzależnień, terapii DDA, grup dla osób współuzależnionych,
  - pomocy rodzinie i motywowania do podjęcia leczenia osób uzależnionych od narkotyków,
  - psychologicznej interwencji kryzysowej, w tym pełno dobowego zabezpieczenia (hostel OIK, SOW) w przypadku konieczności ochrony dziecka lub/i jego reszty zagrożonej rodziny np. w przypadku przemocy domowej,
  - terapii rodzinnej,
  - psychoterapii indywidualnej,
  - edukacji dla rodziców – Szkoła dla Rodziców,
  - pomocy socjalnej,
  - pomocy prawnej?
- Na ile w świetlicach dba się o dyspozycyjność wychowawców dla dzieci w sytuacjach kryzysowych weekendowych (np. telefoniczną)?
- Czy wskazana jest specjalizacja świetlic pod kątem problemów dzieci, np. działania psychokorekcyjne, socjoterapeutyczne itp.?
- Czy gmina zna źródła wsparcia merytorycznego, z których czerpią inspiracje świetlice współfinansowane przez gminę? Jakie one są?

WSPÓŁPRACA ŚRODOWISKOWA:

- Jak wygląda współpraca świetlic finansowanych z GPRPA z instytucjami, środowiskami (szkolne, rodzinne, stowarzyszeniowe), różnymi podmiotami udzielającymi specjalistycznej pomocy dziecku i rodzinie?
- Jeśli istnieje współpraca, to: jak jest ona sprawdzana, jakie są efekty, jakie problemy, etc.?
- Na ile praca nad rozwiązaniem problemu dzieci z danej rodziny ma charakter interdyscyplinarny?
- Czy jest wspólna platforma dla pracowników świetlic:
  - superwizja pracy wychowawców świetlic,
  - wymiana doświadczeń,
  - szkolenia dla wychowawców świetlic?

ZMIANY:

- Czy są potrzebne zmiany w prawie, aby możliwe były skuteczniejsze formy pracy świetlic? Jeśli tak, to jakie zmiany są potrzebne?
- Jakie mogą być następstwa wprowadzenia obowiązkowych standardów pracy świetlic? Czy zostaną odebrane jako utrudnienie (jakie mogą być negatywne skutki), czy też jako pomoc i ułatwienie dla:
  - władz gminy – wymienić pozytywne skutki,
  - dla organizacji prowadzących – wymienić pozytywne skutki,
  - dla kierowników świetlic – wymienić pozytywne skutki,

- dla wychowawców świetlic – wymienić pozytywne skutki,
- dla dzieci (opiekunów) – wychowanków świetlic – wymienić pozytywne skutki?
- Jakie działania mogą poprawić jakość pracy świetlic?
- Czy jest potrzeba, aby zostały stworzone specjalne narzędzia dla osób (instytucji) prowadzących dzienne formy wsparcia?
- Jaki czas potrzebny jest na to, aby świetlica mogła spełnić swoje zadania – kiedy mogą być zauważone efekty pracy z dziećmi?
- Kto powinien decydować o ilości wychowawców przypadających na określoną liczbę dzieci?

KADRY:

- Jakie kwalifikacje mają wychowawcy w placówkach wsparcia dziennego w świetlicach prowadzonych przy udziale dotacji z gminy?
- W ilu świetlicach pracuje się metodą społeczności lub metodą społeczności terapeutycznej?
- W ilu placówkach wsparcia dziennego prowadzona jest superwizja pracy zespołu, pracy wychowawczej, terapeutycznej?

INSTYTUCJE PROWADZĄCE PWD:

- Doświadczenie: historia organizacji, stabilność kadr, dywersyfikacja źródeł finansowania, roczny budżet;
- Aktywności: dla kogo, co, z jakich źródeł?
- Relacje z otoczeniem: współpraca, konflikty, wymiana zasobów, kadr, uzupełnianie się oferty, kompleksowość działań;
- Posiadane aktywa: finansowe, materialne, społeczne, ludzkie.

INFRASTRUKTURA ŚWIETLIC:

- Czy placówka posiada stały lokal wydzielony na potrzeby działalności placówki?
- Metryczka lokalu (powierzchnia, własność, ilość pomieszczeń, infrastruktura wewnętrzna, koszty utrzymania, etc.);
- Finansowanie świetlicy (źródła, wysokość, cykliczność);
- Ocena funkcjonalności lokalu – co przeszkadza, a co jest jego walorem?
- Jaka jest dostępność do lokalu: dla dzieci, dla organizatora świetlicy?
- Jakie są relacje z sąsiadami świetlicy (czy przeszkadza, czy pomaga takie sąsiedztwo – obustronnie)?
- Wyposażenie (opis posiadania, ocena stanu technicznego, ocena potrzeb sprzętowych względem prowadzonych programów)

PROGRAMY AKTYWNOŚCI REALIZOWANYCH NA RZECZ DZIECI I MŁODZIEŻY (PWD)

REKRUTACJA

- Kryteria dostępności (wiek, rodzaje problemów, status materialny, inne);

- W jaki sposób przeprowadzana jest rekrutacja dzieci i młodzieży (wymogi formalne, sposób przeprowadzania, upowszechnianie informacji o pracy świetlicy)?
- Z jakich etapów składa się rekrutacja?
- Kto jest odpowiedzialny za przeprowadzenie rekrutacji?
- Problemy, z którymi spotykają się pracownicy odpowiedzialni za rekrutację.

ZAJĘCIA:

- Jakiego rodzaju zajęcia są realizowane?
- Jakiego rodzaju zajęcia tematyczne są organizowane przez placówkę (teatralne, plastyczne, sportowe itp.) – powtarzalność zajęć, stopień trudności, etc.
- Czy prowadzone są zajęcia dla młodzieży w wieku 15-19 lat?
- Które z zajęć cieszą się największą popularnością wśród uczestników?
- Jakiego rodzaju potrzeby dzieci i młodzieży są zaspokajane poprzez uczestnictwo w placówce?
- Czy dokonywana jest indywidualna diagnoza potrzeb podopiecznych w celu dostosowania programu zajęć?
- Czy przeprowadzana jest ewaluacja wewnętrzna realizowanych zajęć (wszystkich typów, wybranych itp.)?
- Czy prowadzona jest systematyczna dokumentacja przebiegu zajęć (typu: dziennik zajęć, lista obecności itp.)?
- Ilu uczestników zajęć w grupie przypada na jednego prowadzącego?
- Czy są opracowywane programy zajęć dostosowane do potrzeb dzieci i młodzieży niepełnosprawnej (zarówno intelektualnie, jak i ruchowo)?
- Czy placówka realizuje zajęcia socjoterapeutyczne?
- Czy zajęcia socjoterapeutyczne oparte są o program przygotowany dla całej grupy i indywidualną diagnozę każdego uczestnika?
- Czy prowadzona jest dokumentacja pracy z uczestnikiem w trakcie zajęć socjoterapeutycznych (dokumentacja diagnozy, realizacja indywidualnych i grupowych planów rozwoju wraz z osiągnięciami itp.)?
- Czy zajęcia grup socjoterapeutycznych prowadzi 1 czy 2 prowadzących?
- Ilu uczestników średnio liczą grupy socjoterapeutyczne?
- Czy prowadzący zajęcia socjoterapeutyczne korzystają z superwizji lub konsultacji?
- Czy programy zajęć są dostosowane do potrzeb rozwojowych uczestników oraz ich ograniczeń?
- Wymierność działań, przyjęte wskaźniki produktu, rezultatów, celów;

RODZICE:

- Czy utrzymywany jest systematyczny kontakt z rodziną podopiecznego? Jeśli tak, to w jakiej formie i z jakimi efektami (przykłady)?
- Czy kontakty z rodzicami/opiekunami prawnymi są dokumentowane? Jeśli tak, to w jaki sposób, jeśli nie, to dlaczego?
- Czy istnieją formy zajęć, które aktywnie angażują rodziców? Jeśli tak, to jakie?

WSPÓŁPRACA Z INSTYTUCJAMI:

- Czy działania podejmowane przez placówkę są zintegrowane z innymi instytucjami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży (szkoła, poradnia, OPSy, sąd rodzinny itp.)? Jeśli tak, to czego dotyczy współpraca, jeśli nie, to dlaczego nie ma takich działań?
- Jaki charakter ma współpraca z wyżej wymienionymi instytucjami (merytoryczny, organizacyjny, konsultacyjny, finansowy itp.) (wraz z przykładami korzyści współpracy)?

OGÓLNE INFORMACJE:

- W jakim przedziale wiekowym znajdują się podopieczni placówki?
- Jakiego rodzaju prowadzona jest dokumentacja funkcjonowania placówki?
- Czy dokonywana jest superwizja/konsultacje/doradztwo merytoryczne pracy placówki przez osoby posiadające stosowne kwalifikacje (rekomendacja PTP, PARPy)?
- Czy placówka realizuje pomoc długoterminową, aż do rozwiązania problemów podopiecznego? Jakie komplementarne formy wsparcia dla uczestnika zajęć prowadzi placówka?
  - formy wsparcia typu: kolonia letnia, zimowa, obozy itp.
  - dożywianie,
  - pomoc materialna lub finansowa.
- Czy realizowana jest ewaluacja zewnętrzna pracy placówki?
- Kto dokonuje ewaluacji zewnętrznej pracy placówki?

KADRA I ZESPÓŁ PWD:

- Liczba pracowników etatowych i nieetatowych;
- Czy placówka jest wspierana przez wolontariat (tak/nie, ile, dlaczego)?
- Kwalifikacje kadry;
- Doświadczenia pracowników i kadry zarządzającej;
- Cykliczność i tematyka doskonalenia zawodowego;
- Wynagrodzenia;
- Formy zarządzania kadrą placówki;
- Finansowanie szkoleń i kursów specjalistycznych w zakresie pracy z dziećmi i młodzieżą pracownikom przez PWD

3.4 METODY I TECHNIKI BADAWCZE ZASTOSOWANE W CZASIE REALIZACJI ZLECENIA

- Analiza dokumentów i danych zastanych;
- Wstępne wywiady CATI;
- Wywiady kwestionariuszowe;
- Pogłębione wywiady indywidualne;
- Wywiady grupowe FGI;
- Spotkanie robocze dla wytypowanych przedstawicieli PWD – krytyczna analiza wstępnej wersji raportu.

3.5 SPOSÓB REALIZACJI BADANIA

Badanie zostanie zrealizowane w oparciu o analizy danych zastanych (*desk research*) oraz badanie terenowe z zastosowaniem zróżnicowanych technik badawczych (punkt V).

4. OPIS PROCESU BADAWCZEGO I JEGO OGRANICZEŃ

Badania zrealizowano w okresie kwiecień – czerwiec 2012. W pierwszym etapie (kwiecień) dokonano wstępnych analiz aktywności w gminach, zweryfikowano listę organizacji pod kątem aktywności na rzecz dzieci i młodzieży, zebrano dostępne w Internecie dokumenty związane z JST (programy, budżety, sprawozdania, etc.). Drugi etap badań to przeprowadzenie badań ankietowych wśród JST, a następnie wśród NGOs oraz instytucji prowadzących PWD. Na podstawie obserwacji wytypowane zostały placówki PWED rekomendowane do przeprowadzenia wywiadów focusowych oraz liderzy (organizacje i samorządy) do przeprowadzenia wywiadów indywidualnych. Badania w tej grupie respondentów były trzecim etapem (czerwiec) zbierania informacji objętych celem zadania.

W przypadku prób uzyskania danych zastanych (*desk research*) główną trudnością jest niefunkcjonalna, nieprzejrzysta budowa Biuletynu Informacji Publicznej.

Osoba odpowiedzialna za *desk research* raportuje, że:

- ☞ Dostęp na stronach BIP zarówno do budżetów, jak i do pozostałych dokumentów był znacznie utrudniony. Brak bowiem łatwego i bezpośredniego dostępu do wspomnianych dokumentów z menu BIP. Wydaje się, że te dość istotne dokumenty regulujące działalność JST powinny być łatwo dostępne, w tym również bezpośrednio ze strony internetowej danej gminy.

Przeprowadzając wywiady kwestionariuszowe ankieterzy wskazywali na następujące trudności:

- Specyfika badania poprzez rozbudowany kwestionariusz wymagały od potencjalnych respondentów stosunkowo dużego zaangażowania – nie tylko samej zgody, ale również dobrej woli, cierpliwości i skupienia oraz, co najistotniejsze, wygospodarowania kilkudziesięciu minut czasu. Trudność sprawiało zmotywowanie respondentów do wypełnienia całego kwestionariusza. Problemem okazały się odpowiedzi na pytania otwarte, opisowe, prośby o podanie konkretnych przykładów niejednokrotnie wymagały wyszukania informacji, bądź dłuższej analizy.
- Badania rozpoczęły się pod koniec kwietnia 2012 r., czyli w przededniu długiego weekendu, dlatego wystąpiły trudności w określeniu dokładnego terminu wywiadów – część z osób z tego powodu była trudno dostępna.
- Niechęć do badania – szczególnie wśród osób zajmujących się organizacjami pozarządowymi w gminach – mógł powodować fakt, iż część z nich w tym samym czasie brała udział w podobnych lub zbliżonych badaniach np. KLON/JAWOR. Dla takiego respondenta w oczywisty sposób kolejne badanie dotyczące podobnej tematyki rodzić może niechęć i zniecierpliwienie.
- Odwrotnie od przewidywań ankieterów, przedstawiciele JST chętniej od przedstawicieli NGOs znajdowali czas na badanie i odpowiadali na pytania.

5. PREZENTACJA NAJWAŻNIEJSZYCH WYNIKÓW BADANIA

5.1 SAMORZĄD A ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

5.1.1 INFORMACJE OGÓLNE

Istnieje przeświadczenie o dużym potencjale organizacji społecznych do działań w gminie. Wskazuje się jednocześnie na lepsze rozpoznanie potrzeb, mniejsze koszty realizacji zadań publicznych przez NGO, zaś ocena standardu świadczenia usług, w porównaniu z JST, uzależniona jest od zakresu przedsięwzięcia. W opinii respondentów, im bardziej złożone zadania, tym lepszym dostawcą usług okazuje się JST.

5.1.2 ODNIESIENIA DO FUNKCJONUJĄCYCH PROGRAMÓW ROZWOJU GMINY

- Upowszechnianie i publikowanie dokumentów programowych przez JST (Strategia, Program Rozwiązywania Problemów Społecznych, Program Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym, Program Współpracy) w Internecie jest zjawiskiem stanowczo zbyt rzadkim;
- Problematyka związana z dziećmi i młodzieżą nie jest szczególnie podkreślana w dokumentach strategicznych i programowych;
- Priorytetom związanym z obszarem „dzieci i młodzież” nadaje się stanowczo zbyt niską rangę. W strukturze obszarów współpracy deklarowanych przez JST edukacja i wychowanie oraz pomoc społeczna (gdzie zawarte może być finansowanie świetlic) zajęły dalsze miejsca;
- Jednoroczne Programy Współpracy zostały uchwalone w 99 samorządach, tylko w 10 gminach Program Współpracy opracowano na dłużej niż 2 lata;
- Programy współpracy JST z NGO sporadycznie (od 7 do 10 przypadków na 73) powołują się na cele zawarte w innych dokumentach programowych gminy;
- Priorytety wydatkowania środków, zawarte w Programie Współpracy są, zdaniem respondentów, ustalane głównie na podstawie opinii i wniosków składanych przez organizacje lub w drodze konsensusu organ wykonawczy-organizacje społeczne;
- Złożono 1359 wniosków na realizację zadania publicznego, umowy podpisano na 1274 zadania z 879 organizacjami, co wskazuje na małą aktywność i niską konkurencyjność w ubieganiu się o środki na zadania zlecone;
- Sprawozdania z realizacji Programu Współpracy nie są zamieszczane w Internecie (tylko w 22 na 123 gminy), nie są też narzędziem konstruowania kolejnych Programów.

5.1.3 WSPÓŁPRACA (RELACJE) Z ORGANIZACJAMI I ORGANIZACJI Z OTOCZENIEM

- Według JST (n=120) współpraca ma głównie wymiar finansowy, infrastrukturalny i organizacyjny;
- Ze strony liderów NGO zauważa się brak aktywnych form kształtowania Programów Współpracy z samorządem (konsultacje, projekty partnerskie, tworzenie programów/strategii/przepisów, diagnoza środowiska, udział w procesach decyzyjnych);
- Większość organizacji działa na terenie jednej gminy;
- Liderzy PWD mają świadomość możliwości finansowania PWD przez samorządy, ale w ich opinii samorządy nie chcą korzystać z okazji zlecania zadań organizacjom społecznym;
- Zauważa się małą aktywność w kształtowaniu relacji społecznych (budowanie kapitału społecznego) przez NGO;
- Najczęściej wymienione bariery pozafinansowe w rozwoju NGO mają charakter społeczny;

5.1.4 ZLECANIE ZADAŃ PUBLICZNYCH NGO-SOM

- Głównymi obszarami współpracy dla JST są: wsparcie organizacji w celach statutowych, rozwój lokalny, ochrona zdrowia, kultura fizyczna i sport, kultura i sztuka;
- Główną formą współpracy dla JST i NGO jest współpraca finansowa;
- Środki na zadania zlecane w ramach PW to tylko 0,38% sumy budżetów badanych gmin;
- Zwiększenie środków w ramach programów współpracy nie osłabiłoby efektywności zrealizowanych działań (zgodna opinia zarówno JST jak i NGO);

5.2 PROGRAMY AKTYWNOŚCI REALIZOWANE NA RZECZ DZIECI I MŁODZIEŻY

5.2.1 INFORMACJE OGÓLNE

Na terenie 103 JST funkcjonują pozaszkolne formy wsparcia dla dzieci i młodzieży. Mają one zazwyczaj charakter stały. Można wyróżnić 77 świetlic prowadzących aktywność na poziomie odpowiadającym poziomowi I programu SUWAK, 63 – poziomowi II i 35 – poziomowi III. Dominują następujące formy aktywności: zabawy i gry ruchowe oraz zabawy rozwijające zainteresowania. Uczestnikami świetlic są zazwyczaj uczniowie szkoły podstawowej i gimnazjum. Wśród dodatkowych działań wskazywano: wycieczki (55), pomoc w nauce (33), kolonie i/lub obozy (26). Część organizacji prowadzi również działania dodatkowe, adresowane do innych grup mieszkańców.

5.2.2 INFORMACJE ZWIĄZANE Z FUNKCJONOWANIEM NGO

- 1) **Rekrutacja uczestników świetlic:** 82 NGOs nie posiada spisanych procedur przyjmowania dzieci i młodzieży;
- 2) **Stosowane procedury:** 106 NGOs prowadzi dokumentację merytoryczną świetlicy lub aktywności na rzecz dzieci i młodzieży. Brak zarówno po stronie JST, jak i NGOs kompleksowych procedur analizy „od potrzeby po ocenę satysfakcji” lub inaczej „od diagnozy po ewaluację”;
- 3) **Potrzeby szkoleniowe:** potrzeby szkoleniowe oscylują wokół zagadnień formalnych (księgowość) oraz finansowych (źródła finansowania, pisanie wniosków, współpraca z firmami);
- 4) **Bariery w rozwoju aktywności na rzecz dzieci i młodzieży** na terenie gmin stanowią głównie niewystarczające środki finansowe, czy brak pracowników administracyjnych i merytorycznych.

5.3 INSTYTUCJE PROWADZĄCE PWD

5.3.1 INFORMACJE OGÓLNE

21 instytucji, spośród 30 przebadanych, funkcjonuje dłużej niż 2 lata, 6 rozpoczęło działalność w 2011 lub 2012 r. Funkcjonują 5 dni w tygodniu, od 6 do 9 godzin, 7 pracuje we własnym lokalu, 20 wynajmuje, w 15 powierzchnia nie przekracza 100m², 20 jest dostępnych dla osób niepełnosprawnych, większość uczestników jest w wieku 7–15 lat. W 21 świetlicach frekwencja wynosi powyżej 60%, 2/3 badanych przyznaje, że liczba miejsc jest adekwatna do potrzeb i możliwości organizacyjnych. 21 PWD prowadzonych jest przez stowarzyszenia. Dla 7 PWD roczny budżet nie przekracza 10 tys. PLN, dla 6 jest on w wysokości 20–50 tys. PLN. Zdecydowana większość PWD ocenia swój budżet jako niewystarczający dla zapewnienia właściwych standardów, jak i samego prawidłowego funkcjonowania jednostki.

5.3.2 INFORMACJE ZWIĄZANE Z FUNKCJONOWANIEM PWD

- 1) **Finansowanie PWD:** najczęstszym źródłem finansowania jest samorząd gminny, włączając w to również środki GKRPA i środki pomocy społecznej;
- 2) **Aktywności PWD:** dla 18 organizacji świetlica jako miejsce spotkań i integracji jest głównym obszarem aktywności. W 18 świetlicach organizowane są formy działań związane z rozwojem zainteresowań i pasji, 9 świetlic ma charakter świetlic specjalistycznych;
- 3) **Relacje z otoczeniem:** PWD współpracują głównie z lokalnymi organizacjami i instytucjami;
- 4) **Rekrutacja w PWD:** określone procedury przyjmowania uczestników posiada 12 PWD, nie posiada ich 17 placówek;
- 5) **Posiadane „inne” aktywa:** w wypowiedziach z badań focusowych wskazuje się również na inne niż tradycyjne aktywa w postaci „*powracających do świetlic byłych uczestników zajęć*”. Jednocześnie brak w raporcie z badań PWD informacji o stosowaniu takich form

monitoringu, czy ewaluacji, które oparte na analizie losów „absolwenta” pozwalałyby wykorzystać tego typu „zasoby” do budowania w środowisku korzystnego wizerunku;

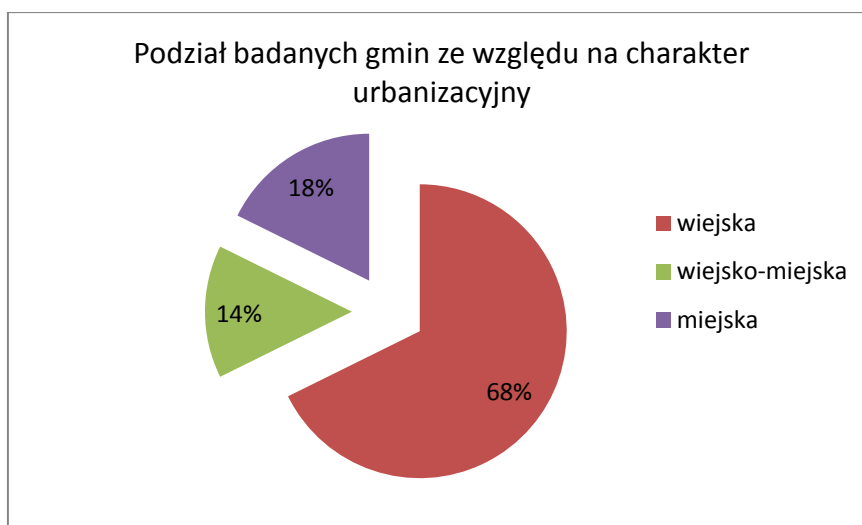
- 6) **Standard pracy:** podczas samooceny standardu działania placówki, każdy aspekt został oceniony „wysoko” lub „bardzo wysoko”, także w pytaniu o dostosowanie programu zajęć socjoterapeutycznych do potrzeb uczestnika (raport PWD). Analizując indywidualne wypowiedzi liderów PWD (raport z badań focusowych), można dojść do wniosku, że określenie standardów pracy potrzebne jest szczególnie na najniższym i średnim poziomie wg klasyfikacji SUWAK.

Więcej: [Rozdz. 7 – Pogłębione analizy i wnioski, z uwzględnieniem analiz i wnioskowania.](#)

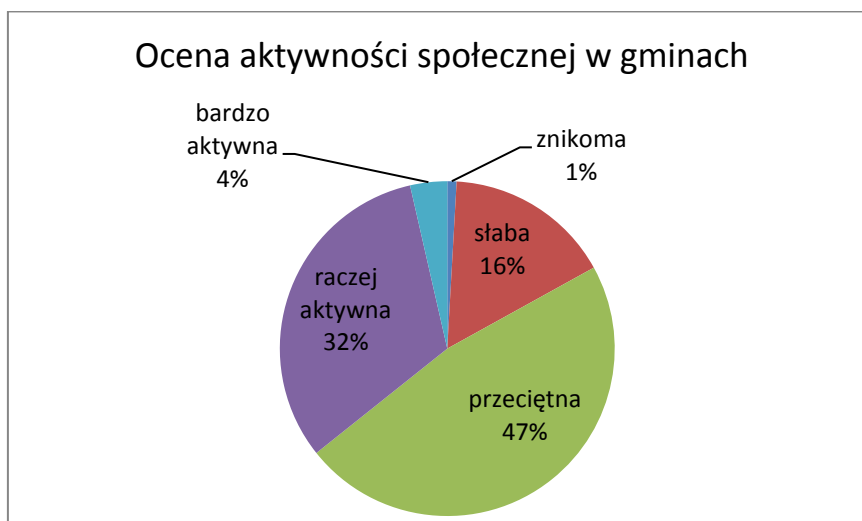
6. ODPOWIEDZI NA PYTANIA BADAWCZE

6.1 ANKIETA TELEFONICZNA

Poniższy raport powstał na bazie informacji zebranych w czasie rozmów z przedstawicielami JST. Informacje zostały zawężone tylko do tych samorządów, które na późniejszym etapie prac wyraziły zgodę na przeprowadzenie badań ankietowych dotyczących kontraktowania usług społecznych w obszarze dzieci i młodzieży. Poniższe informacje stanowią ocenę stopnia aktywności gmin, mają charakter szacunkowy i opierają się jedynie na opiniach rozmówców.

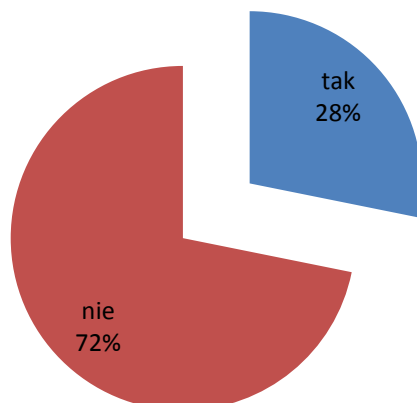

Wykres nr 1: Rodzaj gminy ze względu na charakter urbanizacyjny.

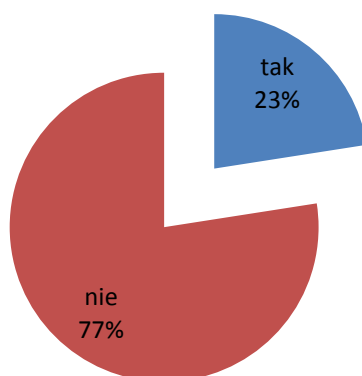
Wykres nr 2: Ocena aktywności społecznej.

Czy na terenie gminy istnieją silne organizacje społeczne?

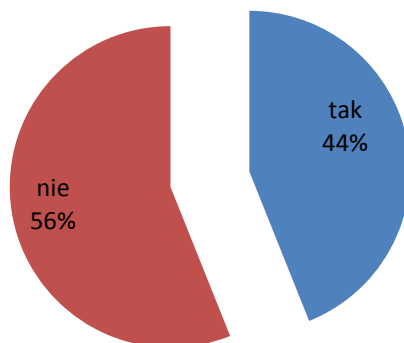
Wykres nr 3: Czy na terenie gminy istnieją silne organizacje społeczne?

Czy na terenie gminy istnieją organizacje społeczne zatrudniające etatowych pracowników?

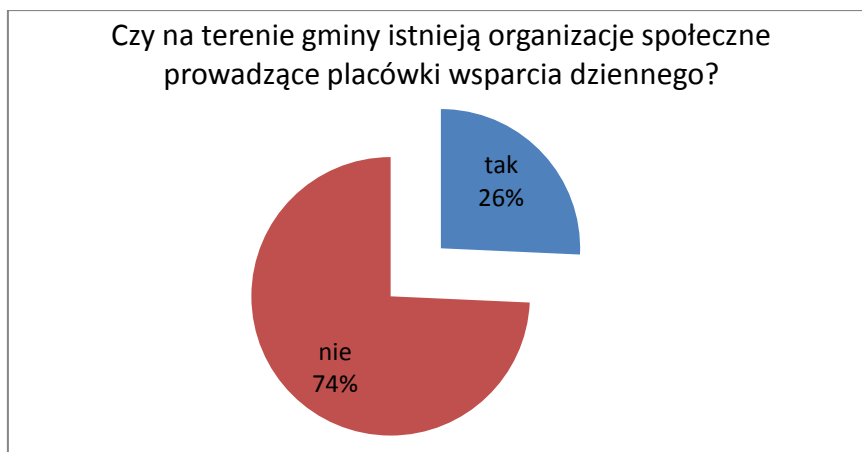
Wykres nr 4: Czy na terenie gminy istnieją organizacje społeczne zatrudniające etatowych pracowników?

Czy na terenie gminy istnieją organizacje społeczne potrafiące samodzielnie realizować duże projekty?

Wykres nr 5: Czy na terenie gminy istnieją organizacje społeczne potrafiące samodzielnie realizować duże projekty?

Wykres nr 6: Czy na terenie gminy istnieją organizacje społeczne prowadzące placówki wsparcia dziennego?

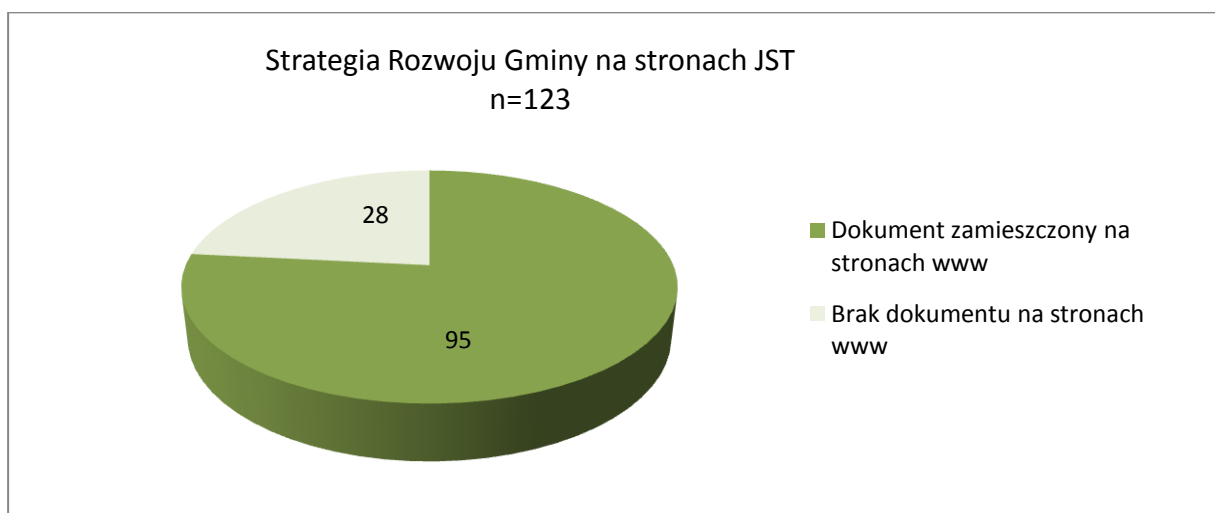
Wykres nr 7: Czy na terenie gminy istnieją aktywnie działające organizacje społeczne spoza gminy?

6.2 RAPORT Z ANALIZY DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH GMINY

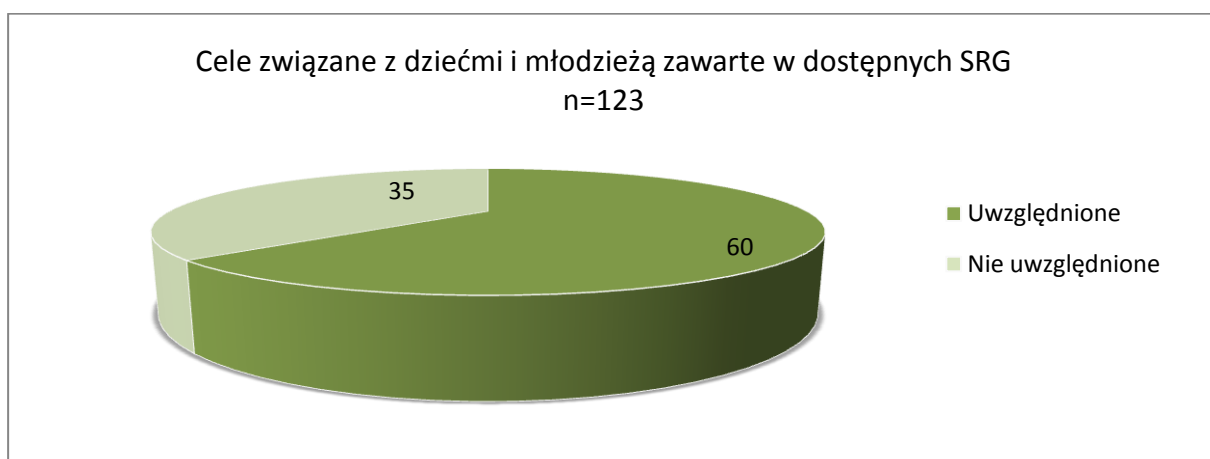
Poniższy raport powstał na bazie opublikowanych dokumentów strategicznych **123 gmin** województwa podkarpackiego, stan na 30 kwietnia 2012 roku.

6.2.1 STRATEGIA ROZWOJU GMINY

Strategia Rozwoju Gminy - podstawowy plan wyznaczający najważniejsze cele i główne kierunki rozwoju miejscowości w perspektywie lat. Na podstawie przeprowadzonych analiz wynika, iż ok. 3/4 gmin posiada strategię, lecz tylko nieco ponad połowa z nich (60) zawiera cele związane z wspieraniem działań na rzecz dzieci i młodzieży. Sytuację ilustruje poniższy diagram:

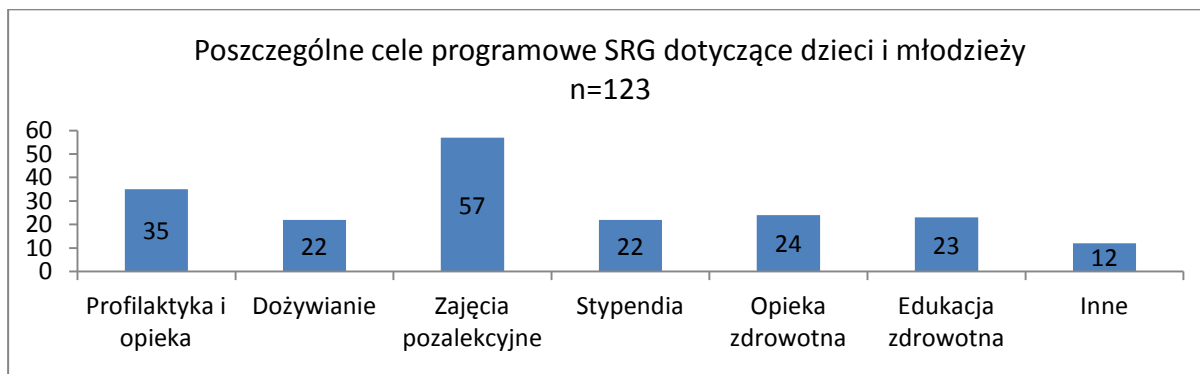

Wykres nr 8: Strategia Rozwoju Gminy na stronach JST.

Wykres nr 9: Cele zawarte w SRG.

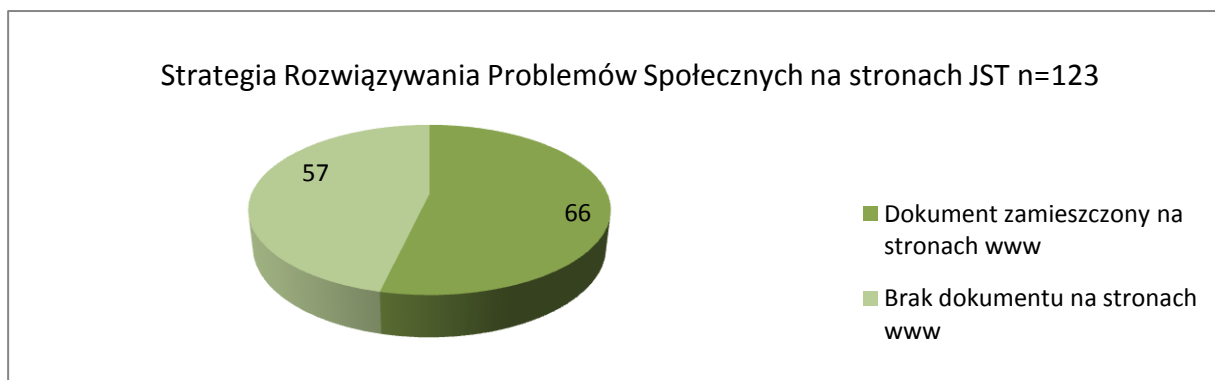
Wśród celów poświęconych najmłodszym znalazły się takie jak: dożywianie, stypendia, opieka zdrowotna, czy, zdecydowanie dominujące, zadania związane z organizacją zajęć pozalekcyjnych oraz tworzenie systemu profilaktyki i wspierania.

Wykres nr 10: Cele programowe SRG.

6.2.2 STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

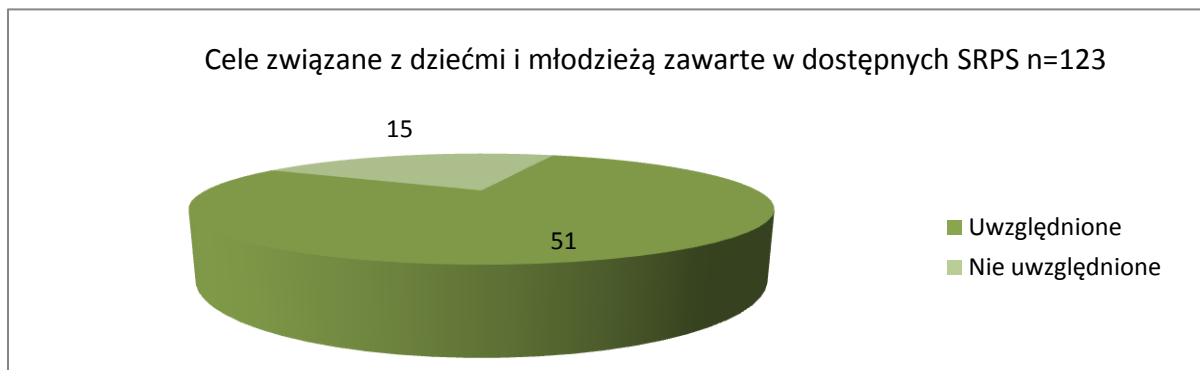
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest upowszechniana za pośrednictwem Internetu jeszcze rzadziej. Na 123 przebadane gminy tylko ok. połowa posiada dokument, w tym 51 uwzględnia w niej założenia związane z dziećmi i młodzieżą.

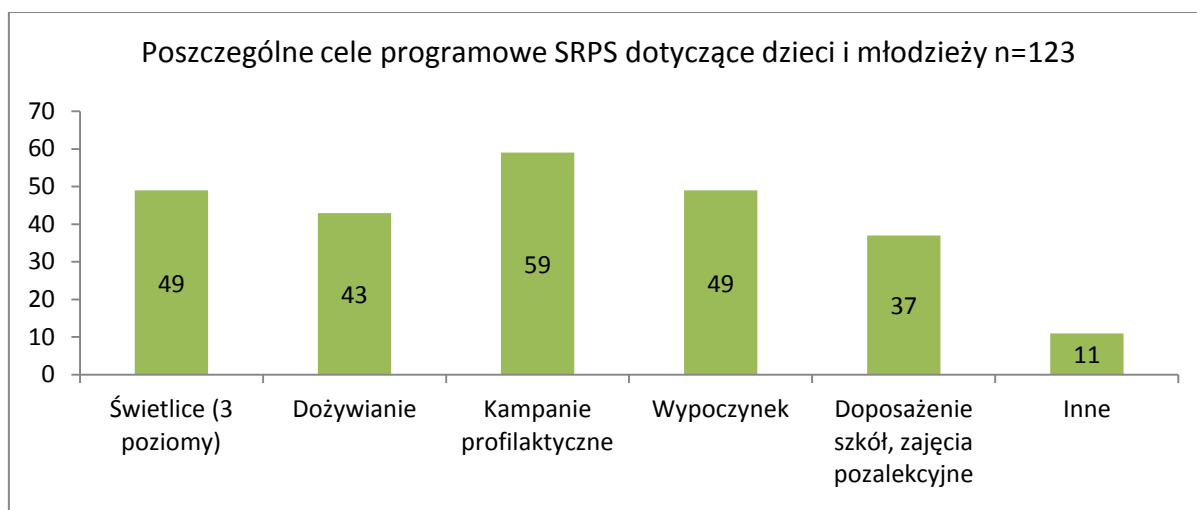
Wykres nr 11: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na stronach JST.

Wśród celów dominuje zdecydowanie organizacja kampanii profilaktycznych (59 gmin), następnie wspieranie oraz organizacja świetlic i wypoczynku (49).

Wykres nr 12: Cele zawarte w SRPS.

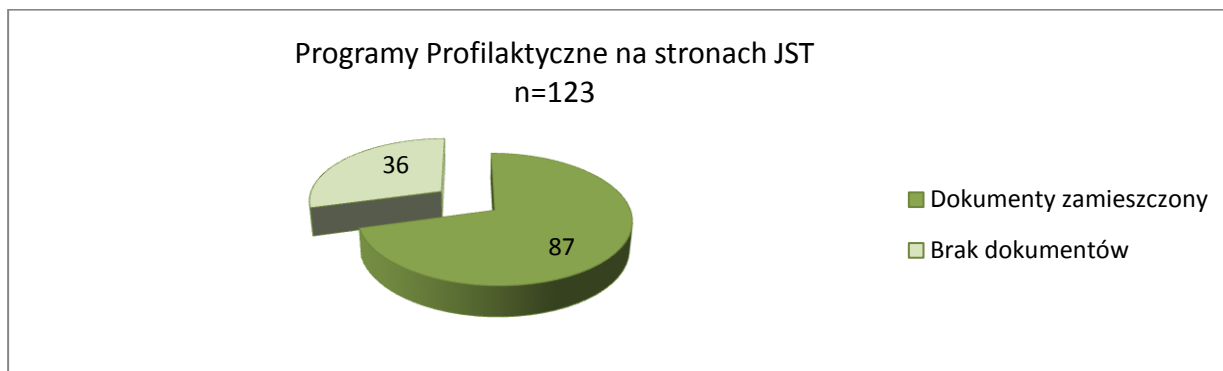
Poniższe cele programowe kształtują się następująco:

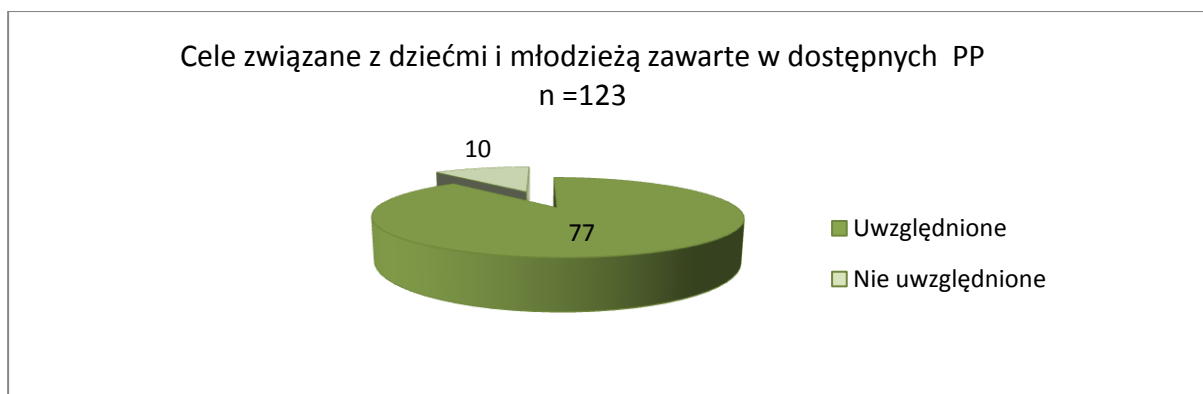
Wykres nr 13: Cele programowe SRPS.

6.2.3 PROGRAMY FINANSOWANE ZE ŚRODKÓW KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Z danych wynika, iż 87 gmin posiada opublikowane na stronach internetowych programy profilaktyczne, z tego aż 77 zawiera cele w zakresie wspierania dzieci i młodzieży.

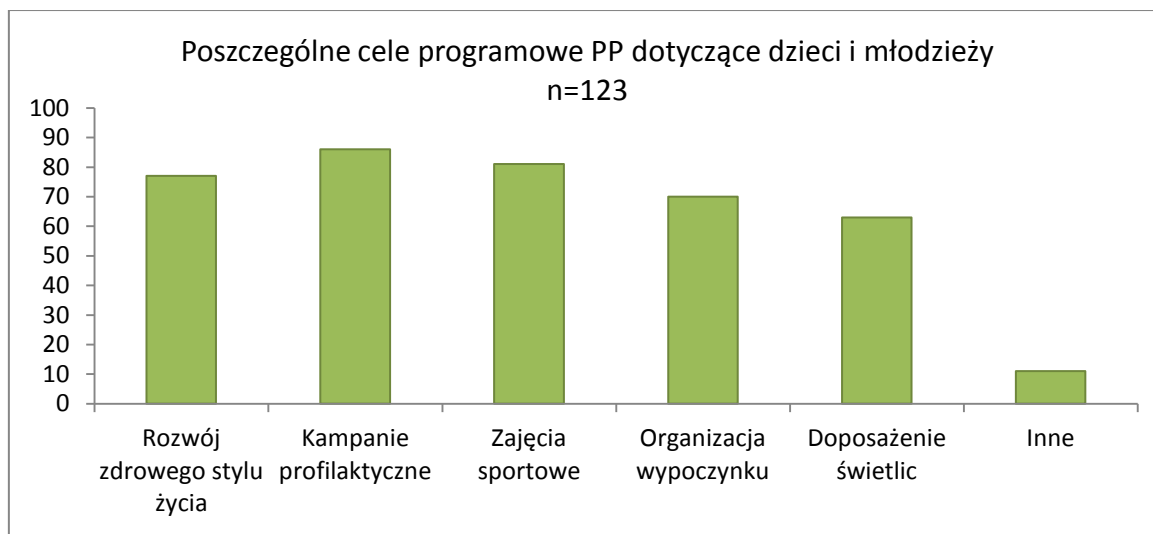

Wykres nr 14: Programy profilaktyczne na stronach JST.

Wykres nr 15: Cele zawarte w PP.

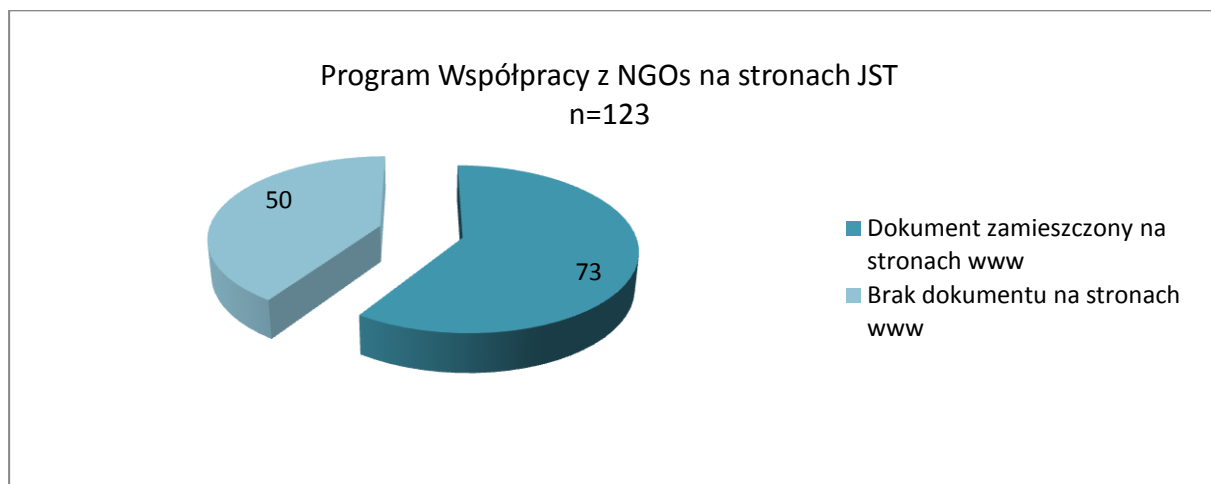
Do najczęściej pojawiających się celów należą: organizacja kampanii profilaktycznych (86), zajęć sportowych (81), czy rozwój zdrowego stylu życia (77).

Wykres nr 16: Cele programowe zawarte w PP.

6.2.4 PROGRAM WSPÓŁPRACY JST Z ORGANIZACJAMI SPOŁECZNYMI

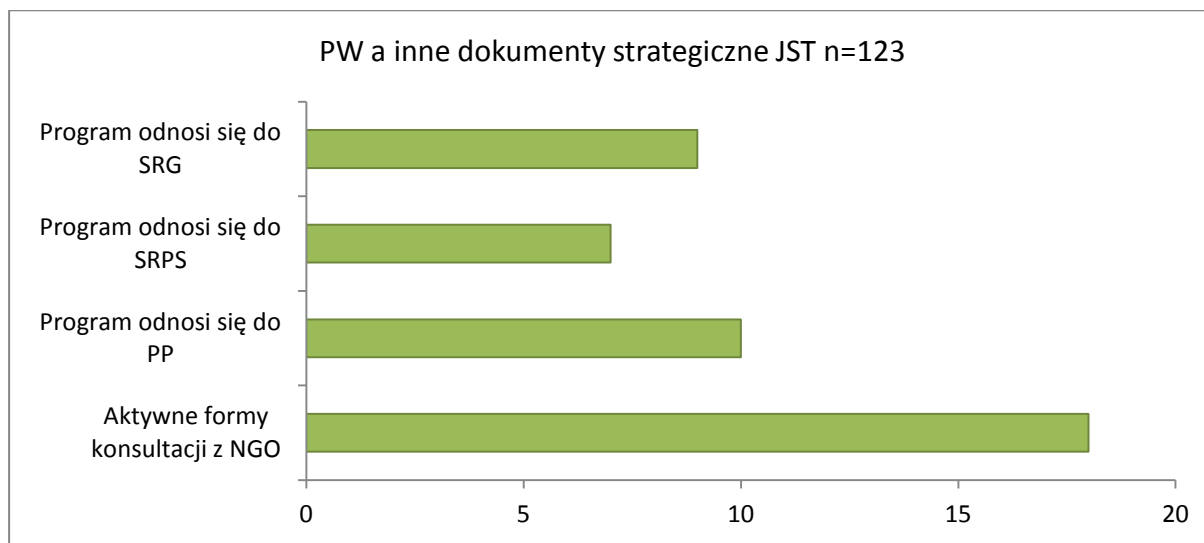
73 gminy zamieściło Program Współpracy w Internecie.

Wykres nr 17: Program Współpracy z NGOs na stronach JST.

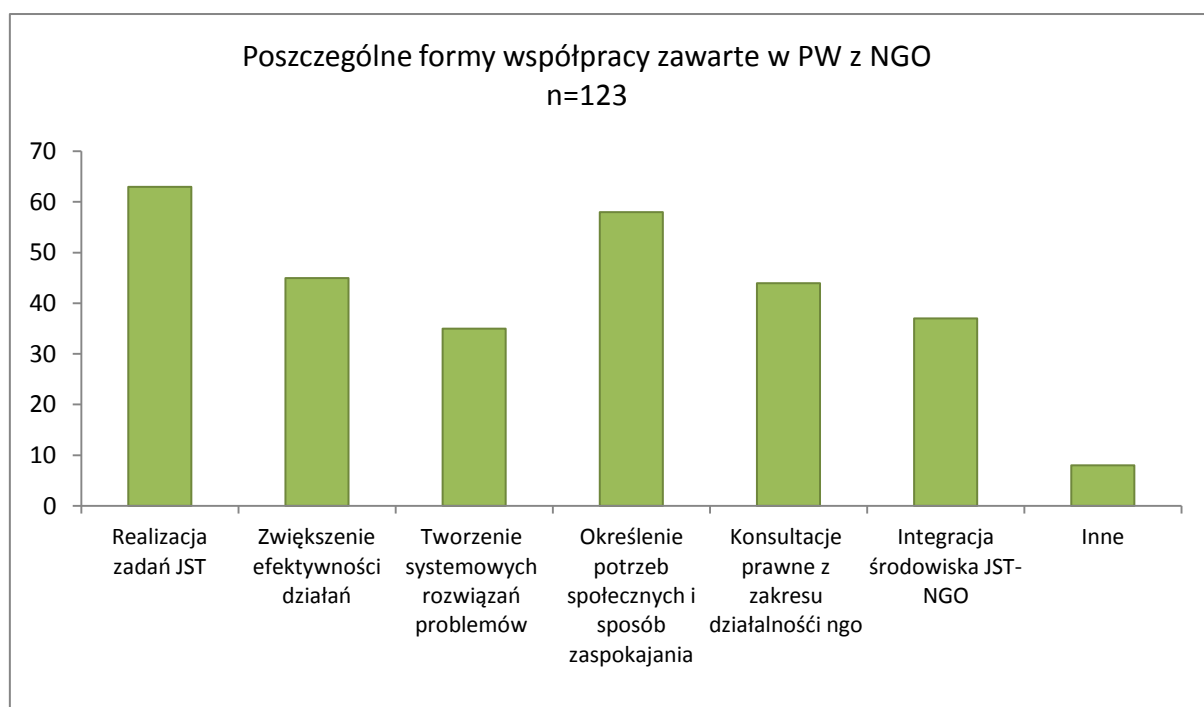
Obszarem badawczym w zakresie Programów Współpracy była analiza tego, na ile dokumenty te, jako jednoroczne formy wyznaczające zakres kontraktowania usług przez JST, są skorelowane z długoterminowymi programami rozwoju, lub mają odniesienie do innych dokumentów programujących rozwój społeczny gminy. Ponadto, dokonano analizy stopnia, w jakim samorządy, zobligowane ustawą do konsultowania Programu Współpracy ze środowiskiem lokalnym, korzystają z aktywnych form konsultacji z organizacjami, dla których dokument ten będzie podstawowym narzędziem regulującym formy i zakres współpracy z

JST (do aktywnych form należą: zaproszenia na konsultacje dla liderów, wysyłka mailowa projektu, zaproszenie na komisje/sesje Rady Gminy).

Wykres nr 18: Program Współpracy a inne dokumenty programowe JST.

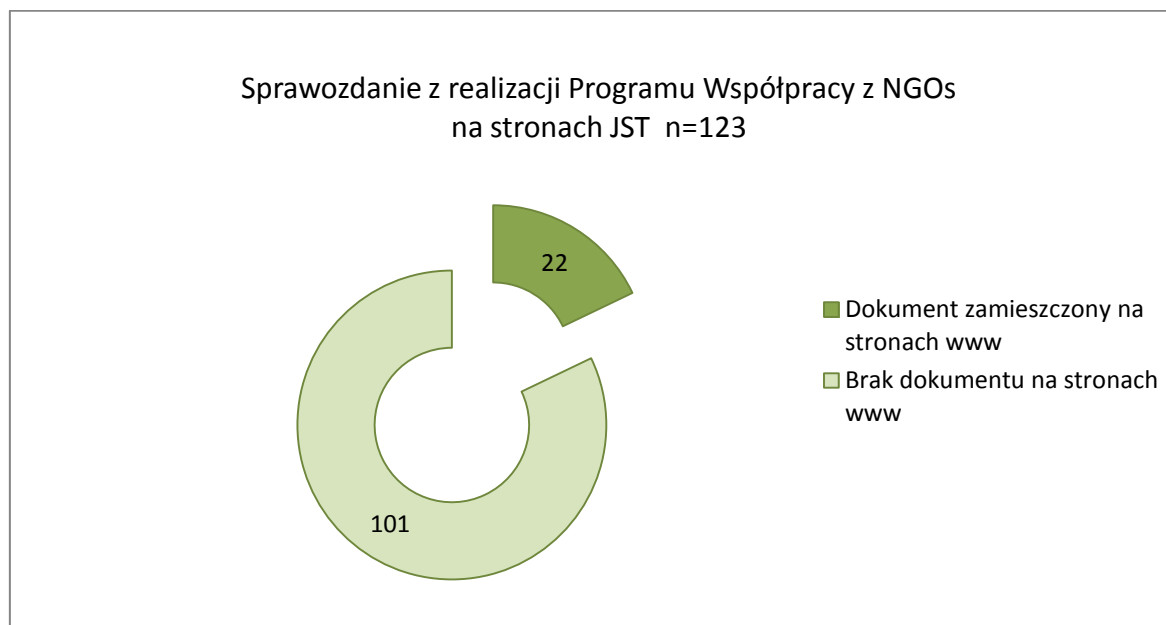
Wśród najczęściej wymienianych form współpracy znajduje się realizacja zadań JST przez NGO (63) oraz określenie potrzeb społecznych i sposobu ich zaspokojenia (58).

Wykres nr 19: Formy współpracy zawarte w PW.

6.2.5 SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU WSPÓŁPRACY

Wśród wszystkich zebranych źródeł najgorzej wypada sprawozdanie z realizacji PW. Na 123 gminy tylko 22 posiadają dokument, który został zamieszczony na stronach internetowych samorządu.

Wykres nr 20: Sprawozdanie z realizacji PW zamieszczony na stronach JST.

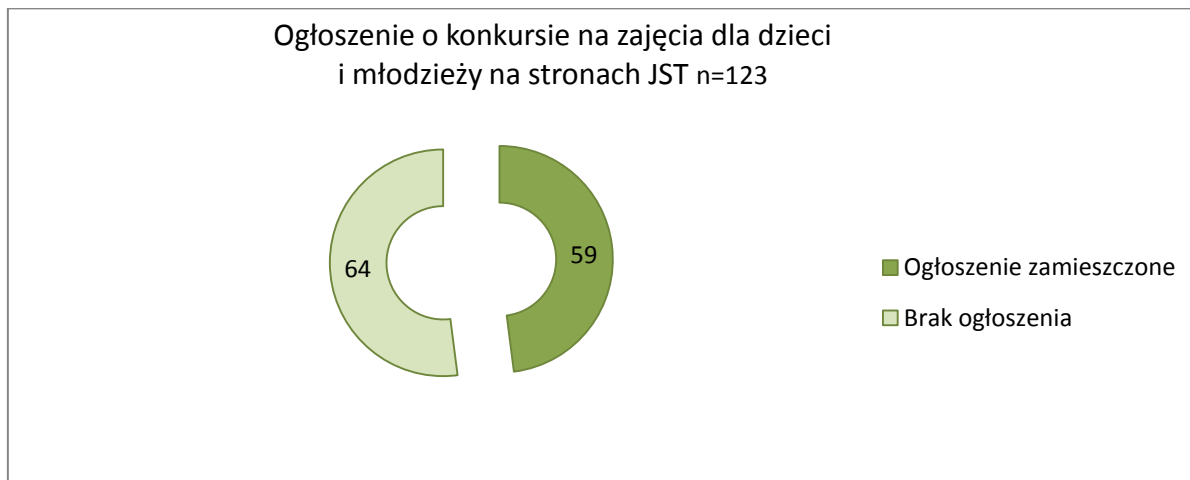
Wśród wskaźników oceny najczęściej wymieniana jest wysokość przekazanych środków (23), liczba dotowanych NGOs (23), a także liczba ogłoszonych konkursów (22). Warto zaznaczyć, iż jedynie w 18 PW na 73 zamieszczone w Internecie (n=123) określono zakres szczegółowy struktury sprawozdania.

Wykres nr 21: Wskaźniki oceny PW.

6.2.6 OGŁOSZENIE O KONKURSIE

Ogłoszenie konkursowe opublikowane jest w 59 gminach.

Wykres nr 22: Ogłoszenie na stronach JST.

Stosowane kryteria oceny wniosku konkursowego to najczęściej możliwość realizacji zadania przez NGOs (46), ocena przedstawionej kalkulacji kosztów (48), a także realizacja zadań własnych gminy w latach poprzednich.

Wykres nr 23: Kryteria oceny wniosku konkursowego.

6.2.7 ALOKACJA ŚRODKÓW NA ZADANIA KONTRAKTOWANE TRYBEM UDPPiW

Tabela nr 1 przedstawia alokację środków na zadania kontraktowane trybem UDPPiW. Spośród 123 gmin objętych badaniami, 71 JST zamieściło budżet na BIP, w 40 JST zawarto tryb kontraktowania; szacunek środków na kontraktowanie dotyczy wszystkich gmin (n=71) prezentujących budżet na BIP.

Wyszczególnienie	Wartość środków ogółem	Kwota wydatków budżetów JST ogółem	Alokacja w %
Wartość środków na kontraktowanie usług trybem UDPPiW	6 854 942,62	1 803 460 609	0,38
Wartość środków na kontraktowanie – sport	3 462 407	1 803 460 609	0,19
Wartość środków na kontraktowanie – inne aktywności	3 392 535,62	1 803 460 609	0,19

Tabela nr 1. Alokacja środków na zadania kontraktowane trybem UDPPiW.

6.2.8 PODSUMOWANIA

- 1) Chociaż Program Współpracy z NGOŚmi jasno przedstawia formy i zakres współpracy, trudno odnaleźć w nim konkretne obszary, w których organizacje mogłyby współpracować z samorządem. Na 73 gminy posiadające opublikowany PW, jedynie 42 posiadają w dokumencie nawiązanie do innych dokumentów strategicznych (SRG, SRPS, PP).
- 2) Liczba publikowanych dokumentów strategicznych jest niewielka. Wśród badanych dokumentów najczęściej zamieszczanym jest Strategia Rozwoju. Badania pokazują jednak, iż brakuje jej na stronie aż w co czwartej gminie.
- 3) Najczęstszym kryterium oceny merytorycznej oferty konkursowej dla dzieci i młodzieży są: przedstawiona kalkulacja kosztów (48), pozyskanie dodatkowych funduszy (41), czy maksymalna efektywność wykorzystywanych środków (38), natomiast grupa adresatów, ich liczba (15), czy spodziewane rezultaty, efekty realizacji zadania (31) są kryteriami najmniej popularnymi. Na podstawie tej tendencji nasuwa się wniosek o największej szansie na współpracę finansową z JST organizacji o dobrym kapitale finansowym, lecz niekoniecznie atrakcyjnym planem merytorycznym zadania.
- 4) Analizowane dokumenty charakteryzuje duży stopień ogólnikowości. Pośród ogromnej liczby celów, brak jest konkretnych informacji o planowanych do realizacji zadaniach.
- 5) Przeważający brak wniosków ewaluacyjnych w sprawozdaniach z realizacji Programu Współpracy zwraca uwagę na tendencyjność Programów Współpracy – powielanych rokrocznie. Dodatkowo, patrząc przez pryzmat większości gmin, poszczególne PW nie wykazują spodziewanych różnic, będących efektem tak różnej charakterystyki gmin, problemów lokalnych etc. Programy w przeważającej większości tworzone są według jednego schematu, zmienną zazwyczaj jest tylko nazwa gminy i wysokość budżetu.

- 6) Brak aktywnych form współpracy pozafinansowej JST z NGOs, w szczególności w zakresie aktywnych form wymiany informacji, powoduje, iż działania JST są słabo skorelowane z działaniami NGOs. Nadal podstawowym źródłem wymiany informacji jest tablica ogłoszeń JST.

6.3 WYWIADY KWESTIONARIUSZOWE

6.3.1 OPIS BADAŃ

CEL BADAŃ

Opis istniejących PWD (placówek wsparcia dziennego), a także tych, które nie są kontraktowane z JST na obszarze województwa podkarpackiego: ilość, liczba osób zatrudnionych, wielkość placówek, wyposażenie itp., liczby i charakterystyki podopiecznych, form organizacyjnych, źródeł dofinansowania itp.

Ponadto celem badań będzie:

- Określenie barier w zakresie tworzenia, jak i funkcjonowania PWD w partnerstwie między JST a NGO
- Określenie potrzeb w zakresie tworzenia i funkcjonowania PWD w partnerstwie między JST a NGO
- Określenie zakresu, w jakim PWD uwzględniają w swojej działalności standardy pracy: zasady planowania pracy, warunki lokalowe, zasady diagnozy środowiska i uczestników itd.

PRZEDMIOT BADAŃ

Przedmiotem badań przeprowadzanych techniką wywiadu kwestionariuszowego są:

- Jednostki Samorządu Terytorialnego (na poziomie gmin) województwa podkarpackiego;
- Podmioty, które mogą realizować działalność pożytku publicznego w rozumieniu artykułu 3. Ustawy z dn. 24 kwietnia 2003 o Działalności Pożytku Publicznego (UDPPIW) i wolontariacie, działających na rzecz dzieci i młodzieży w województwie podkarpackim w latach 2011–2012.
- Placówki Wsparcia Dziennego działających na podstawie Ustawy z dnia 24 marca 2004 r o pomocy społecznej na terenie województwa podkarpackiego w 2011 r.

JEDNOSTKI ANALIZY

W badaniu jednostkami analizy są:

- Przedstawiciele 120 Jednostek Samorządu Terytorialnego najniższego szczebla, czyli Urzędów Gminy, z terenu województwa podkarpackiego (pracownicy lub urzędnicy UG w 2011 roku)
- Lista przebadanych gmin w załączniku/przestawione na mapie;
- 153 podmioty, które mogą realizować działalność pożytku publicznego w rozumieniu artykułu 3. Ustawy z dn. 24 kwietnia 2003 o Działalności Pożytku Publicznego (UDPPIW) i wolontariacie, działających na rzecz dzieci i młodzieży w województwie podkarpackim w latach 2011 -2012.
- W dalszej części raportu pod nazwą organizacje pozarządowe należy rozumieć stowarzyszenia, fundacje oraz podmioty opisane w art. 3 ust.3 UDPPIW.
- 30 Placówek Wsparcia Dziennego działających na podstawie Ustawy z dnia 24 marca 2004 r o pomocy społecznej na terenie województwa podkarpackiego w 2011 r.

DOBÓR PRÓBY

➤ JST

Założeniem badania było przeprowadzenie wywiadów kwestionariuszowych we wszystkich Urzędach Gminy w województwie podkarpackim, ale 45 z nich odmówiło wzięcia udziału w badaniach.

➤ NGOs

Założeniem badania było przebadanie wszystkich organizacji pozarządowych w województwie podkarpackim, które zadeklarowały w statucie prowadzenie działań na rzecz dzieci i młodzieży. Na podstawie baz danych w starostwach i w serwisie internetowym NGO.pl sporządzono listę 300 organizacji zakwalifikowanych do badania. W trakcie badań JST weryfikowano listę, pytając o aktywność organizacji w roku 2011. Przez aktywność rozumiemy zrealizowanie więcej niż jednego projektu w ciągu roku.

Okazało się, że bazy danych nie odzwierciedlają faktycznej liczby i kondycji III sektora w województwie. Zawierają wiele organizacji biernych, które nie realizują żadnej działalności, nie prowadzą regularnie projektów. W związku z tym, w celu uzupełnienia listy, zastosowano dobór celowy.

Placówki do badania dobierano metodą kuli śnieżnej. W metodzie tej badacz szuka informacji o kilku przedstawicielach populacji, którą chce przebadać, a następnie prosi ich o wskazanie kolejnych.¹

TECHNIKA BADANIA

Wywiad kwestionariuszowy. Kwestionariusze przeznaczone dla JST i NGO zawierały identyczne pytania na temat współpracy sektora państwowego i pozarządowego i oceny organizacji pozarządowych. Kwestionariusz przeznaczony dla organizacji pozarządowych zawiera dodatkowo części „O organizacji” oraz „Organizacja a dzieci i młodzież”, które dostarczyły informacji o infrastrukturze i funkcjonowaniu podmiotu. Kwestionariusz PWD zawierał także pytania dotyczące zajęć socjoterapeutycznych.

Kwestionariusz składał się w większości z pytań zamkniętych (dodatkowo, proszono o podawanie przykładów lub uzasadnienia odpowiedzi), w pozostałej części z otwartych.

OGRANICZENIA

Największym ograniczeniem analizy i interpretacji wyników jest odsetek badanych, którzy przystąpili do wypełniania kwestionariusza, ale nie odpowiedzieli na część pytań albo pomijali pytania uszczegółowiające. Przy wykresie zawsze podana jest próba, ale należy zwracać również uwagę na informacje o liczbie odpowiedzi zamieszczone w komentarzu.

Niski odsetek badanych udzielał też wyjaśnień, bądź podawał przykłady w pytaniach zamkniętych. Wypowiedzi uzupełniające były lakoniczne, w dużej mierze będące skrótami myślowymi. W kodowaniu pominięto przykłady nieprecyzyjne, w których ryzyko niewłaściwej interpretacji było zbyt duże. Liczby w nawiasach oznaczają powtórzenia – ilość respondentów, którzy udzielili danej odpowiedzi, nie są one podawane w celach statystycznych, lecz orientacyjnych, mogą jedynie wskazywać pewne tropy w interpretacji

---

¹ Babbie E., *Badania społeczne w praktyce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 205-206

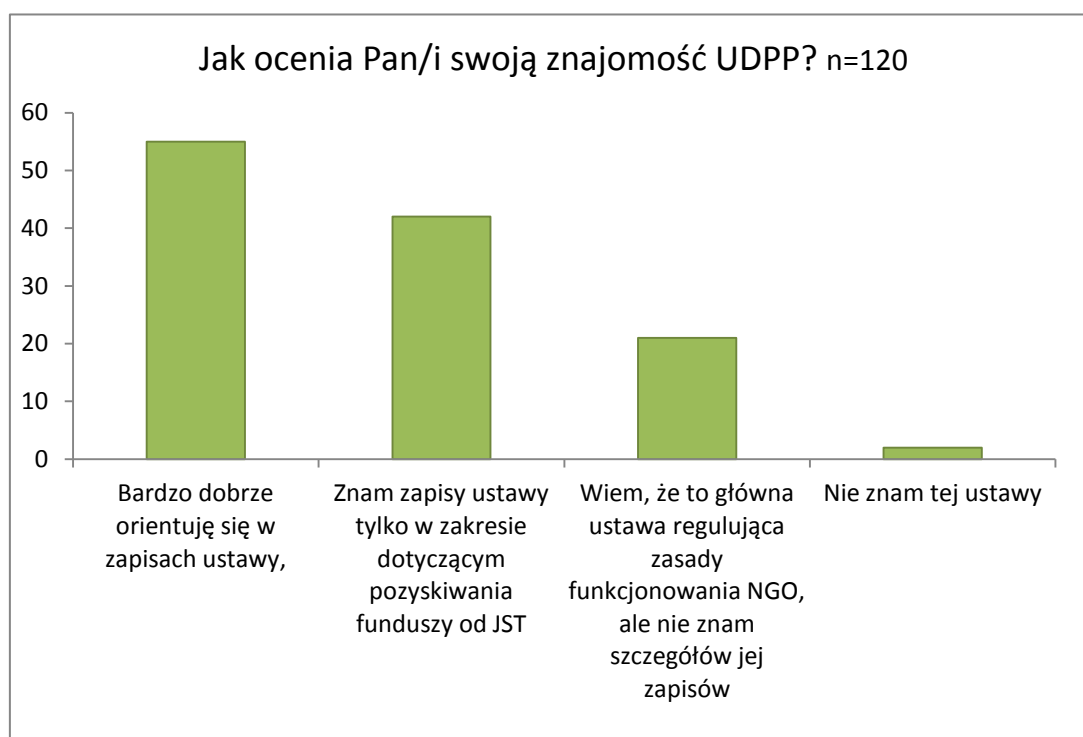
wyników z pytań zamkniętych. Zamieszczono odpowiedzi, które uzyskały najczęściej wskazań. Przytoczenie wszystkich wprowadzałoby chaos i utrudniało odbiór raportu.

6.3.2 JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

A. KONTRAKTOWANIE USŁUG SPOŁECZNYCH I WSPÓŁPRACA JST Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI W CIĄGU OSTATNICH 12 MIESIĘCY

Współpracę samorządów i organizacji pozarządowych reguluje Ustawa o Działalności Pożytku Publicznego i Wolontariacie (UDPPiW)². Znajomość jej zapisów wśród przebadanych przedstawicieli JST pokazuje wykres nr 1.

Blisko połowa badanych przyznaje, że **bardzo dobrze zna UDPPiW**, a kolejne 42 osoby znają tylko treści dotyczące funduszy. **80%** badanych może wykorzystywać możliwości, jakie daje ustawa, przynajmniej w obszarze funduszy dla organizacji pozarządowych.

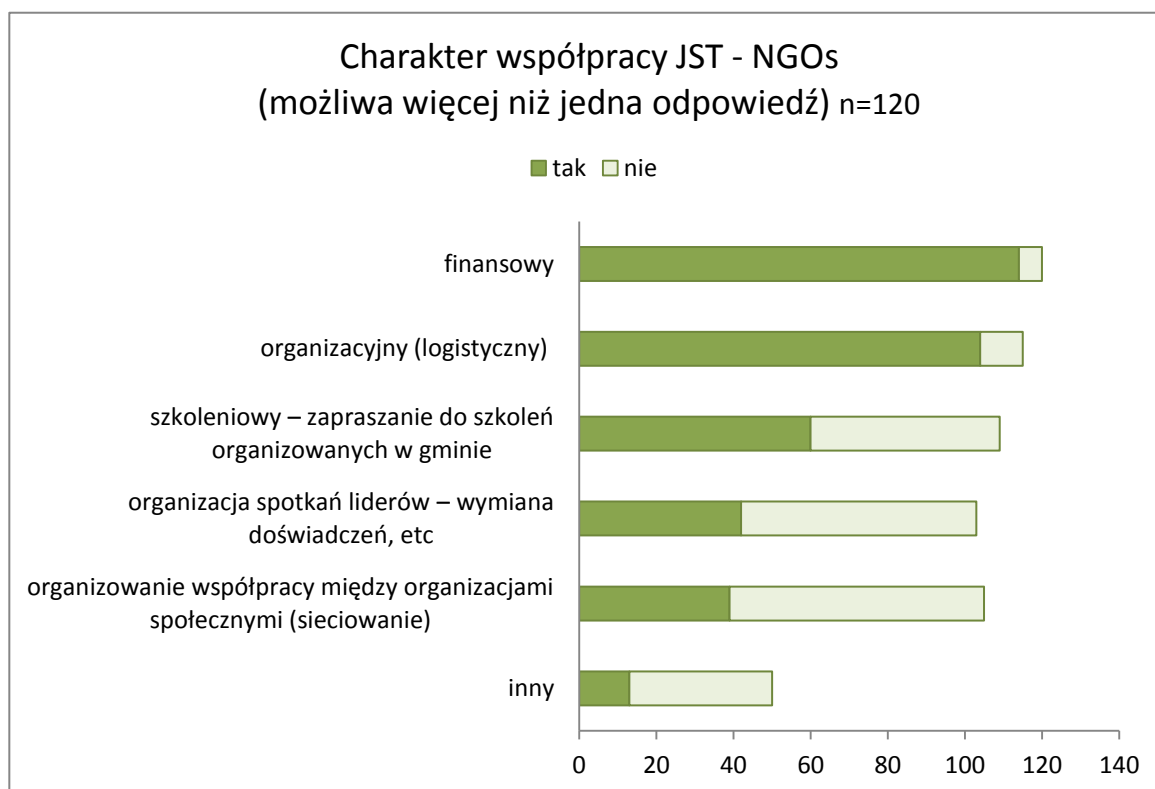
Wykres nr 24: Znajomość UDPPiW wśród przedstawicieli JST.

² Ustawa z dn. 24 kwietnia 2003 o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. z 2010 r., Nr 234, poz.1536 z późn. zm.)

B. OBSZARY WSPÓŁPRACY

Wykres nr 25 pokazuje, że współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi w badanych JST ma głównie charakter **finansowy**, rozumiany jako zlecanie realizacji zadań publicznych. Odpowiedź taka została wskazana przez 114 przedstawicieli JST. Zapytani o przykłady współpracy, wśród wielu działań, respondenci wymieniają najczęściej zadania w obszarze:

- Wspierania kultury fizycznej, rozwoju i upowszechniania sportu (29 przykładów).
- Przynajmniej 15 przykładów to działania związane z dziećmi i młodzieżą.

Wykres nr 25: Charakter współpracy JST –NGOs

Organizacyjny charakter współpracy wskazało 104 przedstawicieli JST, jako przykłady podawano głównie (83 razy) **udostępnianie lokali i infrastruktury**.

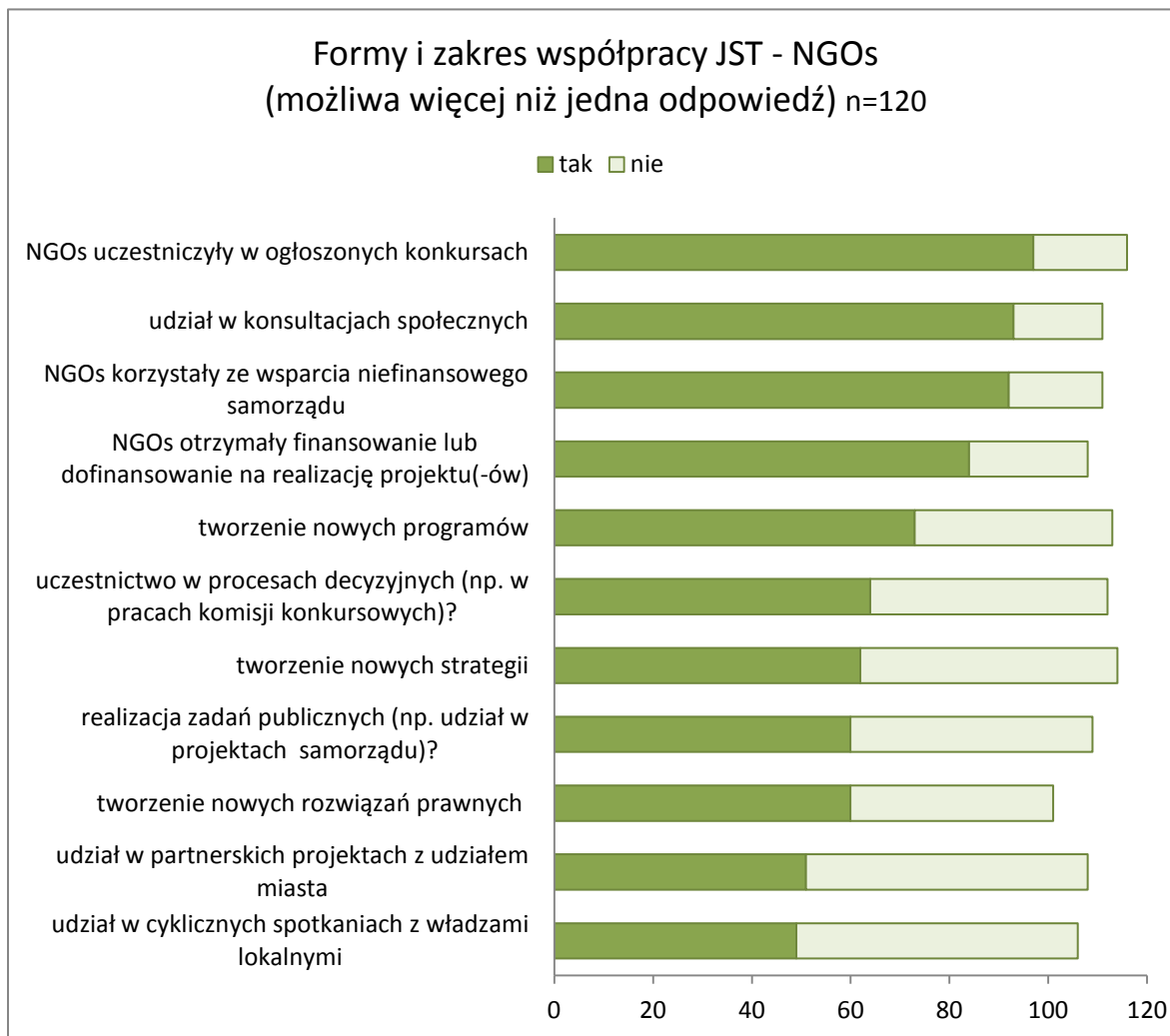
Szkolenia w gminie dla organizacji odbywają się w 50% badanych gmin, dotyczą m.in.: pozyskiwania środków z Unii Europejskiej lub Funduszu Inicjatyw Obywatelskich albo Lokalnej Grupy Działania.

Organizowanie współpracy między organizacjami pozarządowymi w gminie (sieciowanie), czy tworzenie platformy wymiany doświadczeń otrzymały więcej wskazań negatywnych niż pozytywne. Każdą z nich wskazywało po ok. 1/3 badanych.

Wykres nr 26 pokazuje, że:

- Dominuje finansowy charakter współpracy (udział w konkursach i dofinansowania).
- Druga najczęściej wybierana forma współpracy to wsparcie niefinansowe organizacji.

- Współpraca merytoryczna (tworzenie nowych programów/strategii/rozwiązań prawnych, uczestnictwo w procesach decyzyjnych) w badanych gminach jest rzadziej praktykowana niż wsparcie finansowe czy pozafinansowe.

Wykres nr 26: Formy i zakres współpracy między JST a NGOs.

Uzasadnienia odpowiedzi wskazują, że:

- Wśród przykładów współpracy finansowej dominują zadania związane z rozwojem sportu i kultury fizycznej (15 przykładów)
- Wsparcie niefinansowe jest wyjaśniane jako wsparcie logistyczne, udostępnianie zaplecza technicznego(45), ale zawiera się w tym punkcie także pomoc merytoryczna (20).
- Współpraca merytoryczna dotyczy przede wszystkim określania rozwiązań prawnych i zasad współpracy z NGOs. Podawano tu przykład współtworzenia przez organizacje Programu Współpracy (52 wskazania).
- NGOs biorą udział w tworzeniu strategii rozwoju wsi/gminy lub strategii działania w niektórych obszarach jej działania, np.: rozwiązywania problemów społecznych lub rozwoju turystyki (25 przykładów).
- Pojawiały się wskazania, świadczące o tym, że przedstawiciele NGOs biorą udział w sesjach rady gminy (17 przykładów), a także o organizacji spotkań z władzami lokalnymi w miarę potrzeb (12) albo przynajmniej raz w roku (4).

Przykładem uczestnictwa w procesach decyzyjnych, wymienianym przez ankietowanych, jest **branie udziału w pracach przy komisji konkursowych (20 przykładów)** – delegaci NGOs są obserwatorami lub oceniają wnioski konkursowe.

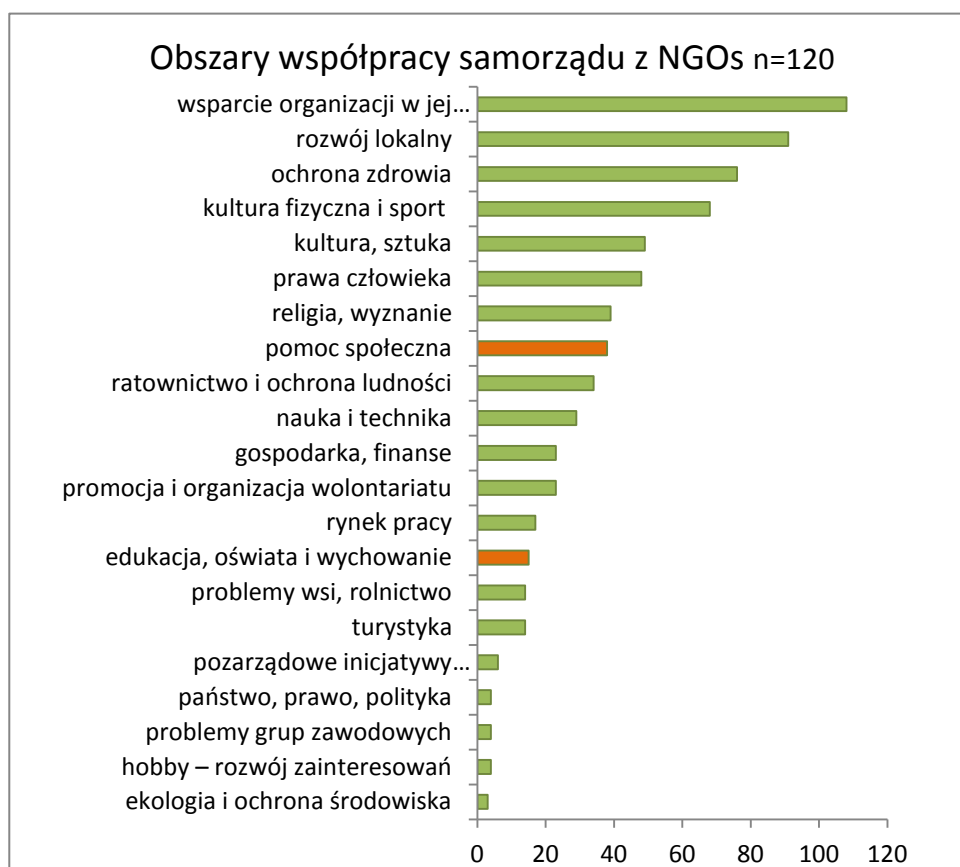
Dokumentacja współpracy pozafinansowej, jeśli ma miejsce, przyjmuje najczęściej formę:

- protokołów z konsultacji, spotkań, posiedzeń Gminnej Rady Pożytku Publicznego, z realizacji zadań, z sesji Rady Gminy z udziałem NGO(37 przykładów);
- sprawozdania, np. z działalności stowarzyszeń, z realizowanych zadań, z realizacji Programu Współpracy, finansowego(14);
- informacji zamieszczanych na stronie internetowej gminy(12);
- umów użyczenia lokali lub infrastruktury(15).

Wykres nr 27 przedstawia obszary współpracy JST-NGO. Sześć najczęściej wybieranych odpowiedzi to:

- wsparcie organizacji w celach statutowych (które pokrywają się zapewne z wymienionymi obszarami);
- rozwój lokalny;
- ochrona zdrowia;
- kultura fizyczna i sport;
- kultura i sztuka;
- prawa człowieka.

Edukację i pomoc społeczną wyróżniono innym kolorem, ponieważ w tych obszarach mieści się działalność PWD.

Wykres nr 27: Obszary współpracy samorządu z NGOs

C. KOORDYNATOR DS. NGOS

W **95** gminach wydzielono **komórkę, bądź osobę ds. współpracy** z organizacjami pozarządowymi:

- W przynajmniej 6 istnieje jako oddzielne stanowisko.
- Najczęściej współpracę z NGOs wpisuje się w zakres obowiązków innych stanowisk:
  - przynajmniej w 5 gminach zajmuje się tym sekretarz gminy;
  - wymieniano również np.: pracownika Gminnego Centrum Informacji, pracownika wydziału oświaty i promocji, czy też stanowisko ds. funduszy unijnych;
  - kwestie dotyczące NGOs dołączono do Referatu Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych lub Referatu ds. Oświaty, Promocji i Kultury;

Odpowiedzialność za współpracę z NGOs wpisuje się w zakres obowiązków stanowisk, które najczęściej mają kontakt z organizacjami.

D. BAZA ORGANIZACJI

79 JST posiada **bazę danych NGO** działających na ich terenie, ale tylko **54** bazy danych zawierają informację o **dziedzinach działalności NGO**. Możliwe jest, że część baz zawiera tylko dane kontaktowe organizacji.

Organizacje mogą zamieszczać swoje ogłoszenia na stronie internetowej samorządu (**102** odpowiedzi).

Baza danych była aktualizowana w ciągu ostatnich 6 miesięcy przed badaniem w **49** gminach. Zbieranie informacji o NGOs i ich aktualizacja dokonuje się np.: przez:

- kontakty i współpracę przedstawicieli JST i NGO (27 przykładów);
- organizacje, które same informują JST o swoich działaniach (20 przykładów);
- informacje docierają do pracowników gminy drogą nieoficjalną;
- gminy korzystają też z baz NGO, KRS, starostwa;
- tylko w 3 podanych przykładach była mowa o ankietach wysyłanych do organizacji;
- w jednym przypadku gromadzi się informacje o aktywności NGO, na podstawie rozporządzenia prezydenta miasta.

105 gmin nie prowadzi rejestru placówek PWD na swoim terenie, do czego zobowiązuje *Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* z dnia 9 czerwca 2011 r.³ W tej liczbie zawierają się też gminy, w których nie ma PWD.

---

³ Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz.U. 2011 nr 149 poz. 887 z późn. zm.)

E. JAKOŚĆ WSPÓŁPRACY Z NGOS

UDPPiW⁴ nakłada na samorządy obowiązek tworzenia rocznego Programu Współpracy (PW) z organizacjami pozarządowymi. Ustawa przewiduje również możliwość tworzenia wieloletnich PW.

- W 99 badanych JST uchwalane są jednoroczne programy współpracy;
- 10 gmin ma określony PW na dłużej niż 2 lata;
- Tylko 7 gmin posiada długookresową strategię współpracy z NGOs.

Dokument PW można znaleźć:

- w Biuletynie Informacji Publicznej (63)
- na stronie internetowej gminy (10)
- w obu wyżej wskazanych miejscach (41)
- w kilku przypadkach jest do wglądu bezpośrednio w Urzędzie Gminy w wersji papierowej.

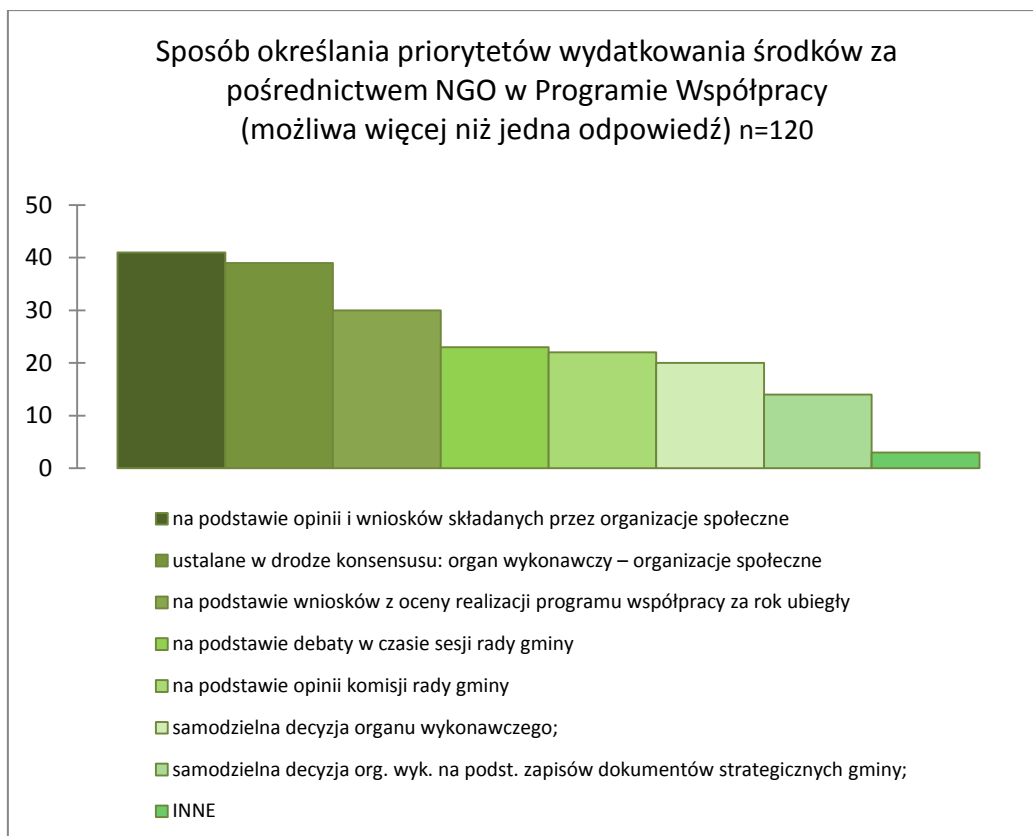
Zgodnie z UDPPiW Program Współpracy powinien być skonsultowany z organizacjami pozarządowymi. W badaniu pytano, jak ustalane są **priorytety wydatkowania środków** za pośrednictwem NGO w PW.

Na wykresie nr 28 pokazano, że najczęściej stosowane rozwiązania to:

- opieranie się na opinii i wnioskach składanych przez organizacje społeczne – 41 odpowiedzi, czyli wskazało tak około 1/3 badanych,
- ustalenie konsensusu organ wykonawczy-NGOs – 39 wskazań, również w przybliżeniu 1/3 badanych
- 30 odpowiedzi to odwołanie do wniosków z oceny realizacji PW za rok ubiegły.

---

⁴ Ustawa z dn. 24 kwietnia 2003 o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. z 2010 r., Nr 234, poz.1536 z późn. zm.) art.5a ust. 1

Wykres nr 28: Sposób określania priorytetów wydatkowania środków za pośrednictwem NGO w Programie Współpracy

Obowiązkiem samorządów jest publikowanie sprawozdania z realizacji Programu Współpracy.⁵ Jednym z zagadnień badawczych była jakość monitoringu i oceny realizacji zadań publicznych zleconych organizacjom. Obszar ten prezentuje się w gminach poddanych badaniu następująco:

Wykres nr 29 prezentuje odpowiedzi na pytanie o publikowanie wyników monitoringu z realizacji zadań publicznych zleczanych NGO. **Dane z tego monitoringu nie są ani publikowane, ani dostępne do wglądu w urzędzie gminy w 51 JST.**

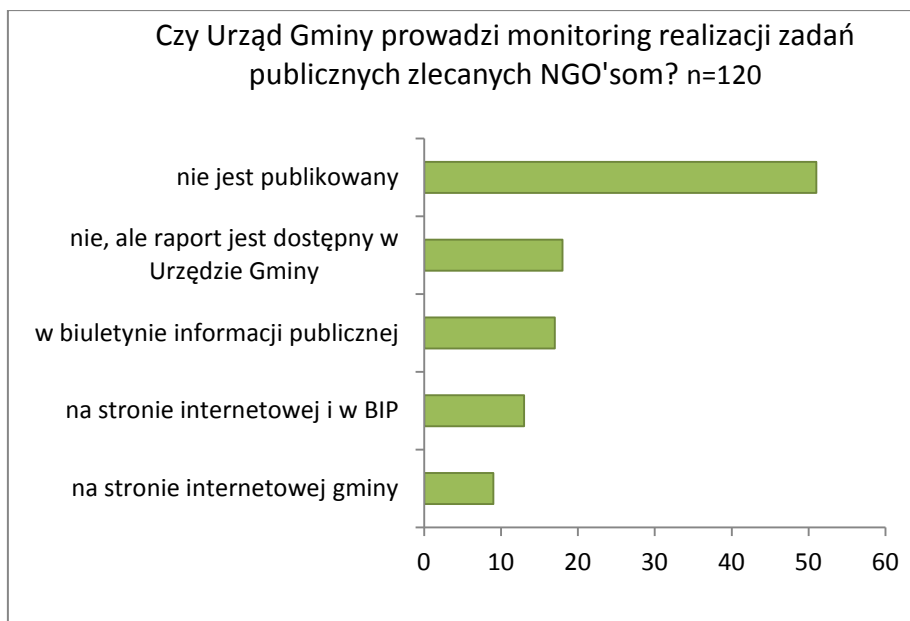
12 gmin nie udzieliło odpowiedzi na pytanie lub odpowiedziało negatywnie.

Ocenę programu współpracy prowadzi 58 JST (wykres 30).

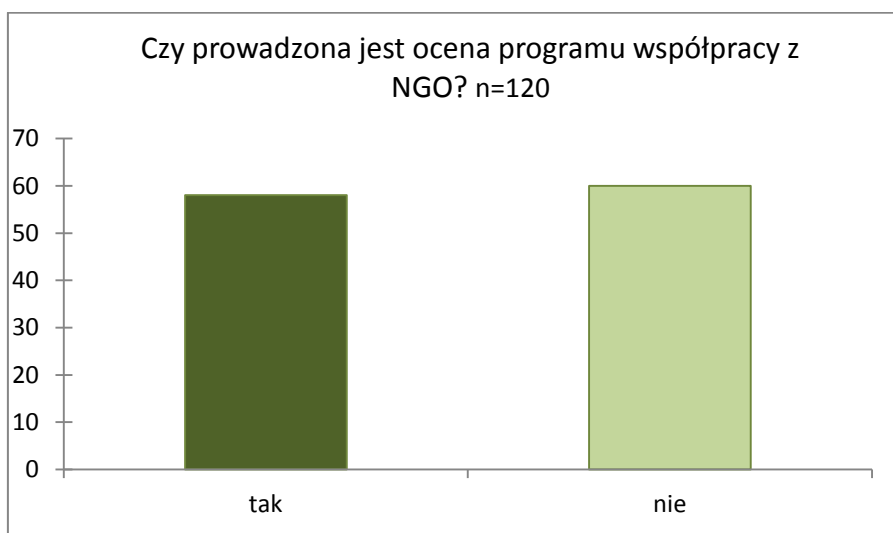
Nie ma reguły, kto dokonuje oceny PW. Najczęściej wskazywano:

- Radę Miasta/Gminy (24)
- pracowników Urzędu Gminy/Miasta (14)
- prezydenta/wójta (7)
- osobę odpowiedzialną za współpracę z NGO (6)

⁵ Ustawa z dn. 24 kwietnia 2003 o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. z 2010 r., Nr 234, poz.1536 z późn. zm.) art.5a ust. 3

Wykres 29: Czy Urząd Gminy prowadzi monitoring realizacji zadań publicznych zleczanych NGO'som?

Wykres 30: Czy prowadzona jest ocena programu współpracy z NGO?

13 JST twierdzi, że posiada wskaźniki oceny wykonania zadań publicznych albo przeprowadza badanie ankietowe. Najczęściej mówiono o sprawdzaniu wykonania zadania na podstawie **zgodności formalnej wykonania z tym, co było zapisane w ofercie**, np.: w formie sprawozdania, rozliczenia.

Wnioski z oceny Programu Współpracy zamieszczane są:

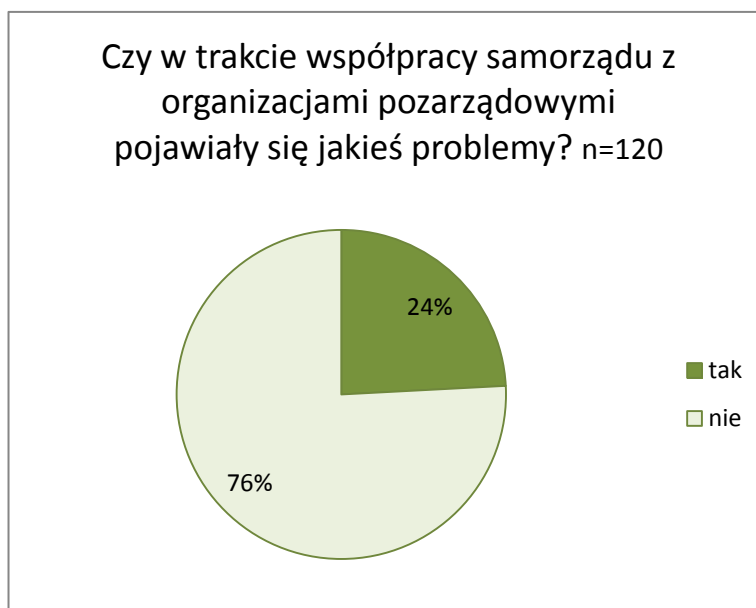
- w BIP;
- w dokumentach RG, np.: sprawozdaniach, protokołach z posiedzeń Rady Gminy.
- w planie współpracy na kolejny rok

Wykres nr 31 pokazuje, że **76 %** przedstawicieli JST twierdzi, iż **nie pojawiły się problemy we współpracy z NGO**. 23% spośród przedstawicieli pozostałych JST sygnalizują problemy, które zasadniczo można podzielić na trzy kategorie:

- **finansowe** (za mało środków finansowych, które mogą być przekazane organizacjom, a także brak wkład własnego organizacji na realizację projektu);
- **proceduralne** (nieprzestrzeganie procedur, nieterminowe składanie sprawozdań, nieprawidłowe rozliczenia środków przez organizacje);
- **niski potencjał organizacji** (brak środków i osób do wykonywania zadań, brak kwalifikacji osób zajmujących się rozliczeniami, brak profesjonalizmu, brak zaangażowania, słaba organizacja).

Respondenci wspominali o wielu sukcesach we współpracy z NGOs w roku 2011, które można podzielić na 3 kategorie:

- **realizacja planów:** za sukces uznawano prawidłową realizację publicznych zadań zleconych, bez błędów proceduralnych;
- **poprawa kondycji III sektora:** pojawiały się głosy mówiące o postępującej profesjonalizacji organizacji, tzn. poprawie jakości ofert, realizacji i rozliczania zadań; zlecano więcej niż w 2010 r. zadań publicznych organizacjom, organizacje zdobywały nowe źródła finansowania, tj. pozyskiwały środki zewnętrzne, np.: z funduszy unijnych; gospodarnie nimi zarządzały, powstały nowe stowarzyszenia, powstały rady pożytku publicznego;
- **aktywizacja mieszkańców.**

Wykres nr 31: Czy w trakcie współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi pojawiały się jakieś problemy?

W wyniku oceny zadań zleczanych NGOs w latach 2010-2012 nastąpiły **zmiany w PW w 54 gminach**. Odwrotnie odpowiedziało 58 badanych. 80% spośród respondentów, którzy odpowiedzieli twierdząco na pytanie o zmiany, wskazuje, że było to zwiększenie środków na zlecanie zadań NGO. 30 badanych wskazało wzrost liczby zadań zleconych.

W uzasadnieniach odpowiedzi podawano, że zwiększenie środków było konieczne, ponieważ:

- zauważono większą aktywność organizacji w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych – 6 przykładów;

- poszerzono Program Współpracy o nowe obszary, pojawiły się nowe potrzeby – 8 przykładów;

Zmiany, jakie zaszły w planach współpracy w 54 gminach przedstawia wykres nr 32:

Wykres nr 32: Zmiany w planie współpracy w latach 2010 – 2012

F. WSPÓŁPRACA FINANSOWA JST Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

W 2011 roku środki finansowe na dotacje dla organizacji pochodziły głównie z Programów Współpracy. Była to kwota 25,7 mln PLN, zaś o dotacje ubiegało się 879 NGOs, które złożyły 1359 wniosków. Prawie każdy wniosek zakończył się podpisaniem umowy. Podpisano ich łącznie 1274.

Z Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przeznaczono dla NGO 7,4 mln PLN. 563 organizacje złożyły 957 wniosków i podpisano 848 umów.

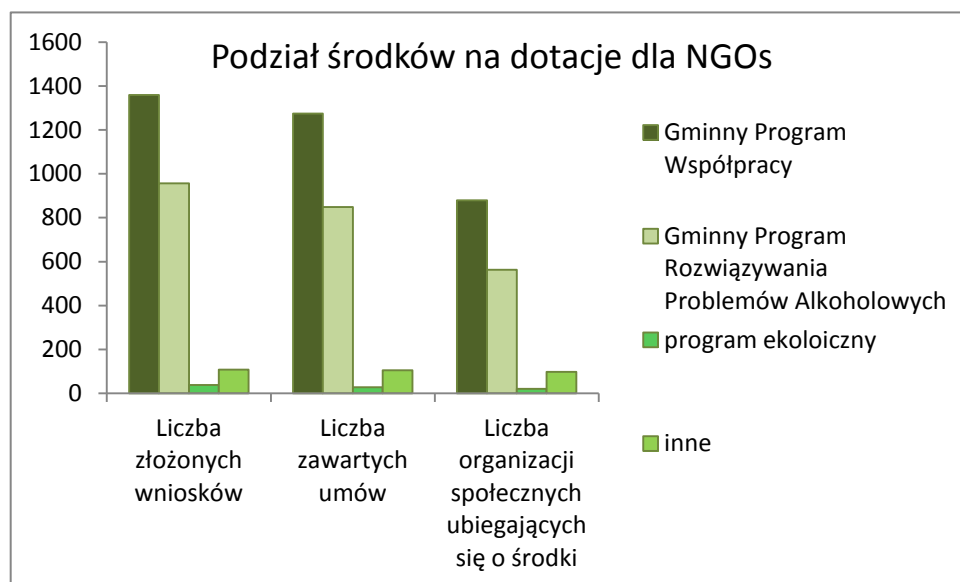
Z programu ekologicznego rozdysponowano blisko 1 mln PLN i podpisano 28 umów. O środki ubiegało się 21 organizacji, które złożyły 36 ofert.

Z innych źródeł (np.: środki własne gminy, budżet na zadania związane ze sportem i rekreacją, kulturą) rozdysponowano blisko 2 mln PLN, podpisano 105 umów. O środki ubiegało się 98 organizacji, które złożyły 108 ofert.

Prawie wszystkie organizacje ubiegające się o środki podpisały umowy. Powyższe informacje przedstawione są na wykresach nr 33 i 34.

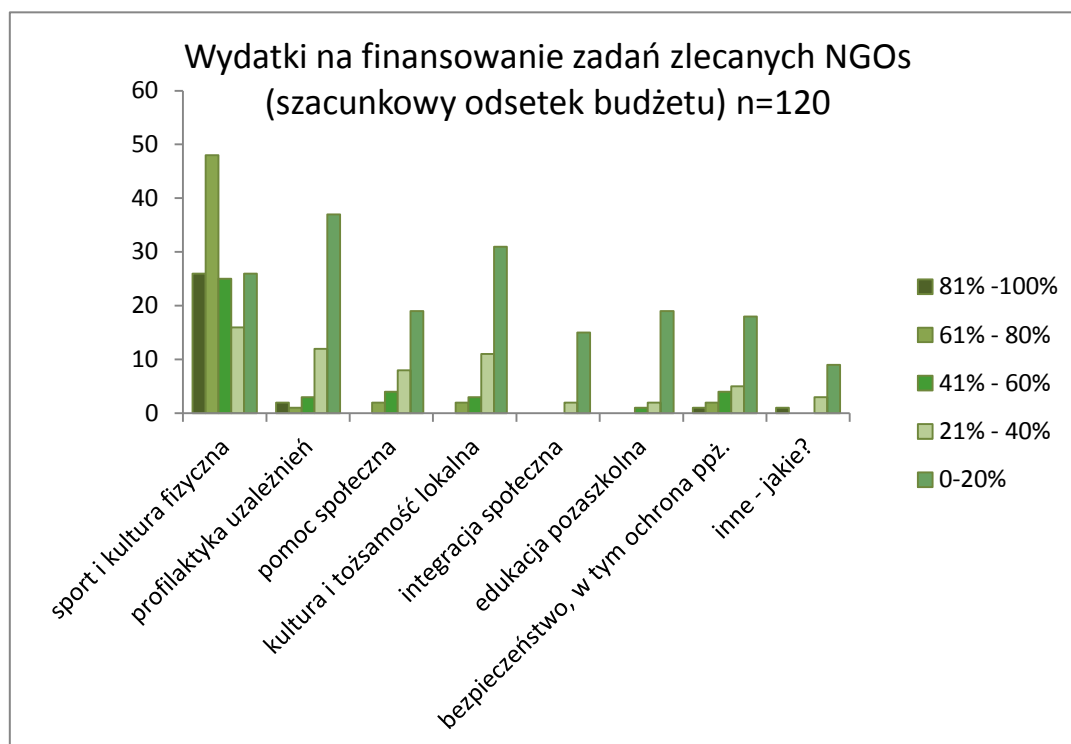

Wykres nr 33: Wysokość i źródło środków na dotacje dla NGOs

Wykres nr 34: Podział środków na dotacje dla NGOs

Jak wynika z wykresu nr 35 na **sport i kulturę fizyczną** 99 JST przeznacza szacunkowo **41% i więcej** środków w ramach PW. Na każdy z pozostałych obszarów większość gmin przeznacza szacunkowo do 20% środków planowanych w PW.

Wykres nr 35: Wydatki na finansowanie zadań zleczanych NGOs (szacunkowy odsetek budżetu)

G. OCENA WYKONANIA ZADAŃ ZLECONYCH NGOS

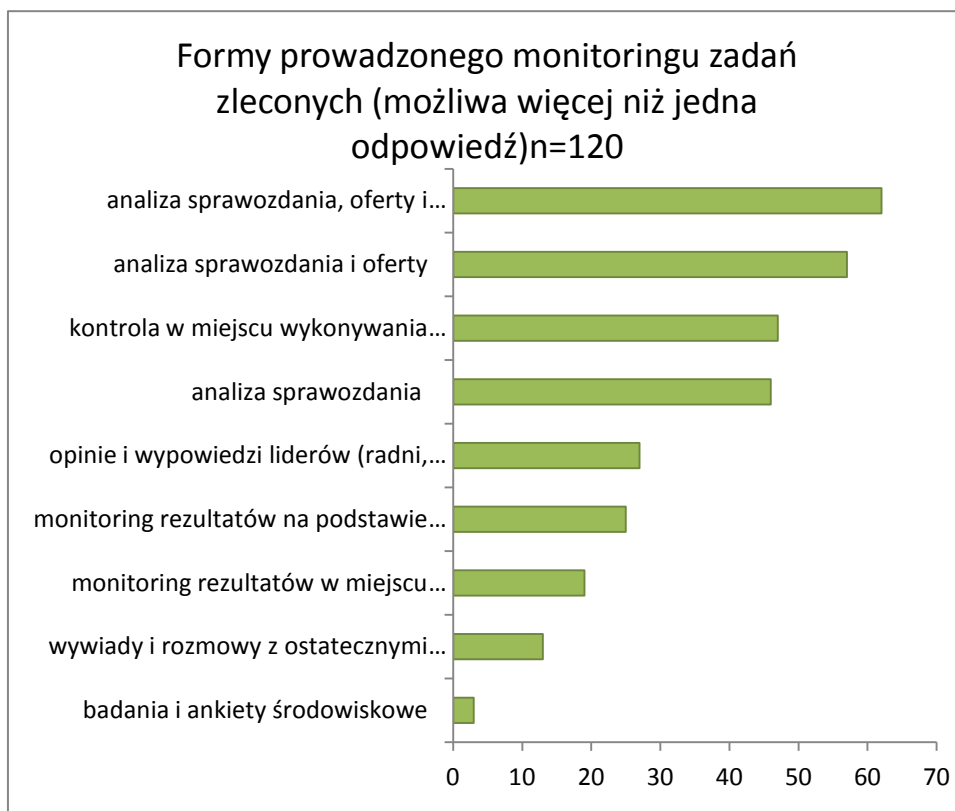
Ocena efektów zrealizowanych zadań publicznych zleczonych organizacjom pozarządowym opiera się na:

- ocenie poprawności wydatkowania środków, czyli zgodności z wymogami formalnymi oraz na bazie rezultatów wpisanych we wniosku – odpowiednio 105 i 63 JST;
- ocenie jakościowej i/lub za pomocą opracowanych w gminie narzędzi do monitoringu – tylko 28 JST.

Ponadto rozliczanie efektów wykonania zadania (pokazane na wykresie nr 36):

- w większości przypadków opiera się na analizie dokumentów (sprawozdań, oferty, dokumentacji konkursowej lub złożonej dokumentacji) – łącznie 190 odpowiedzi – sprawdzana jest ich poprawność od strony formalnej
- tylko w 35 przypadkach wskazano badanie jakościowe (monitoring w miejscu wykonywania zadania, wywiady z odbiorcami usług i badania środowiskowe)

Wykres nr 36: Formy prowadzonego monitoringu zadań zleconych NGOs.

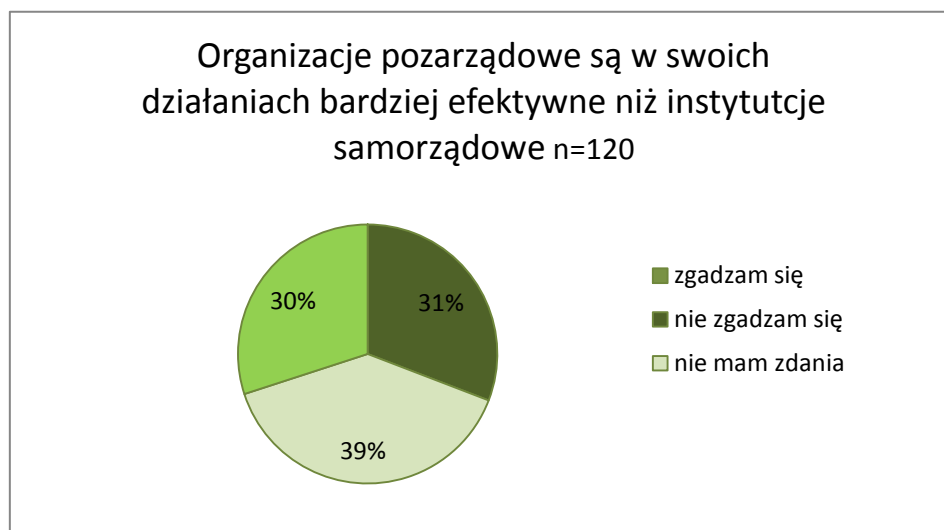
H. OPINIE NA TEMAT ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

66% badanych ocenia potencjał NGOs z terenu gminy jako silny, 23% ma przeciwnie zdanie, tzn. uważa, że potencjał NGOs jest słaby. Dokładny rozkład odpowiedzi pokazuje wykres nr 37.

Wykres nr 37: Ocena potencjału do działań NGOs z terenu gminy.

Wśród badanych jest duża rozbieżność zdań na temat większej efektywności działań NGOs. Ponad 1/3 wszystkich badanych nie ma zdania na ten temat, prawie jednakowa liczba (odpowiednio 30 i 31%) badanych zgadza się lub nie zgadza z twierdzeniem zawartym w pytaniu (wykres nr 38).

Wykres nr 38: Opinia nt. twierdzenia: „Organizacje pozarządowe są w swoich działaniach bardziej efektywne niż instytucje samorządowe.”

Badani, którzy nie zgadzają się z tym zdaniem, uzasadniają, że zależy to nie tylko od przewagi samorządu, który, np.: (razem 7 uzasadnień):

- ma większe możliwości finansowe,
- dysponuje wykwalifikowaną kadrą,
- ma większe doświadczenie,
- kieruje swoje działania do szerokiego grona odbiorców,
- ma szerszy zakres usług.

Respondenci zwracają jednak uwagę przede wszystkim na słabość organizacji (16 uzasadnień), np. na:

- brak wiedzy m.in. znajomości przepisów prawa i zmian w prawie,
- uzależnienie finansowe od JST,
- brak organizacji w gminie, które mogłyby realizować jakieś zadanie publiczne – jest za słaba albo dopiero się uczy, jak to robić.

Na korzyść organizacji przemawiają za to:

- pasja i zaangażowanie – 6 uzasadnień,
- lepsza znajomość problemów społeczności lokalnej – 5 uzasadnień,
- większa elastyczność działania – 4 uzasadnienia,
- możliwość wykonania tańszej usługi, np.: dzięki pracy wolontariuszy – 3 uzasadnienia.

Recepty na podniesienie efektywności działań to według badanych:

- Zwiększenie i większa **dostępność środków finansowych**, wskazało to 63 badanych,
- **Wzrost kapitału ludzkiego i społecznego** – wskazany przez 22 osoby; potrzebna jest większa aktywność lokalnych społeczności i ich przychylność dla działań organizacji, m.in. po to, aby rekrutować spośród nich liderów i aktywnych członków NGOs,

- 14 osób stwierdza, że ważne jest zdobycie **doświadczenia i wiedzy** potrzebnej do prowadzenia organizacji, np.: na szkoleniach dla liderów, szkolenia z pozyskiwania środków, szkolenia z komunikacji, księgowości,
- Poprawa jakości współpracy z innymi instytucjami i wymiana doświadczeń – 5 wskazań.

I. JST I NGOS JAKO DOSTAWCY USŁUG

Wykres nr 39 pokazuje, że według respondentów we wskazanych obszarach działalności JST wie więcej o potrzebach mieszkańca – klienta usługi. Różnice są bardzo duże w obszarach, w których tradycyjnie usługi dostarcza samorząd, np. prowadzenie szkoły podstawowej.

Respondenci widzą przewagę NGO w obszarach organizacji spędzania wolnego czasu, hobby, integracji mieszkańców, etc.

Według badanych NGOs i JST mają podobną wiedzę w obszarze prowadzenia świetlic.

Respondenci przyznają, że NGOs wykonają niemal wszystkie wskazane zadania przy mniejszej absorpcji środków finansowych (wykres nr 40).

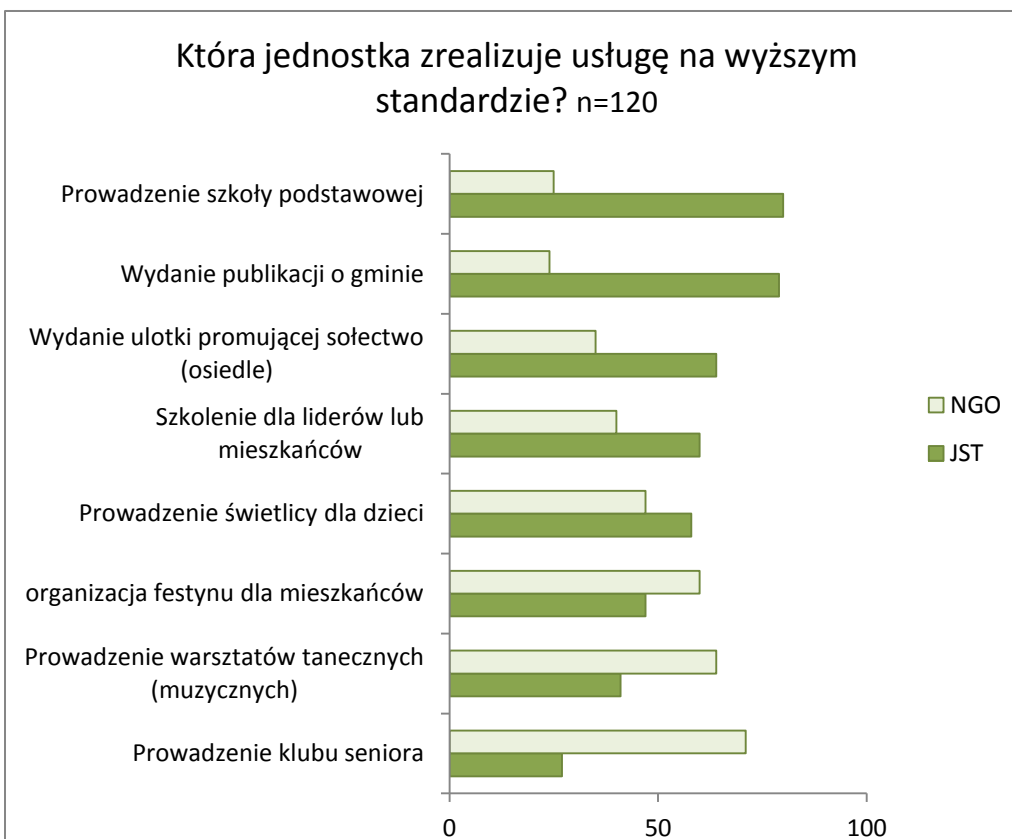
Niemniej w pytaniu „kto zrealizuje usługę o wyższym standardzie?” odpowiedzi kształtują się podobnie do tych w pytaniu „o wiedzę nt. potrzeb mieszkańców”. JST przyznają, że wykonają lepiej zadanie w obszarze swoich kompetencji (wykres nr 41).

Wykres nr 39: Opinie nt. twierdzenia: „Która jednostka wie więcej o potrzebie mieszkańca – klienta usługi, JST czy NGO?”

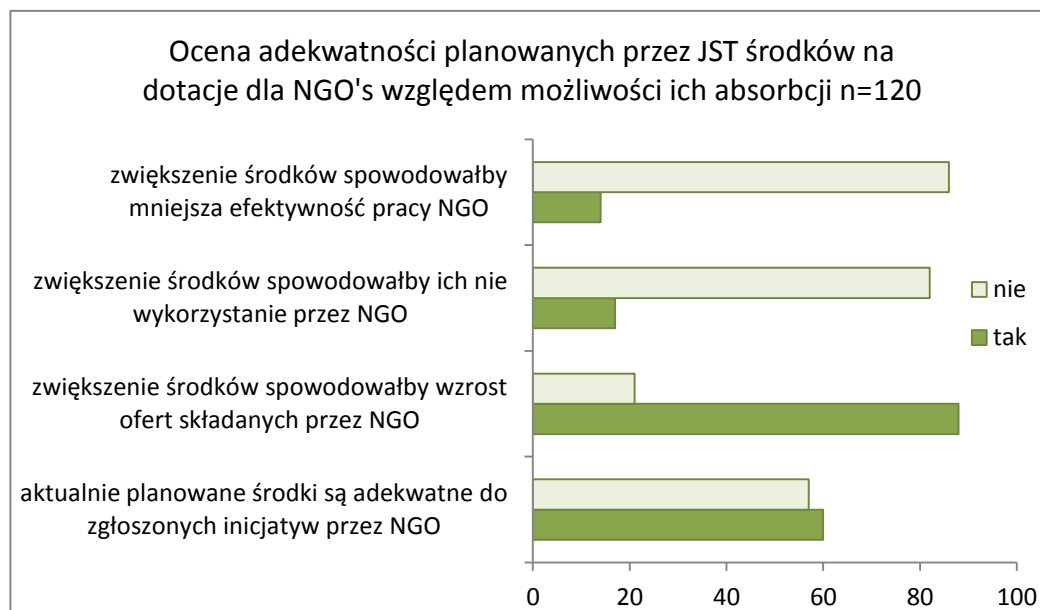
Wykres nr 40: Opinie nt. stwierdzenia „Która jednostka wykona zadanie za mniejsze środki, JST czy NGO?”

Wykres nr 41: Opinie nt. stwierdzenia „Która jednostka zrealizuje usługę na wyższym standardzie, JST czy NGO?”

Wykres nr 42 pokazuje, że według respondentów:

- zwiększenie środków przekazywanych organizacjom spowodowałoby wzrost liczby ofert składanych przez NGO – twierdzi tak 88 osób. Przeciwnie zdanie ma 21 badanych;
- nie ma obaw o to, że organizacje pozarządowe nie mogłyby wykorzystać tych środków (z obawą taką zgadza się zaledwie 17 osób) lub miałyby to zmniejszyć to efektywność ich pracy (14 wskazań).

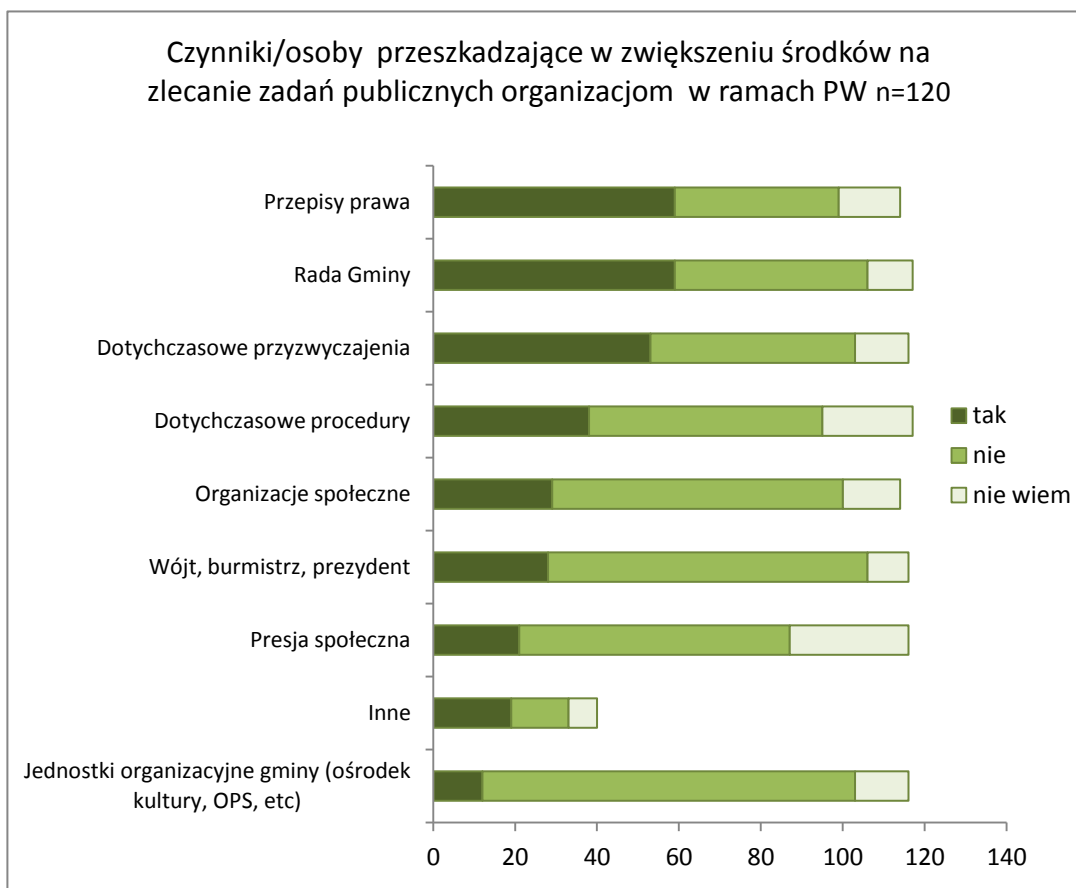

Wykres nr 42: Ocena adekwatności planowanych przez JST środków na dotacje dla NGOs względem możliwości ich absorpcji

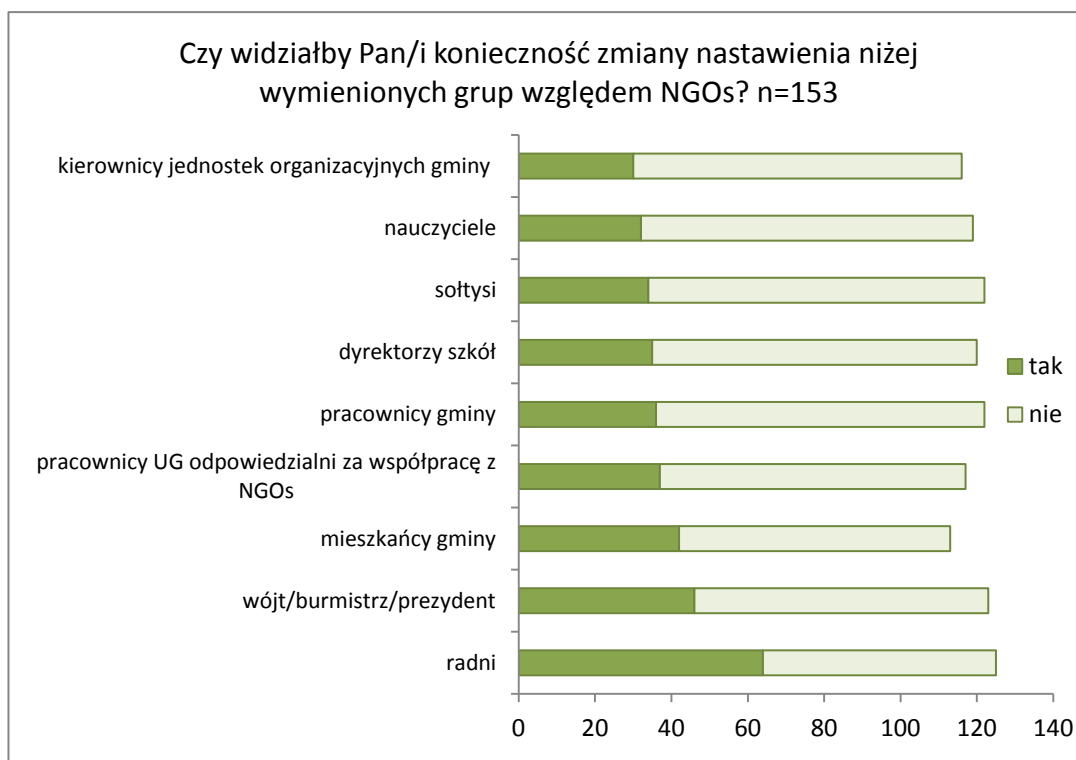
Według respondentów, nie ma czynnika, który wyraźnie przeszkadzałby w ewentualnym zwiększeniu środków w budżecie gminy na realizację zadań zleczanych organizacjom społecznym (wykres nr 43). Zdania są natomiast wyraźnie podzielone w przypadku Rady Gminy i przepisów.

- Ze zdaniem, że zwiększenie środków blokować może decyzja RG zgadza się 59 badanych, ale nie zgadza się z tym 47 badanych.
- 59 badanych uznało, że na przeszkodzie mogą stać przepisy prawa. Głosów przeciwnych temu zdaniu jest 40.

Respondenci nie widzą grupy, która powinna zmienić nastawienie względem NGOs. (wykres nr 44). Duże różnice zdań dotyczą Rady Gminy. Liczba zwolenników i przeciwników zdania, że radni powinni zmienić nastawienie jest przybliżona.

Wykres nr 43: Czynniki/osoby przeszkadzające w zwiększeniu środków na zlecenie zadań publicznych organizacjom w ramach PW.

Wykres nr 44: Opinia na temat „Czy widziałby Pan/i konieczność zmiany nastawienia niżej wymienionych grup względem NGOs?”

J. BARIERY POZAFINANSOWE ROZWOJU I SZANSE NA ROZWÓJ INSTYTUCJONALNY NGOS

Ekonomiczne⁶ (wymieniono 33 razy):

- brak odpowiednio wyposażonych lokali,
- niedostateczne środki finansowe,
- brak sprzętu.

Społeczne (wymieniono 43 razy):

- brak aktywności mieszkańców spowodowany: brakiem czasu, postawą roszczeniową, brakiem chęci zaangażowania na rzecz lokalnej społeczności, ale też migracjami,
- niski kapitał społeczny, brak zaufania do innych ludzi, także niechęć do liderów społecznych,
- konflikty między mieszkańcami gminy,
- brak wiedzy i świadomości znaczenia organizacji pozarządowych,
- brak zainteresowania ze strony mieszkańców lub wręcz niechęć do organizacji,
- brak liderów lub szybkie „wypalenie” liderów.

Brak kompetencji (30 przykładów):

- brak wiedzy na temat źródeł zdobywania środków i pisanie wniosków, co przekłada się na nieprofesjonalne wnioski,
- problemy z prowadzeniem księgowości,
- brak szkoleń specjalistycznych.

Regulacyjne (21 przykładów):

- nieznajomość przepisów prawnych,
- skomplikowane regulacje dotyczące zdobywania środków finansowych,
- skomplikowane procedury administracyjne, np.: przy rejestracji NGOs.

K. SZANSE NA ROZWÓJ INSTYTUCJONALNY ngoS⁷

Odpowiedzi respondentów można podzielić na kategorie:

- Rozwój społeczeństwa obywatelskiego (41 odpowiedzi), czyli:
  - pozytywna zmiana nastawienia mieszkańców gminy względem działalności NGOs,
  - wzrost zaangażowania społeczności lokalnej w działalność społeczną,
  - wykorzystanie potencjału i aktywności młodych ludzi,
  - identyfikowanie problemów społeczności i odpowiadanie na nie,
  - rozwój obecnie istniejących NGOs, nawiązywanie współpracy między nimi.
- Edukacyjne (27 przykładów)
  - szansą jest rozwijanie kompetencji członków/pracowników NGOs np.: poprzez szkolenia w obszarach prawa czy księgowości.

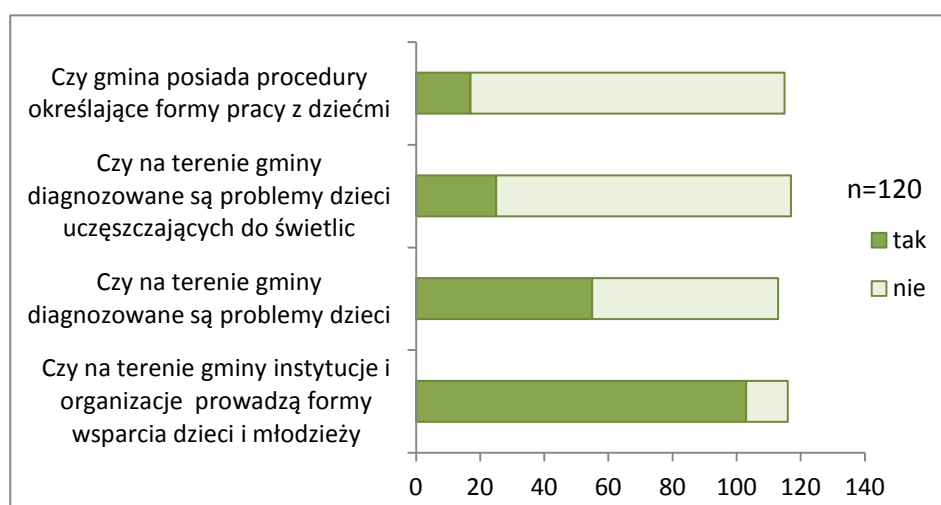
⁶ Mimo innej treści pytania, podawano też przykłady barier finansowych.

⁷ Pytanie nie precyzowało czy chodzi o szanse, czyli czynniki, które występują teraz, czy o nadzieje, pomysły, co powinno się zmienić.

- Ekonomiczne (19 przykładów):
  - rozbudowa infrastruktury i udostępnianie jej organizacjom,
  - pozyskanie nowych funduszy,
  - rozwój gminy, wykorzystanie jej walorów turystycznych.
- Proceduralne (7 przykładów)
  - uproszczenie przepisów dotyczących działania NGOs.
- Polityczne (10 odpowiedzi), czyli dobre relacje z samorządem, np.:
  - poprawa nastawienia JST do organizacji i chęć współpracy ze strony NGOs,
  - utworzenie strategii współpracy,
  - zlecanie przez JST realizacji zadań,
  - pomoc merytoryczna pracowników gminy, np.: przy pisaniu wniosków.

L. PRACA NA RZECZ DZIECI I MŁODZIEŻY

- Połowa przebadanych gmin diagnozuje problemy dzieci i młodzieży na swym obszarze.
- Problemy dzieci uczęszczających do świetlic nie są diagnozowane w 92 przypadkach.
- W większości badanych JST nie ma procedur określających formy pracy z dziećmi poza szkołą.

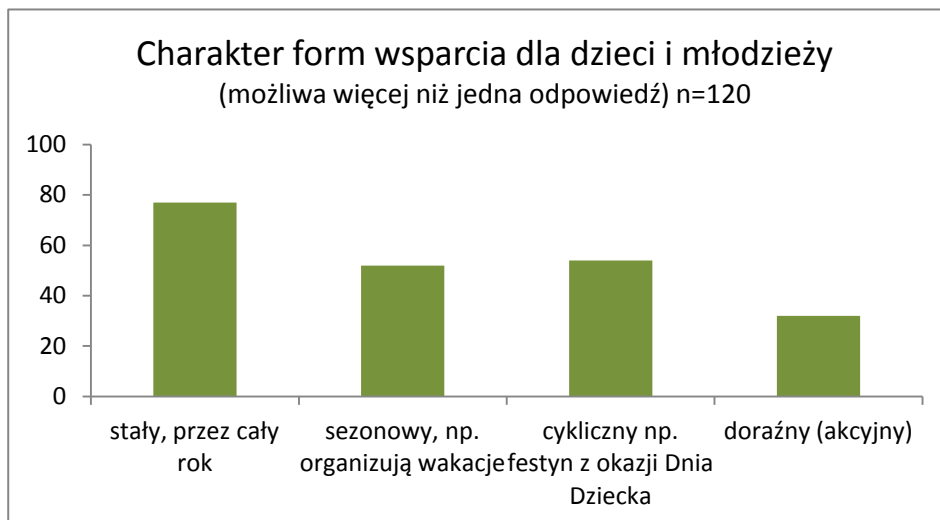

Wykres nr 45: Procedury dotyczące form pracy z dziećmi i młodzieżą.

Na terenie 103 JST instytucje i organizacje prowadzą pozaszkolne formy wsparcia dla dzieci i młodzieży.

Rozkład odpowiedzi na pytanie o częstotliwość działania form wsparcia przedstawia wykres nr 46.

Wykres nr 46: Charakter form wsparcia dla dzieci i młodzieży.

Na wykresie nr 47 oznaczono rodzaje form wsparcia prowadzone na terenie gminy. Słupki oznaczone na pomarańczowo pokazują, ile, według badanych, jest świetlic, które odpowiadają poziomom programu SUWAK:

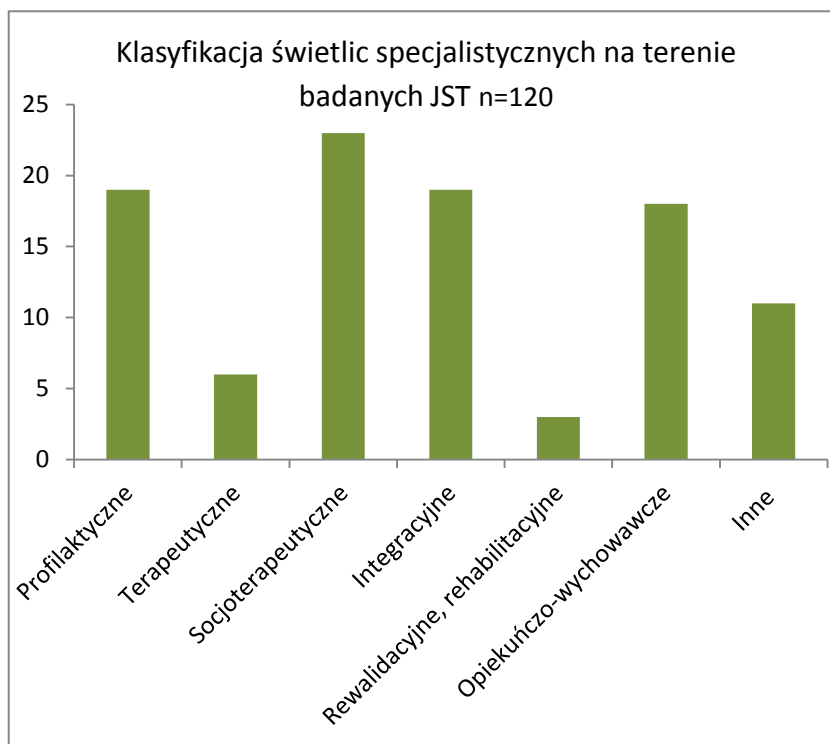
- 1/ 77 świetlic poziomu I,
- 2/ 63 świetlice poziomu II,
- 3/ 35 świetlic poziomu III, socjoterapeutycznych.

Wykres nr 47: Formy wsparcia na rzecz dzieci i młodzieży prowadzone są na terenie gminy.

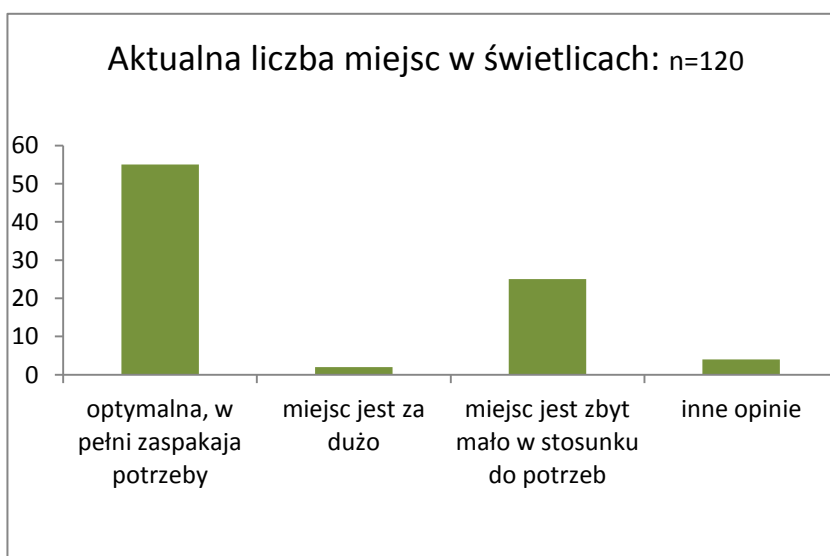
Respondentów pytano także o istnienie świetlic specjalistycznych na terenie gminy, ich finansowanie oraz czas otwarcia. Zdanie badanych na temat liczby wskazanych świetlic definiowanych tylko z nazwy, a nie poprzez zakres obowiązków, przedstawia wykres nr 48.

- Świetlice są finansowane w większości ze środków z budżetu gminy, rzadko wskazywano inne/dodatkowe źródła finansowania.
- Świetlice otwarte są codziennie lub 2–3 razy w tygodniu.

Wykres nr 48: Klasyfikacja świetlic specjalistycznych na terenie badanych JST.

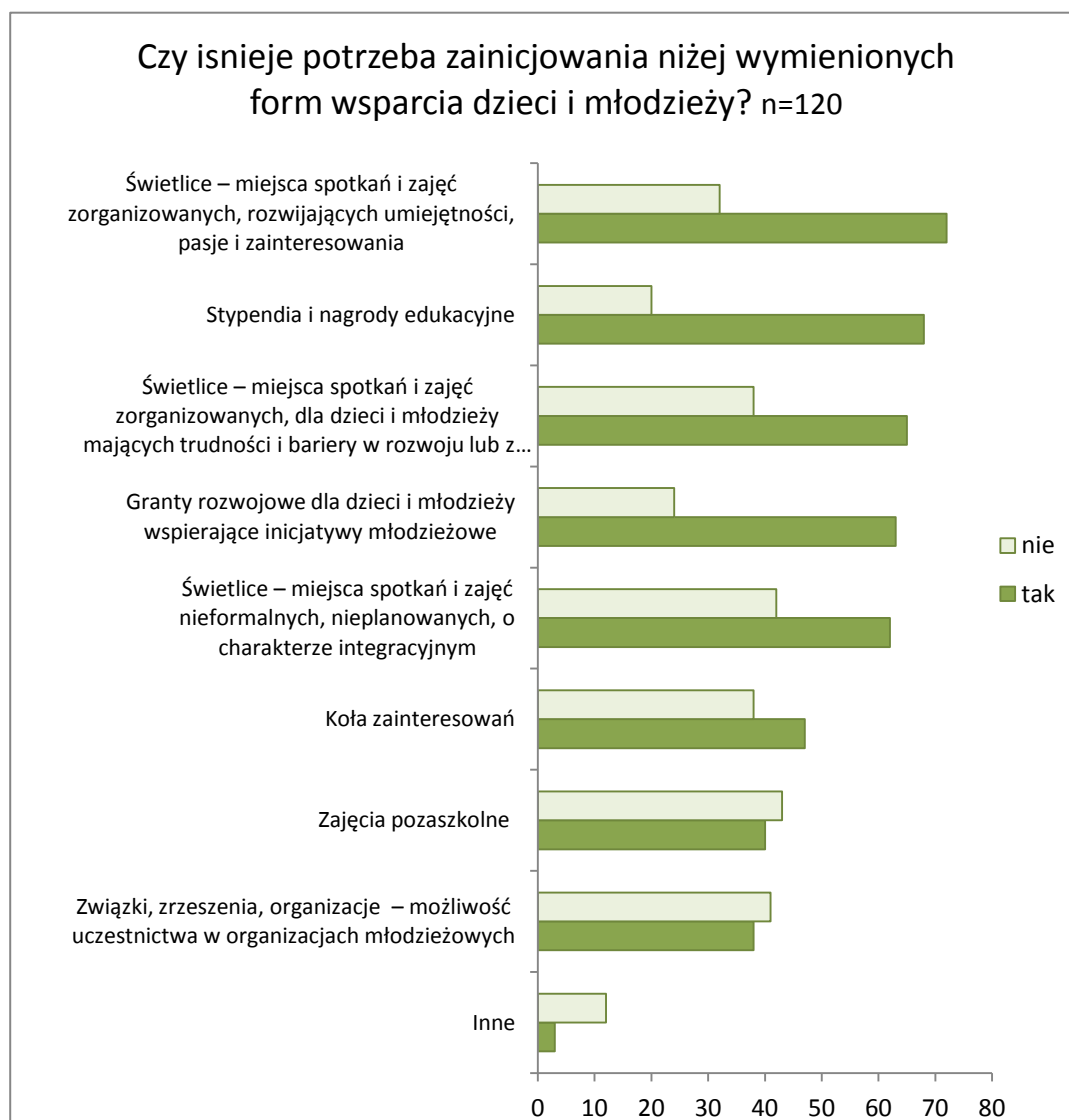
Ankietowani dwa razy częściej twierdzili, że liczba miejsc w placówkach zaspokaja potrzeby, aniżeli, że miejsc jest za mało w stosunku dla potrzeb (wykres nr 49).

Wykres nr 49: Aktualna liczba miejsc w świetlicach. Adekwatność w stosunku do potrzeb.

Jak pokazuje wykres nr 50, badani w większości zgadzają się, że jest potrzeba budowania struktury świetlic, które odpowiadają poziomom programu SUWAK.

- Argumentem za większą ilością świetlic – miejscem spotkań jest: niedostateczna liczba miejsc, gdzie młodzi ludzie mogliby spędzać czas;
- Często powtarzającym się uzasadnieniem wdrożenia większej liczby świetlic typu II wg klasyfikacji programu SUWAK jest niewystarczająca oferta miejsc, gdzie dzieci i młodzież mogłaby rozwijać swoje zainteresowania. Pojawiały się także głosy, że aktywność świetlicy zagospodarowuje dzieciom czas wolny.
- Potrzebne są również dodatkowe świetlice typu III wg klasyfikacji programu SUWAK. Badani widzą konieczność pomocy dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych, zapewnienia im miejsca, w którym grupa ta mogłaby otrzymać wsparcie psychologiczne, wychowawcze, itp.
- W uzasadnieniach głosów „za” lub „przeciw” powstaniu nowych form wsparcia dało się zauważyć **chaos w terminologii** i nieprecyzyjne rozróżnienia zakresu działalności świetlic.

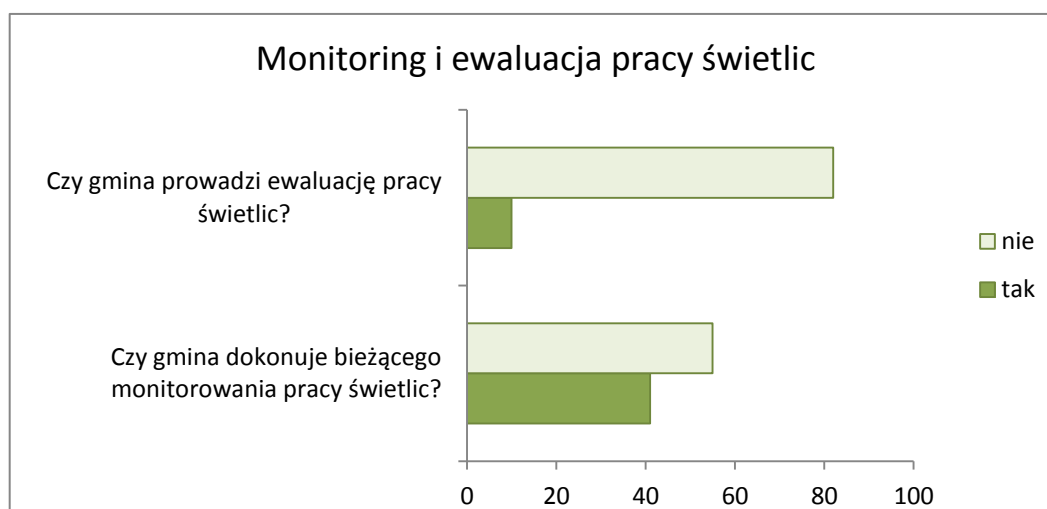
Wykres nr 50: Opinie na temat „Czy istnieje potrzeba zainicjowania niżej wymienionych form wsparcia dzieci i młodzieży?”

Wśród przeszkód we wprowadzaniu nowych form pracy z dziećmi dominują przeszkody o charakterze finansowym, następnie wymienia się kadrowe i organizacyjne (wykres nr 51):

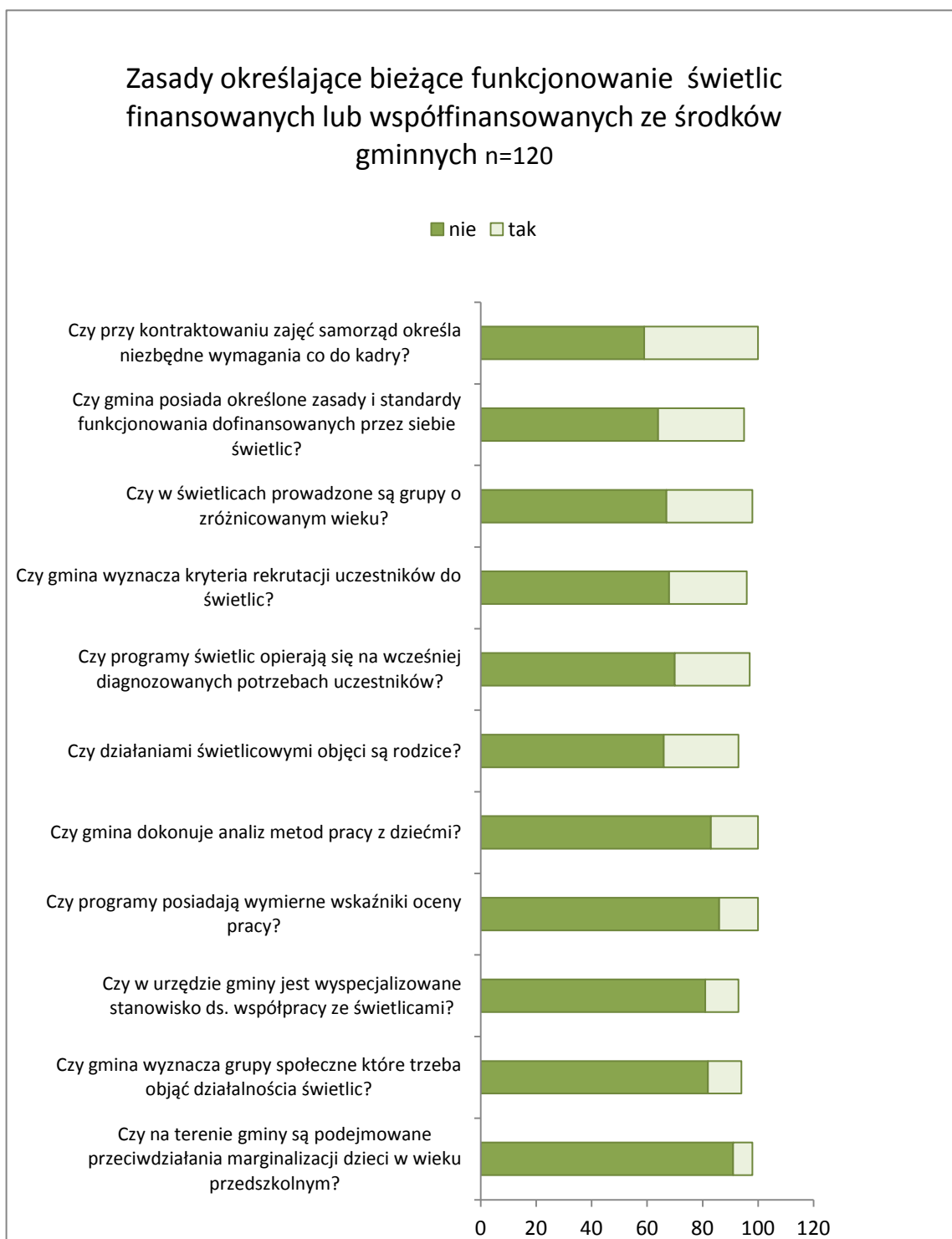
Wykres nr 51: Główne lokalne przeszkody we wdrożeniu nowych form pracy z dziećmi i młodzieżą.

Różnica między ilością gmin, które monitorują pracę świetlic lub tego nie robią to 6 odpowiedzi więcej po stronie braku monitorowania. Ewaluacji, natomiast, nie dokonuje znaczna większość gmin (wykres nr 52).

Wykres nr 52: Monitoring i ewaluacja pracy świetlic

W każdym pytaniu dotyczącym zasad funkcjonowania świetlic współfinansowanych przez gminę (wykres nr 53) przeważają odpowiedzi negatywne. W placówkach widoczny jest wyraźny brak wyznaczonych standardów jakości ich pracy.

Wykres nr 53: Zasady określające bieżące funkcjonowanie świetlic finansowanych lub współfinansowanych ze środków gminnych

M. PODSUMOWANIE

- 1) Pomędzy JST a NGOs dominuje współpraca o charakterze finansowym i logistycznym. Prowadzenie szkoleń dla organizacji jest trzecią najczęściej wskazywaną odpowiedzią (60 wskazań). Kolejno pojawiające się przykłady współpracy to: spotkania liderów (42) oraz sieciowanie (39).
- 2) 55 badanych bardzo dobrze orientuje się w zapisach UDPPIW, 42 zna zapisy dotyczące przekazywania funduszy organizacjom.
- 3) Główne obszary współpracy JST i NGOs to (poza wsparciem organizacji w jej celach statutowych) to: rozwój lokalny, ochrona zdrowia; kultura fizyczna i sport; kultura i sztuka; prawa człowieka.
- 4) W tych obszarach mogą zawierać się działania dotyczące dzieci i młodzieży, ale z punktu widzenia badania istotne jest też, że edukacja, oświata i wychowanie, czy pomoc społeczna otrzymały tylko kilka procent wskazań, a w tych obszarach mieści się działalność PWD.
- 5) Ustalanie priorytetów wydawania środków w ramach planu współpracy polega na: opieraniu się na opinii i wnioskach organizacji - zdaniem 1/3 badanych; 1/3 badanych wskazała na konsensus między władzą wykonawczą a NGOs; 1/4 badanych wybrała odpowiedź: „odwołanie do sprawozdań z realizacji zeszłorocznego PW”.
- 6) Dane z monitoringu zadań publicznych zlecanych NGOs nie są ani publikowane, ani dostępne do wglądu w urzędzie gminy w aż 51 JST. 12 gmin nie udzieliło odpowiedzi na pytanie lub odpowiedziało negatywnie.
- 7) Ocenę programu współpracy prowadzi 58 JST.
- 8) Monitoring wykonania zadania opiera się głównie na sprawdzaniu poprawności wykonania zadania pod względem formalnym.
- 9) W ramach sukcesów we współpracy z NGOs uznawano zdarzenia, które można włączyć w kategorie:
  - a) prawidłowa realizacja publicznych zadań zleconych, bez błędów proceduralnych;
  - b) poprawa kondycji III sektora;
  - c) aktywizacja mieszkańców.
- 10) Najczęściej wymieniane bariery w rozwoju instytucjonalnym NGOs mają charakter społeczny: są związane z niskim kapitałem społecznym oraz słabą aktywnością mieszkańców.
- 11) W wyniku oceny zadań zlecanych NGO w latach 2010-2012 nastąpiły zmiany w PW w 54 gminach. Brak zmian wskazało 58 badanych.
- 12) Najczęstsze zmiany to zwiększenie środków na zlecanie zadań NGO i wzrost liczby zadań zleconych.
- 13) 99 JST przeznacza szacunkowo min. 41% środków na sport i kulturę fizyczną w ramach PW.
- 14) Wśród badanych jest duża rozbieżność zdań na temat porównania efektywności NGOs i JST. Ponad 1/3 wszystkich badanych nie ma zdania w tej sprawie. Wśród badanych, którzy udzielili odpowiedzi innej niż „nie mam zdania”, głosy rozłożyły się

równomiernie: 50% osób wskazały na większą efektywność JST, i tyle samo wybrało NGOs.

- 15)** Wśród sugestii respondentów dot. podniesienia efektywności działań NGOs znalazły się:
- a)** zwiększenie i większa dostępność środków finansowych,
  - b)** wzrost kapitału ludzkiego i społecznego,
  - c)** wzrost kwalifikacji kadry,
  - d)** poprawa jakości współpracy z innymi instytucjami i wymiana doświadczeń.
- 16)** W obszarach, gdzie tradycyjnie usługi dostarcza samorząd, np.: prowadzenie szkoły podstawowej, badani uważają, że JST ma większą wiedzę o potrzebach mieszkańców i zrealizuje usługi na wyższym poziomie. Respondenci widzą przewagę NGOs w obszarach organizacji spędzania wolnego czasu, hobby, integracji mieszkańców, etc.
- 17)** 66% badanych określa potencjał NGOs działających na terenie gminy jako silny;
- 18)** Zwiększenie środków przekazywanych organizacjom spowodowałoby wzrost liczby ofert składanych przez NGO - twierdzi tak 88 osób. Przeciwnie zdanie ma 21 badanych;
- 19)** Wg ankietowanych, nie ma obaw o to, że organizacje pozarządowe nie byłyby w stanie wykorzystać dodatkowych środków (z obawą tą zgadza się tylko 17 osób) lub, że miałyby one zmniejszyć efektywność ich pracy (14 wskazań).
- 20)** Respondenci nie widzą grupy, która powinna zmienić nastawienie względem NGOs. Niemniej jednak w pytaniu o bariery niefinansowe rozwoju organizacji, najczęściej wypowiedzi dotyczyło przyczyn społecznych, czyli m.in. nastawienia mieszkańców gminy względem organizacji społecznych.
- 21)** Tylko połowa z przebadanych gmin diagnozuje problemy dzieci i młodzieży na swym obszarze.
- 22)** Problemy dzieci uczęszczających do świetlic nie są diagnozowane w aż 92 przypadkach.
- 23)** W większości badanych JST nie ma procedur określających pozaszkolne formy pracy z dziećmi.
- 24)** Ankietowani dwa razy częściej twierdzili, że liczba miejsc w placówkach zaspokaja potrzeby, aniżeli, że miejsc jest za mało w stosunku dla potrzeb.
- 25)** Dało się zauważyć chaos w terminologii i nieprecyzyjne rozróżnienia zakresu działalności świetlic.

6.3.3 ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

A. INFORMACJE O ORGANIZACJI

Przebadane organizacje, ze względu na rok rejestracji, można podzielić następująco
Odpowiedziało 125 organizacji.

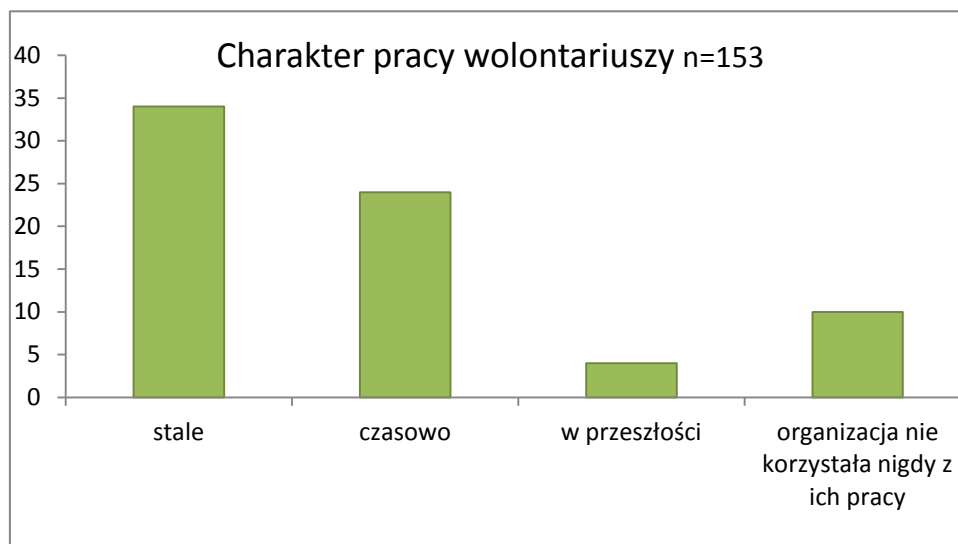
<i>Rok rejestracji</i>	<i>Liczba rejestracji</i>
Przed 1990	2
1990 - 1994	1
1995-1999	11
2000-2004	39
2005 - 2009	49
2010 - 2012	23

Tabela nr 2: Podział organizacji ze względu na rok rejestracji.

LICZBA OSÓB ZATRUDNIONYCH NA PODSTAWIE UMOWY O PRACĘ I ICH WYNAGRODZENIA

- Na pytanie o liczbę zatrudnionych na pełne etaty **odpowiedziało 29** przedstawicieli organizacji;
  - suma etatów wynosi 204,5, w tym 2 organizacje zatrudniają: 26 i 70 osób.
- Na pytanie o ich wynagrodzenia **odpowiedziało 21** ankietowanych;
  - w sumie ich organizacje wydają na wynagrodzenia pracowników etatowych to około 2,5 mln zł.
- Liczba osób zatrudnionych na podstawie umów cywilno-prawnych i ich wynagrodzenia:
  - na pytanie odpowiedziało 48 badanych;
  - organizacje zatrudniają łącznie 345 pracowników na umowy cywilno-prawne;
  - suma ich wynagrodzeń to około 1,6 mln zł
- Wolontariusze:
  - na pytanie odpowiedziało 101 badanych;
  - w minionym roku pracowało w organizacjach 2374 wolontariuszy;
  - 61 badanych umiało określić, ile przepracowali wolontariusze, w sumie to prawie 30tys. osobodni;
  - 41 osób umiało określić, ile warta była praca wolontariuszy – suma wynosi około 622 tys. zł.;
  - charakter pracy wolontariuszy przedstawia wykres nr 1. Wynika z niego, że wolontariusze pomagają stale w 34 organizacjach. Na pytanie odpowiedziały 72 osoby.

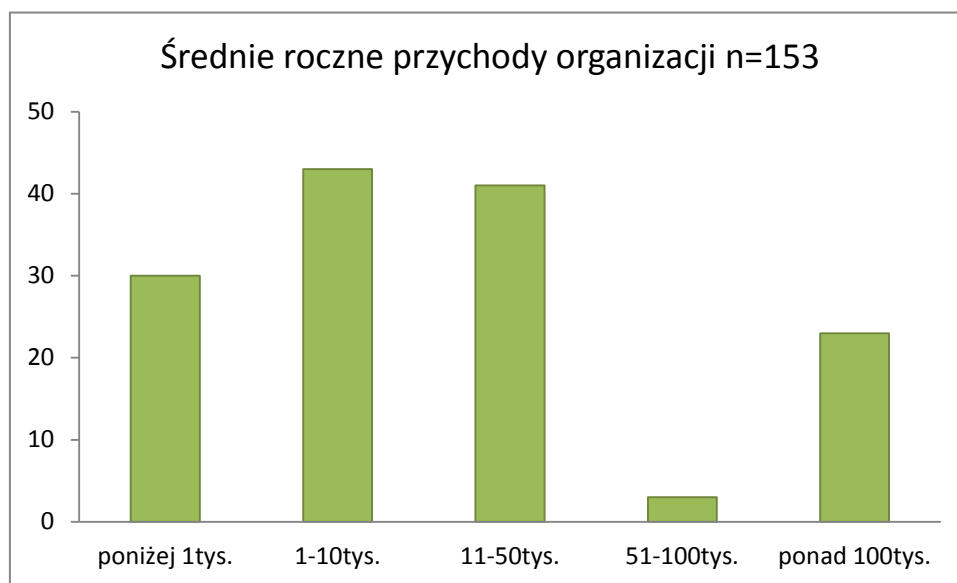

Wykres nr 54: Charakter pracy wolontariuszy (czas)

- Zasięg działalności:
  - 96 placówek działa na terenie jednej gminy;
  - 5 działa na terenie 2 gmin
  - 16 działa na terenie 3 gmin;
  - 9 działa w 4 gminach;
  - 16 na terenie 5 gmin;
  - 1 na terenie 6 gmin;
  - 4 na terenie 8 gmin;
- Na pytanie o formę instytucjonalną respondenci wskazywali:
  - stowarzyszenie: 137 badanych organizacji
  - fundacje: 7
  - 2 jednostki organizacyjne działają na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (2 parafie i zakon);
  - Uczniowski Klub Sportowy: 1

Średnie roczne przychody organizacji prezentuje wykres nr 55.

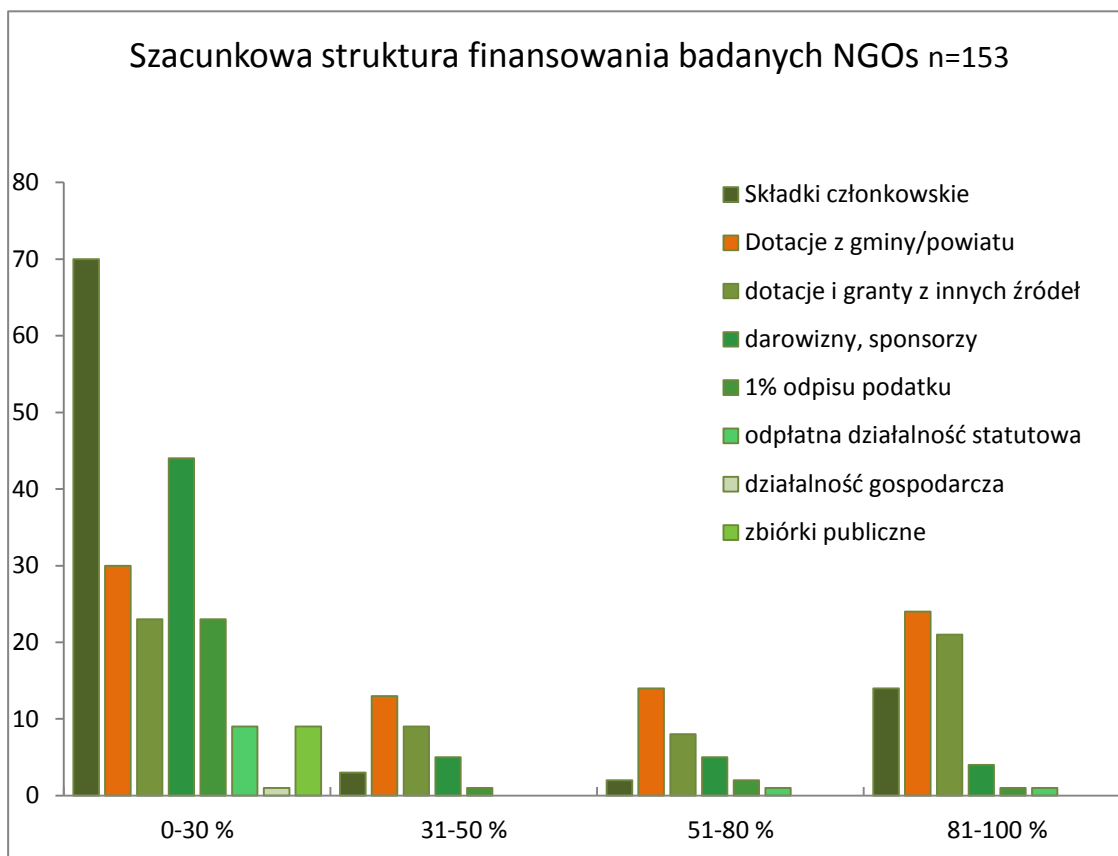
73 organizacje, czyli około 48% wszystkich badanych organizacji (i 52% organizacji, które odpowiedziały na to pytanie) ma **przychody nieprzekraczające 10 tys. zł.**

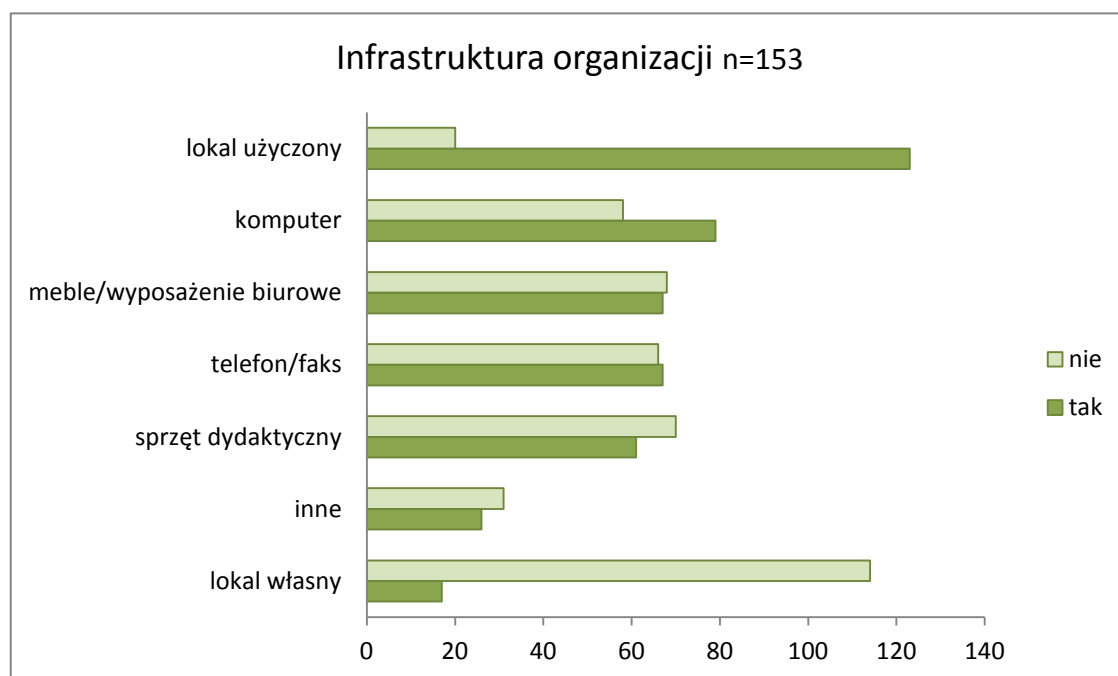
Wykres nr 55: Średnie roczne przychody organizacji.

Na wykresie nr 56 przedstawiono źródła dochodów oraz %, jaki dane źródło stanowi względem dochodu organizacji ogółem.

- Darowizny, 1% podatku czy pieniądze ze zbiórek publicznych (formy bezpośredniego, celowego wsparcia finansowego przez społeczeństwo) w 18 odpowiedziach znalazły się w przedziałach powyżej 30% przychodów.
- Dotacje z gminy stanowią główne źródło finansowania przynajmniej 24 organizacji.
- Inne źródła przychodu, to:
  - Fundusze Unii Europejskiej (jedno wskazanie, 100% dochodu ogółem)
  - akcje charytatywne (jedno wskazanie, 87% dochodu ogółem)
  - wynajem sali (jedno wskazanie, 85% dochodu ogółem)
  - aukcje (jedno wskazanie, 10% dochodu ogółem)
- 112 badanych stwierdziło, że środki finansowe są niewystarczające. Przeciwnego zdania są 33 osoby.
- Dodatkowe wolne środki rozdysponowanoby na przykład na:
  - dodatkowe wyposażenie, rozbudowę infrastruktury – 29 przykładów;
  - zajęcia pozalekcyjne, rozwijanie zainteresowań podopiecznych – 31;
  - organizacja imprez integrujących i aktywizujących lokalną społeczność – 18;
  - promowanie kultury, tradycji narodowej, regionalnej – 10;
  - organizację wypoczynku dzieci i młodzieży – 10;

Wykres nr 56: Szacunkowa struktura finansowania badanych NGOs

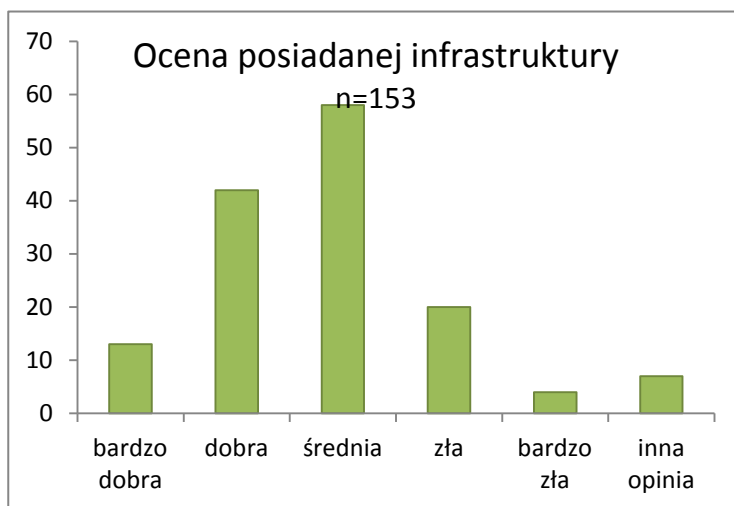

Wykres nr 57: Infrastruktura organizacji.

Wykres nr 58 obrazuje informacje o zasobach organizacji:

- 123 organizacje korzystają z lokalu użyczonego (80% NGOs, które wzięły udział w badaniu);
- 51% badanych organizacji posiada komputer;
- Liczba organizacji, które posiadają wskazane zasoby (oprócz lokalu i komputera) jest zbliżona do liczby NGOs, które ich nie posiadają.
- W odpowiedzi inne podawano na przykład urządzenia biurowe czy sprzęt sportowy.

Badani oceniają infrastrukturę organizacji jako bardzo dobrą lub dobrą w 56 przypadkach. Średnią ocenę wystawiło 58 badanych (wykres 58).

Wykres nr 58: Ocena posiadanej infrastruktury.

W słabych stronach posiadanej infrastruktury wymieniają najczęściej:

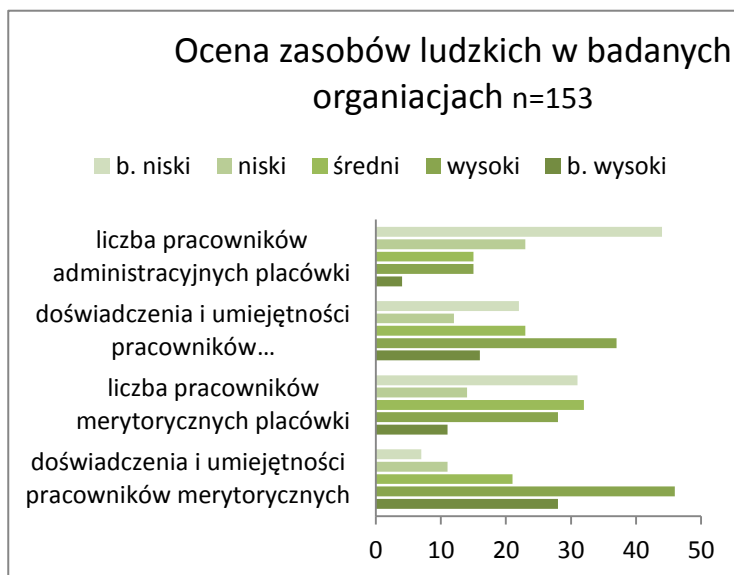
- Uzależnienie od podmiotu użyczającego lokal – 31 wskazań
- Uzależnienie od pomocy gminy czy szkoły, które użyczają sprzęt
- Brak wyposażenia/wyposażenie niskiej jakości:
  - utrudnia lub uniemożliwia prowadzenie zajęć,
  - powoduje także uzależnienie od pomocy gminy czy szkół, które użyczają sprzęt,
  - wypożyczanie sprzętu generuje dodatkowe koszty

Z drugiej strony, możliwość korzystania z życzliwości innych podmiotów wskazywano także jako mocną stronę infrastruktury – 10 wskazań. 21 osób wskazywało jako mocną stronę posiadanie sprzętu biurowego czy dostępu do Internetu.

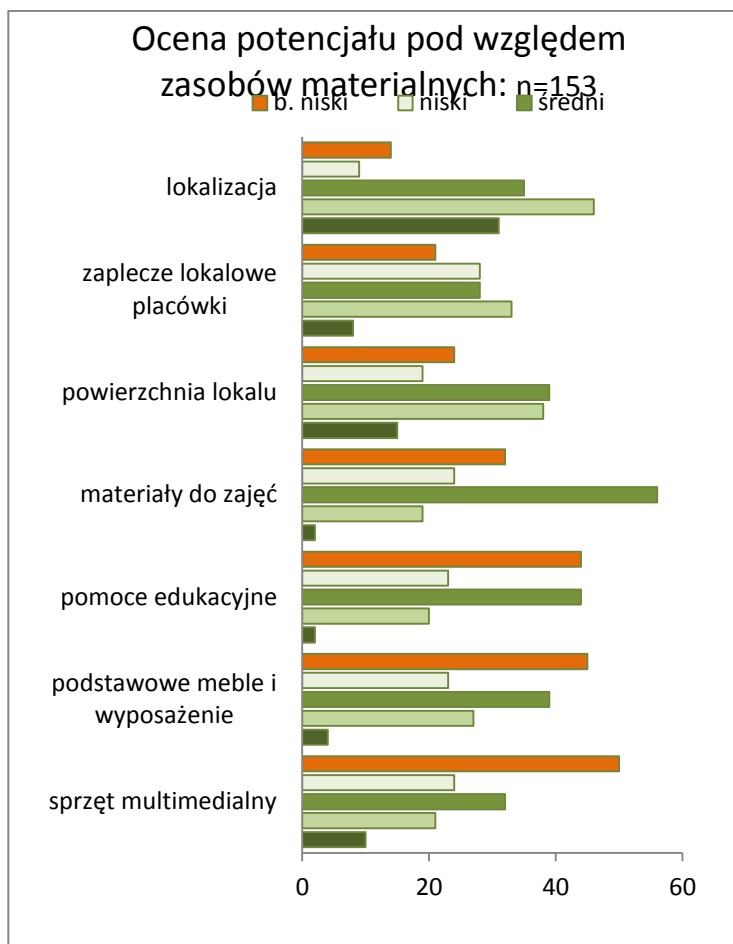
Dodatkowych informacji na temat poziomu zasobów w badanych organizacjach dają odpowiedzi na bardziej szczegółowe pytania o zasoby, także ludzkie (wykresy 59 i 60). Nie połączono kategorii skrajnych, aby pokazać pełny rozkład odpowiedzi i zwrócić uwagę na wysokie odsetki odpowiedzi „bardzo niski”:

- 74 badanych oceniło jako niski lub bardzo niski potencjał pod względem sprzętu multimedialnego;
- 68 oceniło jako niski lub bardzo niski potencjał pod względem podstawowego wyposażenia i mebli;
- 56 oceniło jako niski lub bardzo niski potencjał pod względem pomocy edukacyjnych;

- Powierzchnię lokalu ocenia wysoko lub bardzo wysoko 52 badanych, a nisko lub bardzo nisko – 43
- Zaplecze lokalowe ocenia wysoko lub bardzo wysoko 41 badanych, natomiast nisko lub bardzo nisko – 49;
- Można wnioskować o niedostatkach kadrowych, brakuje pracowników administracyjnych; potencjał pod tym względem określono jako niski lub bardzo niski aż w 67 przypadkach;

Wykres nr 59: Ocena zasobów ludzkich w badanych organizacjach.

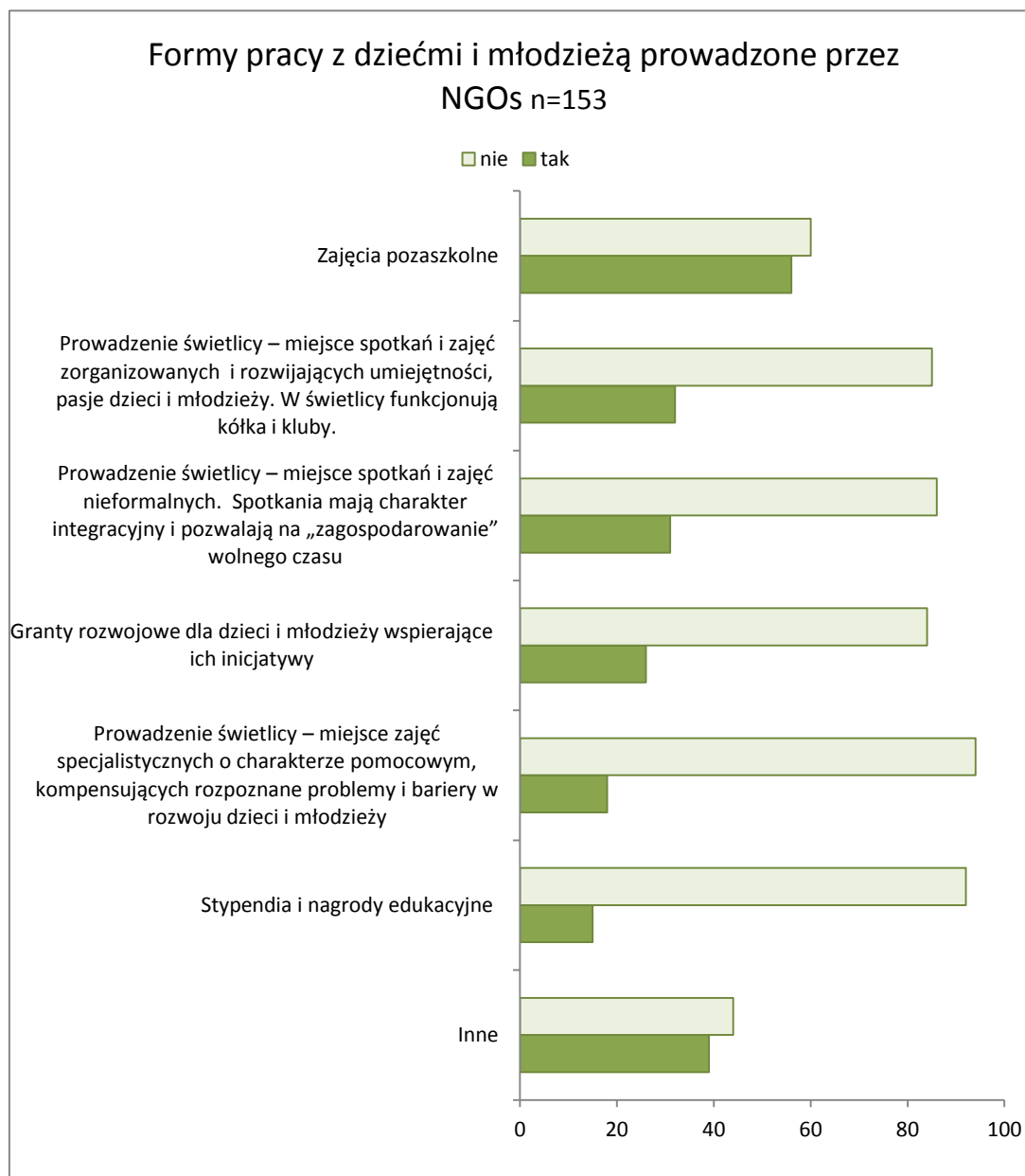

Wykres nr 60: Ocena potencjału pod względem zasobów materialnych.

Wykres nr 61 pokazuje odpowiedzi na pytanie o formy pracy z dziećmi i młodzieżą. Wynika z niego, że:

- Badane NGOs prowadzą najczęściej zajęcia pozaszkolne (56 odpowiedzi),
- Świetlice, które można zakwalifikować do poszczególnych poziomów programu SUWAK prowadzi:
  - poziom I – 31 NGOs;
  - poziom II – 32 NGOs;
  - poziom III – 18 NGOs

Kategoria „inne” zawiera przykłady konkretnych działań: imprezy integracyjne, okolicznościowe, organizację wypoczynku wakacyjnego lub w czasie ferii, zajęcia rozwijające zainteresowania (modelarnia, zajęcia sportowe, klub szachowy, artystyczne).

Wykres nr 61: Formy pracy z dziećmi i młodzieżą prowadzone przez NGOs.

Dokładne informacje na temat form pracy z dziećmi, które prowadzą organizacje przedstawia tabela nr 3.

Nie wszystkie organizacje, które w poprzednim pytaniu zaznaczyły, że prowadzą świetlice udzieliły dalszych wyjaśnień.

Forma pracy	Liczba świetlic/akcji	Liczba uczestników
Prowadzenie świetlicy – miejsce spotkań i zajęć nieformalnych. Spotkania mają charakter integracyjny i pozwalają na „zagospodarowanie” wolnego czasu.	28	851

Prowadzenie świetlicy – miejsce spotkań i zajęć zorganizowanych i rozwijających umiejętności, pasje dzieci i młodzieży. W świetlicy funkcjonują kółka i kluby.	23	1052
Prowadzenie świetlicy – miejsce zajęć specjalistycznych o charakterze pomocowym, kompensujących rozpoznane problemy i bariery w rozwoju dzieci i młodzieży.	14	536
Zajęcia pozaszkolne (przykłady badanych: zajęcia teatralne, klub sportowy, wycieczki, konkursy).	42	2118
Granty rozwojowe dla dzieci i młodzieży wspierające ich inicjatywy.	35	1941
Stypendia i nagrody edukacyjne.	6	265
Inne	24	5666

Tabela nr 3. Najbardziej popularne formy pracy z dziećmi i młodzieżą.

B. WSPÓŁPRACA Z SAMORZĄDEM

Wykres nr 62 przedstawia odpowiedzi na pytanie o charakter współpracy z samorządem.

- Najwięcej, 56% badanych, wskazało współpracę logistyczną, głównie rozumianą jako korzystanie z infrastruktury gminy
- Realizację wspólnych przedsięwzięć i współpracę finansową otrzymały podobną liczbę odpowiedzi twierdzących. Odpowiednio 48% i 46%.
- Wspólne przedsięwzięcia to np.: organizacja imprez kulturalnych, okolicznościowych, festynów, organizacja akcji społecznych czy budowa/rozbudowa/renowacja infrastruktury.
- Wymienione wyżej obszary są ze sobą powiązane. Można się domyślać, że organizacja wspólnych planów wiąże się z zaangażowaniem finansowym i logistycznym.

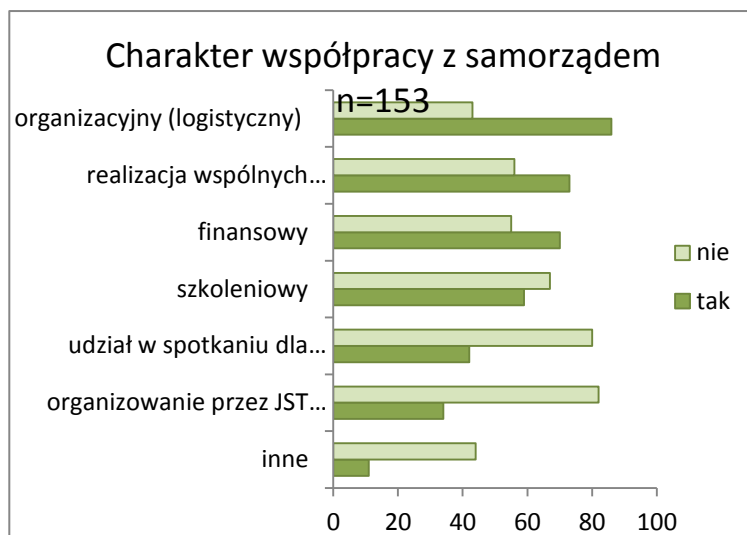
Wśród form współpracy (wykres nr 63) dominują:

- korzystanie ze wsparcia niefinansowego samorządu (może to być powiązane z faktem, że 80% badanych organizacji korzysta z lokalu użyczonego, być może korzystają z lokali gminy);
- uczestnictwo w ogłoszonych konkursach.

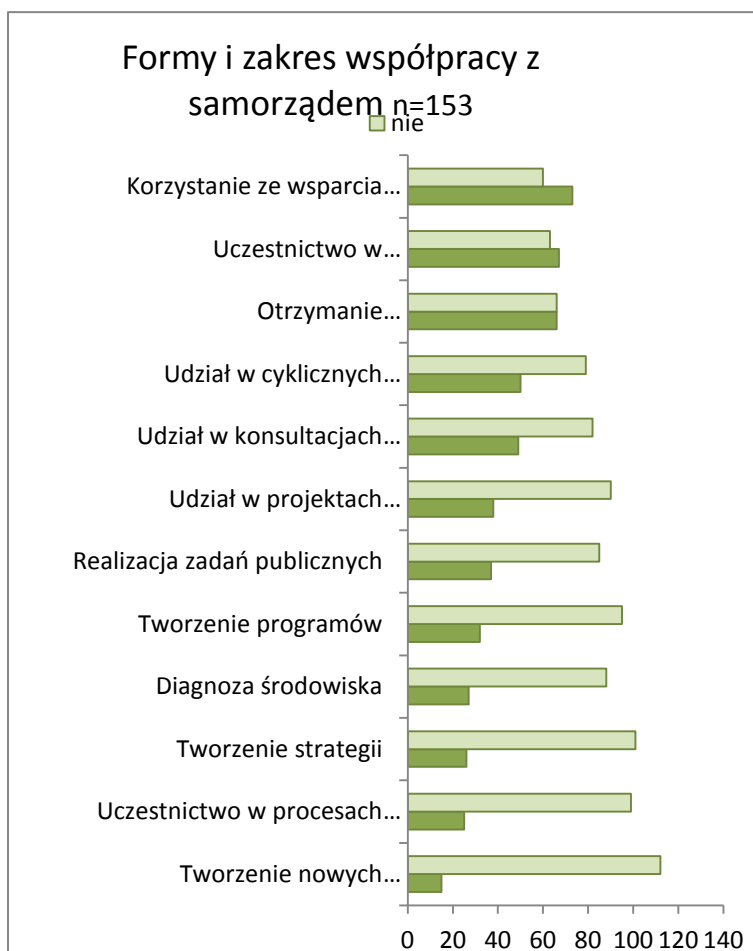
Nie więcej niż 1/3 badanych organizacji uczestniczy w każdej ze wskazanych merytorycznych form współpracy (konsultacje, projekty partnerskie, tworzenie programów/strategii/przepisów, diagnoza środowiska, udział w procesach decyzyjnych). uczestniczy.

Współpracę przy realizacji zadań publicznych wskazało 37 badanych, 85 stwierdziło, że nie realizuje takiej formy współpracy.

Wykres nr 62: Charakter współpracy z samorządem.

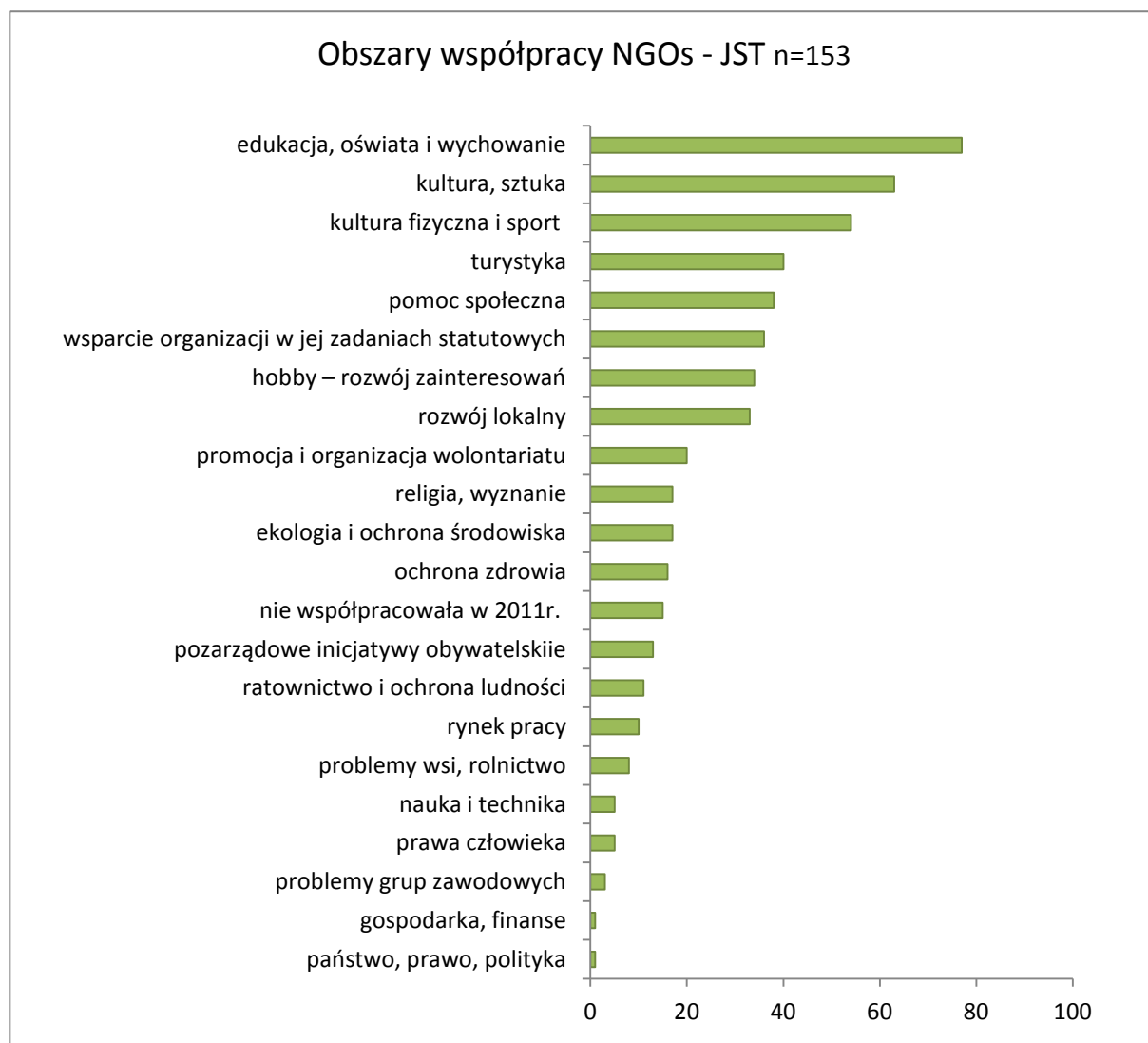
Wykres nr 63: Formy i zakres współpracy z samorządem.

Główne obszary współpracy między organizacjami pozarządowymi i samorządem w 2011r. (wykres nr 64) to:

- edukacja, oświata i wychowanie;
- kultura i sztuka;
- kultura fizyczna i sport;
- turystyka;

- pomoc społeczna,

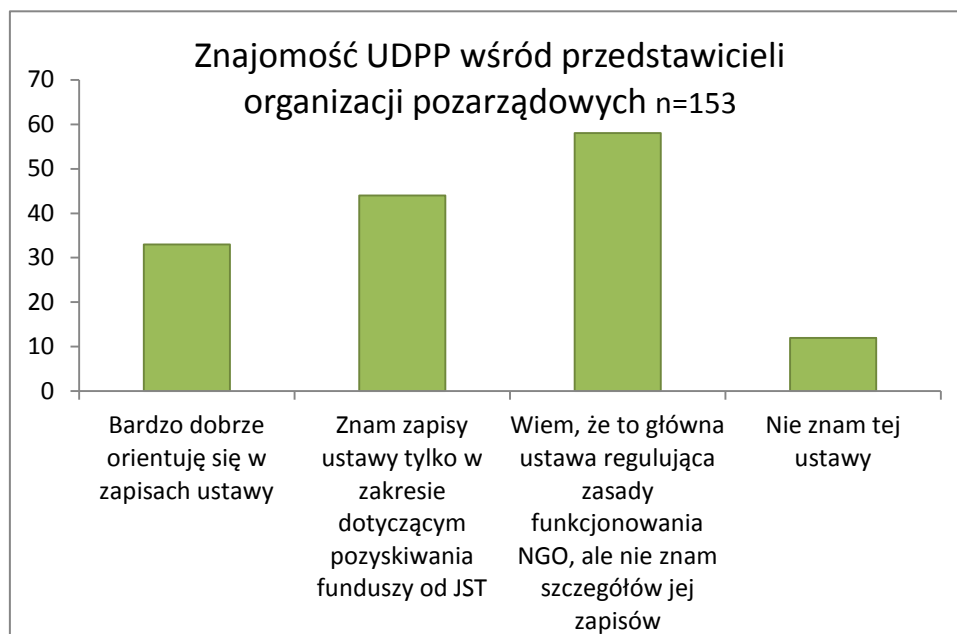
Kolejna pozycja – wsparcie instytucji w jej celach statutowych, może oznaczać każdy z obszarów wymienionych na wykresie nr 12.

Wykres nr 64: Obszary współpracy NGOs – JST.

Znajomość Ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (UDPPIW) (wykres nr 65) jest bardzo zróżnicowana:

- 33 osoby przyznają, że bardzo dobrze orientują się w zapisach ustawy;
- kolejne 44 tylko w zakresie pozyskiwania funduszy od JST;
- **łącznie 50% badanych zna ustawę na tyle, aby wykorzystywać ją świadomie w swojej działalności;**
- **46% uczestników badania, czyli 70 przedstawicieli NGOs nie zna UDPPIW**

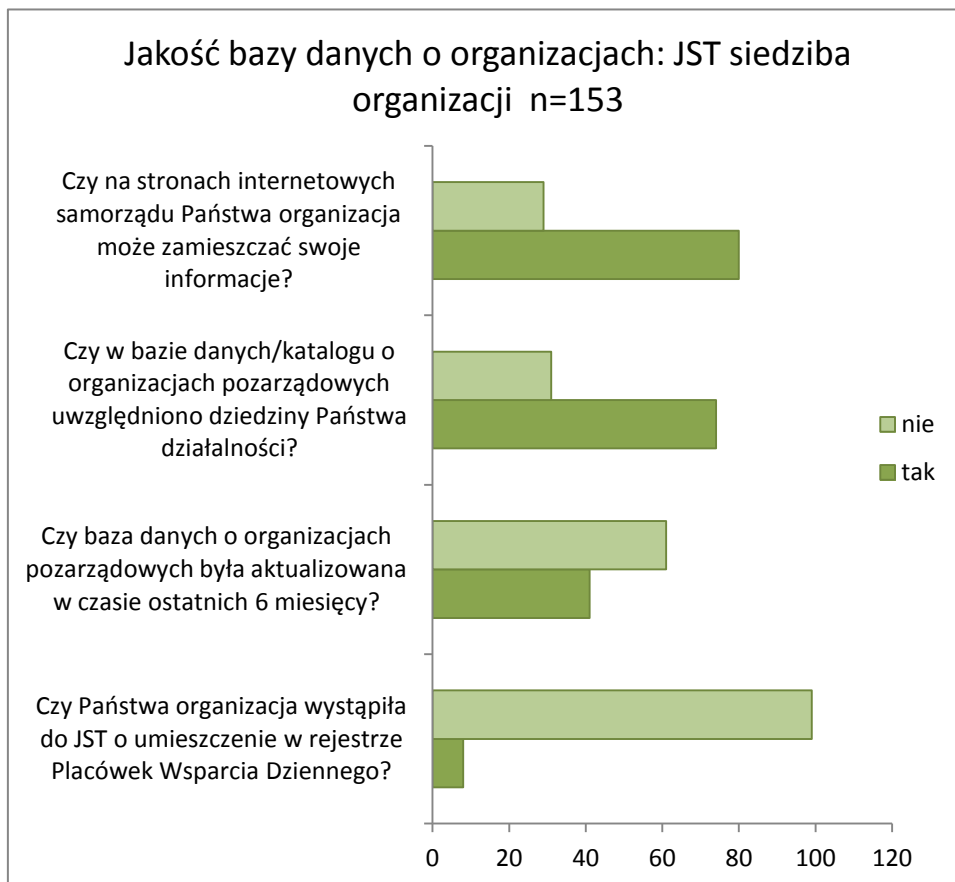
Wykres nr 65: Znajomość UDPPiW wśród przedstawicieli organizacji pozarządowych.

Wykres nr 66 przedstawia odpowiedzi do pytania o bazy danych, w których zamieszczona jest informacja o organizacji. **Im wyższy szczebel władz samorządowych, tym mniej organizacji jest uwzględnionych w ich bazach danych.**

Wykres nr 66: Informacja o bazach danych, w których zamieszczona jest organizacja.

Odpowiedzi na pytania sprawdzające jakość baz danych samorządów gminnych prezentuje wykres nr 67.

Wykres nr 67: Jakość bazy danych o organizacjach: JST siedziba organizacji?

Spośród badanych organizacji w 48 wyznaczono osobę ds. współpracy z samorządem.

Metodą zbierania informacji o działalności organizacji jest przeważnie:

- kontakt bezpośredni lub telefoniczny lub mailowy pracowników gminy z placówką. (39 przykładów);
- organizacja sama zgłasza zmiany,
- sprawozdania z działalności organizacji

C. PROGRAM WSPÓŁPRACY

Artykuł 5a ust. 1 wspomnianej ustawy nakłada na samorządy obowiązek układania rocznego Planu Współpracy (PW) z organizacjami pozarządowymi. Ustawa przewiduje możliwość tworzenia wieloletnich PW. Zgodnie z UDPPIW plan współpracy musi być skonsultowany z organizacjami pozarządowymi.

- 55 badanych nie wie, jaki PW ma obecnie samorząd.
- 68 badanych wie, że uchwalono jednoroczny PW;
- 6 badanych wskazuje, że samorząd ma długookresowy PW (powyżej 2 lat)
- 8 samorządów ma wieloletnie strategie współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Badani znają dokument, ponieważ:

- został zamieszczony na stronie www gminy – 41 odpowiedzi;
- jest w Biuletynie Informacji Publicznej – 34;
- dostali kopię pocztą elektroniczną – 10
- inna odpowiedź – 13

W badaniu pytano jak ustalane są priorytety zadań/główne kierunki wydatkowania środków za pośrednictwem organizacji pozarządowych prezentowane w programie współpracy. Odpowiedzi przedstawiono na wykresie 16.

- 63 odpowiedzi wskazują, że w ustalaniu priorytetów uczestniczą NGOs (ustalenie konsensusu i wnioski organizacji).
- 125 z badanych organizacji nie uczestniczyło w ocenie planu współpracy za rok 2011. W ocenie brali udział przedstawiciele 10 PWD.
- **75 badanych nie widzi zmian w planie współpracy w latach 2010-2012**, dostrzega je natomiast 14 badanych. Dotyczą obszarów współpracy lub zwiększenia środków na finansowanie organizacji.

Wykres nr 68: Ustalanie priorytetów wydatkowania środków na zadania opisane w PW.

Zadanie publiczne zlecone przez samorząd w ciągu ostatnich 12 miesięcy realizowało 69 z badanych organizacji.

Szczegółowe informacje na temat realizacji zadań zawiera tabela nr 4:

Podstawa/źródło finansowania	Liczba złożonych wniosków	Liczba zawartych umów	Łączna wartość (zaokrąglone kwoty)
Gminny Program Współpracy	33	31	362 tys. zł
Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	98	87	687 tys. zł
Inne środki gminy	6	6	49 tys. zł
Inne	27	22	620 tys. zł

Tabela nr 4: Informacje o rozdysponowaniu środków na realizację zadań zleconych przez samorząd.

71 NGOs nie realizowało zadań zleconych przez gminę. Powodami są:

- brak konkursów w gminie na realizację zadań publicznych – 20 odpowiedzi
- brak informacji o konkursach – 19
- niezłożenie wniosku – 30
- inne powody: 8, np.: obszary konkursowe niebędące obszarem działalności organizacji

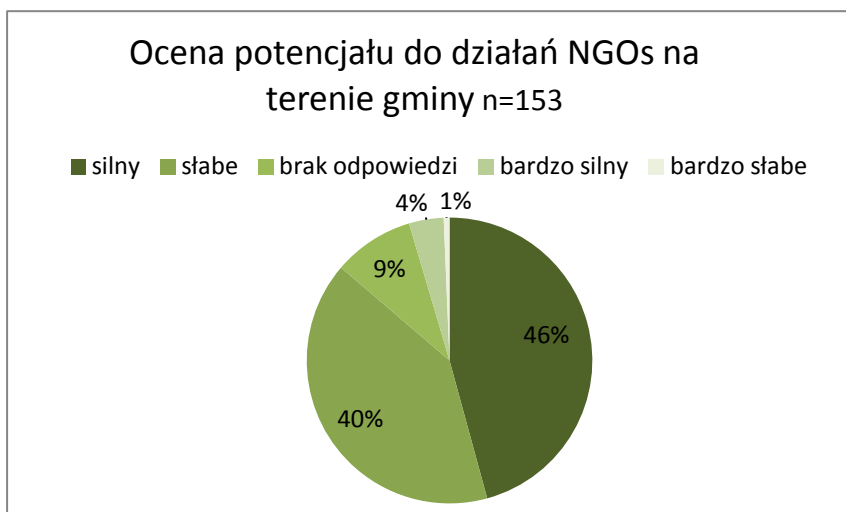
123 spośród badanych NGOs twierdzi, że nie pojawiły się problemy we współpracy z samorządem, przeciwnie odpowiedziało 16 organizacji. Wśród sukcesów wymieniano:

- dobrą atmosferę współpracy (20 głosów), tj. dobrą jakość współpracy z samorządem, pozytywne nastawienie samorządu, otwarcie na pomysły i wsparcie w ich realizacji. Czasem współpraca jest ścisła i trudno wskazać jeden konkretny sukces.
- część przykładów dotyczy konkretnych zadań zrealizowanych wspólnie (13)

D. OPINIE NA TEMAT ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Zdania na temat potencjału organizacji są podzielone:

- 55 % spośród osób, które udzieliły odpowiedzi na to pytanie, uważa, że NGOs mają potencjał silny lub bardzo silny.
- Przeciwnego zdania jest 45% badanych, którzy odpowiedzieli na to pytanie.

Wykres nr 69: Ocena potencjału do działań NGOs na terenie gminy.

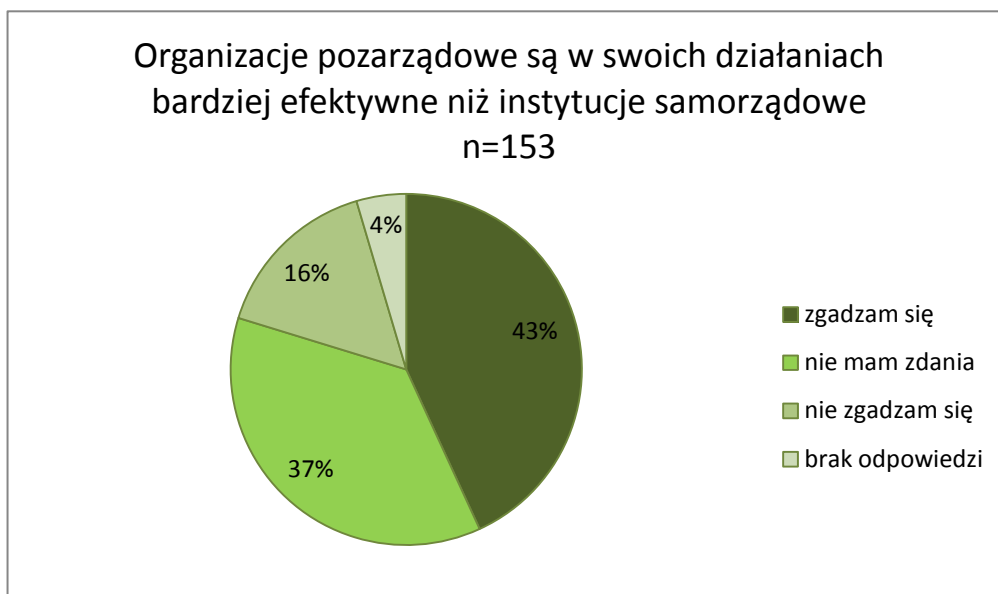
Różnice w ocenach zależą od doświadczeń badanych, ich wiedzy na ten temat, liczby i aktywności innych NGOs na terenie gminy. Pojawiały się głosy, iż dokonanie analizy jest trudne, gdyż organizacje, nawet w obrębie jednej gminy, różnią się pod względem aktywności i doświadczenia.

Tabela nr 5 przedstawia główne grupy argumentów zwolenników powyższych opinii.

NGOs na terenie gminy są silne/bardzo silne	NGOs na terenie gminy są słabe/ bardzo słabe
działalność organizacji jest widoczna i doceniana w gminie	niski kapitał społeczny w gminie: brak wsparcia ze strony mieszkańców, znikome uczestnictwo w życiu publicznym,
skuteczność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych	niska aktywność organizacji, wiele istnieje tylko formalnie
pasja, zaangażowanie członków organizacji w podejmowane działania	brak współpracy między organizacjami
dobra współpraca z samorządem	brak środków finansowych (brak konkursów/ sposób przyznawania dotacji) to główna przeszkoda w działaniu
działalność organizacji niezależnych finansowo od JST	niskie kwalifikacje kadry, np.: brak umiejętności pisanie wniosków konkursowych
duża liczba ciekawych inicjatyw	„wypalenie” liderów
	faworyzowanie przez gminy OSP i LZS

Tabela nr 5: Najczęstsze argumenty pojawiające się przy ocenie potencjału NGOs w gminie.

Wśród przedstawicieli badanych NGOs, 73% procent, którzy wyrazili jakikolwiek pogląd na temat przewagi efektywności organizacji nad samorządem (zgadzam się/nie zgadzam się) uważa, że organizacje są bardziej efektywne niż instytucje samorządowe (wykres 70).

Wykres nr 70: Opinie na temat twierdzenia: „Organizacje pozarządowe są w swoich działaniach bardziej efektywne niż instytucje samorządowe”.

Zwolennicy poglądu, że NGOs działają lepiej i efektywniej motywują swoją odpowiedź następująco:

- Organizacje dysponują lepszą diagnozą środowiska lokalnego, więc lepiej odpowiadają na potrzeby społeczności (13 odpowiedzi);
- W dysponowaniu funduszami przestrzegają zasad gospodarności, przejrzystości, efektywniej je wydają (11 przykładów)

Badani, którzy nie zgadzają się z tym zdaniem uzasadniają, że:

- NGOs nie posiadają odpowiednich zasobów, aby wykonać zadanie efektywniej niż samorząd;
- NGOs powinny współpracować z samorządem w realizowaniu wspólnych celów

Badani przyznają, że JST wie więcej o potrzebach mieszkańców tylko w zakresie wydania publikacji o gminie i prowadzenia szkoły podstawowej (wykres 71).

NGOs mogą, zdaniem badanych, zrealizować też prawie wszystkie usługi mniejszym kosztem niż samorząd. Wyjątkiem jest tylko wydanie publikacji o gminie (wykres 72).

Przeważają odpowiedzi, że NGOs, mogą zrealizować usługę o wyższym standardzie. Tutaj również odpowiedzi inaczej rozkładają się w obszarach prowadzenia szkoły i wydania publikacji o gminie (wykres nr 73).

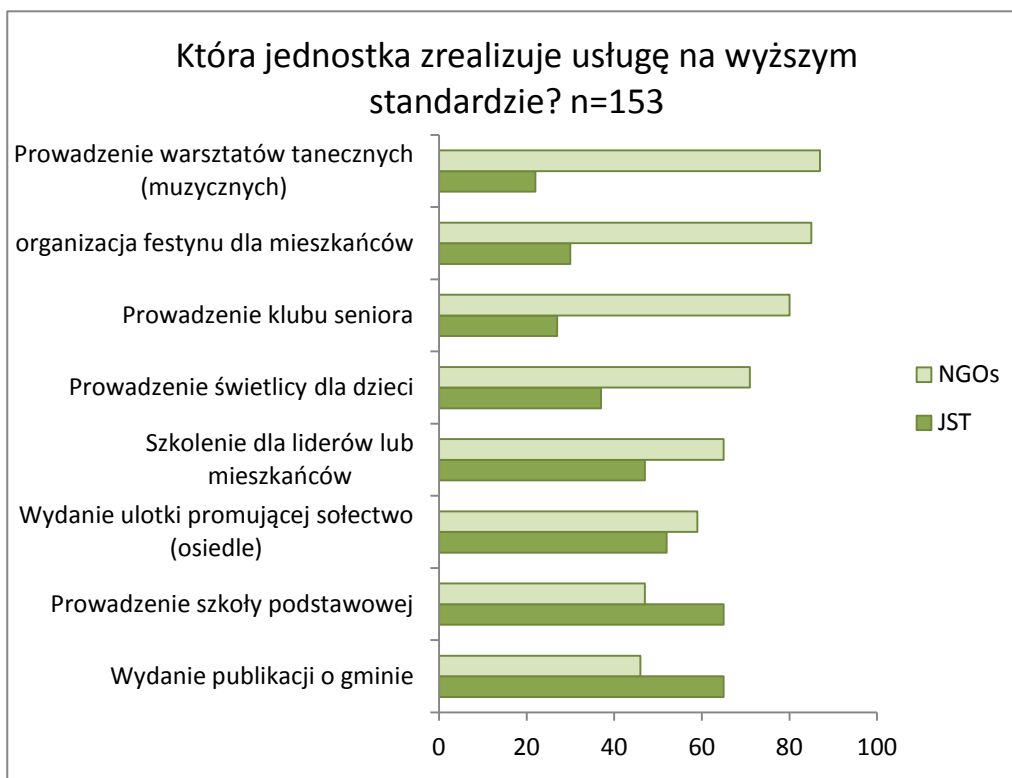

Wykres nr 71: Odpowiedź na pytanie: „Która jednostka wie więcej o potrzebie mieszkańca – klienta usługi?”

Wykres nr 72: Odpowiedź na pytanie: „Która jednostka wie więcej o potrzebie mieszkańca – klienta usługi?”

Wykres nr 73: Odpowiedź na pytanie: „Która jednostka zrealizuje usługę na wyższym standardzie?”

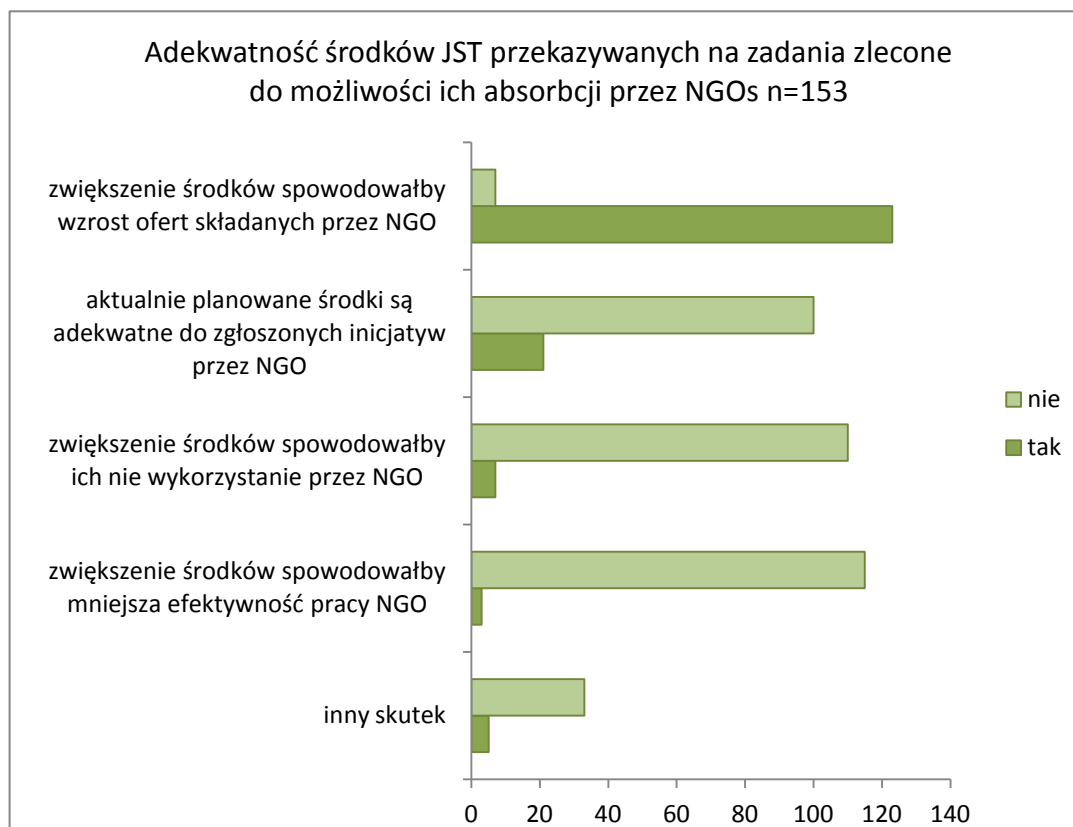
Pomysły, podane przez badanych, których realizacja mogłaby podnieść efektywność działań NGOs w wymienionych obszarach to, np.:

- Większe środki finansowe na działalność NGOs (48 głosów);
- Liczniejsza i doświadczona kadra (17), także możliwość zatrudniania ludzi na etat, zbudowanie struktury organizacyjnej, podnoszenie kwalifikacji przez szkolenia;
- Uproszczenie procedur, przepisów funkcjonowania organizacji (5);
- 3 osoby wskazały monitoring zadań i wyznaczenie mierzalnych wskaźników;
- Kilka głosów dotyczyło tworzenia strategii działania, współpracy merytorycznej z JST, stworzenie diagnozy potrzeb społeczności.

E. ADEKWATNOŚĆ ŚRODKÓW PRZEKAZYWANYCH NGOS DO ICH MOŻLIWOŚCI DZIAŁANIA

Wykres nr 74 pokazuje, że zdaniem badanych, zwiększenie środków na zlecane NGOs zadania publiczne spowoduje wzrost liczby wniosków składanych przez NGOs.

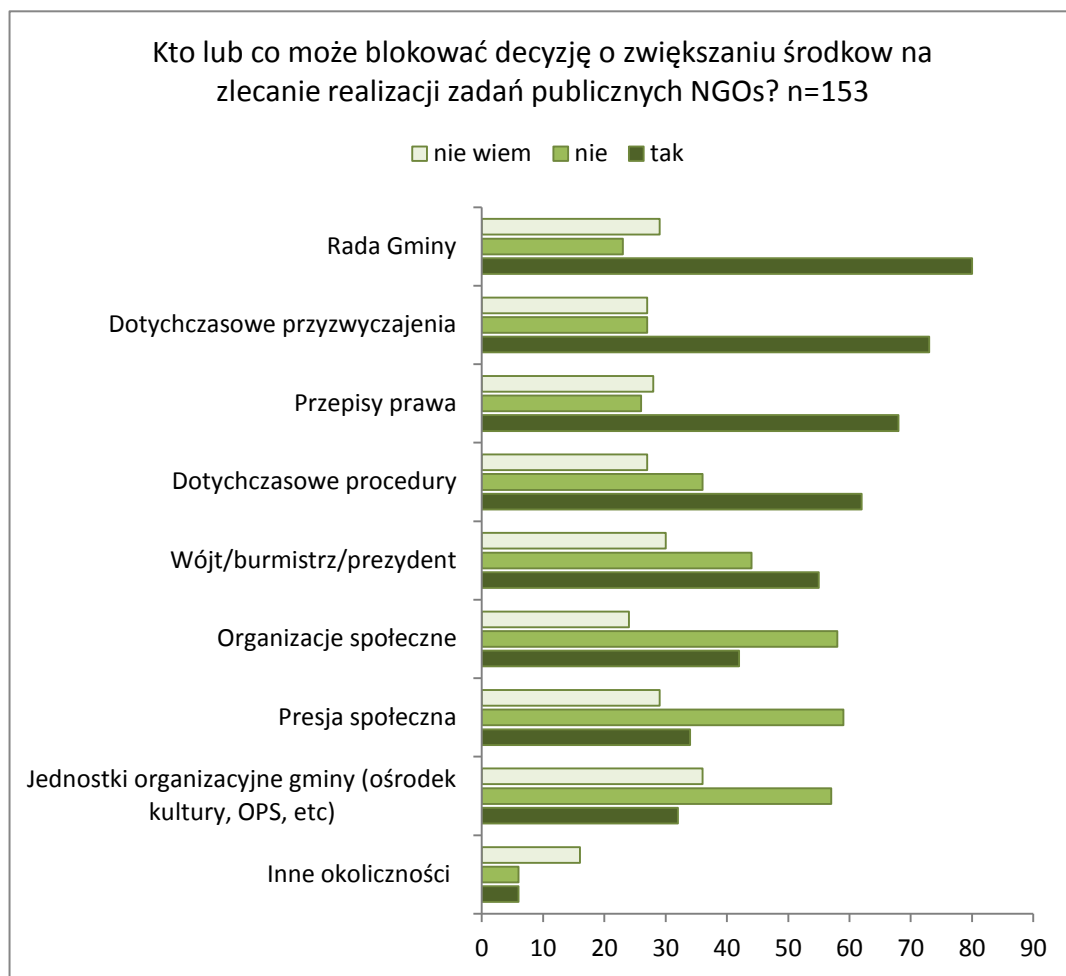
Nie ma obawy, że organizacje nie mogłyby wykorzystać tych środków albo, że dodatkowe fundusze zmniejsząby efektywność ich pracy.

Wykres nr 74: Adekwatność środków JST przekazywanych na zadania zlecone do możliwości ich absorpcji przez NGOs.

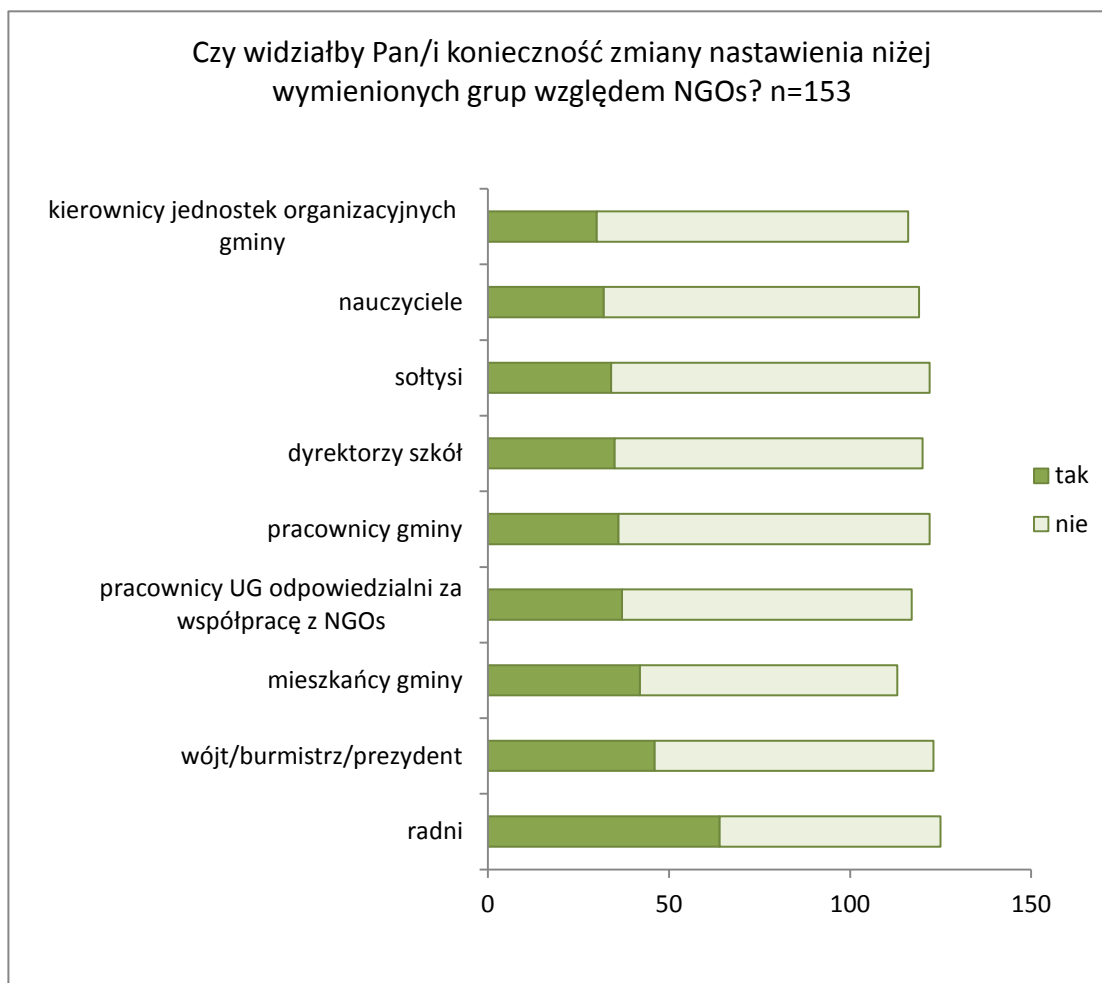
Według respondentów ewentualne blokowanie decyzji o zwiększeniu środków w budżecie gminy przeznaczonych na realizację zadań gminy poprzez zlecenie organizacjom społecznym zależy od:

- rady gminy (80 odpowiedzi);
- dotychczasowych przyzwyczajeń (73);
- kwestii formalnych, tj. przepisów prawa i dotychczasowych procedur (łącznie 130 odpowiedzi).

Wykres nr 75: Odpowiedź na pytanie: „Kto lub co może blokować decyzję o zwiększaniu środków na zlecenie realizacji zadań publicznych NGOs?”

Badani są podzieleni w kwestii nastawienia Rady Gminy do NGOs. Niewiele więcej jest zwolenników niż przeciwników zdania, że powinno się ono zmienić. W przypadku pozostałych wymienionych grup badani w większości nie widzą konieczności zmiany postawy (wykres nr 76).

Wykres nr 76: Odpowiedź na pytanie: „Czy widziałby Pan/i konieczność zmiany nastawienia niżej wymienionych grup względem NGOs?”

Bariery pozafinansowe rozwoju NGOs wymieniane przez badanych można podzielić na:

- Społeczne(39):
  - niski kapitał społeczny;
  - niedocenywanie znaczenia NGOs;
  - bezrobocie i emigracje zarobkowe;
  - trudności pogodzenia pracy i życia osobistego z działalnością społeczną;
- Organizacyjne (29):
  - brak infrastruktury i wykwalifikowanej kadry;
- 4 osoby wymieniły także problemy, które można zakwalifikować jako bariery strategiczne: brak długofalowej strategii działania, brak współpracy i partnerstw między organizacjami, wymiany informacji

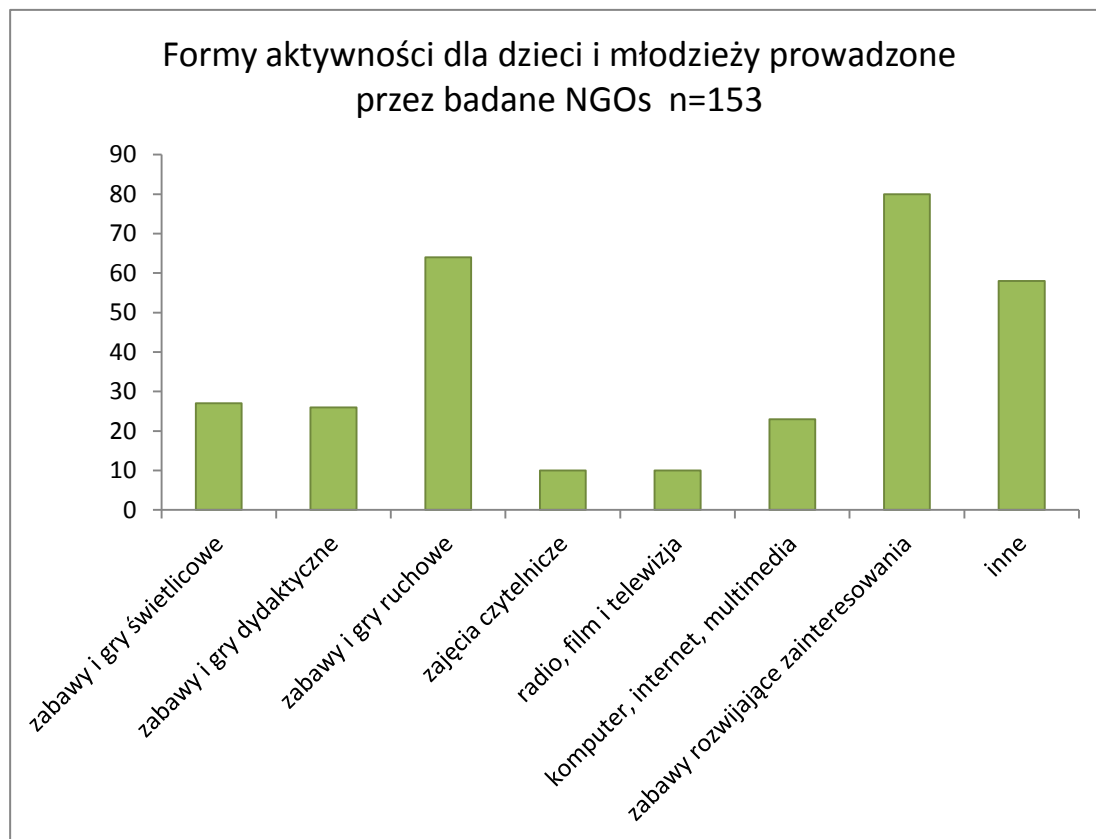
Szanse na rozwój instytucjonalny NGOs o których mówili badani dotyczą głównie:

- (34) budowania kapitału społecznego, aktywizacji społeczności; (pomocna może być promocja organizacji pozarządowych i wolontariatu);
- budowania kapitału ludzkiego.

F. ORGANIZACJA A DZIECI I MŁODZIEŻ

Najczęściej realizowane formy aktywności (wykres 77) to:

- zabawy, gry i zajęcia rozwijające zainteresowania – 80 odpowiedzi;
- zabawy i gry ruchowe – 64 odpowiedzi;
- w kategorii inne wymieniano: np.: zajęcia sportowe, organizację wypoczynku, różne rodzaje warsztatów, kół zainteresowań

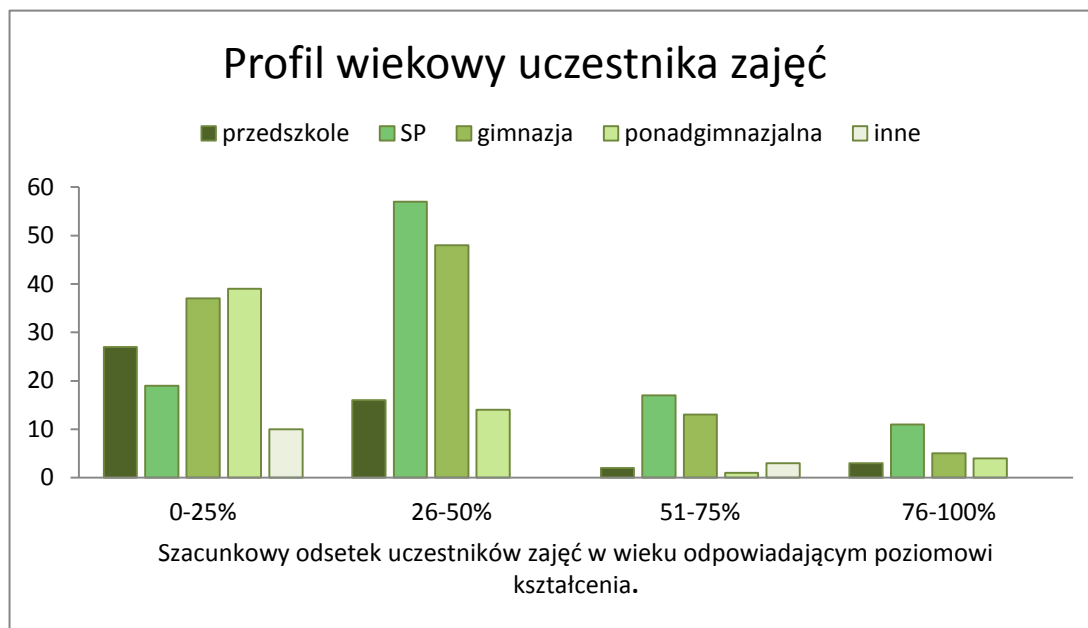

Wykres nr 77: Formy aktywności dla dzieci i młodzieży prowadzone przez badane NGOs.

Z odpowiedzi udzielonych na prośbę o oszacowanie wieku uczestników zajęć, można stworzyć profil uczestników przedstawiony na wykresie nr 78.

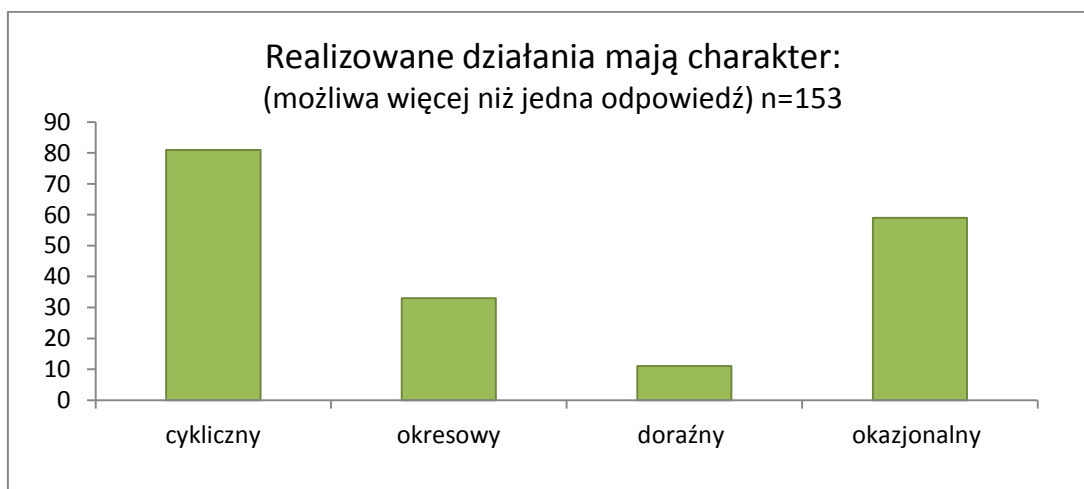
- NGOs prowadzą zajęcia głównie dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalistów. To największe grupy wskazywane przez prawie wszystkich respondentów.
- Tylko 4 organizacje określiły, że młodzież w wieku ponadgimnazjalnym stanowi ponad $\frac{3}{4}$ uczestników zajęć. W 39 organizacjach stanowią maksymalnie $\frac{1}{4}$ uczestników.
- Tylko 5 organizacji określiło, że większość podopiecznych stanowią dzieci młodsze niż siedmioletnie.

- Jako „inne” wymieniono osoby powyżej 18 roku życia i wyszczególniono młodzież niepełnosprawną.⁸

Wykres nr 78: Profil wiekowy uczestnika zajęć.

Dominuje cykliczny charakter działań, prowadzonych są w 80 organizacjach (wykres 79).

Wykres nr 79: Charakter realizowanych działań.

Na wykresie nr 80 przedstawiono dodatkowe formy współpracy prowadzone przez organizacje.

- Najwięcej badanych wskazało wycieczki (55) i pomoc w nauce (33).
➤ Kolonie i/lub obozy organizuje 26 organizacji.

⁸ Osoby niepełnosprawne nie były ujęte w możliwościach odpowiedzi, pytano tylko o grupy wiekowe. Możliwe, że młodzież niepełnosprawna została też opisana według zmiennej „wiek”.

- Nie więcej niż 46 organizacji zapewnia przynajmniej jedną z wymienionych form posiłku.

Wykres nr 80: Dodatkowe działania na rzecz dzieci i młodzieży prowadzone przez organizację.

Na pytanie o najpopularniejsze zajęcia, najwięcej badanych wskazała zajęcia sportowe. Pozostałe odpowiedzi były zróżnicowane – wskazano 27 rodzajów zajęć.

Organizacje prowadzą działania skierowane także m.in. do:

- osób w wieku 50+/seniorów (11)
- ogółu mieszkańców (9),
- osób dorosłych (6),
- kobiet (3),
- rodzin podopiecznych (2),
- osób niepełnosprawnych (4),
- osób bezrobotnych (2),
- osób bezdomnych i ubogich (1)

Zakres zajęć obejmuje:

- Organizację różnorodnych zajęć sportowych(16);
- Imprezy okolicznościowe/integracyjne, spotkania integracyjne (14);
- Klub/koło seniora (6),
- Wycieczki (5)
- Kursy, szkolenia (4)

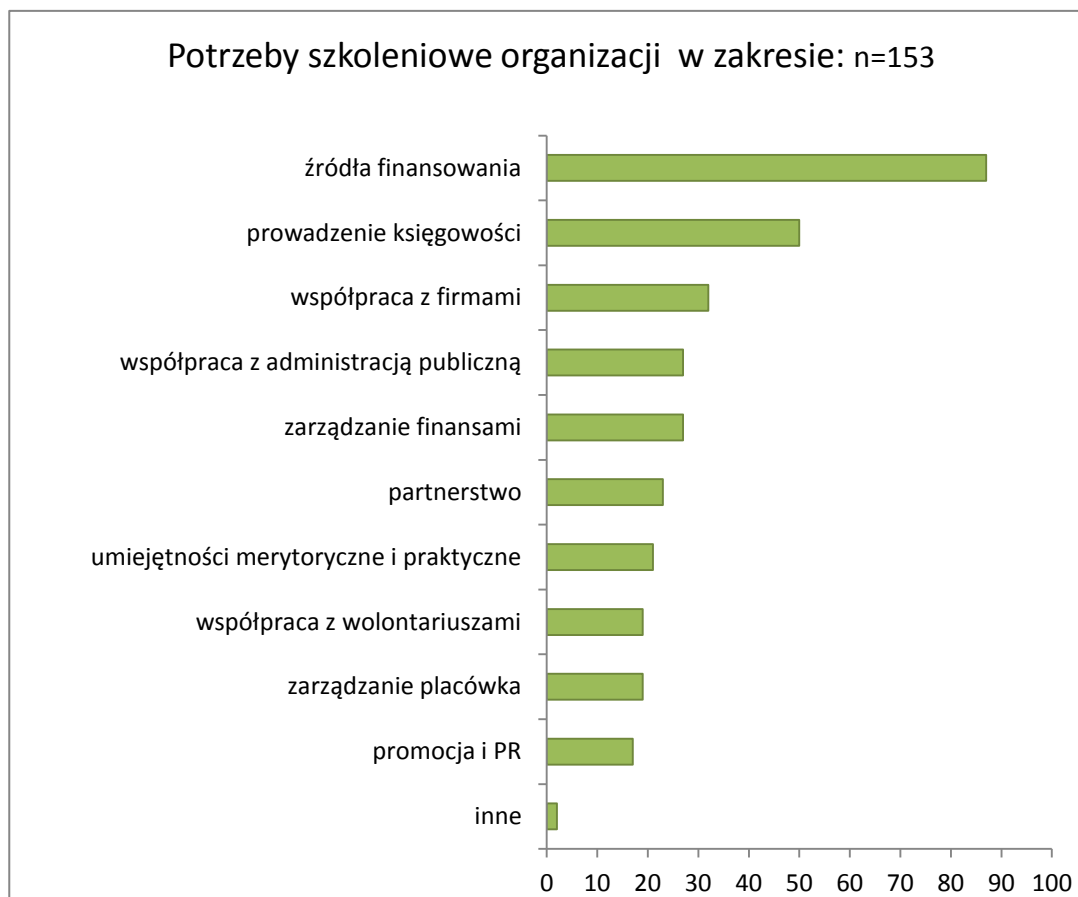
106 placówek prowadzi dokumentację merytorycznej działalności placówki w formie:

- sprawozdań, w tym: merytorycznych, finansowych, z realizowanych programów (32 odpowiedzi),
- dokumentów finansowych (10),
- protokołów (9),

- dokumentacji fotograficznej (6)
- list obecności (4),
- kronik (4).

Przedstawiciele badanych NGOs wskazują, że największe potrzeby szkoleniowe dotyczą źródeł finansowania i prowadzenia księgowości, co jest zgodne z opisywanymi wcześniej problemami.

Wykres nr 81: Potrzeby szkoleniowe organizacji.

W kategorii umiejętności merytoryczne i praktyczne wskazano: fundraising, pisanie i rozliczanie wniosków, medyczne.

Z pomocy pracowników innych organizacji/instytucji korzysta 69 organizacji, nie korzysta – 56.

Pomoc dotyczy rozliczeń finansowych(księgowość) – 10 odpowiedzi, pomocy merytorycznej, np.: przy pisaniu wniosku (9) organizacji wspólnych imprez (5)

G. REKRUTACJA

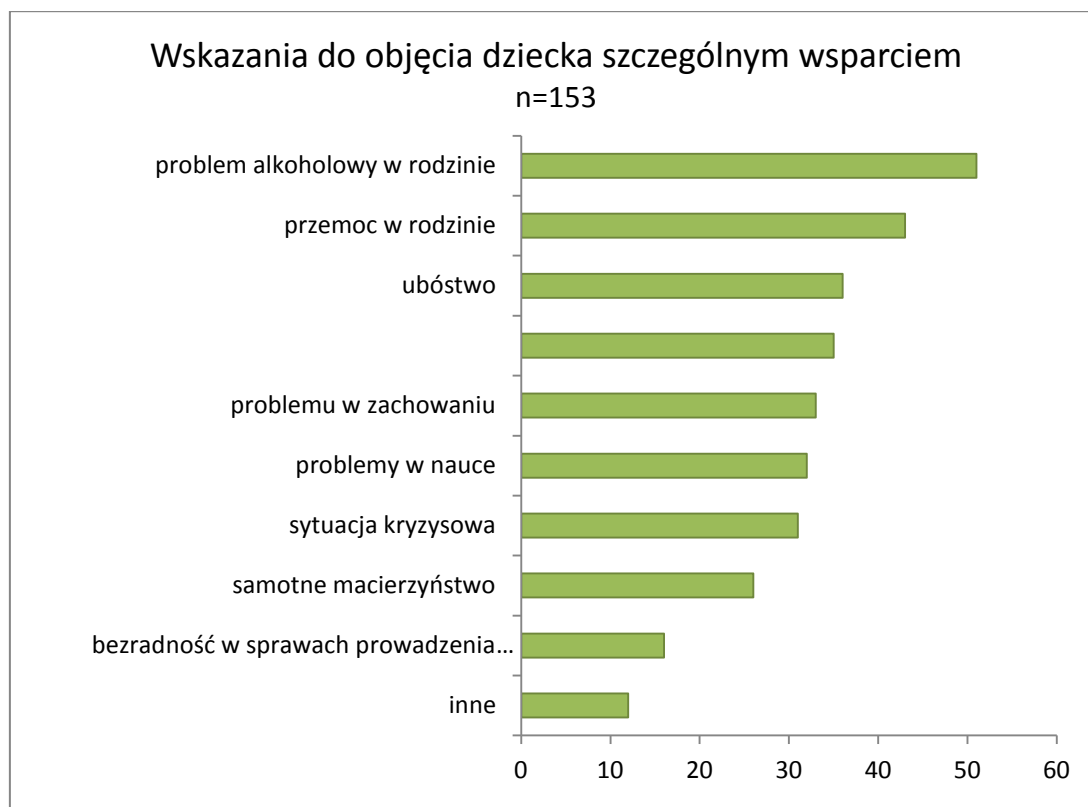
70 spośród badanych placówek prowadzi działania promocyjne lub informacyjne, które mają zwiększyć liczbę podopiecznych:

- drukują/przygotowują plakaty, ulotki, afisze, foldery
- zamieszczają ogłoszenia na stronach internetowych;

- ogłaszają informacje o działaniach, np.: w prasie lokalnej, w kościele (ogłoszenia parafialne);

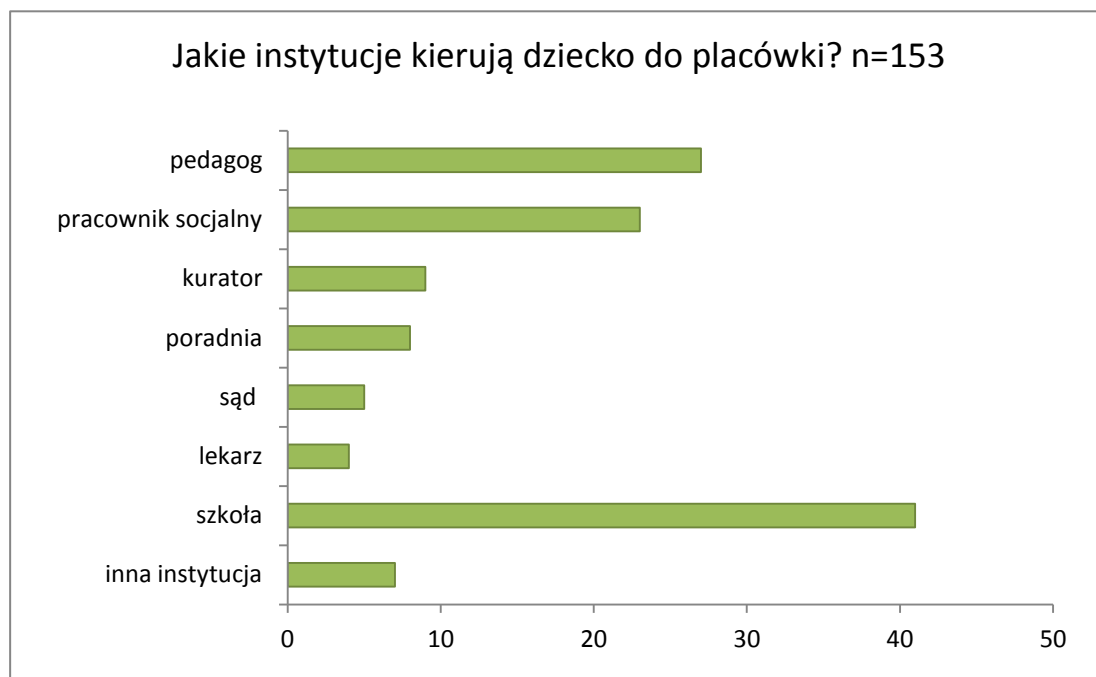
H. PREFERENCJE PRZY ZAPISACH

62 placówki daje pierwszeństwo przy zapisach dzieciom z rodzin z problemami przedstawionymi na wykresie nr 82:

Wykres nr 82: Wskazania do objęcia dziecka szczególnym wsparciem.

40 placówek uwzględnia skierowania od instytucji wymienionych na wykresie 83.

Wykres nr 83:. Instytucje kierujące dziecko do placówki?

97 organizacji nie stwierdziło problemów na etapie rekrutacji. 22 organizacje wskazało problemy na etapie rekrutacji. Wśród nich wymieniono m.in.:

- brak chęci uczestnictwa w zajęciach (niewyjaśnione);
- zbyt duża liczba zgłoszeń;
- nieśmiałość dziecka;
- ukrywanie problemów przez opiekunów uczestnika;
- wiarygodność osób proszących o pomoc

82 NGOs nie posiada określonych procedur przyjmowania uczestników do działań.

Określone procedury przyjmowania uczestników posiadają 42 organizacje. Procedury te ujęte są, m.in. w regulaminach, czy statucie organizacji. Nieformalne procedury rekrutacji, jeśli są, mogą brać pod uwagę:

- wiek dziecka;
- stan zdrowia;
- predyspozycje dziecka;

O przyjęciu dziecka decydują ewentualnie (jeśli nie jest tak, że przyjmowani są wszyscy chętni) członkowie stowarzyszenia lub zarząd organizacji, ew. osoba prowadząca zajęcia.

I. WSPÓŁPRACA

Badane NGOs współpracują z samorządem i jego jednostkami organizacyjnymi, w tym:

- Urzędem Miasta/ Gminy (58);
- Gminnym Ośrodkiem Kultury (18);
- Ośrodkiem Pomocy Społecznej (15)
- Radą Gminy (12);
- Starostwem (10);

Ponownie, najczęściej wymieniany charakter współpracy jest finansowy (33) lub organizacyjny (18), w tym wspólne realizowanie projektów (34); pomoc merytoryczną wskazało 9 NGOs. 46 oceniło współpracę jako bardzo dobrą⁹, a 31 dobrze. 1 osoba oceniła współpracę nisko.

Najczęściej wskazywano, że spośród innych instytucji publicznych NGOs współpracują ze szkołami (24) w zakresie m.in. organizacji wspólnych uroczystości/imprez.

Ponownie współpracę oceniano jako dobrą/bardzo dobrą/pozytywną.

Organizacje wskazały jeszcze, że współpracują z:

- Organizacjami lokalnymi: NGOsy, w tym: OSP, kluby sportowe, LGD, związki (39)
- Koło Gospodyń Wiejskich (8)
- Parafia rzymsko-katolicka/kościół (3)
- Przedsiębiorcy, firmy, zakłady pracy (9)

Współpraca polegała najczęściej na współorganizacji uroczystości, szkoleń, pomoc przy realizowanych przedsięwzięciach, współrealizacja zadań, np. wyjazdów. Współpracę oceniano jako dobrą/bardzo dobrą/pozytywną.

Dodatkowo przedstawiciele **72 organizacji przyznaje, że kadra organizacji współpracuje z rodzicami podopiecznego nie tylko przy organizacji imprez**, ale też np.: utrzymują stały kontakt, spotykają się, wymieniają informacjami o potrzebach i możliwościach, postęпах, konsultują działania. 58 organizacji nie współpracuje z rodzicami podopiecznego.

Współpraca z rodzicami przybierała następujące formy¹⁰ (wykres 84):

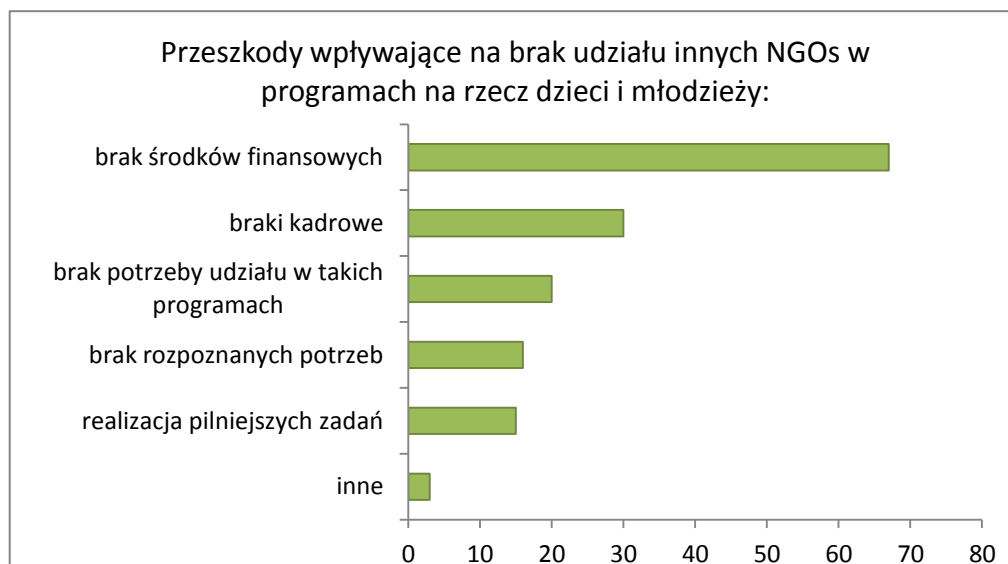

Wykres nr 84: Formy udziału rodziców w pracach organizacji.

Zdaniem badanych najczęstszą przyczyną braku działań na rzecz dzieci i młodzieży to brak środków finansowych lub kadrowych (wykres nr 85).

⁹ Pytanie miało charakter otwarty, więc nie podawano skali ocen.

¹⁰ Pytanie było zamknięte, jeśli chodzi o formę współpracy z rodzicami.

Wykres nr 85: Przeszkody wpływające na brak udziału innych NGO w programach na rzecz dzieci i młodzieży.

Pytanie o organizację w ostatnim roku imprez/uroczystości/festynów miało sprawdzać otwartość organizacji na lokalną społeczność. **63 z badanych NGO kilkakrotnie zorganizowały imprezę dla mieszkańców** na terenie gminy, w której działają. 31 organizacji zorganizowało jedną imprezę w ciągu ostatniego roku, a 41 żadnej.

Deklarowanymi celami imprez były, np.:

- Integracja środowiska (21);
- Zagospodarowanie wolnego czasu i promowanie aktywnych form wypoczynku (7);
- Promocja organizacji i jej działań (6);
- Pozyskanie środków, np. poprzez: wystawę i sprzedaż obrazów (4);
- Kulturowanie patriotyzmu lokalnego i tradycji (4);
- Promowanie regionu (2).

J. DIAGNOZA ŚRODOWISKA

69 organizacji dysponuje diagnozą środowiska, z którego wywodzą się podopieczni/beneficjenci. Natomiast 70 nie posiada takiego dokumentu.

Analizy zostały sporządzone:

- na podstawie ich własnych badań – 55 odpowiedzi;
- diagnoza dostarczonej przez samorząd – 16;
- w 6 przypadkach diagnozę przygotowała instytucja kierująca dziecko do placówki.

K. EWALUACJA PRACY ORGANIZACJI

W 54 organizacjach zajęcia są systematycznie monitorowane i oceniane, nie ma takiej praktyki w 76 placówkach. Wszystkie zajęcia są monitorowane w 35 NGOs, a wybrane zajęcia w 19. Dokumentacja zajęć prowadzona jest systematycznie w 67 NGOs lub okazjonalnie – w 33. Dokumentacji przebiegu zajęć nie prowadzi 21 organizacji.

Formy przebiegu zajęć i ilość odpowiedzi zawiera tabela nr 5:

Formy dokumentacji przebiegu zajęć	liczba odpowiedzi
dziennik zajęć	55
dziennik świetlicy	9
karta pracy	9
lista obecności	74
sprawozdania	60
raporty	22
ankiety	28
zeszyty obserwacji	14
inne	9

Tabela nr 5: Formy dokumentacji przebiegu zajęć.

Osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje wspierają pracowników organizacji w formach:

- doradztwa merytorycznego w 56 placówkach;
- konsultacji – 37 odpowiedzi;
- superwizji

Badani widzą następujące przeszkody w uruchomieniu i prowadzeniu placówek wsparcia dziennego na terenie działania ich organizacji:

- Brak funduszy na utrzymanie placówki, 50 odpowiedzi
- Brak zasobów lokalowych, 20
- Brak zasobów kadrowych, w tym: osób wykształconych w kierunku wychowania młodzieży z problemami, 15 odpowiedzi
- Sygnalizowano także inne możliwości:
  - brak wsparcia instytucjonalnego – 2
  - organizacja nie jest dostatecznie silna do realizowania takich zadań
  - gminne jednostki organizacyjne prowadzą takie placówki
  - Brak zainteresowania młodych ludzi zorganizowanymi zajęciami
  - niechęć rodziców
  - brak chętnych do realizacji takiego pomysłu
  - brak zainteresowania młodych ludzi zorganizowanymi zajęciami

Efektywność prowadzonych działań mogłoby zwiększyć, zdaniem badanych:

- Zwiększenie środków finansowych na działanie i wyposażenie, w tym zdobycie stałych źródeł finansowania – 34 odpowiedzi;
- Zwiększenie kadry i podnoszenie kwalifikacji obecnych pracowników, szkolenia, 13;
- Wsparcie merytoryczne osób doświadczonych w zakresie realizacji podobnych zadań;
- Uproszczenie procedur związanych z wypełnianiem wniosków, realizacją projektów i ich rozliczaniem, przyznawaniem środków – 5;
- Większe wsparcie ze strony otoczenia (mieszkańców i JST) – 4
- Większe zaangażowanie członków organizacji
- Jasno sformułowane standardy pracy oraz kontraktowanie placówek
- Kontrola, ocena efektów, efektywności działań

99 organizacji nie napotkało problemów w ostatnim roku działalności. Przyznaje się do nich 27 NGOs.

Trudności miały głównie charakter:

- Finansowy: brak środków finansowych – 8;
  - Kadrowy, tj. braki kadrowe, wypalenie liderów, niska liczba i aktywność członków – 6;
- Wymienione sukcesy organizacji w minionym roku można podzielić na kategorie:

- otrzymanie grantu/finansowania – 11;
- zakończona realizacja projektu/jeden wyraźny sukces – 17;
- aktywna działalność, realizowanie zamierzeń – 28
- pozytywny wpływ na podopiecznych (np.: sukcesy wychowawcze)/ społeczność lokalną – 6

L. PODSUMOWANIE

- 1) Mała liczba badanych udzieliła odpowiedzi na pytania o liczbę pracowników i rodzaj zatrudnienia, czy wynagrodzenie. Nie wiadomo, czy nie chciały ujawniać tej informacji, czy po prostu nie zatrudniają personelu.
- 2) 101 organizacji umiało określić, ilu wolontariuszy dla nich pracuje. 68 chciało/umiało określić rodzaj współpracy (stały/czasowy). Pojawia się o pytanie o rolę wolontariuszy w działalności organizacji oraz standardy współpracy z nimi. Czy organizacje prowadzą dokumentację ich pracy i czy podpisują z nimi umowy wolontariackie?
- 3) 96 organizacji działa tylko na terenie jednej gminy. Skutkiem może być trafne rozpoznanie potrzeb lokalnej społeczności, dobra współpraca z instytucjami na poziomie gminy, ale z drugiej strony może to prowadzić do małej konkurencyjności ofert i ryzyka obniżenia jakości pracy. Innym wytłumaczeniem może być brak możliwości finansowych i/lub organizacyjnych do rozszerzenia współpracy.
- 4) Wszystkie podmioty są uprawnione do realizacji zadań publicznych, ale tylko 33 osoby przyznają, że bardzo dobrze orientują się w zapisach UDPPIW, która reguluje tę formę współpracy. 46% uczestników badania, czyli 70 przedstawicieli NGOs nie zna UDPPIW.
- 5) 69 z badanych organizacji realizowało w ciągu ostatnich 12 miesięcy zadanie publiczne zlecone przez samorząd, natomiast 71 NGOs nie robiło tego.
- 6) Darowizny, 1% podatku, czy pieniądze ze zbiorów publicznych (formy bezpośredniego, celowego wsparcia finansowego przez społeczeństwo) tylko w 18 odpowiedziach

znalazły się w przedziałach powyżej 30% przychodów, co może oznaczać, że organizacja ma problem z informowaniem o swojej działalności i nie jest znana, nie ma poparcia w lokalnej społeczności.

- 7) 112 badanych stwierdziło, że środki finansowe są niewystarczające. Przeciwnego zdania są 33 osoby.
- 8) Nie więcej niż 1/3 badanych organizacji uczestniczy w każdej ze wskazanych merytorycznych form współpracy (konsultacje, projekty partnerskie, tworzenie programów/strategii/przepisów, diagnoza środowiska, udział w procesach decyzyjnych).
- 9) Główne obszary współpracy między organizacjami pozarządowymi i samorządem w 2011 to: edukacja, oświata i wychowanie; kultura i sztuka; kultura fizyczna i sport; turystyka; pomoc społeczna.
- 10) Im wyższy szczebel władz samorządowych, tym mniej organizacji jest uwzględnionych w ich bazach danych.
- 11) W 48 spośród badanych organizacji wskazano osobę ds. współpracy z samorządem.
- 12) 55 badanych nie wie, jaki PW jest obecnie realizowany przez samorząd.
- 13) 63 odpowiedzi wskazują, że w ustalaniu priorytetów uczestniczą NGOs (ustalenie konsensusu i wnioski organizacji).
- 14) 125 z badanych organizacji nie uczestniczyło w ocenie planu współpracy za rok 2011 r. W ocenie brali udział przedstawiciele 10 PWD.
- 15) 75 badanych nie widzi zmian w planie współpracy w latach 2010 – 2012, dostrzega je 14 badanych. Dotyczą obszarów współpracy lub zwiększenia środków na finansowanie organizacji.
- 16) 123 spośród badanych NGOs twierdzi, że nie pojawiły się problemy we współpracy z samorządem, przeciwnie odpowiedziało 16.
- 17) 73% respondentów, którzy wyrazili jakikolwiek pogląd na temat przewagi efektywności organizacji nad samorządem (zgadzam się/nie zgadzam się) uważa, że organizacje są bardziej efektywne niż instytucje samorządowe. Istotne może być, że odpowiedzi udzielali przedstawiciele NGOs.
- 18) Badani przyznają, że JST wie więcej o potrzebach mieszkańców tylko w zakresie wydania publikacji o gminie i prowadzenia szkoły podstawowej. NGOs mogą, zdaniem badanych, zrealizować też prawie wszystkie z wymienionych usług mniejszym kosztem niż samorząd. Przeważają odpowiedzi, że NGOs, mogą zrealizować usługę o wyższym standardzie. Tutaj również odpowiedzi inaczej rozkładają się w obszarach prowadzenia szkoły i wydania publikacji o gminie.. Organizacje wiedzą więcej o mieszkańcach w obszarze działań związanych z integracją, hobby. Odpowiedzi wskazywałyby, że tu lepiej znają potrzeby mieszkańców, mogą taniej i efektywniej zrealizować usługi.
- 19) Zdaniem badanych efektywność usług pomogłyby poprawić: liczniejsza i doświadczona kadra (17), także możliwość zatrudniania ludzi na etat, zbudowanie struktury organizacyjnej, podnoszenie kwalifikacji przez szkolenia; Uproszczenie procedur, przepisów funkcjonowania organizacji (5); 3 osoby wskazały monitoring zadań i wyznaczenie mierzalnych wskaźników; kilka głosów dotyczyło tworzenia strategii działania, współpracy merytorycznej z JST, stworzenie diagnozy potrzeb społeczności.
- 20) Zdaniem badanych, zwiększenie środków na zlecane NGOs zadania publiczne spowoduje wzrost liczby składanych przez NGOs. Nie ma obawy, że organizacje nie

mogłyby wykorzystać tych środków albo, że dodatkowe fundusze zmniejszyłyby efektywność ich pracy.

- 21)** Według respondentów ewentualne blokowanie decyzji o zwiększeniu środków w budżecie gminy przeznaczonych na realizację zadań gminy poprzez zlecanie organizacjom społecznym zależy od:
- a)** rady gminy (80 odpowiedzi);
  - b)** dotychczasowych przyzwyczaję (73)
  - c)** kwestii formalnych, tj. przepisów prawa i dotychczasowych procedur (łącznie 130 odpowiedzi);
- 22)** Bariery pozafinansowe rozwoju NGOs wymieniane przez badanych można podzielić na:
- a)** społeczne(39): to niski kapitał społeczny; niedocenywanie znaczenia NGOs; bezrobocie i emigracja zarobkowa; trudności pogodzenia pracy i życia osobistego z działalnością społeczną;
  - b)** organizacyjne (29):
  - c)** brak infrastruktury i wykwalifikowanej kadry;
  - d)** 4 osoby wymieniły także problemy, które można zakwalifikować jako bariery strategiczne: brak długofalowej strategii działania, brak współpracy i partnerstwa między organizacjami, wymiany informacji
- 23)** NGOs prowadzą zajęcia głównie dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalistów.
- 24)** Organizacje prowadzą działania skierowane także do innych grup m.in. do: osób w wieku 50+/seniorów czy ogółu mieszkańców. Są to np.: zajęcia sportowe, imprezy okolicznościowe/integracyjne, spotkania integracyjne.
- 25)** 106 placówek prowadzi dokumentację merytorycznej działalności placówki.
- 26)** Przedstawiciele badanych NGOs wskazują na największe potrzeby szkoleniowe dotyczą źródeł finansowania i prowadzenia księgowości. Sygnalizują też braki w obszarach: fundraising, pisanie i rozliczanie wniosków.
- 27)** Z pomocy pracowników innych organizacji/instytucji korzysta 69 organizacji, nie korzysta – 56. Pomoc dotyczy rozliczeń finansowych, pomocy merytorycznej, np.: przy pisaniu wniosku lub organizacji wspólnych imprez.
- 28)** 82 NGOs nie posiada określonych procedur rekrutacji uczestników działań. Określone procedury przyjmowania uczestników posiadają 42 organizacje. Procedury te zawarte są m.in. w regulaminach, statucie organizacji.
- 29)** W ciągu ostatniego roku, 63 z badanych NGOs kilkakrotnie zorganizowały imprezę/festyn/piknik dla mieszkańców na terenie gminy, w której działają; 31 zorganizowało jedną imprezę.
- 30)** 69 organizacji dysponuje diagnozą środowiska, z którego wywodzą się podopieczni/beneficjenci. 70 nie posiada takiego dokumentu.
- 31)** W 54 organizacjach zajęcia są systematycznie monitorowane i oceniane (wszystkie – w 35 NGOs, wybrane zajęcia w 19). Takiej praktyki nie ma w aż 76 placówkach. Dokumentacja zajęć prowadzona jest systematycznie w 67 NGOs lub okazjonalnie – w 33.

6.3.4 PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO

A. FUNKCJONOWANIE PWD

Badane PWD można podzielić następująco, ze względu na rok powstania (tabela nr 6).

Rok powstania	Liczba PWD
Przed 1989	2
1990-1994	2
1995-1999	3
2000-2004	7
2005-2009	6
2010-2012	6

Tabela nr 6: Rok założenia placówki.

B. WARUNKI LOKALOWE

- 7 placówek działa we własnym lokalu;
- 20 wynajmuje lokal, najczęściej od samorządu, funkcjonuje w użyczonym lokalu albo w lokalach należących do parafii lub Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej.

Powierzchnia, na której odbywają się zajęcia w świetlicach została ujęta w tabeli nr 7:

Powierzchnia,	Liczba świetlic
nie przekracza 100 m ²	15
101-200 m ²	2
200 - 300 m ²	1
większa niż 500 m ²	5

Tabela nr 7: Powierzchnia, na której odbywają się zajęcia w świetlicach.

Inne pomieszczenia/zaplecze zajmują (odpowiedziało 13 badanych):

- poniżej 100 m² – 10 przypadków;
- 1 świetlica ma zaplecze o powierzchni między 100 a 400 m²;
- 1 świetlica – 401-800;
- 1 świetlica – 1500 m²

Liczba świetlic, która posiada dodatkowe zaplecze:

- Sanitarne – 29
- Szatnie – 22
- Biura – 16

- Kuchnia – 19, aneks kuchenny – 1, kawiarenka – 1
- Stołówka – 7
- Magazyn/pomieszczenia gospodarcze – 16

Wymieniano także: kotłownię, ogród, altanę oraz wyszczególniono miejsca gdzie prowadzi się zajęcia: zaplecze sportowe - 2, salę rehabilitacyjną, pracownie: ceramiczną, tkacką, komputerową - 3, warsztat, salę widowiskową/scenę.

- 20 placówek jest dostępnych dla niepełnosprawnych, 9 nie spełnia tego warunku.
- 22 pomieszczenia spełniają wymagania formalne, 4 nie spełniają.

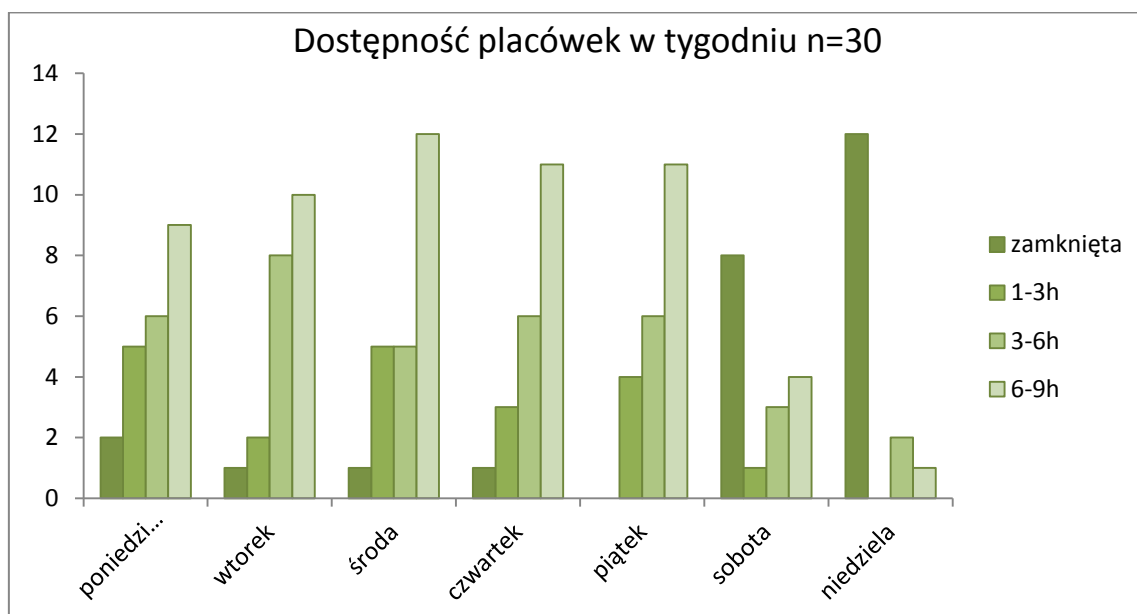
C. DOSTĘPNOŚĆ PLACÓWEK

Dostępność placówek w tygodniu przedstawia wykres nr 86.

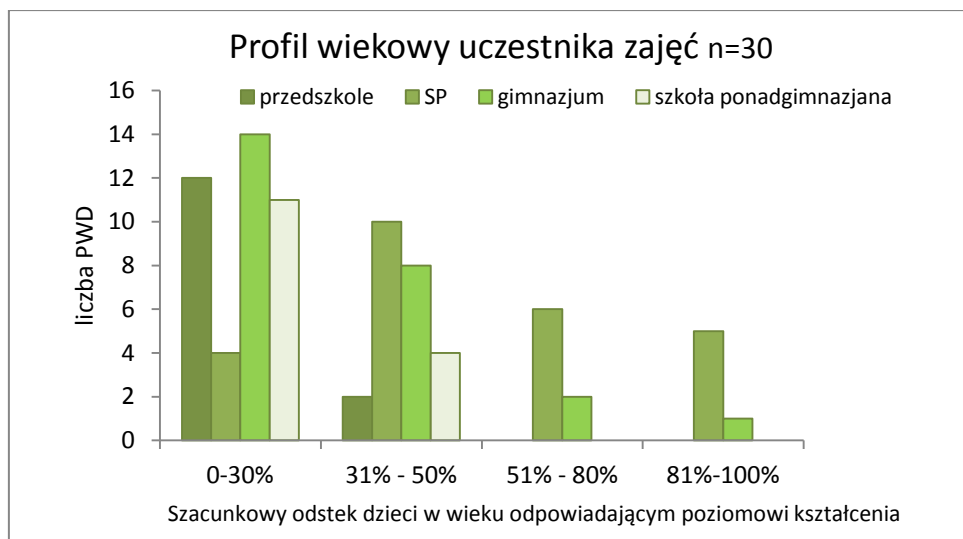
Około 1/3 badanych świetlic jest otwarta przynajmniej 6 godzin dziennie od poniedziałku do piątku. 3 placówki prowadzą nieregularną działalność od września do czerwca.

Większość uczestników zajęć to dzieci i młodzież w między 7 a 15 rokiem życia.

4 PWD podają, że do 30 % uczestników to dzieci niepełnosprawne.

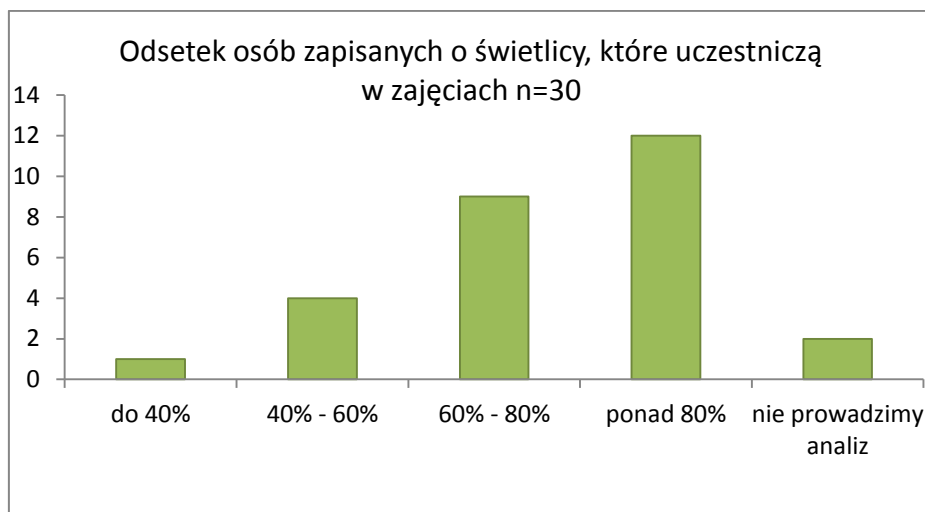

Wykres nr 86.: Dostępność placówek w tygodniu.

Wykres nr 87: Profil wiekowy uczestnika zajęć.

Frekwencję uczestnictwa w zajęciach PWD prezentuje wykres 88.

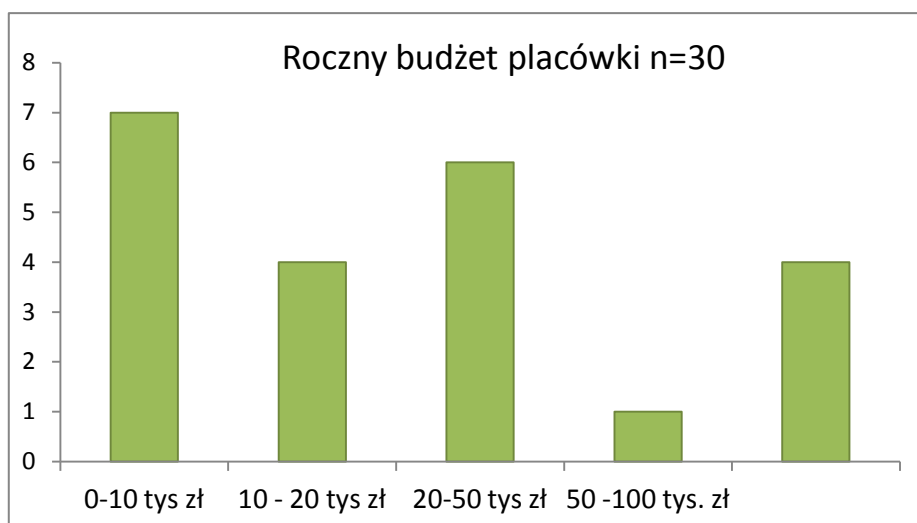
W 21 świetlicach frekwencja wynosi powyżej 60%

Wykres nr 88: Odsetek osób zapisanych o świetlicy, które uczestniczą w zajęciach.

Blisko 2/3 badanych przyznaje, że liczba miejsc w świetlicach jest adekwatna do potrzeb i możliwości organizacyjnych. Wybierano tylko te 2 odpowiedzi. Nikt nie stwierdził, że miejsc jest za dużo (wykres nr 89).

Wykres nr 89: Adekwatność liczby miejsc w placówce do potrzeb i możliwości organizacyjnych.

Budżet placówek mieści się w następujących przedziałach pokazanych na wykresie nr 90.

Wykres nr 90: Roczny budżet placówki.

Środki finansowe, którymi dysponują PWD są zbyt małe, aby zaspokoić potrzeby placówki. Dokładne informacje przedstawia wykres nr 91:

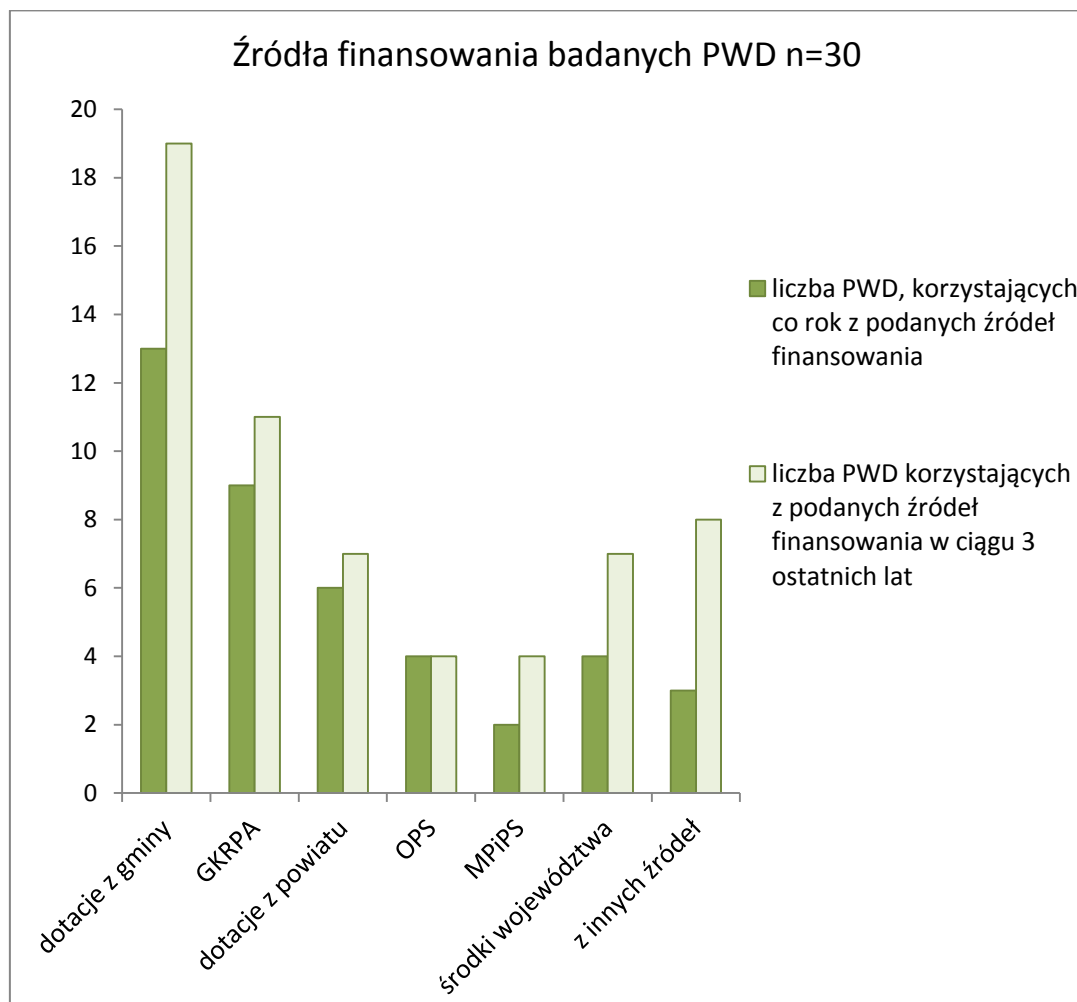
Wykres nr 91: Opinia o wysokości posiadanych środków finansowych.

Dodatkowe wolne środki przeznaczonoby głównie na:

- zakupy inwestycyjne: wyposażenie placówki, przystosowanie placówki do potrzeb, czy transport (22 przykłady);
- dodatkowe zajęcia dla dzieci i potrzebne do ich prowadzenia materiały (15 przykładów);
- wynagrodzenia dla kadry i zatrudnienie specjalistów (9 przykładów).

D. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Porównanie odpowiedzi na pytania o źródła finansowania w ciągu ostatnich 3 lat i częstotliwość korzystania z tych pieniędzy pokazuje, że organizacje mają dość stabilną sytuację finansową. Potwierdzają to także ich deklaracje.¹¹

Wykresnr 92: Źródła finansowania badanych PWD.

- PWD nie korzystały ze wsparcia Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, dlatego ta odpowiedź nie została ujęta na wykresie.
- Inne środki pochodzą z: Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, składek członkowskich, Narodowego Funduszu Zdrowia, zbiórek w parafii, z Caritasu.

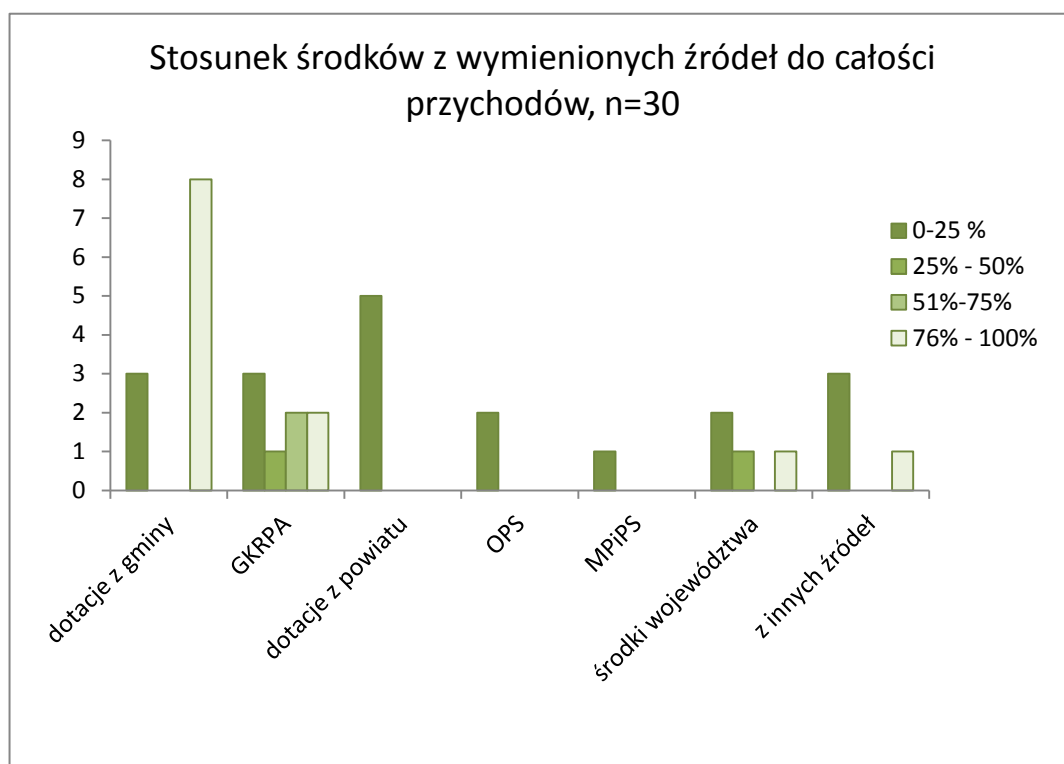
Część placówek oszacowało jaki procent przychodów stanowią pieniądze z wymienionych źródeł, odpowiedzi przedstawia wykres nr 93.

W interpretacji wykresu przydatne będą informacje, ilu badanych wskazało jakie źródła finansowania, ponieważ nie wszyscy szacowali jaki stanowią odsetek przychodów, w związku z czym suma danych z wykresu nie daje pełnego obrazu.

¹¹ Proszono o określenie czy tendencja finansowania z danego źródła w 3 ostatnich latach jest wzrostowa/stabilna/spadająca.

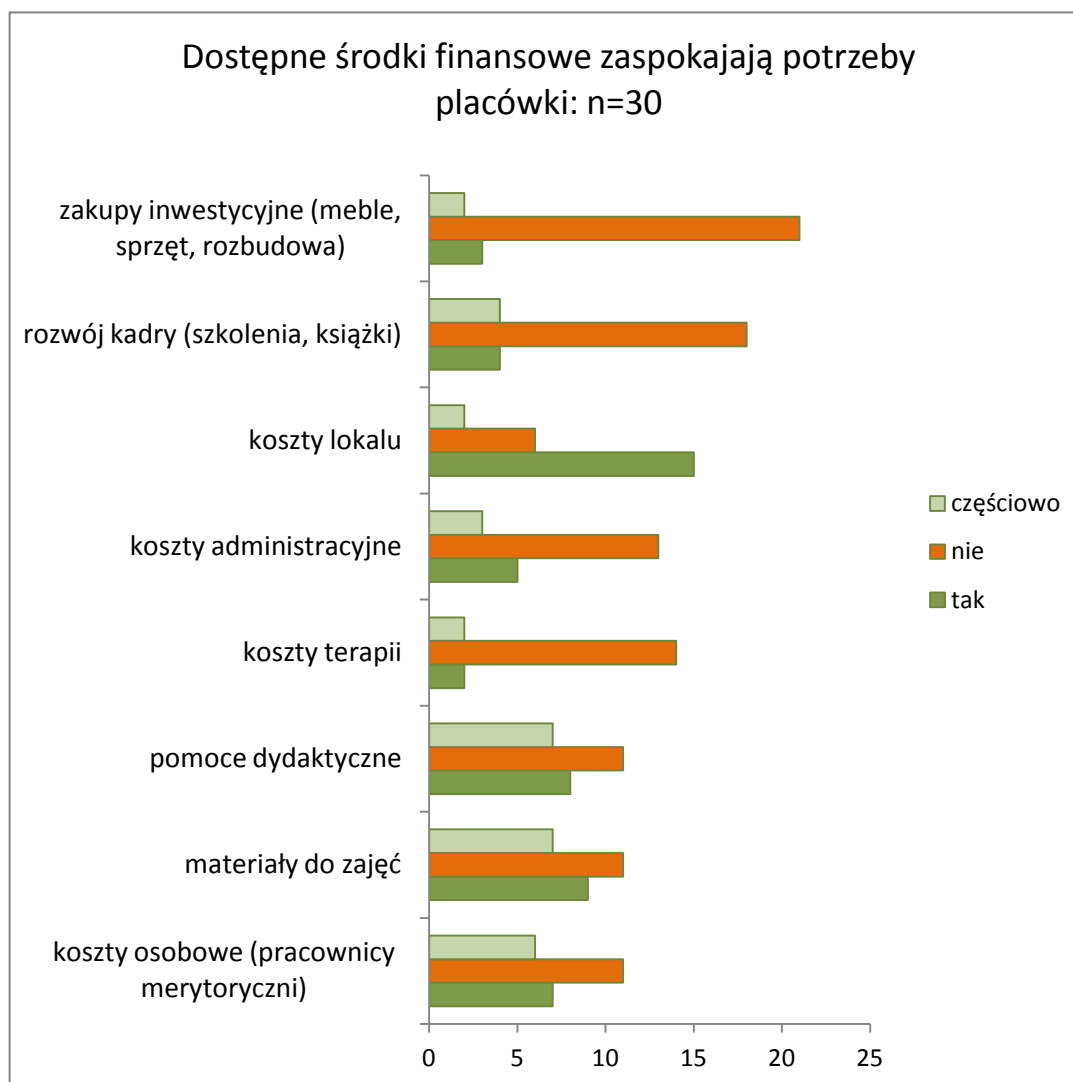
Jako źródło finansowania:

- Dotacje z gminy wskazało 19 badanych, w tym: w 8 przypadkach stanowią ponad 70% przychodu.
- GKRPA – 11;
- Dotacje z powiatu – 7;
- OPS – 4;
- MPiPS – 4;
- Dotacje województwa – 7;
- Inne – 8

Wykres nr 94: Stosunek środków z wymienionych źródeł do całości przychodów.

Stabilność źródeł finansowania nie musi oznaczać posiadania środków adekwatnych do potrzeb. Tylko w jednym przypadku (koszty lokalu) więcej badanych stwierdziło, że dostępne środki finansowe zaspokajają potrzeby placówki. Wszystkie odpowiedzi zbiorczo przedstawia wykres nr 95.

Wykres nr 95: Dostępne środki finansowe zaspokajają potrzeby placówki.

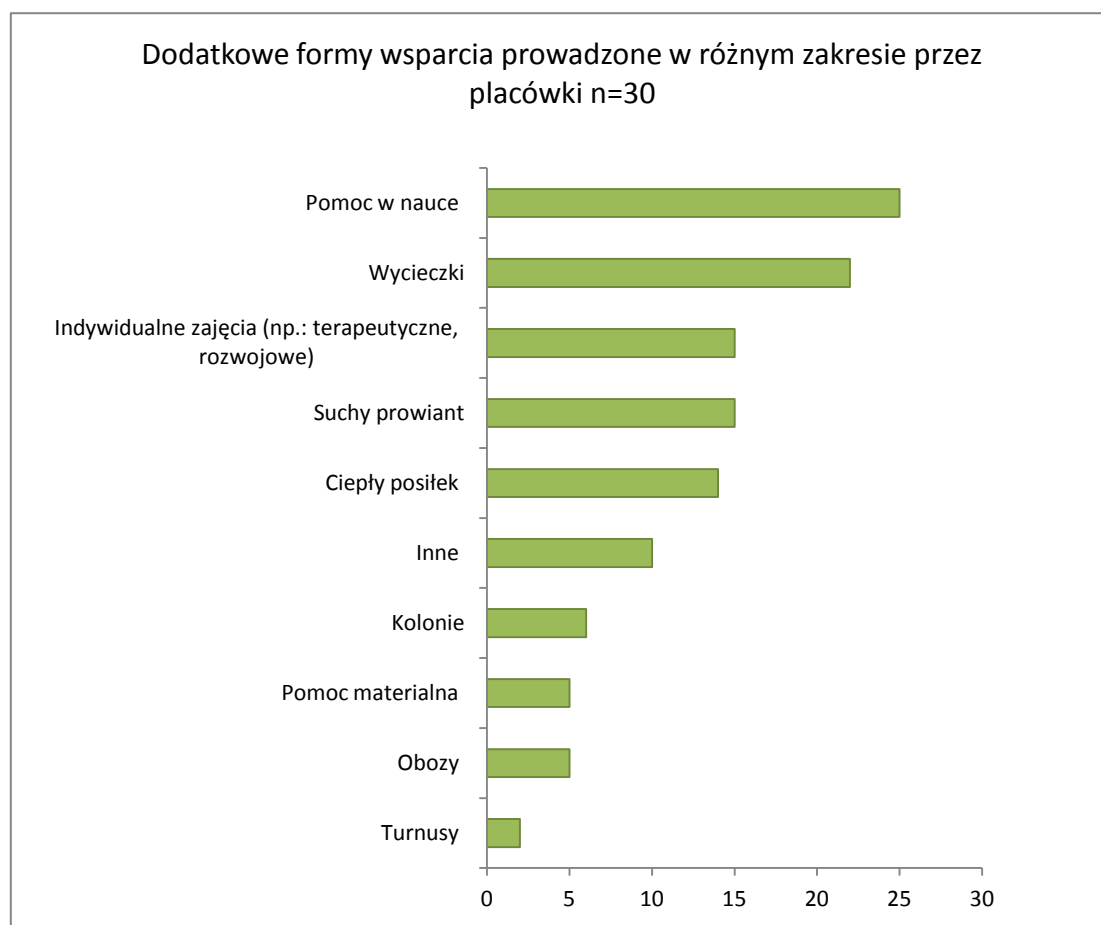
Przebadane PWD deklarują prowadzenie form wsparcia wymienionych w tabeli nr 8. Analizując je z punktu widzenia programu SUWAK, prowadzą:

- 18 placówek odpowiadających I poziomowi w klasyfikacji świetlic;
- 18 – poziom II;
- 9 – poziom III.

Forma pracy	Ilość organizacji, które deklarują opisane działanie	Liczba świetlic/akcji	Liczba uczestników
Prowadzenie świetlicy – miejsce spotkań i zajęć nieformalnych. Spotkania mają charakter integracyjny i pozwalają na „zagospodarowanie” wolnego czasu	13	18	1049
Prowadzenie świetlicy – miejsce spotkań i zajęć zorganizowanych i rozwijających umiejętności, pasje dzieci i młodzieży. W świetlicy funkcjonują kółka i kluby.	17	18	1270
Prowadzenie świetlicy – miejsce zajęć specjalistycznych o charakterze pomocowym, kompensujących rozpoznane problemy i bariery w rozwoju dzieci i młodzieży	14	9	314
Zajęcia pozaszkolne (przykłady badanych: zajęcia teatralne, klub sportowy, wycieczki, konkursy)	7	3	127
Granty rozwojowe dla dzieci i młodzieży wspierające ich inicjatywy	5	9	1048
Stypendia i nagrody edukacyjne	1		10
Inne(np.: zajęcia pływackie, rehabilitacja społeczna i rozwojowa osób niepełnosprawnych, kolonie, obozy terapeutyczne, wycieczki	4		przynajmniej 46

Tabela nr 8: Formy pracy z dziećmi w badanych PWD.

PWD prowadzą w różnym zakresie dodatkowe formy wsparcia (wykres nr 96).

Wykres nr 96: Dodatkowe formy pracy z dziećmi w badanych PWD.

Pod hasłem „inne” kryją się, np.: terapia psychologiczna, terapia ruchowa, warsztaty plastyczne, realizacja pomysłów dzieci

E. REKRUTACJA

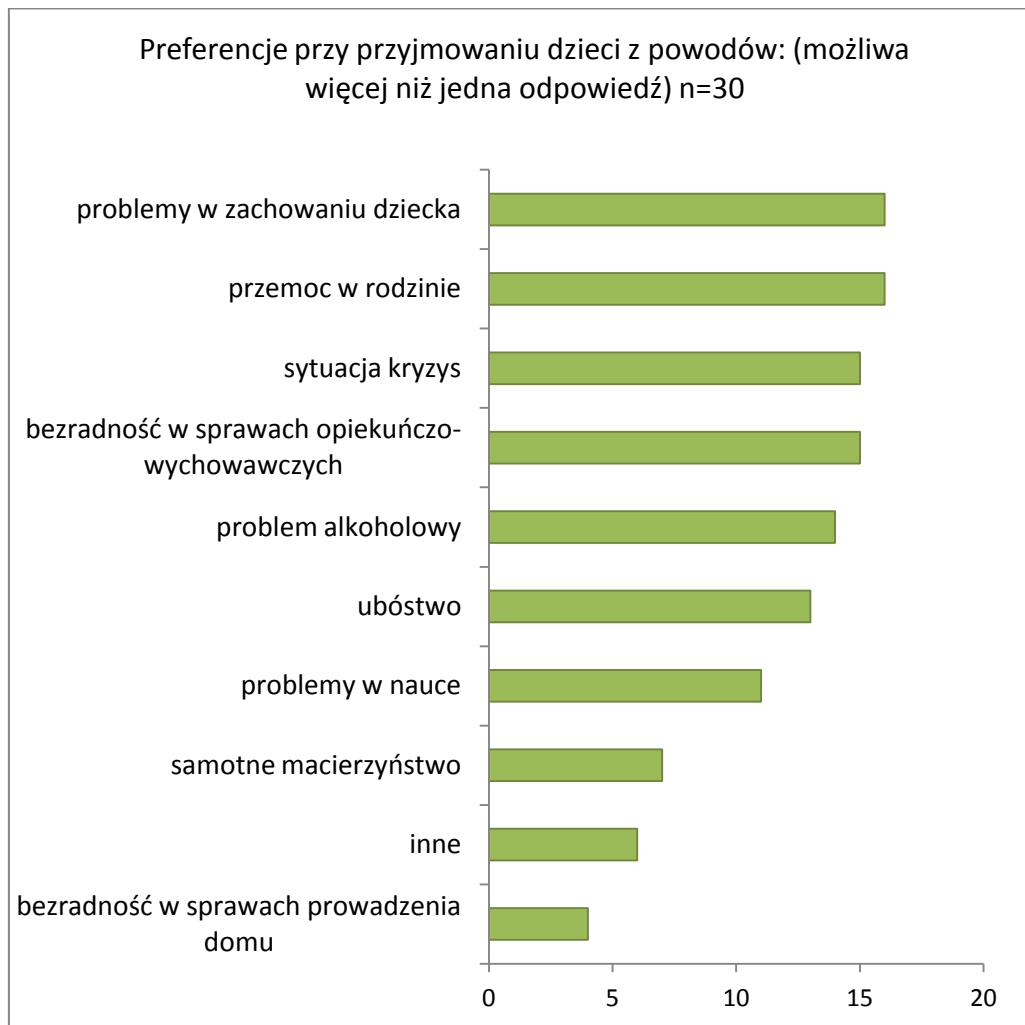
14 spośród badanych placówek prowadzi działania promocyjne lub informacyjne, które mają zwiększyć liczbę zapisów do placówki:

- w szkołach;
- podczas imprez okolicznościowych;
- w kościele (ogłoszenia parafialne)
- informowanie pedagogów i pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Rodzinie;
- ogłoszenia na stronach internetowych, w prasie i w telewizji.

F. PREFERENCJE PRZY ZAPISACH

7 PWD nie faworyzuje nikogo przy zapisach do świetlicy.

21 placówek daje pierwszeństwo przy zapisach dzieciom z rodzin z problemami przedstawionymi na wykresie nr 97:

Wykres nr 97: Problemy rodzin, które dają dziecku preferencje przy zapisie do świetlicy.

11 placówek bierze pod uwagę przy zapisach skierowanie dziecka do placówki wydane przez instytucje/osoby: szkołę, pedagoga, pracownika socjalnego, poradnię psychologiczno-pedagogiczną, kuratora, sąd, PCPR, lekarza. Inne powody, to np.: zagrożenie marginalizacją, posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności.

23 PWD nie stwierdziło problemów na etapie rekrutacji.

- 7 placówek wskazało problemy na etapie rekrutacji, mówią o:
  - braku wskazań przez instytucje, tego, które dzieci są dotknięte przemocą;
  - nieśmiałość/niska samoocena chętnych;
  - niechęć rodziców/utrudniony kontakt z rodzicem;
  - brak komunikacji z osobami spoza miejscowości/wsi, gdzie znajduje się świetlica;
  - słomiany zapał młodzieży lub uczestnictwo w zbyt wielu formach aktywności;

Określone procedury przyjmowania uczestników posiada 12 PWD, natomiast nie posiada ich 17 placówek.

W 4 przypadkach ujęte są w regulaminie, statucie organizacji. Nieformalne procedury rekrutacji, jeśli są, mogą brać pod uwagę:

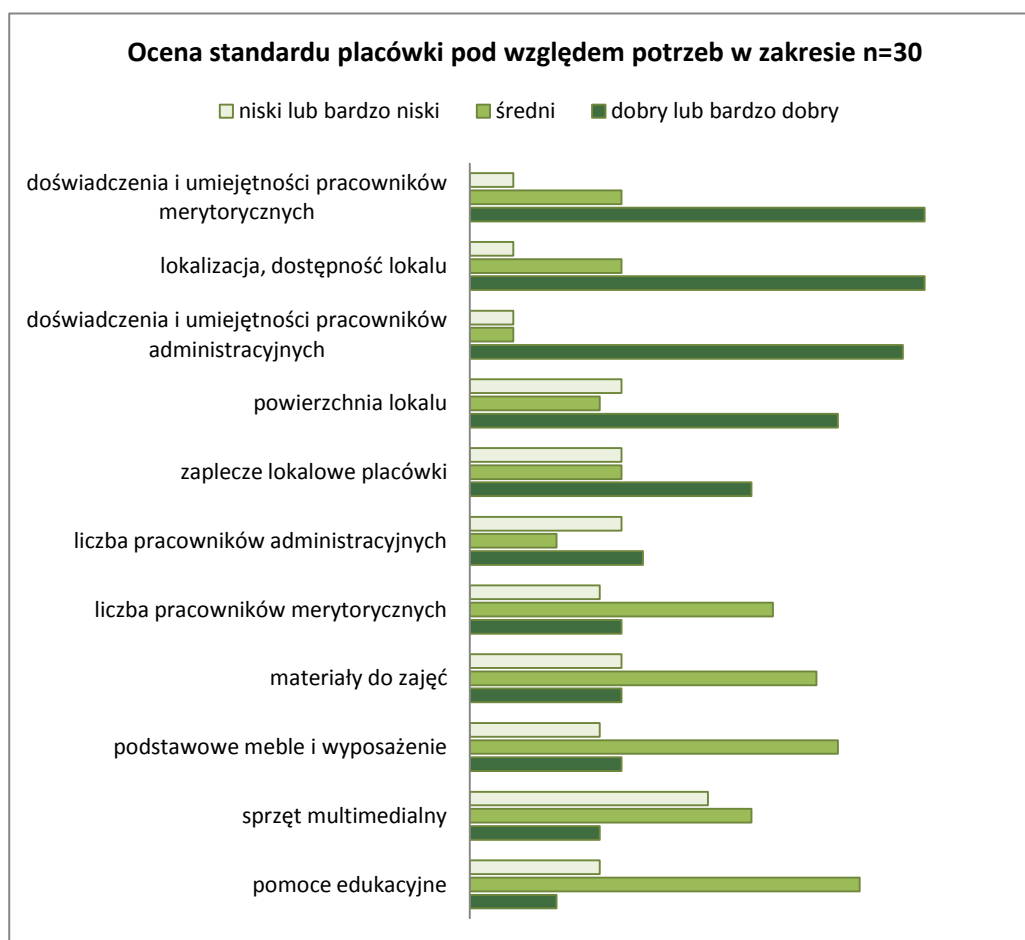
- dostarczenie oświadczenia rodzica i uzasadnienie zapisu;
- wiek dziecka;
- predyspozycje dziecka;

Badani wspominali także o zasadach uczestnictwa w zajęciach, np.: przestrzeganiu ogólnych zasad współżycia społecznego, przestrzeganiu regulaminu, określonej liczbie obecności. O przyjęciu dziecka decydują różni pracownicy świetlicy, może to być kierownik, trener, wychowawca.

G. WARUNKI DO ŚWIADCZENIA USŁUG W PLACÓWCE, DOKUMENTACJA

Wykres nr 12 przedstawia ocenę standardu placówki pod względem różnych potrzeb.

Połączono kategorie skrajne aby ułatwić analizę. Ponadto niewiele osób wybierało skrajne odpowiedzi. Ocena bardzo dobra lub dobra przeważa w pytaniu o kadre i warunki lokalowe.

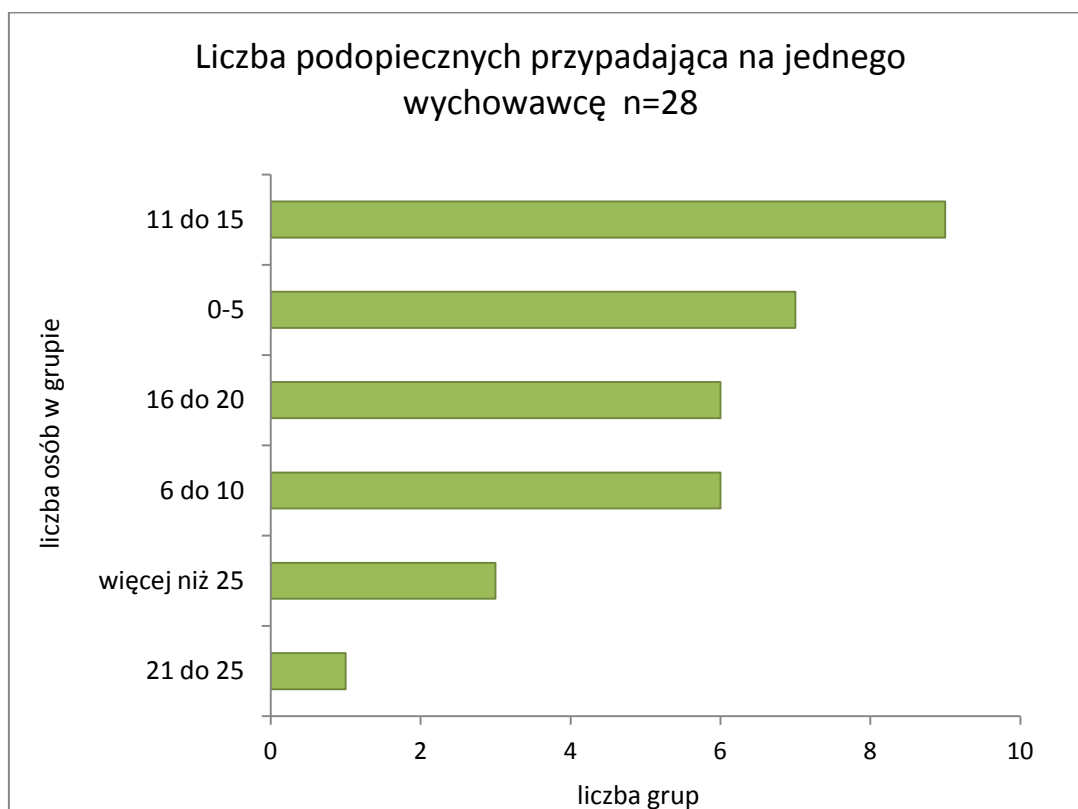

Wykres nr 98: Ocena standardu placówki pod względem potrzeb w zakresie infrastruktury/zasobów ludzkich.

H. GRUPY ZAJĘCIOWE

Zajęcia w grupach prowadzone są w 28 PWD:

- W 5 przypadkach jest to tylko jedna grupa zajęciowa.
- Maksymalna liczba osób w grupie:
  - 8 grup do 10 osób;
  - 17 grup w przedziale 11-20;
  - 4 grupy 21-30 osób;
  - 2 grupy liczą więcej niż 30 osób
- W 9 grupach na 1 prowadzącego przypada od 11 do 15 uczestników,
- W 3 grupach wychowawca ma pod opieką więcej niż 25 osób.

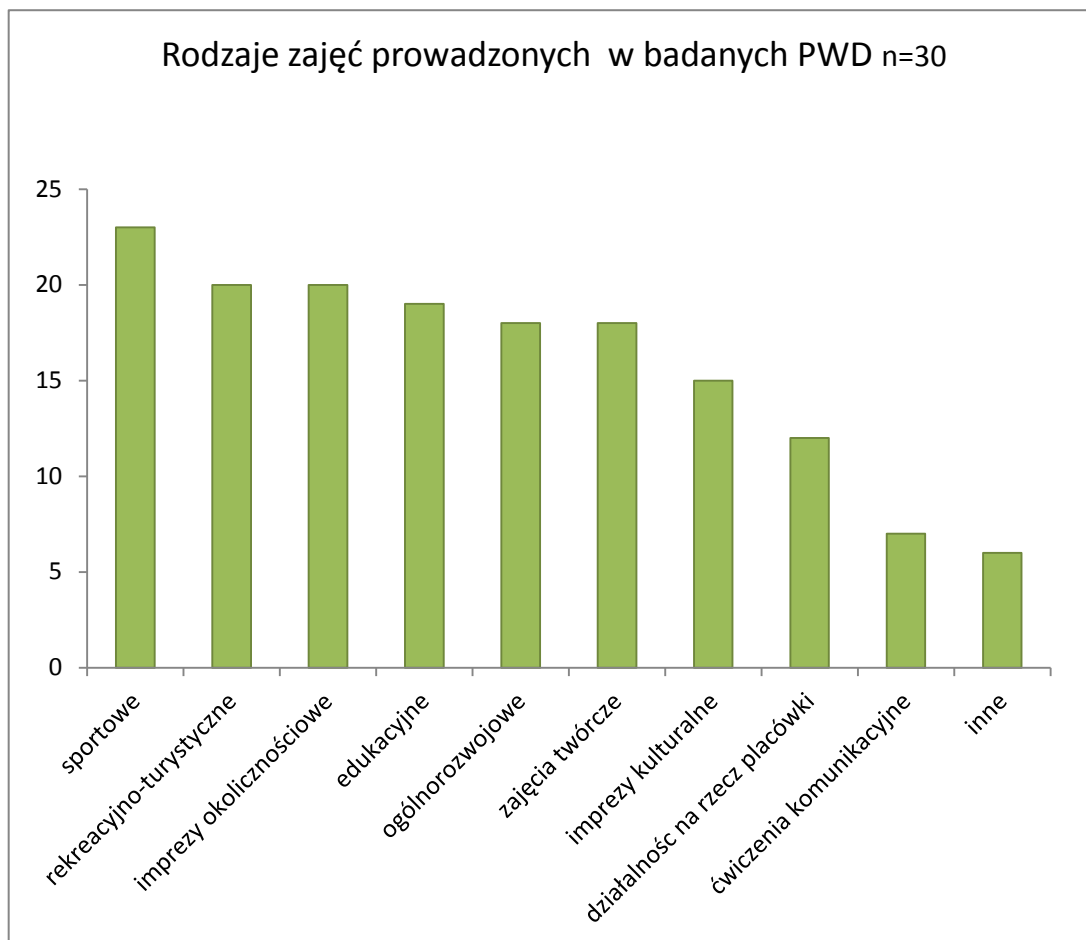

Wykres nr 99: Liczba podopiecznych przypadająca na jednego wychowawcę.

Wiek dzieci to główne kryterium podziału uczestników na grupy (22 odpowiedzi)
Wymieniano także:

- problemy dzieci;
- zdolności manualne
- zainteresowania;
- potrzeby;
- wielkość lokalu;
- stopień niepełnosprawności; rodzaj schorzenia

Rodzaje zajęć i liczbę placówek, w których są prowadzone pokazuje wykres nr 100.

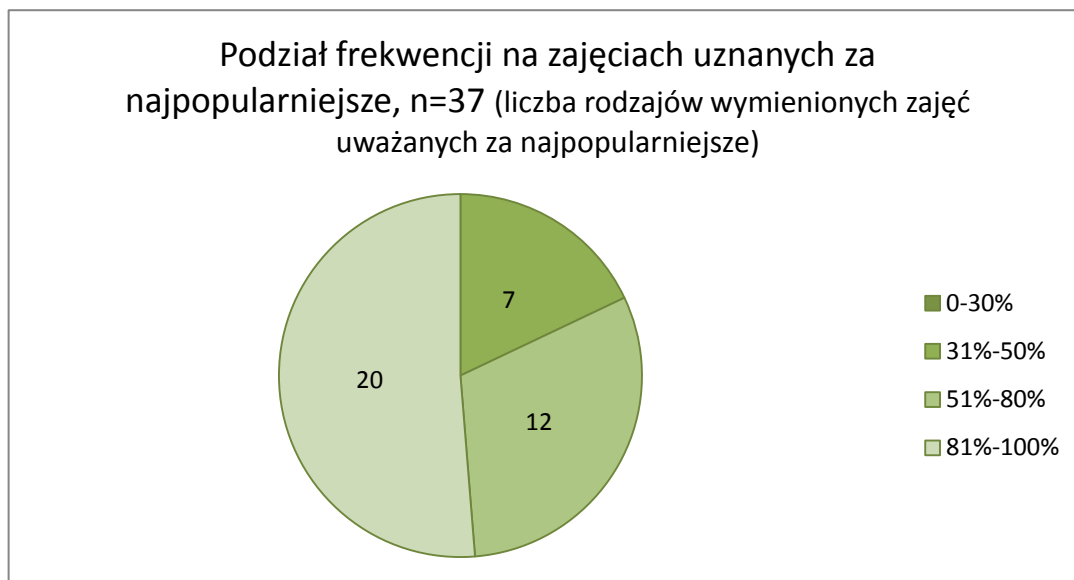
Wykres nr 100: Rodzaje zajęć prowadzonych w badanych PWD.

W przykładach zajęć podawano:

- pomoc w nauce;
  - zajęcia tematyczne (sportowe, plastyczne, muzyczne, teatralne, komputerowe);
  - zajęcia pedagogiczne: z logopedą, naukę asertywności, terapeutyczne (np.: drama);
  - przez działalność na rzecz placówki badani rozumieli na przykład utrzymywanie porządku, kiermasz prac,
- Niektóre PWD prowadzą także rehabilitację i fizjoterapię.
  - Koła/kluby zainteresowań prowadzi 12 świetlic.
  - **Największą popularnością cieszą się zajęcia sportowe**, odpowiedź taką wskazało 14 badanych.
  - Drugie w kolejności zajęcia plastyczne wskazały 4 osoby.
  - **Suma odpowiedzi wynosiła 37**, bo badani wskazywali więcej niż jeden przykład.
  - Frekwencja na zajęciach sportowych wynosiła powyżej 80% w 8 odpowiedziach, między 51% a 80% w kolejnych czterech przypadkach.

Nie ma zajęć, na których frekwencja spada poniżej 30%.

Zbiorczą frekwencję dla wszystkich zajęć pokazuje wykres nr 101:

Wykres nr 101: Podział frekwencji na zajęciach uznanych za najpopularniejsze.

- 12 PWD dysponuje dokumentacją opisującą standard i procedury związane z tworzeniem kół, klubów itp. oraz ich pracą, np.: regulaminy, plan pracy, plan wychowawczy.
- W przypadku braku takich dokumentów decyzje podejmuje się na podstawie obserwacji, doświadczeń kadry, analizy potrzeb, ustaleń z uczestnikami zajęć i rodzicami.
- W 23 PWD uczestnicy przychodzą do placówki kilka razy w tygodniu.
- **20 badanych wskazało, że kilka razy w tygodniu frekwencja wynosi ponad 75%.**

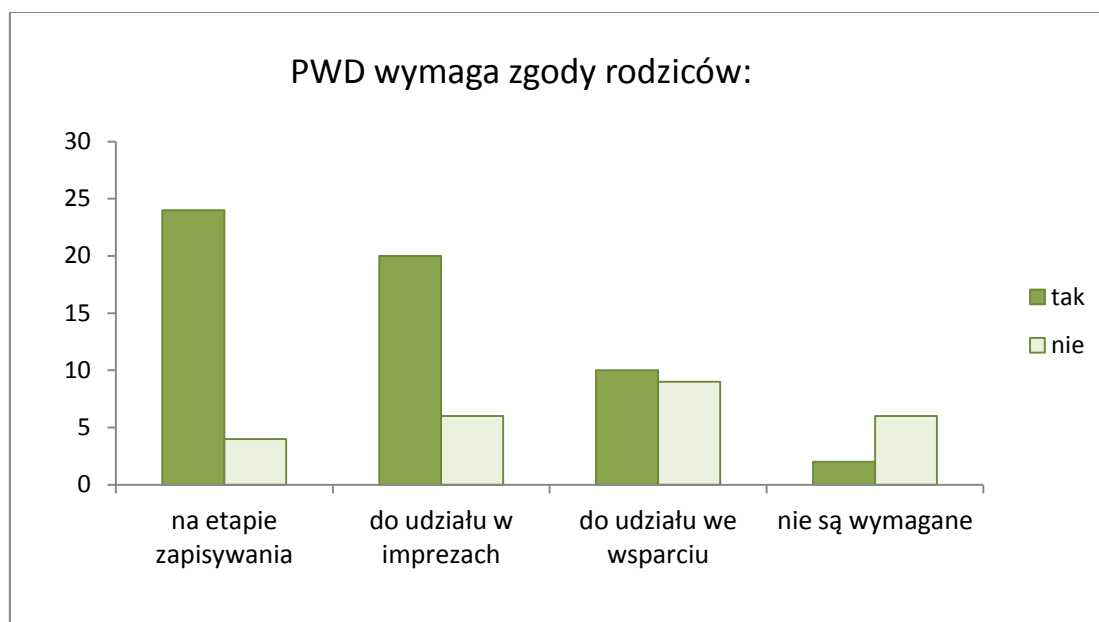
Dokumentację uczestników prowadzą 24 PWD. Składają się na nią m.in.:

- Dzienniki zajęć (9 przykładów);
- Listy obecności (9 przykładów);
- Podania/oświadczenia/zgody rodziców;
- Dokumentacja lekarska;
- Karty zgłoszeniowe/ karty uczestnika;
- Plan zajęć.

Dokumentację indywidualną uczestników prowadzi 14 PWD. W skład dokumentacji wchodzi:

- podsumowania pracy indywidualnej uczestnika;
- okresowe oceny, w tym przebieg terapii;
- karta zgłoszenia;
- informacje lekarskie;

Wykres nr 102 prezentuje, w jakim zakresie potrzebna jest placówce zgoda rodziców:

Wykres nr 102: Wymaganie zgody rodziców na udział w aktywności/objęcia formą wsparcia.

Kontakty z rodzicami nie są dokumentowane w 23 placówkach.

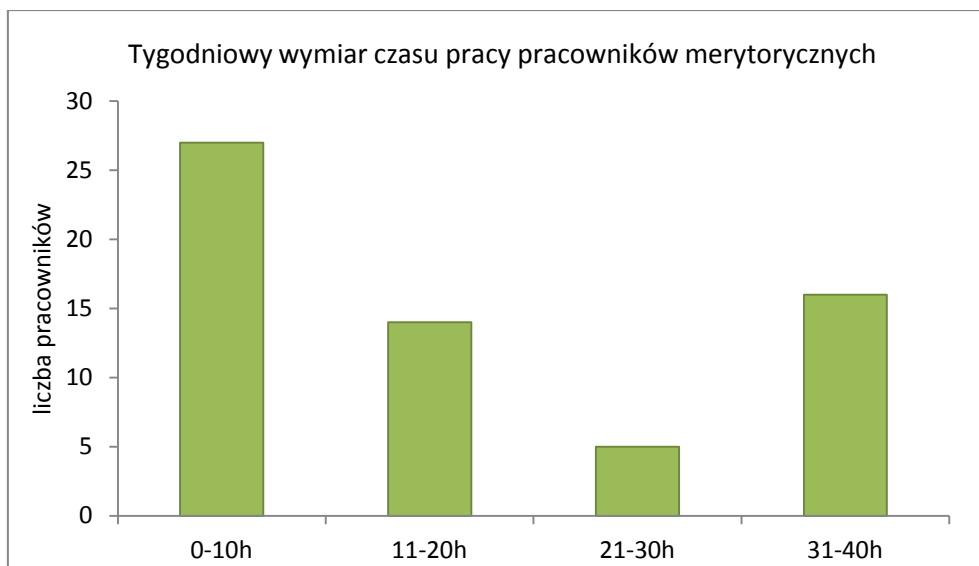
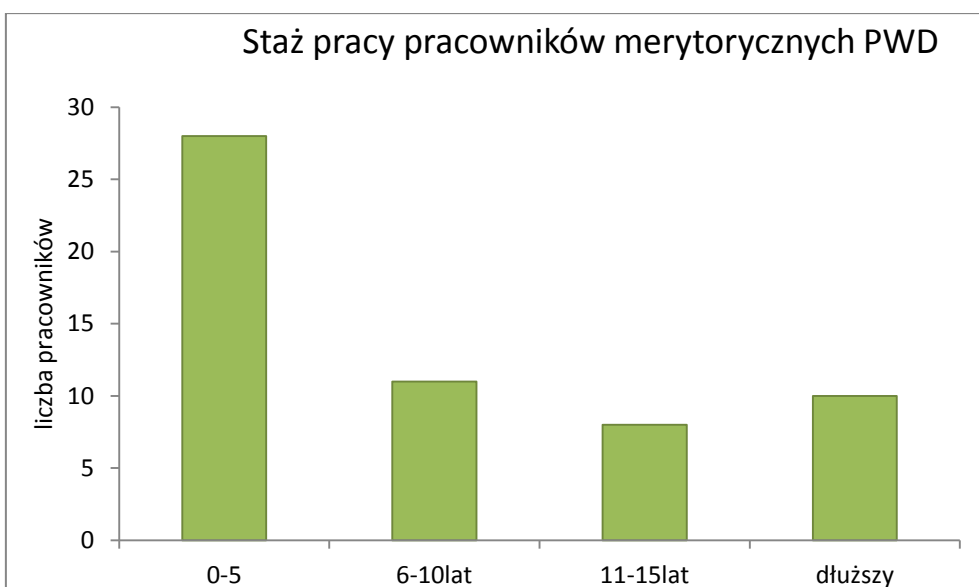
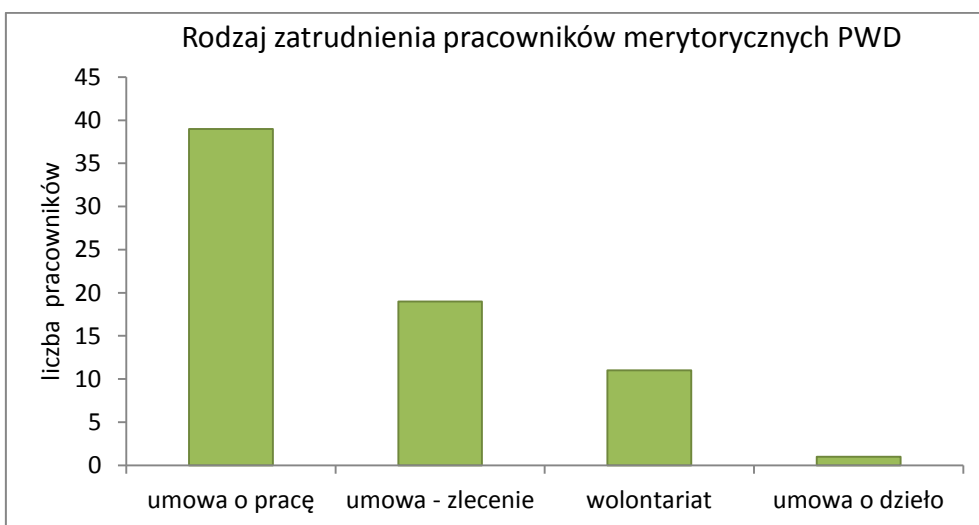
Dokumentację merytorycznego działania placówki prowadzą 22 PWD, składają się na nią, np.:

- regulaminy działania świetlicy
- sprawozdania;
- plany pracy świetlicy;
- listy obecności;
- informacje na stronie internetowej;
- kronika;
- dokumenty finansowe

I. KADRA PWD

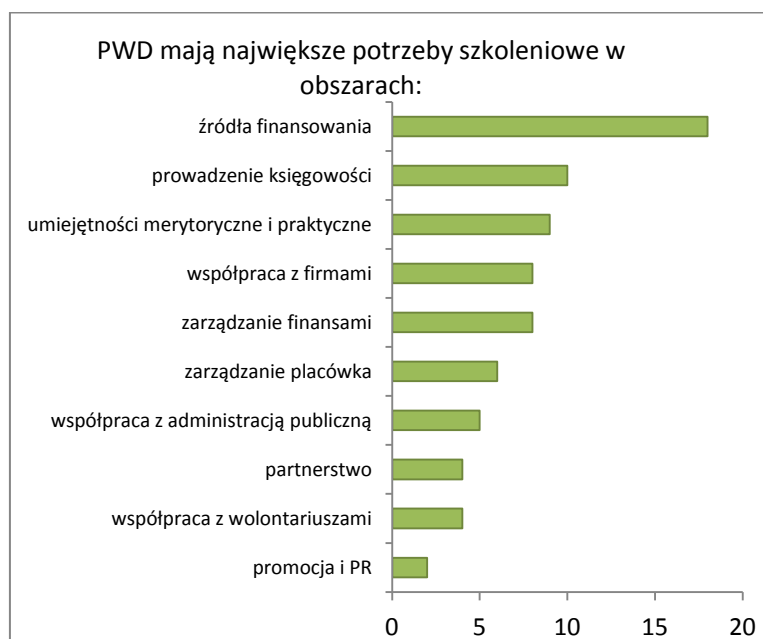
- 67 pracowników PWD ma wykształcenie wyższe, a 6 – średnie;
- Tygodniowy wymiar czasu pracy pracowników merytorycznych pokazuje wykres 103;
- Staż pracy pracowników merytorycznych pokazuje wykres nr 104; najczęściej jest krótszy niż 5 lat;
- W 14 badanych placówkach przynajmniej 39 osób pracuje w oparciu o umowę o pracę. 16 badanych nie wskazało tej formy zatrudnienia lub nie odpowiedziało na to pytanie (wykres 105);
- Pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy zlecenia to 19 osób w 6 placówkach.
- 24 badanych nie wskazało tej formy zatrudnienia lub nie odpowiedziało na to pytanie (wykres 105)

Wykres nr 103: Tygodniowy wymiar czasu pracy pracowników merytorycznych**Wykres nr 104: Staż pracy pracowników merytorycznych PWD.****Wykres nr 105: Rodzaj zatrudnienia pracowników merytorycznych PWD**

- W ubiegłym roku pracownicy brali udział w szkoleniach z zakresu:
  - terapii pedagogicznej,
  - przeciwdziałania przemocy,
  - szkoleniu trenerów,
  - komunikacji, wychowania,
  - BHP, pierwszej pomocy,
  - profilaktyki uzależnień,
  - ADHD
  - diagnozy i socjoterapii
  - postępowania z osobami autystycznymi
- Z placówkami współpracuje stale średnio 19 wolontariuszy w miesiącu, którzy zajmują się kwestiami merytorycznymi i 11, którzy zajmują się pracami administracyjnymi.
- Liczba wolontariuszy w jednej organizacji rzadko przekracza 5 osób.
- Ze względu na jakość odpowiedzi nie można określić, ile średnio czasu tygodniowo na to poświęcają.
- Czasowo współpracuje z PWD 5 wolontariuszy.
- 10 placówek współpracuje z innymi, podobnymi placówkami/ instytucjami w obszarach:
  - wspólnej organizacji zajęć
  - doradztwa w kwestiach finansowych i administracyjnych;
  - wymiany doświadczeń;
  - interwencji kryzysowej;
  - porady prawnej;
- 14 PWD nie korzysta z takiej pomocy.

Badane PWD dostrzegają potrzeby szkoleniowe w obszarach wiedzy o źródłach finansowania i księgowości. Koresponduje to z informacjami o niezaspokajanych potrzebach finansowania, niskiej liczbie pracowników administracyjnych czy korzystaniu z doradztwa w kwestiach finansowych i administracyjnych.

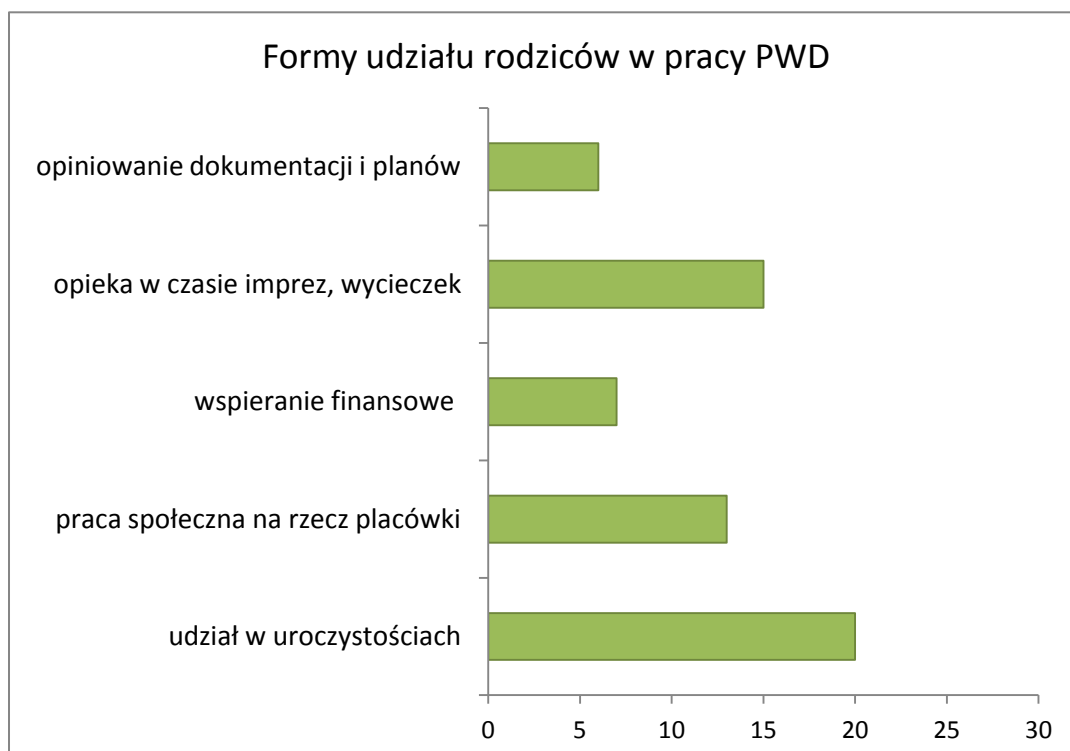
Wykres nr 106: Potrzeby szkoleniowe w PWD.

W przykładach umiejętności merytorycznych i praktycznych podawano np.: artystyczne, logopedyczne, specjalistyczne metody pracy.

J. WSPÓŁPRACA Z INSTYTUCJAMI

- Samorząd:
  - PWD współpracują najczęściej z Urzędem Gminy/Miasta (15 odpowiedzi) i ośrodkami pomocy społecznej (7)
  - Współpraca ma głównie charakter finansowy (15) i merytoryczny (3);
  - Najczęściej spośród innych instytucji publicznych współpracują ze szkołami (8);
  - Współpraca polega tu najczęściej na realizacji wspólnych imprez (6);
- Inne organizacje:
  - 8 przykładów dotyczy współpracy z innymi organizacjami pozarządowymi;
  - Współpraca ma charakter finansowy lub wymiana doświadczeń

Formy współpracy rodziców z PWD przedstawia wykres 107.

Wykres nr 107: Formy udziału rodziców w pracy PWD.

- 23 placówki współpracują z rodzicami w celu poprawy sytuacji podopiecznego. Współpraca polega na utrzymywaniu kontaktu, wymianie informacji, konsultacjach prowadzonych działań.
- 17 PWD zorganizowało kilkakrotnie w ciągu ostatniego roku imprezę dla mieszkańców na terenie działania placówki. Ich celem były m.in.:
  - Prezentacja twórczości podopiecznych (3);
  - Promocja zdrowego stylu życia (5);
  - Aktywizacja mieszkańców/integracja z mieszkańcami (3)

K. DIAGNOZA UCZESTNIKÓW I ŚRODOWISKA

- 12 placówek dysponuje analizą potrzeb uczestnika (16 – nie)
- Analiza dokonywana jest na podstawie własnych badań (10) i informacji od rodziców (8)
- 19 placówek nie tworzy indywidualnej diagnozy uczestnika, robi to tylko 8 PWD.
- 7 PWD układa indywidualny plan pracy z dzieckiem lub rodzicem, dotyczący rehabilitacji ruchowej, zawodowej, społecznej, ułożenia harmonogramu zajęć, potrzeb wynikających z diagnozy.
- W 11 placówkach odbywają się konsultacje ze specjalistami, aby omówić sytuację dziecka obszarach m.in.
  - zdrowia i higieny;
  - edukacji;
  - rozwijania zainteresowań młodzieży.
- 6 placówek tworzy plan działania obejmujący długofalową pomoc uczestnikom.
- 21 świetlic ocenia postępy uczestników m.in. przez:
  - kontrolę wyników w szkole;
  - kontrolę postępów uczestnika, np.: uzupełnianie kart ocen/kart pobytu;
  - rozmowy z uczestnikami i ich rodzicami;
  - obserwacje;
  - sprawozdania;
- **Diagnozę środowisk, z których wywodzą się podopieczni posiada 18 PWD,** w większości przypadków zostały one przygotowane na podstawie własnych badań (14 wskazań).

L. EWALUACJA PRACY PLACÓWKI

- 12 PWD prowadzi systematyczny monitoring i ewaluację zajęć.
- W 10 placówkach monitoringowi i ocenie podlegają wszystkie obszary działalności.
- Przeprowadzali ją np.: PCPR, burmistrz lub dyrektor szkoły.
- Ewaluacje przeprowadzane są nawet kilka razy w roku, np.: przy okazji rozpoczęcia/zakończenia projektu, w zależności od potrzeb.
- Podstawowe obszary analizy to efekty pracy z dziećmi, jakość pracy, realizacja planu pracy, poziom satysfakcji (nie sprecyzowano czyjej);
- Wskaźniki, które podlegają ocenie to np.:
  - frekwencja za zajęciami;
  - postępy w nauce i zachowaniu;
  - ilość odbytych spotkań;
  - dzienniki zajęć;
  - podsumowanie konkurencji i konkursów;
  - efekty/osiągnięcia.
- Dokumentacja zajęć jest prowadzona systematycznie w 22 PWD, okazjonalnie w 6 PWD;

- Najczęściej służą do tego:
  - lista obecności (23);
  - sprawozdanie (21);
  - dziennik zajęć (19);

Osoby z odpowiednimi kwalifikacjami wspierają placówkę merytorycznie w formie doradztwa merytorycznego (16), konsultacji (11), superwizji (2)

M. ZAJĘCIA SOCJOTERAPEUTYCZNE

- Program socjoterapeutyczny realizowany jest w 11 placówkach.
- W 9 PWD zajęcia oparte są o program przygotowany dla całej grupy.
- W 1 PWD program jest przygotowywany dla każdego uczestnika indywidualnie.
- W 4 grupach socjoterapeutycznych liczba uczestników nie przekracza 10 osób.
- W 3 grupach mieści się w przedziale 11-20 osób.
- Zajęcia socjoterapeutyczne prowadzi nie więcej niż 3 osoby z kadry (8 odpowiedzi).
- W jednej świetlicy więcej niż 3 osoby prowadzą zajęcia socjoterapeutyczne.
- Zanotowano 5 przypadków dokumentacji pracy z uczestnikiem podczas zajęć socjoterapeutycznych.
- W 3 placówkach pracuje się metodą społeczności.
- W 6 placówkach stosuje się metodę społeczności terapeutycznej.
- 10 badanych przyznaje, że osoby prowadzące zajęcia mają możliwość rozwijania kompetencji, w zakresie, np.:
  - Terapii,
  - Form i metod pracy
- Osoby prowadzące zajęcia socjoterapeutyczne korzystają ze wsparcia w formie i konsultacji, i superwizji w 2 PWD, w 5 PWD tylko w formie konsultacji.
- Osoby prowadzące zajęcia mają możliwość wymiany doświadczeń z pracownikami innych placówek (6) lub współpracownikami (6).
- Programy zajęć są dostosowane do potrzeb uczestników w stopniu dobrym lub bardzo dobrym (12) – nie pojawiły się inne odpowiedzi.

Respondenci wymieniają następujące problemy w uruchomieniu i prowadzeniu PWD:

- Niewystarczające środki finansowe (21 odpowiedzi);
- Brak odpowiedniego lokalu (7);
- Brak odpowiednio przygotowanej kadry (4);
- Niechętnie/bierne otoczenie, w tym JST (7);
- Skomplikowane przepisy prawa (1)

Wg respondentów, świetlice mogłyby działać efektywniej, gdyby:

- miały więcej środków finansowych na działalność (10 opinii)
- miały lepiej wykwalifikowaną kadrę (6);
- zwracano również uwagę, że ważne jest nastawienie otoczenia (lokalnej społeczności i samorządu) – 6 głosów;

- 3 osoby wspomniały, że pomogłaby ciekawsza oferta zajęć.
- 17 badanych nie widzi żadnych problemów w ostatnim roku działania placówki.
- 7 ankietowanych, którzy przyznają, że mieli problemy wymieniają głównie zbyt małe środki finansowe/brak ciągłości finansowania.

Problemy natury finansowej rozwiązywano z pomocą gminy, dyrektora ZSP, rodziców (wsparcie finansowe), ograniczenie profilu działalności lub pracę wolontariuszy.

Sukcesy z działalności placówki w ostatnim roku można podzielić na kategorie:

- Wzrost zaangażowania dzieci i rodziców (6);
- Realizacja planów (podawano konkretne działania, np.: organizacja kolonii, budowa placu zabaw) (10);
- Aktywna działalność placówki, np.: wysoka frekwencja (4);
- Sukcesy wychowawcze, np.: zmiana zachowania dzieci (3);
- Wyniki/osiągnięcia wychowanków (4)

6.4 WYWIADY FGI

6.4.1 INFORMACJE O BADANIU

1) Liczba przeprowadzonych badań fokusowych:	12 osób
2) Łączna liczba pracowników PWD:	43 osoby
3) Przedstawiciele organizacji współpracujących z PWD:	27 osób
4) Przedstawiciele samorządu:	15 osób
5) Liczba dzieci i młodzieży:	41 osób
6) Klasyfikacja podziałowa respondentów badania wg. koncepcji SUWAK:	
▪ Poziom I	– 4 jednostki
▪ Poziom II	– 4 jednostki
▪ Poziom III	– 4 jednostki

6.4.2 Wnioski z analizy obszarowej z uwzględnieniem III poziomów SUWAKa

Obszary analizy	I poziom SUWAK	II poziom SUWAK	III poziom SUWAK
Obszar I Potrzeby w zakresie tworzenia i funkcjonowania PWD w oparciu o kontrakt z JST – gminy i kontraktowanie działań na rzecz dzieci i młodzieży	Dwie z czterech PWD pracuje w formie zlecenia zadania przez JST, zaś w dwóch pozostałych praca opiera się na zasobach własnych NGO (wolontariat).	W dwóch z czterech badanych placówek gmina kontraktuje usługi społeczne na rzecz dzieci i młodzieży. W dwóch pozostałych usługi nie są kontraktowane. W obu niekontraktowanych praca opiera się o zasoby wolontariatu. Jedna z placówek jest nowo utworzona (funkcjonuje ok. 4 miesiące wstecz od daty prowadzonego badania).	Na tym poziomie wszystkie poddane badaniu fokusowemu placówki są kontraktowane. W dwóch placówkach gmina kontraktuje usługi, a jedna prowadzi swą działalność w oparciu o finansowanie zarówno z budżetu gminy jak i powiatu. Jedna placówka korzysta ze wsparcia Powiatowego Urzędu Pracy (staże).
Obszar I Potrzeby w zakresie tworzenia i funkcjonowania PWD w oparciu o kontrakt z JST – motywacje, które zadecydowały o prowadzeniu przez podmioty pozarządowe działalności typu PWD.	• integracja środowiska lokalnego, • zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, • stworzenie atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież.	• doświadczenia pedagogiczne liderów NGO, • znajomość potrzeb środowiska lokalnego w kontekście wsparcia obszaru dzieci i młodzieży, • chęć pomocy dzieciom i młodzieży w ich rozwoju; • pokazanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego • dzieciom i młodzieży; • stworzenie miejsca, w którym poza godzinami pracy szkoły i świetlic szkolnych dzieci i młodzież mogłaby pożytecznie i twórczo spędzić wolny; • zintegrowanie środowiska lokalnego dookoła działań świetlicowych.	• realizacja zadań wynikających z pomocy społecznej (świetlica przy MOPS) • realizacja misji (świetlica przy Zgromadzeniu Sióstr Służebniczek BDNP), • realizowanie zadań statutowych (przypadek TPD), • konieczność wynikająca z analizy środowiska społecznego, potrzeby pomocy specjalistycznej, pieczy zastępczej, pomocy społecznej oraz przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
Obszar I Potrzeby w zakresie tworzenia i funkcjonowania PWD w oparciu o kontrakt z JST – procesy diagnozowania potrzeb w zakresie tworzenia i/lub prowadzenia PWD na terenie JST	Odbywa się poprzez obserwację środowiska i wyjście naprzeciw jego wymaganiom. Wspomagają go rozmowy z dziećmi i ich rodzicami (z dyskusji społecznej wynika potrzeba prowadzenia PWD) oraz realizacja priorytetów gminy w obszarze opieki i wychowania.	Diagnozowanie dokonuje się na podstawie obserwacji środowiska lokalnego, reakcji zwrotnych w zakresie potrzeb oraz zainteresowań uczestników PWD, rozmów z przedstawicielami szkół i spotkań z rodzicami (dyskusja społeczna).	Diagnozowanie potrzeb opiera się na wywiadach z rodzicami, strategii rozwoju gminy lub powiatu w zakresie tworzenia i prowadzenia placówek tego typu oraz szerokiej, wzajemnej współpracy z MOPS-em, PCPR-em, szkołami.

SUWAK – INNOWACYJNA METODA KONTRAKTOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH NA RZECZ DZIECI

Obszar II Rekrutacja – specyfika i chronologia procesu rekrutacji	Proces rekrutacji nie występuje zupełnie. Nie istnieją również kryteria rekrutacyjne. Występują jedynie karty zgłoszeniowe, i to nie we wszystkich przypadkach. Proces informacji o działaniach świetlicy jest spontaniczny i samoczynny – nie występują planowane działania informacyjne ukierunkowane na rekrutację.	Rekrutacja jest bardziej przemyślana i opiera się o karty rekrutacyjne uczestników. Informacje o możliwości udziału w ofercie zajęć świetlicowych przekazywane są poprzez plakaty informacyjne, ogłoszenia parafialne i komunikaty w szkole. Dzieci mogą być tu kierowane przez opiekę społeczną, kuratorów, pedagogów szkolnych itd.	Rekrutacja prowadzona jest w sposób z góry zaplanowany, opierający się na przyjętych zasadach i wynikający ze standardów pracy placówki. Istotnymi elementami w rekrutacji są: • kontakt indywidualny z rodzicem lub innym opiekunem prawnym, • pozyskanie pełnej informacji o dziecku; • skierowanie przez pracownika opieki społecznej, kuratora, pedagoga, pracownika poradni psychologiczno-pedagogicznej itd. uzupełnione historią dziecka i zaleceniami do pracy z nim. Proces rekrutacji jest tu w formie wytycznych ustanowionych przez zlecającego usługę społeczną (JST, SP) w obszarze ukierunkowania na nabór uczestników ze ściśle określonych grup społecznych i środowisk (np. rodziny dysfunkcyjne, patologiczne, ecu.)
Obszar III Kontraktowanie a standardy w działalności PWD – auto-standardy określone i wypracowane w świetlicy przez podmioty prowadzące PWD oraz te ustanowione przez JST	• standardy są głównie określone przez osoby organizujące zajęcia z uczestnikami, dotyczą bardziej zachowania w placówce, niż rozkładu i programu zajęć, w dużej mierze opierają się na indywidualnych wymaganiach prowadzących PWD; • formy zajęć i ich częstotliwość istnieje w zależności od potrzeb uczestników i charakteru rozwoju zajęć; • uczestnictwo tu może być okazjonalne, jednorazowe.	• dziecko opuszcza placówkę z rodzicem, albo za jego pisemną zgodą, • rodzic/opiekun prawny osobiście zapisuje dziecko i zgłasza się na rozmowę z prowadzącym zajęcia, • istnieje ramowy rozkład dnia (porządek dnia – odrabianie lekcji, zajęcia, itd.) • określona liczba dzieci w grupach, sprecyzowany ich wiek.	• ustalone konkretne zasady pracy, • istnieje wypracowany wspólnie z dziećmi regulamin przebywania w placówce, • określone zasady rekrutacyjne- karta uczestnika, genogram, informacje o dziecku, etc. • ramowy rozkład dnia (porządek dnia), • określone i specyficzne zajęcia (opracowane, przygotowane dla dziecka pod kątem jego problemów, dysfunkcji, deficytów), • dziecko w takiej placówce zawiera pewnego rodzaju kontrakt na

SUWAK – INNOWACYJNA METODA KONTRAKTOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH NA RZECZ DZIECI

			uczestnictwo, jego obecność w placówce jest systematyczna (ponieważ cel pobytu jest trochę inny niż w pozostałych PWD) • dziecko wychodzi świetlicy wyłącznie z rodzicem, albo na pisemną zgodę rodziców, opiekunów prawnych, • przypadająca liczba dzieci na jednego opiekuna (do 15), • każda grupa ma swoją własną salę.
Obszar III Kontraktowanie a standardy w działalności PWD – standardy pracy wymagane przez JST	Nie istnieją	Nie istnieją	Określone są w procedurach konkursowych i dotyczą najczęściej: • zasobów kadrowych, • kwalifikacji osób prowadzących poszczególne typy zajęć, • programu działań profilaktycznych, • ilość dzieci przypadającej na 1 wychowawcę, • stosowanych technik oddziaływania i form pracy.
Obszar IV Ewaluacja zewnętrzna i wewnętrzna PWD – proces modyfikacji w obszarach: działań, metod pracy, stylu, etc., i ich przebieg oraz oddziaływania wieloaspektowego na podopiecznych PWD.	W placówkach stopnia najniższego i średniego: • zmiany opierające się na bazie dotychczasowych, wypracowanych już doświadczeń, uwzględniające potrzeby wychowanków, ich prośby i oczekiwania. • są bardziej formą eksperymentu i weryfikacji już nabytych doświadczeń.	W placówkach stopnia III (PWD specjalistyczne): • zmiany są wprowadzane bardziej systemowo i dokonują się w oparciu o realizowane projekty, programy pracy oraz uczestnictwo w zaplanowanych nowych i ciekawych formach terapii (korzystanie ze szkoleń i innowacji), • ciągłe zmiany dostosowywane są do zmieniającego się zapotrzebowania wynikającego ze specyfiki uczestników, sytuacji finansowej placówki i jej możliwości kadrowych, • placówki opierające się w swojej pracy na specjalistach: terapeutach, socjoterapeutach, psychologach, mają większe możliwości modyfikacji swojej pracy, a tym samym większego oddziaływania na wychowanków (indywidualne i innowacyjne podejście specjalistów do swej pracy). • Oddziaływania wieloaspektowe na podopiecznych są widoczne we wszystkich PWD. Przejawia się to na wiele sposobów. Często widocznym przejawem tych oddziaływań są: • przejścia podopiecznego z roli uczestnika do roli wolontariusza pracującego w PWD, • powroty do placówki po latach w formie odwiedzin i utrzymywanie kontaktu z placówką – wsparcie placówki, jako forma wdzięczności za kiedyś otrzymaną pomoc.	

SUWAK – INNOWACYJNA METODA KONTRAKTOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH NA RZECZ DZIECI

Zmienne środowiskowe i kluczowe uwarunkowania decydujące o sukcesach PWD	Świetlice sklasyfikowane na najniższym i średnim poziomie wg. SUWAK wskazują na sukces rozumiany jako: • zrozumienie i aktywność ze strony środowiska lokalnego, • posiadanie liderów kreujących działania w PWD. Placówki te widzą potrzebę kształtowania liderów w środowisku lokalnym, potrzebę większej aktywności społecznej i integracji środowiska w ramach działań prowadzonych przez PWD.	W opinii respondentów skupionych w III obszarze PWD wg. klasyfikacji SUWAK o sukcesach PWD decydują: • finanse – ich posiadanie warunkuje rozwój PWD, • zaplecze lokalowe, • ustawodawstwo, • przychylność władz lokalnych, • atrakcyjna oferta, wychodzenie naprzeciw potrzebom środowiska, • status organizacji pożytku publicznego. Respondenci skupieni dookoła specjalistycznych placówek (III poziom wg. SUWAK) za główną barierę w rozwoju uważają braki finansowe hamujące rozwój PWD. Ponadto zmiany w ustawodawstwie w kierunku określenia ilości PWD na liczbę dzieci w danym rejonie, spowodowałoby objęcie opieką wszystkich potrzebujących dzieci i ich rodzin, co warunkowałoby rozwój PWD. Innym wymienianym problemem w powstawaniu PWD są braki lokalowe w gminach.	
Obszar V Współpraca i relacje z otoczeniem – relacje partnerskie podmiotów prowadzących na rzecz prowadzenia, rozwoju i wsparcia PWD		Wszystkie badane PWD intensywnie współpracują z organizacjami lokalnymi organizując wspólne imprezy, pozyskując środki na inicjatywy lokalne. Działania te często przyjmują jedną formę przenikając się wzajemnie. Dostrzegalna jest tu zależność wskazująca na to, że im mniejsze środowisko tym ściślejsza współpraca różnych stowarzyszeń i organizacji.	
Obszar VII - Oczekiwania uczestników PWD	• dzieci są zadowolone z faktu, że posiadają miejsce do spotkań, • nie mają większych oczekiwań, gdyż z uwagi na uczestnictwo tylko i jedynie w tak zorganizowanej formie, nie odczuwają dodatkowych wymagań.	• dzieci chętnie dłużej by przebywały w świetlicy (wydłużenie czasu prowadzonych zajęć, • oczekują lepszego wyposażenia pomieszczeń.	• wydłużenie czasu pracy świetlicy i możliwość dłuższego w niej przebywania przez uczestników, • zwiększenie ilości wycieczek i innych zajęć plenerowych, • udoskonalenia w obszarze wyposażenia materialnego świetlicy.

6.4.3 Podsumowania i rekomendacje

- 1) **Czynniki warunkujące kontraktowanie i wymagające udoskonaleń, bądź zmian:**
  - a) możliwość stałego finansowania placówki,
  - b) programy, z których pozyskiwane są środki na działalność PWD idą w kierunku finansowania kosztów osobowych, zatrudnienia kadr i specjalistów. Brak jest możliwości finansowania bieżących potrzeb związanych z prowadzeniem placówek typu: dożywianie uczestników, zakup środków czystości, itd.
  - c) brak przychylności ze strony JST dla działań PWD,
  - d) brak woli wykorzystywania przepisów na zlecenie zadań w obszarze PWD przez osoby decyzyjne z pułapu JST i innych instytucji w celu ich wsparcia i rozwoju,
  - e) zbyt skomplikowane procedury, zbyt dużo załączników do oferty o wsparcie PWD,
  - f) zbyt mała możliwość dopuszczenia do udziału w zajęciach PWD dzieci z rodzin tzw. o normatywnym poziomie funkcjonowania.
- 2) **Właściwe elementy pojawiające się w procesie kontraktowania usług społecznych w obszarze PWD:**
  - a) przejrzyste procedury kontraktowania tam, gdzie kontraktowanie się dokonuje,
  - b) określone standardy pracy wymagane przez zlecającego usługi,
  - c) konsultacje przed-konkursowe
- 3) **Standaryzacja; Opinie podmiotów prowadzących PWD o potrzebie standaryzacji usług są dość zróżnicowane i rozbieżne:**
  - a) Wśród przedstawicieli podmiotów pojawiają się głosy wskazujące na to, że standardy odnośnie kontraktowania usług są niesłyszalne ważne, gdyż powodują one wzrost efektywności pracy i jakości usług,
  - b) Część osób odpowiedzialnych za prowadzenie PWD z ramienia NGO twierdzi też, że ich kompetencje merytoryczne i praktyczne pozwalają im efektywnie pracować bez określonych standardów,
  - c) Analizując indywidualne wypowiedzi liderów PWD można dojść do wniosku, że określenie standardów pracy potrzebne jest szczególnie na najniższym i średnim poziomie wg. klasyfikacji SUWAK, aby wskazać kierunki pracy i pod tym kątem organizować działania,
  - d) Najwyższy, specjalistyczny poziom świetlic pracuje w oparciu o specjalistów, terapeutów i sam jest w stanie wyznaczać standardy swej pracy.
- 4) **Współpraca między JST a PWD (opinie te są mocno zróżnicowane)**
  - a) Powtarzającą opinią jest brak właściwej diagnozy środowiska lokalnego pod kątem potrzeb tworzenia i funkcjonowania PWD.
  - b) Odnotowano głosy ze strony liderów PWD wskazujące na to, współpraca w obszarze PWD pomiędzy NGO a JST jest słaba. Przyczyna takiego stanu rzeczy leży w dużej mierze po stronie JST, gdzie odczuwalny jest: brak przychylności,

komplikowanie procedur, brak kompetencji i przestrzegania przepisów przez osoby decyzyjne.

- c) Warto nadmienić również o opiniach przychylnych co do współpracy, procedur i konkursów i samemu kontraktowaniu usług przez JST na rzecz NGO. Przedstawiciele części organizacji bardzo pochlebnie wypowiadają się o JST, gdyż dzięki nim mogą korzystać ze wsparcia w formie staży lub robót publicznych, itd. Różnice te w wypowiedziach nie wynikają z poziomu na jakim funkcjonuje świetlica.

5) Główne bariery w zakresie kontraktowania usług społecznych na rzecz NGO w obszarze PWD jest:

- a) brak bazy lokalowej na terenie gmin w której można by było prowadzić PWD,
- b) ograniczone środki finansowe na tworzenie i rozwój PWD,
- c) brak dobrej woli osób decyzyjnych odnośnie wsparcia PWD,
- d) złe ustawodawstwo (godzące najbardziej w najwyższy specjalistyczny poziom PWD) określające np. liczbę dzieci w grupie,
- e) brak przychylności ze strony JST,
- f) brak mierzalności oddziaływań PWD na środowisko,
- g) brak widocznych efektów pracy PWD, który by powodował uznanie społeczne i samorządowe dla tego typu działań.

6) Szansą dla PWD w obszarze kontraktowania usług jest:

- a) pobudzenie społeczności lokalnej do działań,
- b) szerszy udział w projektach organizacji prowadzących PWD,
- c) pogłębienie współpracy z JST.

7) Istotną sprawą wg. respondentów jest konieczność ujednolicenia terminologii, jaką posługują się PWD w odniesieniu do typów działań prowadzonych w nich i form oddziaływania na poszczególne grupy uczestników. Za przykład posłuży tu zdefiniowanie, jakie wymogi powinna spełniać świetlica socjoterapeutyczna, aby móc nazwać się „socjoterapeutyczną”. Respondenci uważają, że powinno to nastąpić w wyniku zapisów ustawodawczych. Uzasadnieniem do tego głosu jest fakt, że przy parafiach działają świetlice tytułujące się mianem „socjoterapeutycznych”, a nie prowadzą żadnych form specjalistycznej terapii na rzecz swych uczestników.

8) Odczucia, potrzeby oraz oczekiwania uczestników zajęć (dzieci i młodzież) uwidaczniają tendencję beneficjentów PWD ukierunkowaną na sympatię do tej formy wsparcia. Wydłużenie czasu pracy daje automatycznie szansę dzieciom na zwiększenie czasu pobytu w PWD. To dowód na atrakcyjność tych form i aplauz dla odbioru takiego rodzaju stosowanych rozwiązań wsparcia dzieci i młodzieży, jakimi są PWD.

6.5 WYWIADY INDYWIDUALNE

6.5.1 Opis badania

I. Cel badania

Zdefiniowanie barier i szans, które wpływają na rozwój usług m.in. dotyczących PWD kontraktowanych przez JST w oparciu o procedurę ustawy o pożytku publicznym i wolontariacie i ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej oraz określenie uwarunkowań rozwoju współpracy między JST a organizacjami społecznymi.

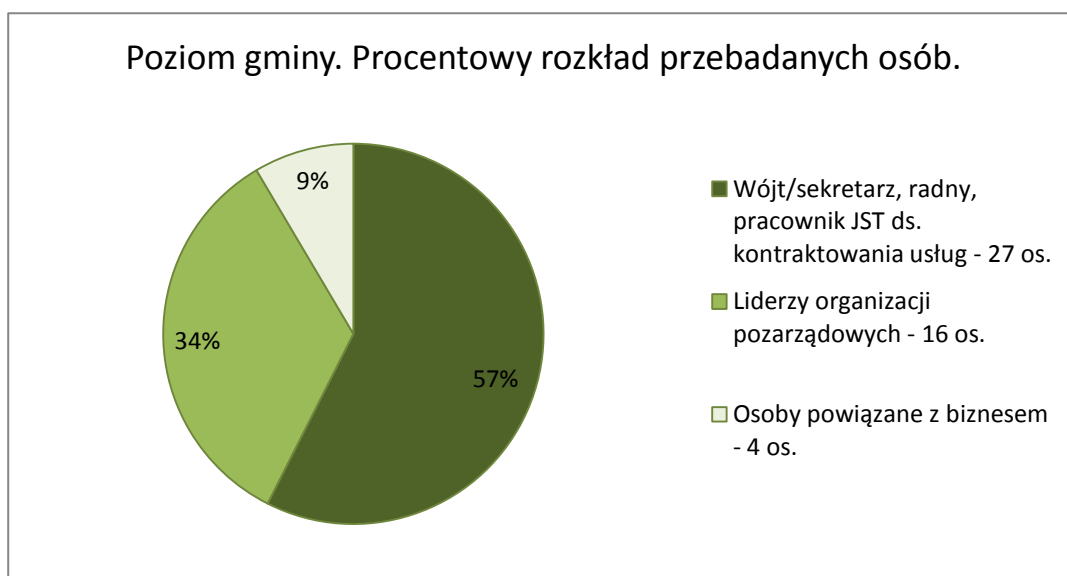
II. Uczestnicy wywiadów indywidualnych:

Przedstawiciele organizacji pozarządowych, radni, władze i oddelegowani pracownicy JST, pracownicy instytucji publicznych (kuratorium oświaty, urząd marszałkowski, urząd wojewódzki, resorty oświaty, opieki i wychowania), liderzy biznesowi – łącznie 58 osób

III. Szczegółowy opis grupy i środowisk:

Poziom gminny:

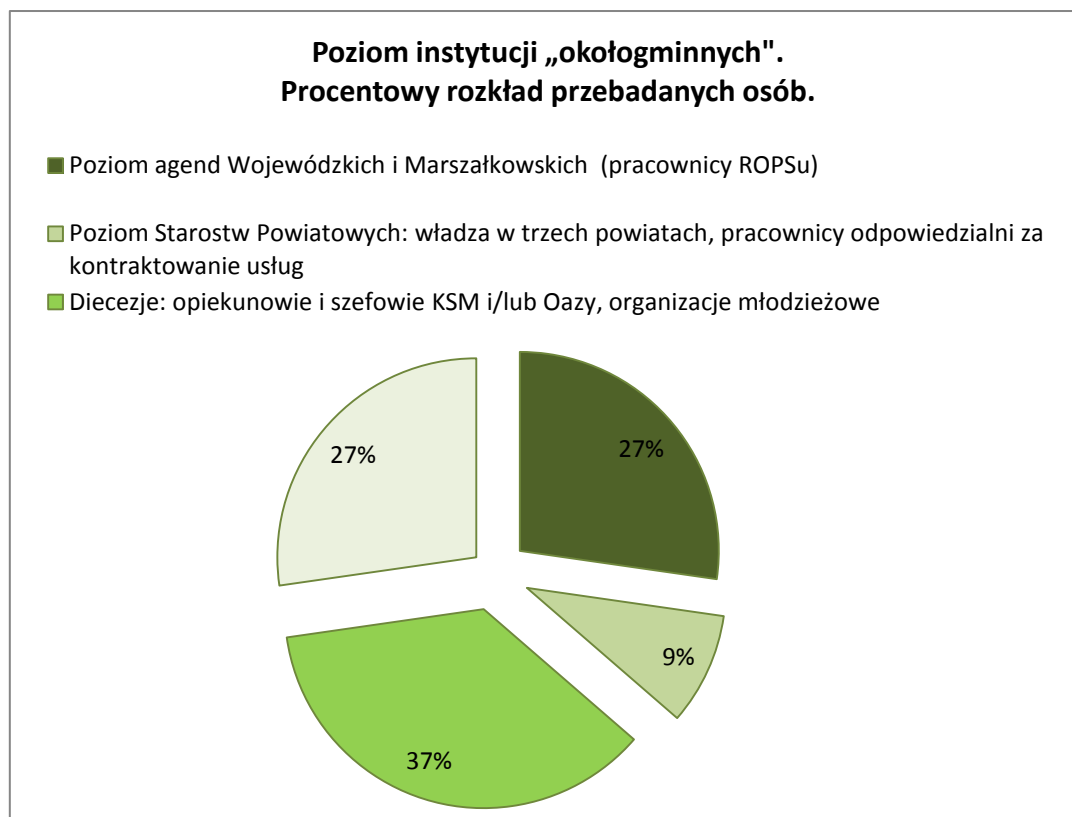
- 3 obszary geograficzne województwa;
- W każdym z obszarów wybrane zostaną 3 gminy o zróżnicowanym stopniu kontraktowania usług społecznych;
- W każdej z gmin przeprowadzono rozmowy z następującymi osobami:
  - wójt/sekretarz, radny, pracownik JST ds. kontraktowania usług – 27 os.
  - przedstawiciele NGO – 16 os.
- 4 osoby związane z biznesem.

Wykres nr 108: Procentowy wykaz respondentów

Poziom instytucji „okołogminnych” – instytucje wspierające lub współpracujące z NGO w zakresie kontraktowania usług takie jak:

- Agendy wojewódzkie i marszałkowskie (3 os. z ROPSu);
- Starostwa powiatowe: władza, pracownicy odpowiedzialni za kontraktowanie usług (1 os.);
- Diecezje: opiekunowie i szefowie KSM i/lub Oazy, organizacje młodzieżowe (4os).
- Organizacje inne takie jak inkubatory 3 sektora, konsultanci Programu Integracji Społecznej (3os).

Wykres nr 109: Procentowy wykaz respondentów.

W sumie przeprowadzono 58 wywiadów indywidualnych. Zostały one nagrane. Z każdego wywiadu został opracowany raport. Zestawienie zbiorcze zostało opracowane za pomocą Analizy PEST.

IV. O analizie PEST

PEST (*Political, Economic, Social, Technological*) – narzędzie planowania polegające na analizowaniu czynników politycznych, ekonomicznych, społecznych i technologicznych.

Metoda PEST zwana jest inaczej generalną segmentacją otoczenia. Dzieli otoczenie na polityczno-prawne, ekonomiczne, społeczne, technologiczne i międzynarodowe.

Metoda ta służy do badania makrootoczenia organizacji. Istotą tego narzędzia jest określenie podstawowych sfer otoczenia, a więc tych obszarów, które mogą mieć kluczowy wpływ na funkcjonowanie organizacji i jej przyszłą strategię działania (analiza).

W niektórych opracowaniach pojawia się samodzielnie czynnik środowiskowy, Environment (wtedy analiza jest określana akronimem STEEP). Czasami dodatkowo wyróżnia się jeszcze otoczenie Regulacyjne (prawne) (PESTER).

Analiza zbiorcza została umieszczona w 4 tabelach, które dotyczą:

- Barrier, które mogą utrudniać rozwój usług m.in. dotyczących kontraktowania usług społecznych
- Barrier, które mogą utrudniać rozwój współpracy między JST a organizacjami społecznymi
- Szans, które mogą wpłynąć na rozwój usług m.in. dotyczących kontraktowanych kontraktowania usług społecznych
- Szans, które mogą wpłynąć na rozwój współpracy między JST a organizacjami społecznymi

Cyfry w nawiasach wskazują ile razy powtórzyła się dana odpowiedź, brak cyfry wskazuje, że odpowiedź pojawiła się tylko raz.

6.5.2 Wyniki i wstępne wnioski

Zestawienie 1: Bariery, które mogą utrudniać rozwój usług m.in. dotyczących PWD kontraktowanych przez JST w oparciu o procedurę ustawy o pożytku publicznym i wolontariacie i ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej

JST aktywne	JST średnie	JST mało aktywne	Liderzy „zewnętrzni”	Liderzy biznesowi
Polityczne				
Wywieranie nacisku przez JST na sołectwa	Kreowanie większości działań na terenie gminy przez JST	Opór gminy w zlecaniu zadań organizacjom pozarządowym	Podjęmowanie przez władze działań bez wcześniejszej konsultacji problemu	
Lobbowanie pomysłów realizacji zadań przez grupy nacisku (partie polityczne, OPS, sportowcy)	Negatywne nastawienie pracowników JST w stosunku do NGO (potencjalni złodzieje)			
Władza "boi" się silnych grup np. sportowców				
Konflikt ról (działacze społeczni są często pracownikami UG lub jednostek pomocniczych)				
Brak stabilności podjętej decyzji, brak wiarygodności (np. Wójt zmienia decyzje komisji konkursowej) (2)				
Brak zaufania, opory ze strony radnych				

SUWAK – INNOWACYJNA METODA KONTRAKTOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH NA RZECZ DZIECI

Ekonomiczne				
Brak lub zbyt mała ilość środków finansowych samorządów na zlecenie zadań publicznych organizacjom pozarządowym (5 JST / 2 NGO)	Brak lub zbyt mała ilość środków finansowych samorządów na zlecenie zadań publicznych organizacjom pozarządowym (5)	Brak lub zbyt mała ilość środków finansowych samorządów na zlecenie zadań publicznych organizacjom pozarządowym	Brak lub zbyt mała ilość środków finansowych samorządów na zlecenie zadań publicznych organizacjom pozarządowym (7)	Brak lub zbyt mała ilość środków finansowych samorządów na zlecenie zadań publicznych organizacjom pozarządowym (2)
Brak środków finansowych organizacji (np. na wkład własny) (3 JST / 2 NGO)	Brak środków finansowych organizacji (np. na wkład własny) (3 JST / 4 NGO)	Brak środków finansowych organizacji (np. na wkład własny) (1 NGO / 1 JST)	Brak płynności finansowej NGO	
Brak zaplecza technicznego (lokalu, sprzętu itp.) (3 JST / 2 NGO)	Brak zaplecza technicznego (lokalu, sprzętu itp.) (1 JST / 1 NGO)	Brak zaplecza technicznego (lokalu, sprzętu itp.) (1 NGO / 1 JST)	Brak zaplecza technicznego (lokalu, sprzętu itp.)	
Projekty o wysokiej wartości są trudniejsze w rozliczaniu	Trudność w zdobywaniu środków finansowych przez NGO	Nieumiejętność rozdysponowywania wydatków przez JST	Nieprawidłowe wydatkowanie środków przez JST w opinii publicznej	
Wykonywanie zadań wolontarystycznie, za darmo, społecznie - co może wpłynąć, na jakość usług	Niskie dofinansowanie na realizację zadania	Za ustawą (o pieczy zastępczej) nie idą rozporządzenia ani środki, zostały nałożone kolejne zadania, które nie mają finansowania.	Brak konsekwencji finansowej ze strony samorządu, co niesie za sobą kolejne wydatki	
Brak tzw. "znaczonych pieniędzy"	Trudności w zarządzaniu finansami przez NGO		Brak ciągłości finansowej w kontraktowaniu usług, np. projekty jednoroczne.	

SUWAK – INNOWACYJNA METODA KONTRAKTOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH NA RZECZ DZIECI

Nieproporcjonalna ilość środków do ofert i potrzeb	Nieproporcjonalna ilość środków do ofert i potrzeb		Wykorzystywanie przez samorząd tego, iż NGO wykonuje zadania za niskie środki	
Brak rozwiązań finansowych w związku z realizacją zadań z ustawy o pieczy zastępczej N=1	Deklaracje wekslowe N=1		Podejście NGO do samorządu, że jeśli nie "wyciągną" to nie "dostaną" środków finansowych	
Niskie dofinansowanie na realizację zadania			Brak środków finansowych organizacji (np. na wkład własny) (2)	
Społeczne				
Brak wykwalifikowanej kadry (2 NGO / 3 JST)	Brak wykwalifikowanej kadry	Brak aktywnych NGO	Niewystarczająca aktywność organizacji, jeśli są środki na działania	Brak diagnozy środowiska i wynikających z niej potrzeb (2)
Działają zbyt słabe organizacje	Brak nowych pomysłów i działań wśród NGO	Brak aktywnej społeczności	Lekceważenie działań społecznych na rzecz inwestycji	Brak spotkań, zebrań wiejskich, na których zgłaszane byłyby potrzeby
Brak komunikacji między NGO a JST	Brak kompetencji organizacji	Nieadekwatność zlecanych zadań w stosunku do ilości NGO	Brak przygotowania merytorycznego kadry JST	

SUWAK – INNOWACYJNA METODA KONTRAKTOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH NA RZECZ DZIECI

Brak aktywności wszystkich członków NGO	Działają zbyt słabe organizacje		Nie zauważenie przez samorząd szans, jakie niesie program współpracy i zlecanie usług	
Brak zrozumienia i potrzeby chwili	Brak przygotowania organizacji do realizowanych działań		Brak nowych pomysłów, działań	
Brak przygotowanej kadry w JST pod kątem ustawy o pieczy zastępczej			Promowanie jednej dziennej życia jaka jest sport, zapominając o innych ważnych aspektach społecznych	
Brak przygotowania merytorycznego kadry JST			Brak wiedzy kadry organizacji nt. potrzeb środowiska. (2)	
Obawa przed popełnieniem błędów i związanymi z tym konsekwencjami przez urzędników			Brak wykwalifikowanej kadry	
Nieumiejętność planowania strategicznego przez JST			Brak współpracy JST a NGO	
Brak specjalistów w zakresie kontraktowania usług społecznych				
Oczekiwania społeczne, niska, jakość świadczonych usług				
Mentalność ludzka				
Strach przed zlecaniem usług społecznym organizacjom				

SUWAK – INNOWACYJNA METODA KONTRAKTOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH NA RZECZ DZIECI

Technologiczne				
Ograniczenia techniczne, informatyczne (brak dostępu do Internetu, nieumiejętność obsługi komputera)			Ogłoszenie o konkursie tylko na stronie www urzędu	
Regulacyjne				
Brak jest standardów w świadczeniu usług społecznych w gminie (2 NGO /2 JST)	Brak jest standardów w świadczeniu usług społecznych w gminie (1 NGO / 3 JST)	Surowe, niezrozumiałe przepisy, obwarowania, wytyczne w przepisach prawnych zarówno przy składaniu, realizacji jak i rozliczaniu dotacji (2 NGO /2 JST)	Brak jest standardów w świadczeniu usług społecznych w gminie (3)	Formalności, biurokracja (3)
Czas trwania konkursu, niedostosowany do potrzeb	Czas trwania konkursu, niedostosowany do potrzeb	Nie działają mechanizmy kontrolne, (np. jeśli ktoś prowadzi zadania dotyczące PWD, to ze strony organu zlecającego nie ma kontroli, czy są one faktycznie wykonywane)	Ograniczenia ustawowe	Krótki czas realizacji zadań
Długi czas rozpatrywania wniosku (brak reakcji z strony samorządu na działania spontaniczne)	Formalności, biurokracja (2 NGO / 1JST)	Brak jest standardów w świadczeniu usług społecznych w gminie	Zapisy w programie współpracy	Surowe, niezrozumiałe przepisy, obwarowania, wytyczne w przepisach prawnych zarówno przy składaniu, realizacji jak i rozliczaniu dotacji
Formalności, biurokracja (2)	Surowe, niezrozumiałe przepisy, obwarowania, wytyczne w przepisach prawnych przy składaniu, realizacji i rozliczaniu dotacji (2 NGO/ 1JST)		Formalności, biurokracja (2)	

SUWAK – INNOWACYJNA METODA KONTRAKTOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH NA RZECZ DZIECI

Niestosowanie standardów i brak umiejętnej ich interpretacji			Surowe, niezrozumiałe przepisy, obwarowania, wytyczne w przepisach prawnych, zarówno przy składaniu, realizacji jak i rozliczaniu dotacji	
Ograniczenia w uchwałach np. dot. sportu			Brak długoletniej strategii kontraktowania i rozwoju usług, zarówno pod względem, jakości jak i pod względem zasięgu tych usług	
Priorytetowe zadania zawarte w programie współpracy			Brak diagnozy środowiska	
Przepisy skarbowe			Przestarzałe procedury np. związane z dofinansowaniem LKS	
Raz opracowane standardy nie są ulepszone			Opracowanie programów współpracy na zasadzie "kopiuj wklej"	
Surowe, niezrozumiałe przepisy, obwarowania, wytyczne w przepisach prawnych, zarówno przy składaniu, realizacji jak i rozliczaniu dotacji (2 NGO / 2 JST)			Krótki czas realizacji zadań (2)	

SUWAK – INNOWACYJNA METODA KONTRAKTOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH NA RZECZ DZIECI

Zagadnienia związane z księgowością, prawem, rozliczaniem dotacji są trudnością dla członków NGO (2 NGO / 2 JST)			Statut organizacji, który zawiera dziedziny działalności NGO (2 NGO / 2 JST)	

Zestawienie 2: Bariery, które mogą utrudniać rozwój współpracy między JST a organizacjami społecznym

JST aktywne	JST średnie	JST mało aktywne	Liderzy „zewnętrzni”	Liderzy biznesowi
Polityczne				
Schematyzacja działań JST			Konflikt zdań między NGO a JST	
Brak uwzględniania opinii organizacji pozarządowych przez JST			Brak przychylności i zrozumienia ze strony JST w stosunku do NGO	
Brak przychylności i zrozumienia ze strony JST w stosunku do NGO				
Ekonomiczne				
Brak czasu, środków finansowych, kadry do realizacji inicjatyw społecznych	Ograniczone finansowo organizacji realizują zadania w partnerstwie			
Brak kadry w JST zajmującej się współpracą z NGO				
Brak bazy, zaplecza potrzebnego do działań społecznych				
Społeczne				
Realizacja zadań obligatoryjnych przez JST a co za tym idzie odsunięcie na drugi plan zadań społecznych	Mała ilość liderów społecznych, działaczy	Niska aktywność społeczeństwa	Realizacja zadań obligatoryjnych przez JST a co za tym idzie odsunięcie na drugi plan zadań społecznych	

SUWAK – INNOWACYJNA METODA KONTRAKTOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH NA RZECZ DZIECI

Brak doświadczenia w działaniu nowopowstałych NGO	Mała liczba organizacji	Niska aktywność NGO	Brak kreowania przez JST nowych inicjatyw	
Działania incydentalne NGO	Mentalność ludzka, praca w organizacjach po to by się wzbogacić	Niezauważana rola NGO w społeczności lokalnej		
Brak wolontariuszy, mała ilość mieszkańców w gminie	Brak doświadczenia osób działających w organizacjach	Połączenie działań społecznych z politycznymi		
Bezrobocie, niskie środki finansowe mieszkańców		Aktywność organizacji tylko podczas ogłaszanych konkursów		
Regulacyjne				
Brak konkretnych działań proceduralnych				

Zestawienie 3: Szanse, które mogą wpłynąć na rozwój usług m.in. dotyczących PWD kontraktowanych przez JST w oparciu o procedurę ustawy o pożytku publicznym i wolontariacie i ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej

JST aktywne	JST średnie	JST mało aktywne	Liderzy „zewnętrzni”	Liderzy biznesowi
Polityczne				
Zmiana podejścia urzędników w stosunku do NGO	Fundusz sołecki, a co za tym idzie nadanie możliwości podejmowania oddolnych decyzji	Podejmowania działań przez samorząd mających na celu aktywizowanie społeczeństwa	Ostateczne decyzje powinny być podejmowane przez JST z uwzględnieniem opinii NGO	
Dobra wola samorządu	Decentralizacja zadań	Większy wpływ NGO na rozdysponowywanie środków przez JST	Ujednolicenie zasad podejmowania decyzji w gminach	
Prowadzenie przez władzę gminy odpowiedniej, wspierającej NGO polityki	Otwartość na propozycje organizacji pozarządowych przez władze gminy			
Ekonomiczne				
Wykonywanie zadań przez NGO taniej i efektywniej (2)	Realizacja zadań w partnerstwie, jeśli NGO nie ma swoich środków	Fundusz sołecki	Zwiększenie ilości środków na realizację zadań 4)	
Zmiany w konstrukcjach budżetu	Fundusz sołecki	Wykonywanie zadań przez NGO taniej i efektywniej	Płynność finansowa organizacji	
Łączenie zasobów NGO i JST daje lepsze efekty	Zwiększenie ilości środków na realizację zadań (4)		Częściowe wynagradzanie członków NGO	
Wsparcie finansowe NGO	Przychylność w przekazywaniu środków przez JST		Zdrowa konkurencja, która podwyższa, jakość usług	

SUWAK – INNOWACYJNA METODA KONTRAKTOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH NA RZECZ DZIECI

Zwiększenie ilości środków na realizację zadań	Wykonywanie zadań przez NGO taniej i efektywniej		Oddolne sugestie dot. kierunku przekazywania środków	
Stworzenie mechanizmu zabezpieczenia finansowego NGO	Rozwój finansowy NGO			
	Możliwość przystąpienia NGO do konkursu bez wkładu własnego (2)			
Społeczne				
Wykonywanie zadań wolontarystycznie przez NGO	W mieszkańcach drzemie potencjał i siła w działaniu	Organizacje powinny koncertować się również na zadaniach przypisanych samorządom, oraz obszarach uzupełniających	Dokonanie analizy, diagnozy środowiska lokalnego (2)	Dokonanie analizy, diagnozy środowiska lokalnego
Wiedza członków NGO dot. potrzeb lokalnych (1 JST / 1 NGO)	Decentralizacja i zlecanie zadań silnym organizacjom	Osoba w JST zajmująca się współpracą z NGO	Wzajemnej współpraca organizacji na zasadzie projektów partnerskich	
Pomoc w zakresie rozliczania środków od strony urzędu	Włączanie się NGO w działania instytucji gminnych	Podniesienie kwalifikacji w zakresie księgowości, rozliczania dotacji, prawnym itp. przez członków NGO jak i pracowników JST	Kompleksowe wzmocnienie organizacji, profesjonalizacja działań	
Zwiększenie zaufania w stosunku do NGO	Współpraca a nie rywalizacja pomiędzy NGO a JST		Dokształcenie środowiska lokalnego z zakresu ekonomii społecznej	
Zwiększanie się aktywności NGO	Udział liderów społecznych w realizacji usług społecznych		Współpraca NGO i JST podczas realizacji zadań	

SUWAK – INNOWACYJNA METODA KONTRAKTOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH NA RZECZ DZIECI

Udział w szkoleniach przez członków NGO	Wiedza członków NGO dot. potrzeb lokalnych			
Podniesienie kwalifikacji w zakresie księgowości, rozliczania dotacji, prawnym itp. przez członków NGO poprzez szkolenia (2)	Analizy UG dot. potrzeb środowiska lokalnego			
Dokonanie analizy, diagnozy środowiska lokalnego	Potrzebni lokalni liderzy, którzy "zarażą" swoją aktywnością			
	Silna kadra organizacji			
	Kompleksowe wzmocnienie organizacji, profesjonalizacja działań			
	Kontraktowanie usług wynikające z potrzeb			
	Zmiany realizacji między JST a NGO			
	Zwiększanie się aktywności NGO oraz ich liczby			
Technologiczne				
Przekazywanie informacji dot. konkursów również drogą pocztową				

SUWAK – INNOWACYJNA METODA KONTRAKTOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH NA RZECZ DZIECI

Regulacyjne				
Dokonanie zmian w samych procedurach (uproszczenie) kontraktowania usług społecznych, zmniejszenie biurokracji (3 JST / 3 NGO)	Dokonanie zmian w samych procedurach (uproszczenie) kontraktowania usług społecznych, zmniejszenie biurokracji (1 NGO / 4 JST)	Dokonanie zmian w samych procedurach (uproszczenie) kontraktowania usług społecznych, zmniejszenie biurokracji (1 JST / 1 NGO)	Ujednolicenie procedur i przepisów prawa stosowanych przy kontraktowaniu usług	Dokonanie zmian w samych procedurach (uproszczenie) kontraktowania usług społecznych, zmniejszenie biurokracji (2)
Prowadzenie ewaluacji działań i wyciąganie wniosków	Zmiana ustawy o zamówieniach publicznych	wykorzystywanie i stosowanie opracowanych standardów usług społecznych (2 NGO/ 2 JST)	Stosowanie sprawdzonych metod kontraktowania usług społecznych, wykorzystywanie „dobrych praktyk” (2)	
Wykorzystywanie i stosowanie opracowanych standardów usług społecznych (2 NGO/ 2JST)	Wypracowanie standardów dostosowanych do potrzeb danego środowiska, realizowanego zadania (3)	Nowelizacja ustawy (o pieczy zastępczej)	Nowelizacja ustaw stosowanych przy kontraktowaniu usług społecznych (2)	
Indywidualne podejście do sprawy przez JST	wykorzystywanie i stosowanie opracowanych standardów usług społecznych (2)	Uproszczenie przepisów finansowych	Powołanie zespołu przy RPP, który będzie się zajmował zagadnieniami kontraktowania usług (2)	
Posiadanie przy każdym projekcie stałych wyznaczników, przepisów prawa, dokumentacji, co daje poczucie pewności			Powinien być powoływany zespół, który rozwiązuje niejasności, dylematy konkursowe	
Jawność konkursów, dostęp do informacji publicznej			Wykorzystanie kompetencji ekspertów z zakresu kontraktowania usług społecznych	

SUWAK – INNOWACYJNA METODA KONTRAKTOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH NA RZECZ DZIECI

Wykorzystanie czasu konsultacji programów współpracy do wyrażenia swoich opinii, potrzeb (1 NGO /1 JST)			Dokonanie zmian w samych procedurach (uproszczenie) kontraktowania usług społecznych, zmniejszenie biurokracji	
Dokonanie zmian w ustawie o działalności pp. i o wolontariacie				
Występowanie w ustawie o pieczy zastępczej przepisów, które umożliwiają pomoc rodzinie w szerokim spectrum				
Przepisy umożliwiające samorządom zlecać realizację zadań organizacjom, jako pierwszym				

Zestawienie 4: Szanse, które mogą wpłynąć na rozwój współpracy między JST a organizacjami społecznymi

JST aktywne	JST średnie	JST mało aktywne	Liderzy „zewnątrzni”	Liderzy biznesowi
polityczne				
Należy dostrzec wzajemną współpracę oraz zależności między NGO a JST	Otwartość na współpracę	Dyskusje, spotkania JST i NGO	Aktywność samorządu, sprzyja aktywności NGO	
Promowanie przez samorząd inicjatyw społecznych, autorytet samorządu wśród mieszkańców	Wspieranie przez władzę gminy powstawania nowych NGO		Ograniczenie kadencyjności wójta, co wpłynęłoby na aktywność nowych grup społecznych	
Współpraca JST i NGO w zakresie podejmowanych działań, partnerstwa (2 NGO / 1 JST)	Realizowanie zadań w partnerstwie		Działanie samorządu kompleksowo	
Decentralizacja zadań na najniższy szczebel				
ekonomiczne				
Pomaga ze strony samorządu w zdobywaniu środków finansowych przez NGO	Częściowa gratyfikacja za wykonywane prace członków NGO		Zapewnienie bezpłatnego lokalu, finansowanie pracownika biurowego	
Decentralizacja zadań na najniższy szczebel	Wprowadzenie programu rządowego, lokalnego wspierającego organizacji na finansowanie pracownika i wyposażenie aby ulepszyć ich działanie		Zapewnienie ciągłości finansowej organizacji	
Zatrudnianie pracowników w NGO (2)	Więcej środków na zadania prospołeczne NGO			

SUWAK – INNOWACYJNA METODA KONTRAKTOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH NA RZECZ DZIECI

społeczne				
Zmiana mentalności członków NGO (zauważenie możliwości pracy zarobkowej w NGO)	Uczestnictwo w szkoleniach warsztatach na temat pisania wniosków	Decentralizacja decyzji (przekazanie możliwości decydowania społeczeństwu)	Ukierunkowanie się organizacji w jeden dziedzinie	
Wzrost aktywności organizacji pozarządowych (2 NGO / 1JST)	Częste ogłaszanie konkursów, dzięki temu NGO mobilizują się do działania	Aktywizowanie społeczeństwa do działań przez samorząd	Konsultowanie działań NGO z społecznością lokalną	
Realizacja przez UG projektów społecznych	Wzrost aktywności organizacji pozarządowych, większe zaangażowanie (3JST / 1NGO)	Tworzenie organizacji sołeckich	Tworzenie partnerstw	
Podniesienie kwalifikacji w zakresie księgowości, rozliczania dotacji, prawnym itp. przez członków NGO i JST poprzez szkolenia (3 NGO / 1 JST)	Otwarcie na współpracę	Podniesienie kwalifikacji w zakresie księgowości, rozliczania dotacji, prawnym itp. przez członków NGO i JST poprzez szkolenia	Działania organizacji, twarde argumenty przekonują do popierania swoich działań władze gminy	
Rozmowy, promocja działań NGO (2)	Profesjonalizacja działań NGO	Podniesienie roli NGO w społeczeństwie	Komunikacja między JST a NGO	
Zmiany środowiskowe, związane z postrzeganiem organizacji pozarządowych przez środowisko, w jakim działają	Wzrost odwagi w podejmowaniu działań przez NGO	Przekonywanie społeczeństwa odnośnie działań NGO poprzez osoby kompetentne	Wzmocnienie potencjału NGO	
Działalność liderów społecznych którzy zarażą swoją organizację swoją działalnością, swoją osobą, swoją aktywnością i wpływają na innych (1JST / 1 NGO)	Zmiana mentalności członków NGO (zauważenie możliwości pracy zarobkowej w NGO) 1JST / 1 NGO	Wzrost odwagi i zaufania do partnerów społecznych	Decentralizacja decyzji (przekazanie możliwości decydowania społeczeństwu)	
Działanie wolontariatu	Wzrost świadomości dot. II sektora		Obserwacja działań innych NGO i JST, zazdrość motywuje do działania	

SUWAK – INNOWACYJNA METODA KONTRAKTOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH NA RZECZ DZIECI

Ciągłość w działaniu NGO	Wykorzystanie przez samorząd pośrednictwa organizacji między JST a mieszkańcami		Uwzględnienie głosu społeczności	
Działanie forum, centrum wzajemnej informacji, wymiany doświadczeń (2)	Zmiany mentalności, opinii społeczeństwa dot. III sektora		Profesjonalizacja działań, podniesienie kwalifikacji NGO (5)	
Aktywizacja społeczeństwa poprzez NGO	Współpraca pomiędzy organizacjami pozarządowymi		Kontakty, rozmowy, współpraca JST i NGO (2)	
Organizacja szkoleń dla członków NGO			Wzrost aktywności organizacji pozarządowych	
Dążenie do niezależności przez NGO			Wzrost ilości NGO	
technologiczne				
regulacyjne				
	Zatrudnienie w urzędach osób wspierających NGO w ich działaniach, opiekunów NGO			Zatrudnienie w urzędach osób wspierających NGO w ich działaniach, opiekunów NGO
	Wprowadzanie zmian, nowych propozycji, inwestycji przez JST			

Legenda Zestawień:

Wypowiedź lidera NGO	Wypowiedź wójt/sekretarz, radny, pracownik JST ds. kontraktowania usług	Wypowiedzi wspólne NGO i JST

6.5.3 Wnioski i rekomendacje

- 1) Liderzy organizacji pozarządowych oraz pracownicy urzędu gmin z samorządów aktywnych najczęściej zauważali występowanie barier w kontraktowaniu usług społecznych.
- 2) Bariery kontraktowaniu usług społecznych są zbyt niskie środki samorządów lub ich brak na ten cel.
- 3) Zarówno pracownicy JST jak i NGO wskazywali na zbyt niskie środki NGO lub ich brak jako barierę w kontraktowaniu usług społecznych.
- 4) Brak zaplecza infrastrukturalnego, technicznego NGO jako bariera w kontraktowaniu usług społecznych.
- 5) Jako bariera wskazano niskie, niewystarczające kwalifikacje kadry w NGO.
- 6) Brak standardów w świadczeniu usług społecznych, lub ich niestosowanie.
- 7) Niska aktywność samych NGO, oraz zbyt mała ilość liderów społecznych.
- 8) Surowe, niezrozumiałe przepisy, obwarowania, wytyczne w przepisach prawnych zarówno przy składaniu, realizacji jak i rozliczaniu dotacji.
- 9) Szansą w kontraktowaniu usług społecznych będzie przekazywanie większej ilości środków na ten cel.
- 10) Szansą w rozwoju kontraktowania usług społecznych jest realizacja wspólnych przedsięwzięć, w partnerstwach.
- 11) Szansami w rozwoju II sektora jest podniesienie kwalifikacji członków NGO, profesjonalizacja działań.
- 12) Dokonanie zmian w samych procedurach (uproszczenie) kontraktowania usług społecznych, zmniejszenie biurokracji wpłynie na kontraktowanie usług społecznych.
- 13) Decentralizacja zadań, przekazanie realizacji zadań organizacjom.
- 14) Brak diagnoz potrzeb problemów społecznych, co przekłada się na wykorzystanie złe środków.
- 15) Zmiany nastawienia wspólnot lokalnych, pracowników JST w stosunku do NGO.
- 16) Zmiany mentalności członków organizacji.

7. POGŁĘBIONE ANALIZY I WNIOSKI, Z UWZGLĘDNIENIEM ANALIZ I WNIOSKOWANIA

7.1 SAMORZĄD A ORGANIZACJE

7.1.1 INFORMACJE OGÓLNE

Istnieje przeświadczenie o dużym potencjale organizacji społecznych do działań w gminie. Wskazuje się jednocześnie na lepsze rozpoznanie potrzeb, mniejsze koszty realizacji zadań publicznych przez NGO, zaś ocena standardu świadczenia usług, w porównaniu z JST, uzależniona jest od zakresu przedsięwzięcia. Im bardziej złożone zadania (w opinii respondentów) tym wskazuje się na JST jako lepszego dostawcę usługi;

7.1.2 ODNIESIENIA DO FUNKCJONUJĄCYCH PROGRAMÓW ROZWOJU GMINY

- 1) **Upowszechnianie i publikowanie dokumentów programowych** (Strategia, Program Rozwiązywania Problemów Społecznych, Program Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym, Program Współpracy) w Internecie nie jest wciąż standardową procedurą. W zależności od dokumentu liczba gmin zamieszczających w Internecie ww. dokumenty waha się od 66 do 95 (na 123 badane gminy);
- 2) **Problematyka związana z dziećmi i młodzieżą** nie jest szczególnie podkreślana w dokumentach strategicznych i programowych. Zadania związane z dziećmi i młodzieżą włączane są do innych obszarów obejmujących również inne grupy odbiorców lub związane z innymi typami zadań. Brak w gminach ustalonych standardów prowadzenia form pomocy dzieciom finansowanych ze środków gminnych.
- 3) **Niska ranga priorytetów związanych z obszarem „dzieci i młodzież”**. W strukturze obszarów współpracy deklarowanych przez JST, edukacja i wychowanie oraz pomoc społeczna (gdzie zawarte może być finansowanie świetlic) zajęły odległe miejsca. Z inicjatywą powstania PWD (odpowiadających I i II poziomowi programu SUWAK) – jak wynika z wywiadów grupowych – wychodzi lider lub organizacja, często na podstawie nieformalnej oceny potrzeb społecznych dokonanych przez samych liderów; w wypowiedziach brak odniesień do dokumentów programowych gminy.
- 4) **Jednoroczne Programy Współpracy zostały uchwalone w 99 samorządach**, w 10 gminach program współpracy określono na dłużej niż 2 lata. 55 badanych organizacji nie wie, jaki Program Współpracy jest obecnie realizowany przez samorząd. 18 Programów Współpracy (na 73) zawarto w drodze aktywnych formy konsultacji z liderami organizacji społecznych.
- 5) **Programy współpracy JST z NGO sporadycznie** (od 7 do 10 przypadków na 73) powołują się na cele zawarte w innych dokumentach programowych gminy. Program współpracy z organizacjami nie jest narzędziem kształtowania świadomej polityki. Nie pojawiają się opinie, które by przeczyły temu wnioskowi w wypowiedziach liderów JST ani NGO;

- 6) **Priorytety wydatkowania środków**, zdaniem respondentów, w Programie Współpracy są ustalane głównie na podstawie opinii i wniosków składanych przez organizacje lub w drodze konsensusu organ wykonawczy – organizacje społeczne;
- 7) **Złożono 1359 wniosków na realizację zadania publicznego**, umowy podpisano na 1274 zadania z 879 organizacjami, co wskazuje na małą aktywność i niską konkurencyjność w ubieganiu się o środki na zlecenia (średnio na jedno realizowane zadanie przypada 1,06 wniosku – w programach ogólnopolskich konkurencyjność organizacji o środki jest znacznie większa, np.: „Równać szanse – edycja regionalna” proporcja wynosi 6 wniosków przypadających na 1 umowę);
- 8) **Sprawozdania z realizacji Programu Współpracy zamieszczone w Internecie** (tylko w 22 na 123 gminy) wskazuje się jedynie na takie elementy oceny jak liczba konkursów, kwota przekazanych środków, liczba złożonych ofert, liczba NGO realizujących zadania. Brak informacji dotyczących takich obszarów współpracy jak: wartość dodatkowych środków pozyskanych przez organizację na realizację zadań publicznych, liczba wolontariuszy włączających się w działania, wskaźniki jakościowej oceny realizacji zadania.

7.1.3 WSPÓŁPRACA (RELACJE) Z ORGANIZACJAMI I ORGANIZACJI Z OTOCZENIEM

- 1) **Według JST (n=120) współpraca ma głównie wymiar finansowy, infrastrukturalny i organizacyjny** (od 114 do 104 wskazań). W znacznie mniejszym stopniu wskazuje się na inne formy współpracy takie jak: szkolenia, organizowanie spotkań liderów czy organizowanie współpracy między organizacjami. Liderzy NGO (n=153) postrzegają współpracę z JST głównie w aspekcie: wymiar organizacyjny (86), realizacja wspólnych przedsięwzięć (73) i finansowy (70);
- 2) **Zauważa się brak ze strony liderów NGO aktywnych form kształtowania programów współpracy z samorządem** (konsultacje, projekty partnerskie, tworzenie programów/strategii/przepisów, diagnoza środowiska, udział w procesach decyzyjnych). Podkreślają to zarówno respondenci z badań NGO oraz wywiadów z liderami. Aż 125 ze 153 badanych organizacji **nie uczestniczyło** w ocenie planów współpracy za rok 2010, a 75 badanych nie widzi zmian w planie współpracy w latach 2010–2012. Z wypowiedzi respondentów wywiadów indywidualnych wynika opinia o braku wykorzystania sprawozdań z realizacji PW do kształtowania kolejnych programów, co może potwierdzać, iż w opinii respondentów kształtowanie PW i decyzyjność w zakresie zadań wynikających z PW pozostawiona dla organu stanowiącego i wykonawczego.
- 3) **Większość organizacji działa na terenie jednej gminy** (96), budują współpracę w oparciu o lokalne organizacje i instytucje, niewiele było wskazań sugerujących tworzenie sieci z organizacjami działającymi w podobnych obszarach z terenu innych samorządów lub mających aktywności ponadregionalne.
- 4) **Liderzy PWD mają świadomość możliwości finansowania PWD przez samorządy** ale w ich opinii samorządy nie chcą korzystać z okazji zlecania zadań organizacjom społecznym (raport z badań fokusowych).
- 5) **Zauważa się małą aktywność w kształtowaniu relacji przez NGO**. Znajomość ustawy UDPPiW w stopniu wystarczającym do bieżącego funkcjonowania deklaruje 50% badanych, jedynie w 48 na 153 badanych organizacji twierdzi, iż w ich organizacjach są

osoby odpowiedzialne za współpracę z JST. NGO nie wychodzą z inicjatywą aktualizacji informacji o swojej działalności w prowadzonych przez JST bazach danych. Nie więcej niż 1/3 badanych organizacji uczestniczy w każdej z wymienionych form współpracy merytorycznej: konsultacje, projekty partnerskie, tworzenie programów/strategii, przepisów, diagnoza środowiska, udział w procesach decyzyjnych. W kilku raportach częściowych pojawia się informacja o braku wykwalifikowanej kadry, braku sprawnego poruszania się w procedurach konkursowych), Organizacje nie wykorzystują współpracy partnerskiej dla realizacji własnych zdań lub budowania sieci oddziaływania na zmianę kierunków i priorytetów rozwoju gminy.

- 6) **Najczęściej wymienione bariery pozafinansowe w rozwoju NGO mają charakter społeczny** to znaczy niski kapitał społeczny w regionie, niedoceniaenie (brak zrozumienia) znaczenia organizacji w życiu społecznym. Jest to wskazywane jako najczęstsza bariera (raport NGO, raport fokusowy). W ocenie przyczyn słabości organizacji (potencjału do działań) liderzy NGO również wskazywali na relacje społeczne to jest brak wsparcia ze strony mieszkańców i ich niskie uczestnictwo w życiu publicznym. Z wypowiedzi liderów wynika, że akceptacja dla działań, aktywizacja i uczestnictwo mieszkańców w organizowanych działaniach postrzegane jest jako sukces działania zarówno przez JST, jak i NGO. Sytuację tę dobrze dokumentują wypowiedzi liderów z wywiadów indywidualnych czy focusowych: „...powinni robić inne (środowiskowe) zadania nie tylko PWD...”, „...dla organizacji „sukcesem” jest „...poprawić relacje ze środowiskiem...”, dostrzeganie potrzeby zmiany nastawienia środowiska zamyka się słowami: „...przekonywać działaniami...”. Punktem odniesienia może być również ocena aktywności NGO w zakresie organizacji imprez społecznościach. W 63 z badanych NGOs kilkakrotnie zorganizowały imprezę dla mieszkańców na terenie, gdzie działają, w 31 zorganizowało jedną imprezę, 41 nie zorganizowało żadnego festynu, pikniku, wystawy itp. Tylko w 18 organizacjach przychody związane z bezpośrednim wsparciem lokalnego środowiska stanowią więcej niż 30% ogółu przychodów co może oznaczać brak rozpoznawalności działań lub brak poparcia lokalnej społeczności. Niewiele ponad połowa respondentów z NGO widzi konieczność zmiany nastawienia radnych względem organizacji społecznych.

7.1.4 ZLECANIE ZADAŃ PUBLICZNYCH NGOSOM

- 1) **Głównymi obszarami współpracy dla JST są: wsparcie organizacji w celach statutowych**, rozwój lokalny, ochrona zdrowia, kultura fizyczna i sport, kultura i sztuka. W przypadku wypowiedzi ze strony NGO obszary współpracy to: edukacja, oświata, wychowanie, kultura i sztuka, kultura fizyczna i sport, turystyka, pomoc społeczna.
- 2) **Główną formą współpracy dla JST i NGO jest współpraca finansowa.** 93 respondentów z JST wskazało, iż w ich samorządach organizacje uczestniczyły w konkursach. Jednocześnie z badań wśród NGO wynika, iż 69 z 153 NGO realizowało w ostatnich 12 miesiącach zadanie publiczne.
- 3) **Środki na zadania zlecane w ramach PW to tylko 0,38% sumy budżetów badanych gmin** (dotyczy to tych, spośród badanych gmin, które prezentują budżet w BIP n=71). Połowa tych środków jest przeznaczana na sport, a połowa na inne obszary PW. Potwierdzają to wypowiedzi przedstawicieli JST, którzy zadeklarowali, iż w 2011 szacunkowo przynajmniej 41% środków w ramach programów współpracy było

przekazane na zadania związane ze sportem i kulturą fizyczną. Na każdy z pozostałych obszarów JST przeznacza szacunkowo 20% środków w ramach Programów Współpracy.

- 4) Zwiększenie środków w ramach Programów Współpracy nie osłabiłoby efektywności zrealizowanych działań,** (zgodna opinia zarówno JST, jak i NGO), nie ma również obawy, że większa pula środków nie zostałaby w pełni wykorzystana. Różnice w opiniach na temat dostępności środków dla NGO z JST występują w ocenie adekwatności planowanych środków na program współpracy do zgłoszonych inicjatyw. Liderzy NGO aktualną dostępność „finansową” programów współpracy oceniają zdecydowanie gorzej to jest na 153 NGO aż 100 uważa, że są one za małe względem potrzeb (oczekiwań). Różnice w ocenie dotyczą również następstw związanych ze zwiększeniem puli środków. Zdecydowana większość liderów NGO ocenia, iż spowoduje to wzrost ofert ze strony NGO, w przypadku przedstawicieli JST zdania są podzielone to jest ok. połowy respondentów nie przewiduje zwiększenia liczby ofert składanych przez NGO co oznaczać może, iż przewiduje większą wartość dotacji dla realizujących zadania publiczne organizacji społecznych. Zdaniem NGO barierą w zwiększeniu środków na zlecanie zadań organizacjom społecznym może być: rada gminy, dotychczasowe przyzwyczajenie, przepisy prawa, dotychczasowe procedury, wójt, burmistrz, prezydent (zdania podzielone). W przypadku opinii ze strony JST respondenci nie dostrzegają w/w barier, jedynie w aspekcie „rada gminy” i „przepisy prawa” mają podzielone zdanie iż mogą występować bariery blokujące zwiększanie środków dla kontraktowanie usług.

7.2 PROGRAMY AKTYWNOŚCI REALIZOWANE NA RZECZ DZIECI I MŁODZIEŻY

7.2.1 INFORMACJE OGÓLNE

Na terenie 103 JST funkcjonują pozaszkolne formy wsparcia dla dzieci i młodzieży. Mają one zazwyczaj stały charakter. Można wyróżnić 77 świetlic prowadzących aktywność na poziomie odpowiadającym poziomowi I programu SUWAK, 63 – poziom II i 35 – poziom III. Dominują następujące formy aktywności: zabawy i gry ruchowe oraz zabawy rozwijające zainteresowania. Uczestnikiem świetlic jest zazwyczaj uczeń szkoły podstawowej i gimnazjalnej. Wśród dodatkowych działań wskazywano na: wycieczki (55), pomoc w nauce (33), kolonie i/lub obozy (26). Część z organizacji prowadzi również działania dodatkowe, adresowane do innych grup mieszkańców.

7.2.2 REKRUTACJA UCZESTNIKÓW ŚWIETLIC

82 NGO nie posiada spisanych procedur przyjmowania dzieci i młodzieży a 42 deklaruje, iż dysponuje procedurami ujętymi w regulaminie funkcjonowania placówki lub w statucie organizacji. Nieformalne procedury uwzględniają: wiek dziecka, stan zdrowia, predyspozycje dziecka do danego rodzaju zajęć prowadzonych w świetlicy. W przypadku 62 placówek daje pierwszeństwo przy zapisach dzieciom z rodzin z problemami z rodzin dysfunkcyjnych.

7.2.3 STOSOWANE PROCEDURY

106 NGO prowadzi dokumentację merytoryczną świetlicy lub aktywności na rzecz dzieci i młodzieży. Brak zarówno po stronie JST, jak i NGO kompleksowych procedur analizy „od potrzeby po ocenę satysfakcji” lub inaczej „od diagnozy po ewaluację” (raport NGO), stosowana analiza potrzeb ma charakter nieformalny, spontaniczny (okazjonalny), oparta często o doświadczenia i ocenę sytuacji lidera / kadry placówki (np. III poziom PWD) (raport F, raport NGO), brak analizy potrzeb w dyspozycji JST (raport JST), brak standardów w konkursach na zlecenie zadań (raporty D, JST). Możliwe, że pracownicy JST nie są w stanie precyzować standardów i oczekiwań, bo brak im wiedzy o funkcjonowaniu świetlic, nie mają punktu wyjścia (raport F).

7.2.4 POTRZEBY SZKOLENIOWE

Potrzeby szkoleniowe oscylują wokół zagadnień formalnych (księgowość) oraz finansowych (źródła finansowania, pisanie wniosków, współpraca z firmami). Bardzo mała liczba wskazań dotyczyła takich zagadnień jak np. animacja lokalna, praca z dziećmi i młodzieżą, partnerstwo, praca z wolontariuszem, promocja, PR. Ocena co do potrzeb szkoleniowych koresponduje z barierami finansowymi w rozwoju organizacji, na jakie wskazywały NGO a także niezadowalającym stanem infrastruktury służącej działalności.

7.2.5 BARIERY W ROZWOJU AKTYWNOŚCI

Barierą w rozwoju aktywności na rzecz dzieci i młodzieży na terenie gmin są postrzegane aspekty: niewystarczających środków finansowych, braku pracowników administracyjnych i merytorycznych.

7.3 INSTYTUCJE PROWADZĄCE PWD

7.3.1 INFORMACJE OGÓLNE

21 funkcjonuje dłużej niż 2 lata, 6 rozpoczęło działalność w 2011 lub 2012 r. Funkcjonują 5 dni w tygodniu, od 6 do 9 godzin, 7 pracuje we własnym lokalu, 20 wynajmuje, w 15 powierzchnia nie przekracza 100 m², 20 jest dostępnych dla osób niepełnosprawnych, większość uczestników jest w wieku lat 7-15, w 21 świetlicach frekwencja wynosi powyżej 60%, 2/3 badanych przyznaje, że liczba miejsc jest adekwatna do potrzeb i możliwości organizacyjnych. 21 PWD prowadzona jest przez stowarzyszenia. Dla 7 PWD roczny budżet nie przekracza 10 tys. PLN, dla 6 jest on w wysokości 20–50 tys. PLN. Zdecydowana większość PWD ocenia swój budżet jako niewystarczający dla zapewnienia właściwych standardów jak i samego prawidłowego funkcjonowania jednostki.

7.3.2 FINANSOWANIE PWD

Najczęstszym źródłem finansowania jest samorząd gminny, włączając w to również środki GKRPA i środki pomocy społecznej. PWD mają stabilne (powtarzalne) źródła finansowania – w nie ma większych różnic w źródłach finansowania na przestrzeni 3 lat. Poziom środków będących w dyspozycji PWD jest jednak niewystraczający na podstawowe koszty działalności, z wyjątkiem finansowania lokalu;

7.3.3 AKTYWNOŚCI PWD

Dla 18 organizacji świetlicy jako miejsce spotkań i integracji jest głównym obszarem aktywności, dla 18 w świetlicy znajdują się zorganizowane formy działań związane z rozwojem zainteresowań i pasji, w 9 świetlice mają charakter świetlic specjalistycznych – zgodnie z III poziomem programu Suwak. W 11 PWD prowadzony jest program socjoterapeutyczny. Dodatkowymi działaniami na rzecz dzieci i młodzieży są: pomoc w nauce (25), wycieczki (23), indywidualne zajęcia (15). Z wypowiedzi liderów i kadry PWD objętych badaniami fokusowymi kierunki działań oparte są raczej na „intuicji” liderów i kadry PWD niż na diagnozach, strategiach, kierunkach działań rekomendowanych lub uzgadnianych z samorządem; 18 PWD dysponuje diagnozą środowiska, 12 placówek dysponuje analizą potrzeb uczestnika, a 8 tworzy indywidualną diagnozę potrzeb uczestnika. W większości są to diagnozy wypracowane na podstawie własnych badań.

7.3.4 RELACJE Z OTOCZENIEM

PWD współpracują raczej z lokalnymi organizacjami i instytucjami (wymiana doświadczeń, współpraca finansowa), włączając rodziców w działania świetlic (udział w uroczystościach, opieka w czasie imprez, praca społeczna na rzecz placówki), organizowane są imprezy społecznościowe (integracja środowiska, prezentacja działalności uczestników), współpracują z rodzicami w celu poprawy sytuacji podopiecznego (23 z 30 PWD). Jednak te działania nie są powszechne we wszystkich badanych placówkach;

7.3.5 REKRUTACJA W PWD

Określone procedury przyjmowania uczestników posiada 12 PWD, natomiast nie posiada ich 17 placówek, jeśli stosuje się preferencje w przyjęciu do placówki to preferencje te oparte są na problemach z dysfunkcjami w rodzinie uczestnika, w 11 PWD bierze pod uwagę skierowania z innych instytucji. 23 PWD nie zetknęło się z problemami w rekrutacji.

7.3.6 POSIADANE „INNE” AKTYWA

W wypowiedziach z badań fokusowych wskazuje się również na inne niż tradycyjne aktywa w postaci „powracających do świetlic byłych uczestników zajęć”. Jednocześnie brak w raporcie z badań PWD informacji o stosowaniu takich form monitoringu czy ewaluacji,

które oparta na analizie losów „absolwenta” pozwalałyby wykorzystać tego typu „zasoby” do budowania w środowisku korzystnego wizerunku;

7.3.7 STANDARD PRACY

Samoocena standardu działania placówki w każdym aspekcie została oceniona jako „wysoka” lub „bardzo wysoka”, także w pytaniu o dostosowanie w zajęciach socjoterapeutycznych, programu do potrzeb uczestnika. (raport PWD). Analizując indywidualne wypowiedzi liderów PWD (raport F) można dojść do wniosku, że określenie **standardów pracy potrzebne jest szczególnie na najniższym i średnim** poziomie wg klasyfikacji SUWAK, aby wskazać kierunki pracy i pod tym kątem organizować działania. Najwyższy, specjalistyczny poziom świetlic pracuje w oparciu o specjalistów, terapeutów i sam jest w stanie wyznaczać standardy swej pracy. Zajęcia socjoterapeutyczne prowadzone są w 11 PWD, ale tylko w 7 zadeklarowano, że pracownicy mogą korzystać z form wsparcia w formie konsultacji i/lub superwizji; tylko 6 przedstawicieli PWD przyznaje, że pracownicy świetlicy mają okazje do wymiany doświadczeń z pracownikami innych placówek. Badane PWD dostrzegają potrzeby szkoleniowe w obszarach wiedzy o źródłach finansowania i księgowości. Koresponduje to z informacjami o niezaspokajanych potrzebach finansowania, niskiej liczbie pracowników administracyjnych czy korzystaniu z doradztwa w kwestiach finansowych i administracyjnych.

8. NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI I REKOMENDACJE

- 1) **NGOs powinny umieścić wśród priorytetów pracę nad relacjami z otoczeniem.** Brak kapitału społecznego i aktywności społeczności lokalnej są wymieniane jako główne pozafinansowe bariery rozwoju. NGOs powinny pracować nad przekazem do społeczności lokalnej: dobrą praktyką byłaby organizacja wydarzeń (imprez/festynów) prezentujących osiągnięcia i działalność, czy próba świadczenia dodatkowych usług na rzecz innych grup czy ogółu mieszkańców. Naszym zdaniem, poza możliwym bezpośrednim wsparciem przy realizowanych programach organizacja może zyskać stabilne źródło dochodu w postaci darowizn czy 1% podatku dochodowego od mieszkańców gminy popierających jej działalność. Wsparcie lokalnej społeczności jest dużym atutem w negocjacjach z JST, jak można przeczytać w raporcie, rozpoznawalność i poparcie wśród mieszkańców jest miarodajnym wskaźnikiem skuteczności działania.
- 2) **Praca nad relacjami powinna objąć również budowanie relacji zewnętrznych,** szczególnie z organizacjami prowadzącymi podobne obszary aktywności. Sieciowanie i uczestnictwo w programach regionalnych i krajowych pozwolić może na łatwiejszy przepływ doświadczeń, jak i skutkować może korzystaniem z ogólnodostępnych zasobów, będących w dyspozycji dużych organizacji czy programów;
- 3) **NGOs powinny inaczej formułować przekaz do społeczeństwa** (używać innych argumentów) o swojej roli i realizowanych zadaniach. Po pierwsze kluczowym jest określenie konkretnych grup odbiorców i względem nich określać właściwe formy przekazu. Do grup odbiorców, które powinny być w spektrum uwagi liderów organizacji należy zaliczyć: społeczności lokalne – bezpośrednie otoczenie miejsc aktywności, radnych, wójtów / burmistrzów, prezydentów. W przekazie warto wskazywać na społeczne ale i ekonomiczne efekty funkcjonowania organizacji społecznych i ich przewagę „konkurencyjną” względem jednostek JST czy sektora prywatnego;
- 4) **NGO powinny aktywnie uczestniczyć w tworzeniu programów/strategii gminy.** W formach współpracy merytorycznej z gminą uczestniczy maksymalnie 1/3 badanych NGOs i najczęściej dotyczy to tylko tworzenia programów współpracy. Tymczasem punktem wyjścia powinno być współtworzenie dokumentów strategicznych, aby móc realizować w PW strategię gminy, np.: podążając za schematem NGOs powinny być aktywne na każdym szczeblu tworzenia dokumentów. Brak współpracy merytorycznej może wynikać z niechęci gminy do organizacji czy do jej liderów, ale ważna jest też inicjatywa organizacji, dokumenty uchwalane przez gminę są jawne a w posiedzeniach Rady Gminy może uczestniczyć każdy mieszkaniec gminy.

- 5) Dobrą praktyką jest udział, **inicjowanie lub samodzielne tworzenie diagnozy środowiska** tak aby poprzez profesjonalne badanie uzyskać obiektywne informacje dla działań. Opieranie się tylko na ocenach własnych i uogólnianie własnych doświadczeń i przenoszenie ich na społeczność jest jednym z podstawowych błędów wnioskowania, nie tylko w naukach społecznych, i jak można wnioskować z analiz wypowiedzi, budzi wątpliwości czy osłabia wiarygodność NGO w środowisku;
- 6) **Celem zarówno JST jak i NGOs powinno być poprawienie konkurencyjności w konkursach na zlecenie zadań publicznych.** Sytuacja, w której praktycznie każdy wniosek zostaje kończy się podpisaniem umowy, jest szkodliwe dla jakości realizowanych usług, nie mobilizuje do ulepszania oferty i standardów realizowanych działań. Ponadto może stwarzać wrażenie braku przejrzystości konkursu i być źródłem podejrzeń o kumoterstwo i przedkładanie relacji osobistych nad profesjonalizm. Organizacje powinny uczestniczyć w większym stopniu w konkursach lokalnych, przedkładając alternatywne oferty względem standardowych i wielokrotnie powtarzalnych działań;
- 7) Uwagę osób realizujących badanie zwróciła **większa otwartość i chęć odpowiadania na pytania przedstawicieli JST niż NGOs.** Bez wnikania w przyczyny tego stanu rzeczy, poprzestaniemy na ogólnym wniosku, że organizacje nie zdobędą zaufania mieszkańców utajniając informacje. Ponownie takie zachowanie wywołuje wiele niepotrzebnych i krzywdzących domysłów, co do przyczyny braku dostępu do informacji. Celem powinno być budowanie pozytywnego kapitału społecznego. Warto zauważyć, że w badaniach społecznych funkcjonuje też pojęcie „negatywny kapitał społeczny” na określenie relacji w grupie, która m.in. wyklucza innych z uczestnictwa i zamyka się przed otoczeniem, nie funkcjonuje jawnie.
- 8) **Istotne jest też wprowadzenie przez JST standardów jakościowej oceny efektywności działań realizowanych w ramach zadań zleconych:** Zdaniem autorów raportu analiza zgodności formalnej nie ukazuje całego obrazu jakości usługi. Za celowe byłoby podjęcie działań na poziomie regionalnym skutkujących powstaniem „barometru” współpracy, mierzącego nie tylko przejrzystość i uspołecznienie procedur tworzenia programów współpracy ale też wskaźnikowego mierzenia efektów społecznych działań finansowanych ze środków publicznych, wzajemnego oceniania i analizowania korzyści społecznych.
- 9) **Ważną kwestią jest ujęcie w tworzeniu standardów różnorodności form pracy z dziećmi.** Wyniki badań z wywiadów grupowych sugerują, że świetlice odpowiadające różnym poziomom programu SUWAK mają inne potrzeby i warunki działania.

Upowszechnieniem standardów, umożliwiających dostosowanie się organizacji do wymagań, biorąc pod uwagę własne możliwości i potencjał, możliwość „dochodzenia” do wyższych standardów znacznie może być przyspieszone w sytuacji stosowania w programach współpracy czy ogłaszanych na ich podstawie konkursach, wskaźników mierzących inne parametry realizowanych usług niż te, które aktualnie stosuje JST, zawężone do wskaźników formalnych i ilościowych.

- 10) **Nie nastąpi zwiększenie aktywności realizowanej dla dzieci i młodzieży oraz nie nastąpi poprawa standardów pracy** jeśli nie zostaną równolegle rozpoczęte procesy świadomej decentralizacji działań, a w ślad za tym również zwiększenie alokacji środków z budżetów JST na zlecenie zadań publicznych organizacjom z poza sektora publicznego.
- 11) **Stabilizacja funkcjonowania organizacji społecznych wymaga z jednej strony powtarzalnych źródeł finansowania.** Jest to kwestia uwzględnienia w priorytetach budżetowych JST świetlic dla dzieci i młodzieży i powierzenia tego zadania organizacjom społecznym ale z drugiej strony wymaga to również ze strony NGO większej determinacji w dywersyfikacji źródeł finansowania: od środków zewnętrznych ale też środków pochodzących z takich mechanizmów finansowania NGO jak: darowizny, odpłatna działalność statutowa, mechanizm 1%. Stabilizacja działalności, poprawa standardów zależna jest również od poprawy zdolności NGO do zatrudniania lub współpracy z personelem (księgowość, pracownicy merytoryczni, etc.).

9. SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela nr 1. Alokacja środków na zadania kontraktowane trybem UDPPiW.	33
Tabela nr 2: Podział organizacji ze względu na rok rejestracji.	64
Tabela nr 3. Najbardziej popularne formy pracy z dziećmi i młodzieżą.	72
Tabela nr 4: Informacje o rozdysonowaniu środków na realizację zadań zleconych przez samorząd.	78
Tabela nr 5: Najczęstsze argumenty pojawiające się przy ocenie potencjału NGOs w gminie.	79
Tabela nr 5: Formy dokumentacji przebiegu zajęć.	94
Tabela nr 6: Rok założenia placówki.	98
Tabela nr 7: Powierzchnia, na której odbywają się zajęcia w świetlicach.	98
Tabela nr 8: Formy pracy z dziećmi w badanych PWD.	105
Wykres nr 1: Rodzaj gminy ze względu na charakter urbanizacyjny.	23
Wykres nr 2: Ocena aktywności społecznej.	23
Wykres nr 3: Czy na terenie gminy istnieją silne organizacje społeczne?	24
Wykres nr 4: Czy na terenie gminy istnieją organizacje społeczne zatrudniające etatowych pracowników?	24
Wykres nr 5: Czy na terenie gminy istnieją organizacje społeczne potrafiące samodzielnie realizować duże projekty?	24
Wykres nr 6: Czy na terenie gminy istnieją organizacje społeczne prowadzące placówki wsparcia dziennego?	25
Wykres nr 7: Czy na terenie gminy istnieją aktywnie działające organizacje społeczne spoza gminy?	25
Wykres nr 8: Strategia Rozwoju Gminy na stronach JST.	26
Wykres nr 9: Cele zawarte w SRG.	26
Wykres nr 10: Cele programowe SRG.	27
Wykres nr 11: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na stronach JST.	27
Wykres nr 12: Cele zawarte w SRPS.	27
Wykres nr 13: Cele programowe SRPS.	28
Wykres nr 14: Programy profilaktyczne na stronach JST.	28
Wykres nr 15: Cele zawarte w PP.	28
Wykres nr 16: Cele programowe zawarte w PP.	29
Wykres nr 17: Program Współpracy z NGOs na stronach JST.	29
Wykres nr 18: Program Współpracy a inne dokumenty programowe JST.	30
Wykres nr 19: Formy współpracy zawarte w PW.	30
Wykres nr 20: Sprawozdanie z realizacji PW zamieszczony na stronach JST.	31
Wykres nr 21: Wskaźniki oceny PW.	31
Wykres nr 22: Ogłoszenie na stronach JST.	32
Wykres nr 23: Kryteria oceny wniosku konkursowego.	32
Wykres nr 24: Znajomość UDPPiW wśród przedstawicieli JST.	37
Wykres nr 25: Charakter współpracy JST –NGOs	38
Wykres nr 26: Formy i zakres współpracy między JST a NGOs.	39
Wykres nr 27: Obszary współpracy samorządu z NGOs	40
Wykres nr 28: Sposób określania priorytetów wydatkowania środków za pośrednictwem NGO w Programie Współpracy	43
Wykres 29: Czy Urząd Gminy prowadzi monitoring realizacji zadań publicznych zleconych NGO'som?	44
Wykres 30: Czy prowadzona jest ocena programu współpracy z NGO?	44
Wykres nr 31: Czy w trakcie współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi pojawiały się jakieś problemy?	45
Wykres nr 32: Zmiany w planie współpracy w latach 2010 – 2012	46
Wykres nr 33: Wysokość i źródło środków na dotacje dla NGOs	47
Wykres nr 34: Podział środków na dotacje dla NGOs	47
Wykres nr 35: Wydatki na finansowanie zadań zleconych NGOs (szacunkowy odsetek budżetu).	48
Wykres nr 36: Formy prowadzonego monitoringu zadań zleconych NGOs.	49
Wykres nr 37: Ocena potencjału do działań NGOs z terenu gminy.	49

SUWAK – INNOWACYJNA METODA KONTRAKTOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH NA RZECZ DZIECI

Wykres nr 38: Opinia nt. twierdzenia: „Organizacje pozarządowe są w swoich działaniach bardziej efektywne niż instytucje samorządowe.”	50
Wykres nr 39: Opinie nt. twierdzenia: „Która jednostka wie więcej o potrzebie mieszkańca–klienta usługi, JST czy NGO?”	51
Wykres nr 40: Opinie nt. twierdzenia „Która jednostka wykona zadanie za mniejsze środki, JST czy NGO?”	52
Wykres nr 41: Opinie nt. twierdzenia „Która jednostka zrealizuje usługę na wyższym standardzie, JST czy NGOs?”	53
Wykres nr 42: Ocena adekwatności planowanych przez JST środków na dotacje dla NGOs względem możliwości ich absorpcji	53
Wykres nr 43: Czynniki/osoby przeszkadzające w zwiększeniu środków na zlecenie zadań publicznych organizacjom w ramach PW.	54
Wykres nr 44: Opinia na temat „Czy widziałby Pan/i konieczność zmiany nastawienia niżej wymienionych grup względem NGOs?”	54
Wykres nr 45: Procedury dotyczące form pracy z dziećmi i młodzieżą.....	56
Wykres nr 46: Charakter form wsparcia dla dzieci i młodzieży.	57
Wykres nr 47: Formy wsparcia na rzecz dzieci i młodzieży prowadzone są na terenie gminy.	57
Wykres nr 48: Klasyfikacja świetlic specjalistycznych na terenie badanych JST.	58
Wykres nr 49: Aktualna liczba miejsc w świetlicach. Adekwatność w stosunku do potrzeb.	58
Wykres nr 50: Opinie na temat „Czy istnieje potrzeba zainicjowania niżej wymienionych form wsparcia dzieci i młodzieży?”	60
Wykres nr 51: Główne lokalne przeszkody we wdrożeniu nowych form pracy z dziećmi i młodzieżą.	60
Wykres nr 52: Monitoring i ewaluacja pracy świetlic	60
Wykres nr 53: Zasady określające bieżące funkcjonowanie świetlic finansowanych lub współfinansowanych ze środków gminnych.....	61
Wykres nr 54: Charakter pracy wolontariuszy (czas)	65
Wykres nr 55: Średnie roczne przychody organizacji.	66
Wykres nr 56: Szacunkowa struktura finansowania badanych NGOs	67
Wykres nr 57: Infrastruktura organizacji.	67
Wykres nr 58: Ocena posiadanej infrastruktury.	68
Wykres nr 59: Ocena zasobów ludzkich w badanych organizacjach.....	69
Wykres nr 60: Ocena potencjału pod względem zasobów materialnych.	70
Wykres nr 61: Formy pracy z dziećmi i młodzieżą prowadzone przez NGOs.	71
Wykres nr 62: Charakter współpracy z samorządem.	73
Wykres nr 63: Formy i zakres współpracy z samorządem.	73
Wykres nr 64: Obszary współpracy NGOs – JST.	74
Wykres nr 65: Znajomość UDPIW wśród przedstawicieli organizacji pozarządowych.	75
Wykres nr 66: Informacja o bazach danych, w których zamieszczona jest organizacja.	75
Wykres nr 67: Jakość bazy danych o organizacjach: JST siedziba organizacji?	76
Wykres nr 68: Ustalanie priorytetów wydatkowania środków na zadania opisane w PW.	77
Wykres nr 69: Ocena potencjału do działań NGOs na terenie gminy.	79
Wykres nr 70: Opinie na temat twierdzenia: „Organizacje pozarządowe są w swoich działaniach bardziej efektywne niż instytucje samorządowe”	80
Wykres nr 71: Odpowiedź na pytanie: „Która jednostka wie więcej o potrzebie mieszkańca – klienta usługi?”	81
Wykres nr 72: Odpowiedź na pytanie: „Która jednostka wie więcej o potrzebie mieszkańca – klienta usługi?”	81
Wykres nr 73: Odpowiedź na pytanie: „Która jednostka zrealizuje usługę na wyższym standardzie?”	82
Wykres nr 74: Adekwatność środków JST przekazywanych na zadania zlecone do możliwości ich absorpcji przez NGOs.....	83
Wykres nr 75: Odpowiedź na pytanie: „Kto lub co może blokować decyzję o zwiększaniu środków na zlecenie realizacji zadań publicznych NGOs?”	84
Wykres nr 76: Odpowiedź na pytanie: „Czy widziałby Pan/i konieczność zmiany nastawienia niżej wymienionych grup względem NGOs?”	85
Wykres nr 77: Formy aktywności dla dzieci i młodzieży prowadzone przez badane NGOs.	86
Wykres nr 78: Profil wiekowy uczestnika zajęć.....	87
Wykres nr 79: Charakter realizowanych działań.	87

**SUWAK – INNOWACYJNA METODA KONTRAKTOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH
NA RZECZ DZIECI**

Wykres nr 80: Dodatkowe działania na rzecz dzieci i młodzieży prowadzone przez organizacje.	88
Wykres nr 81: Potrzeby szkoleniowe organizacji.	89
Wykres nr 82: Wskazania do objęcia dziecka szczególnym wsparciem.	90
Wykres nr 83: Instytucje kierujące dziecko do placówki?	91
Wykres nr 84: Formy udziału rodziców w pracach organizacji.	92
Wykres nr 85: Przeszkody wpływające na brak udziału innych NGOs w programach na rzecz dzieci i młodzieży.	93
Wykres nr 86: Dostępność placówek w tygodniu.	99
Wykres nr 87: Profil wiekowy uczestnika zajęć.	100
Wykres nr 88: Odsetek osób zapisanych o świetlicy, które uczestniczą w zajęciach.	100
Wykres nr 89: Adekwatność liczby miejsc w placówce do potrzeb i możliwości organizacyjnych.	100
Wykres nr 90: Roczny budżet placówki.	101
Wykres nr 91: Opinia o wysokości posiadanych środków finansowych.	101
Wykres nr 92: Źródła finansowania badanych PWD.	102
Wykres nr 94: Stosunek środków z wymienionych źródeł do całości przychodów.	103
Wykres nr 95: Dostępne środki finansowe zaspokajają potrzeby placówki.	104
Wykres nr 96: Dodatkowe formy pracy z dziećmi w badanych PWD.	106
Wykres nr 97: Problemy rodzin, które dają dziecku preferencje przy zapisie do świetlicy.	107
Wykres nr 98: Ocena standardu placówki pod względem potrzeb w zakresie infrastruktury/zasobów ludzkich.	108
Wykres nr 99: Liczba podopiecznych przypadająca na jednego wychowawcę.	109
Wykres nr 100: Rodzaje zajęć prowadzonych w badanych PWD.	110
Wykres nr 101: Podział frekwencji na zajęciach uznanych za najpopularniejsze.	111
Wykres nr 102: Wymaganie zgody rodziców na udział w aktywności/objęcia formą wsparcia.	112
Wykres nr 103: Tygodniowy wymiar czasu pracy pracowników merytorycznych	113
Wykres nr 104: Staż pracy pracowników merytorycznych PWD.	113
Wykres nr 105: Rodzaj zatrudnienia pracowników merytorycznych PWD	113
Wykres nr 106: Potrzeby szkoleniowe w PWD.	114
Wykres nr 107: Formy udziału rodziców w pracy PWD.	115
Wykres nr 108: Procentowy wykaz respondentów.	126
Wykres nr 109: Procentowy wykaz respondentów.	127